

Bulletin advokacie®

Bulletin advokacie vydává
Česká advokátní komora v Praze
(IČO 66 000 777)
v agentuře **impax**, spol. s r. o.
www.impax.cz

Vychází 10x ročně, z toho 2 dvojčísla (7-8,
11-12). Přetisk povolen jen se souhlasem
redakce.

Adresa redakce:

Česká advokátní komora
Národní třída 16
110 00 Praha 1
telefon: 221 729 011
fax: 224 932 989
e-mail: cihlarova@cak.cz
www.cak.cz

Redakce:

Předseda redakční rady:
JUDr. Petr Toman
Šéfredaktor:
JUDr. Václav Mandák, CSc.
Výkonná redaktorka:
PhDr. Ivana Cihlářová
Tajemnice redakce:
Jana Ponáhlá

Redakční rada:

JUDr. PhDr. Stanislav Balík,
prof. JUDr. Alexander Bělohávek, Dr.h.c.,
JUDr. Jiří Císař, prof. JUDr. Jan Dědič,
prof. JUDr. Jan Dvořák, CSc., JUDr. Pavel
Holec, JUDr. Ladislav Krym, prof. JUDr.
Zdeněk Kučera, DrSc., doc. JUDr. Karel
Marek, CSc., JUDr. Michal Mazanec, doc.
JUDr. Vladimír Mikule, doc. JUDr. Jiří Pipek,
CSc., JUDr. Tomáš Pohl, prof. JUDr. Naděžda
Rozehnalová, CSc., doc. JUDr. Pavel Šámal,
Ph. D., prof. JUDr. František Zoulík, CSc.

Objednávky předplatného zasílejte na adresu:
ČAK, Národní třída 16, 110 00 Praha 1. Cena
výtisku včetně dvojčísel je 90 Kč, zvýhodněné
roční předplatné 850 Kč kromě poštovného
a balného. Advokátům a advokátním
koncipientům se rozesílá zdarma.

Celé znění každého čísla vychází též na
internetu (www.cak.cz). Předáním rukopisu
redakci vyjadřuje autor souhlas se
zveřejněním také na internetu.

Toto číslo vyšlo 26. května 2006 v nákladu
11 500 výtisků.

Obálka a grafická úprava:
IMPAX, spol. s r. o.

Fotografie na obálce a u článku o žofínské
konferenci Antonín Kapraň, fotografie
z tenisového turnaje Aleš Krecl, ilustrační foto
Jakub Stadler.

Tisk: Grafotechna print, s. r. o., Praha

MK ČR E 6469
ISSN 1210-6348

ÚVODNÍK

Vladimír Jirousek: **Půl roku po sněmu** 3

AKTUALITY

Znova k daňové problematice advokátů 4

**Konference „Proměny a stabilita
právního řádu ČR“ na Žofíně** (Ivana Cihlářová) 6

SLOUPEK KARLA ČERMÁKA

**Od malého českého sprostáka přes pasivní infinitiv
až k národní písni**..... 8

ČLÁNKY

Jaroslava Novotná: **Dožadování trestněprávní pomoci
v členských státech Evropské unie z pohledu
obhájce České republiky**..... 9

Miloš Fiedler – Daniela Fiedlerová: **Trvalý pobyt
občana a jeho právní dopady** 19

Filip Ščerba: **K odklonům uplatňovaným
ve zkráceném přípravném řízení**..... 22

Ladislav Jouza: **Kdo kontroluje dodržování pracovníprávních
předpisů (nový zákon o inspekci práce)** 25

DISKUSE

Aleš Roztočil: **Rozhodování o nákladech
právního zastoupení účastníků v exekučním řízení** 28

Luboš Chalupa: **Výkon předkupního práva** 32

Josef Hašek - Petr Kazda: **Nevyvratitelná
právní domněnka vypořádání BSM** 35

Jiří Štancl: **Rozsudek jako obrázek** 36

Z JUDIKATURY

Výše úroků z prodlení a poplatku z prodlení 38

**Odměna za jeden úkon právní služby
ve věcech určení neplatnosti právního úkonu** 41

**Kdy soud (např.) nenařídí návrat nezletilého dítěte
přemístěného jedním z rodičů do ciziny** 42

Vliv nepřiměřených průtahů trestního řízení na délku trestu..... 44

**Ke vztahu § 14 odst. 1 písm. i) zák. o konkurzu a vyrovnání
jako zvláštního předpisu k obecnému ust. § 64 odst. 2
zák. o správě daní a poplatků (nepřípustnost
kompenzace při daňovém přeplatku)**..... 46

**K otázce náležitosti výpovědi nájmu z bytu pro neplacení nájemného.
Vliv stavu bytu při jeho předání nájemci na posouzení výpovědi.
K posuzování kompenzační námitky proti pohledávce
z nájemného ve vztahu k uplatnění výpovědi nájmu z bytu.**..... 47

K naplnění zákonných znaků trestného činu lichvy..... 50

**Z ROZHODNUTÍ OTIŠTĚNÝCH V JINÝCH
ODBOBNÝCH PERIODIKÁCH**..... 54

**VYJÁDRĚNÍ ČESKÉ ADVOKÁTNÍ KOMORY k návrhu stanoviska
trestního kolegia Nejvyššího soudu České republiky
k otázce výkladu ust. § 89 odst. 12 tr. zák.** 58

obsah

RECENZE, ANOTACE

Jana Brothánková – Marie Žišková: Soudní řád správní s vysvětlivkami a judikaturou (red.) 64

Radim Chalupa: Zákon směnečný a šekový, Komentář, 1. díl směnky (Karel Marek) 64

Ivan Vágner – Miroslav Weber: Osobní management (Karel Marek) 65

Daniel Prouza: Daňová kriminalita (Petr Smejkal) 66

Jan Hejda: Stanovy akciové společnosti a jejich změny (red.) 67

PŘEČETLI JSME ZA VÁS (Václav Mandák) 68

Z ČESKÉ ADVOKÁTNÍ KOMORY

Informace o 6. schůzi představenstva ČAK, konané dne 10. – 11. 4. 2006 (Květa Slavíková) 71

Přednášky a semináře pro advokáty a advokátní koncipienty ve vzdělávacích a školicích střediscích ČAK – NEPŘEHLEDNĚTE! 73

Přednáška v Olomouci 74

Z KÁRNÉ PRAXE

Jde o závažné porušení povinnosti advokáta, jestliže v případě nutné obhajoby, pokud je smlouva o plné moci ukončena, tuto skutečnost neoznámí bez odkladu soudu. (Jan Syka) 74

ADVOKÁT A JAZYKOVÁ KULTURA

Věra Hartmannová: A. s., k. s., s. r. o. 75

ZE ZAHRANIČÍ

Quo vadis, německá advokacie (David Michel, Ulrike Quapp) 76

Setkání advokátů ve Štrasburku (Ivana Papežová) 77

Švýcarsko: Příprava jednotných procesních předpisů (red.) 77

RŮZNÉ

I. ročník tenisového turnaje advokátů – Prezidentský pohár (Radim Miketa) 78

Největší soutěž studentů práv zná již po šesté vítěze 80

Průvodce soudním řízením na justičním webu (I. C.) 80

Z dopisů redakci 80

NAKONEC

Kresba Lubomíra Lichého 81

Právníkovy poznámky z četby (Petr Hajn) 81

SHRNUTÍ 82

INHALTSVERZEICHNIS 83

ZUSAMMENFASSUNG 83

TABLE OF CONTENTS 85

SUMMARY 85

KONFERENCE IBA V PRAZE 89

Instrukce autorům

Vážení autoři časopisu Bulletinu advokacie,

žádáme vás, abyste své příspěvky redakci posílali pokud možno ve formátu programu Microsoft Word (RTF nebo DOC), a to nejlépe elektronickou poštou na adresu cihlarova@cak.cz.

Formát zasilaných příspěvků by měl odpovídat řádkování 1, písmo Times New Roman, velikost 12. V žádném případě nepoužívejte funkci Automatické číslování, Automatické odrážky ani další speciální formátování textu. Odstavce oddělujte jenom entrem. Pokud chcete v rukopisu odsazovat první řádky odstavců, použijte funkce formátování odstavců, nikoliv tabulátory nebo mezery.

Tabulky: Tabulkové údaje formátujte pomocí tabulátorů (co sloupec, to jeden tabulátor) nebo jako tabulku. Nepoužívejte vnořené tabulky.

Poznámky pod čarou: Obsahuje-li poznámka více než jeden odstavec, použijte SHIFT+ENTER (nikoliv pouze ENTER), aby při převodu sazby zůstala poznámka pohromadě.

Obrázky a ilustrace: Pokud k článku chcete připojit obrazové podklady, zašlete je zvlášť ve formátu JPG nebo TIF. Barevné fotografie by měly mít rozlišení nejméně 300 dpi při velikosti, v jaké se budou reprodukovat, černobílé pak minimálně 150 dpi. Mějte, prosím, na paměti, že obrázky vložené přímo do dokumentů RTF nebo DOC ve většině případů nelze použít pro reprodukci v časopisu, stejně tak obrazové soubory ve formátech GIF, BMP apod. V sazbě také nelze použít schémata a grafy vytvořené v programu MS Word.

Grafy: Chcete-li článek ilustrovat grafem, můžete jej vytvořit v programu Microsoft Excel - v takovém případě prosím v dokumentu XLS zachovejte i zdrojová data grafu. Nejste-li si jisti, kontaktujte, prosím, redakci.

Redakce uvítá zejména články kratšího až středního rozsahu. **K příspěvku připojte vždy stručné shrnutí v rozsahu nejvýše deseti řádků.** Citace a odkazy provádějte dle platných bibliografických norem. Případné vyzádané autorské korektury se provádí elektronicky, e-mailem.

Ke každému příspěvku dále připojte

- svoji portrétní fotografii
- telefonické spojení
- korespondenční adresu
- rodné číslo
- bankovní spojení pro vyplacení honoráře
- informaci o svém profesním působení, případně akademické, pedagogické či vědecké tituly

Redakce si vyhrazuje právo stylistických, jazykových a technických úprav textů.

Inzertní služby pro Bulletin advokacie zajišťuje firma **IMPAX, spol. s r. o.** Objednávky inzercí zasílejte na adresu agency@impax.cz, případně volejte na tel. **606 404 953** nebo faxujte na **241 483 141**. Media kit a další informace naleznete na www.impax.cz.



Půl roku po sněmu

Je asi správné skládat účty nejen v souvislosti s blížícím se koncem funkčního období, ale průběžně, v náležité vazbě na momentální výsledky a konkrétní odpovědnost. Objektivní hodnocení (alespoň v relativní podobě) však vyžaduje řadu informací v náležitém kontextu a kontinuitě. Není a nemůže být účelem stručného úvodníku podat advokátům informace v naznačené úplnosti, na druhé straně je úvodník přesně tou formou sdělení, která může dostatečně orientovat.

Po ukončení 4. sněmu ČAK a vůbec bláznivého roku 2005 jsem si naivně myslel, že bude chvíli klid a alespoň pár měsíců půjdou věci tak nějak samospádem. Nezbyvá mi však, než opět konstatovat, že rabín Löwy se nemýlil ... Novela zákona o advokacii (a vše s tím související), probíhající proces přípravy rekodifikace soukromého práva, finalizace příprav k oficiálnímu otevření moravské pobočky ČAK v Brně (včetně seminárního centra), to jsou jen ty základní agendy, které představenstvo či aparát ČAK permanentně zaměstnávají.

Samozřejmě, že těžiště aktivit Komory se vázalo k novelizaci zákona o advokacii. Nejdříve šlo o boj „co tam bude, resp. nebude,“ v druhé fázi o vymezení dopadů novely (to vše ve známé atmosféře, kdy z deseti advokátů preferuje pět řešení A, pět řešení B, přitom všichni užívají pádné a rozumné argumenty).

Až nebývalé vzbuzení advokátního stavu inicioval institut „zaměstnaného advokáta“. Bez ohledu na můj osobní názor (vycházející z předpokladu nutnosti úplné osobní odpovědnosti v rámci vztahu advokát – klient) je na místě připomenout, že k prosazování zmíněného institutu byla Komora zavázána (!) již usnesením 3. sněmu ČAK (r. 2002). Kromě toho je asi nevyhnutelné připustit v rámci zrovnoprávnění konkurenčních podmínek všechny ty formy advokacie, resp. většinu z nich, jež jsou v zemích EU obvyklé (vedle zaměstnaneckého poměru též prostřednictvím s. r. o., komanditní společnosti apod. – mj. v SRN byl „zaměstnaný advokát“ prosazen rozhodnutím Ústavního soudu!). Jinou věcí je, že reciproční návrh ČAK na současné zavedení „přidruženého advokáta“ v legislativním procesu neuspěl. Nicméně prosazení nového znění čl. 14 odst. 6 ZA umožňuje – za jasně vymezených podmínek – další a bezproblémovou existenci tzv. spolupracujících advokátů.

I když otázka postavení advokáta v závislé či nezávislé činnosti v návaznosti na dikci ust. § 6 a násl. zák. o dani z příjmů není nová (srov. např. judikaturu ÚS ČR) a novelou ZA k žádné právně technické změně nedošlo, je pravda, že možnost výkonu advokacie v zaměstnaneckém poměru dala diskusi novou dimenzi. Pro mnohé je možná paradoxem, že tato diskuse, intenzivně vedená v posledních týdnech mezi konkrétními týmy ČAK a MF ČR, vyústila (díky též vstřícnému a věcnému přístupu MF) k nastolení stavu, který oproti tomu předešlému lze nepochybně hodnotit jako stav potřebné jistoty. Zejména pozitivní a konkrétní vymezení nezávislé činnosti „spolupracujícího advokáta“ je dle mého názoru výrazným posunem (v podrobnostech si dovoluji odkázat na Informaci MF ČR zveřejněnou v BA č. 4 a nyní znovu v tomto čísle na straně 4-5).

Další významnou oblastí navazující na novelu ZA je agenda povinného pojištění advokátů. Zejména zdůrazňuji, že zákon nově stanoví povinné pojištění solidární odpovědnosti v rámci sdružení (v relaci k ust. § 835 odst. 2 ObčZ). Stavovský předpis přijímaný s ohledem na časové



relace v poněkud hektickém prostředí vychází ze stávajícího limitu (1 000 000 Kč), který se u členů sdružení navyšuje na částku stanovenou násobkem tohoto limitu počtem členů daného sdružení. Podotýkám, že 21. dubna 2006 proběhlo mezi vedením ČAK a pojišťovnou Generali, a. s., jednání, které snad předurčilo pro advokáty optimální řešení v rámci možného a nepochybně ještě povede k modifikacím přísl. usnesení ČAK o pojistném (účinnost od 1. ledna 2007).

Na poli rekodifikace soukromého práva je veden tvrdý boj o zachování či zrušení intabulačního principu pro nemovitostní smlouvy. ČAK při již zmíněném (a obvyklém) rozdělení členů představenstva na „zastávce i odpůrce“ počítá s možností obou variant a u obou prosazuje současné zakotvení přímusu notářů a advokátů. ČAK má svého zástupce též v příslušné legislativní komisi při MS ČR, kromě toho se reprezentanti Komory aktivně účastní všech souvisejících akcí (konference apod.).

Na začátku jsem při vymezení charakteristiky úvodníku odkázal na stručnost. Abych dostal tomuto vymezení, je na čase vrátit se k závěru, byť by materie vystačila pro rozsáhlou novelu. Takže poslední, co ve stručnosti považuji za nutné sdělit, je to, že 11. května 2006 byla slavnostně a se vším všudy otevřena pobočka ČAK v Brně, že v souvislosti se zřízením druhého stálého školicího střediska připravujeme změnu školicího systému koncipientů (s předpokladem odbourání „masových“ vstupních a výstupních školení), že se úspěšně „rojíždí“ regionální stavovské akce (společenské i sportovní), že v Kaňkově paláci byla otevřena luxusní vinárna „Gratia“ s možností klubové účasti advokátů, že intenzivně spolupracujeme na novele tarifu a že se blíží podrobnosti o většině těchto aktivit dozvíte na www.cak.cz.

TUDR. VLADIMÍR JIROUSEK
PŘEDSEDA ČESKÉ ADVOKÁTNÍ KOMORY

Informace MF ČR

k daňovému režimu příjmů plynoucích advokátům po novele zákona o advokacii

(zveřejněno 10. 4. 2006 na [www.mfcr.cz/daně a cla/aktuality](http://www.mfcr.cz/daně_a_cla/aktuality))

Redakce Bulletinu znovu i v tomto čísle přetiskuje informaci Ministerstva financí, byť již vyšla v čísle čtyři, neboť se týká novinek v závažné oblasti – způsobů danění příjmů advokátů poté, co novela zákona o advokacii zavedla nové možné formy výkonu advokacie.

V návaznosti na novelu zákona o advokacii účinnou od 1. 4. 2006 (zák. č. 79/2006 Sb., kterým se mění zák. č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů), vznikla potřeba ujasnit si aplikaci ustanovení paragrafu 6 a následujících zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve vztahu k novým či modifikovaným možným formám výkonu advokacie.

S potěšením konstatuji, že tato potřeba vyvolala věcná a dělná jednání mezi zástupci MF ČR vedených náměstkyní ministerstva paní Danou Trezziovou a zástupci Komory, kteří prezentovali názory a argumentaci zpracované operativně ustavenou expertní skupinou (Šolc, Cechel, Richter, Touška, Krym).

Předmětná jednání vyústila v koncipování předkládané **Informace**, která dle našeho přesvědčení nastoluje stav relativní jistoty výkladu a dopadu příslušných ustanovení zákona o daních z příjmů na tam vymezené formy výkonu advokacie.

Je v bytostném zájmu každého advokáta, aby se s Informací seznámil a jejím obsahem se řídil.

Ještě dodávám, že ČAK samozřejmě připravuje školicí akce, jejichž předmětem bude mj. daňová problematika.

Na závěr dovoluji, abych poděkoval za odbornou a účinnou spolupráci všem členům expertní skupiny ČAK, paní náměstkyni Daně Trezziové a jejímu týmu za vstřícný a věcný přístup k námětům, připomínkám a argumentaci ze strany advokátního stavu.

♦ JUDR. VLADIMÍR JIROUSEK
PŘEDSEDA ČESKÉ ADVOKÁTNÍ KOMORY

Informace MF ČR

Novelizací zákona o advokacii – zákonem č. 79/2006 Sb., kterým se mění zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, došlo s účinností ke dni 1. 4. 2006 k rozšíření způsobů výkonu advokacie. Podle § 11 cit. zákona může advokát vykonávat advokacii samostatně, společně s jinými advokáty jako účastník sdružení ve smyslu § 14, jako společník obchodní společnosti nebo společnosti s ručením omezeným) nebo jako komplementář či komanditista komanditní společnosti, anebo v pracovním poměru ve smyslu § 15a, přičemž souběh různých forem výkonu advokacie je citovaným zákonem (až na určité výjimky) vyloučen.

Průlomem do dosavadní úpravy, která explicitně vylučovala možnost, aby advokát poskytoval služby v zaměstnaneckém poměru, je tedy zcela **nový institut tzv. zaměstnaného advokáta** zakotvený v § 15a novelizovaného zákona o advokacii, podle kterého může advokát vykonávat advokacii i v pracovním poměru k jinému advokátovi nebo ke společnosti. To znamená ve vztahu nadřízenosti a podřízenosti, který je typický pro

pracovněprávní vztahy, ale se zachováním určitých principů nezávislosti na svém zaměstnavateli (§ 15a odst. 6). Případy, kdy je zaměstnaný advokát oprávněn poskytovat právní služby vlastním jménem a na účet zaměstnavatele, jsou řešeny v ustanovení § 15b zákona o advokacii.

Charakter příjmů ze závislé činnosti podle § 6 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon“) proto v období po 1. 4. 2006 mají:

- Příjmy advokáta, který vykonává advokacii v pracovním poměru k jinému advokátovi, případně k obchodní společnosti, které jsou prohlášeny za příjmy ze závislé činnosti v § 6 odst. 1 písm. a) zákona.
- Příjmy za práci advokáta, který vykonává advokacii jako společník společnosti s ručením omezeným, nebo který je jednatelem společnosti s ručením omezením a nebo který vykonává advokacii jako komanditista komanditní společnosti; zmíněné příjmy jsou prohlášeny za příjmy ze závislé činnosti v § 6 odst. 1 pod písm. b) zákona. Nepatří sem ale příjmy společníka společnosti s ručením omezeným

nebo komanditisty komanditní společnosti v případě, že se jedná o podíl na zisku této společnosti, které mají vždy povahu příjmů z kapitálového majetku podle § 8 odst. 1 písm. a) zákona.

- Odměny plynoucí advokátovi z titulu členství ve statutárním orgánu či dalším orgánu (kolektivním) právnické osoby, které jsou prohlášeny za příjmy ze závislé činnosti v § 6 odst. 1 pod písm. c) zákona.
- Jako příjmy ze závislé činnosti se posoudí podle § 6 odst. 1 písm. d) zákona i příjmy plynoucí v souvislosti se současným, budoucím nebo dřívějším výkonem závislé činnosti bez ohledu na to, zda plynou od plátce, u kterých poplatník závislou činnost vykonává, nebo od plátce, u kterého poplatník závislou činnost nevykonává.

Podle § 6 odst. 2 zákona o daních z příjmů má **příjemce těchto příjmů** (advokát s příjmy ze závislé činnosti) **pro daňové účely postavení zaměstnance a plátce těchto příjmů** (zaměstnávající advokát nebo společnost) **postavení zaměstnavatele**, a to se všemi právy a povinnostmi, které těmto daňovým subjektům ukládá zákon o daních z příjmů jako

aktuality

hmotněprávní předpis, a zákon č. 337/1992 Sb., o správě a poplatků, ve znění pozdějších předpisů, jako procesněprávní předpis. Z daňového hlediska nemá postavení zaměstnance advokát, který advokacii sice vykonává jako společník společnosti s ručením omezeným (resp. jako komanditista v komanditní společnosti), ale který nepobírá žádný příjem za práci pro společnost, resp. který má jen příjem z kapitálového majetku podle § 8 zákona, tj. podíl na zisku této společnosti (neboť nemá příjmy podle § 6 zákona).

V souvislosti se zavedením institutu zaměstnaného advokáta bude třeba napříště (tj. v období po 1. 4. 2006) posuzovat postavení a tedy skutečný charakter příjmů těch advokátů, kteří fakticky nevykonávají advokacii samostatně a přitom nejsou členy sdružení či společníky obchodní společnosti a rovněž nejsou v pracovním poměru se subjekty, vůči kterým jsou ve faktickém stavu podřízenosti s dalšími atributy charakteristickými pro pracovní právní vztah. V takovýchto konkrétních případech bude třeba zkoumat, zda se nejedná o příjmy ze zastřeného zaměstnaneckého vztahu. Při uplatňování daňových zákonů se totiž v souladu s § 2 odst. 7 zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů, bere v úvahu vždy pouze skutečný obsah právního úkonu, nikoliv jeho formální označení. V této souvislosti odkazujeme na pokyn MF č. D – 285 s přihlédnutím k obsahu této informace.

O takový zastřený vztah by se mohlo jednat například, pokud by ze společného výkonu advokacie s výjimkou účastníků sdružení nepřípadl smlouvou nebo zákonem stanovený podíl na každého z advokátů vykonávajících advokacii v rámci obchodní společnosti, ale ve skutečnosti by byli advokáti odměňováni „vedoucím“ advokátem dohodnutou paušální (měsíční či jinou) částkou; nebo pokud by vztah advokáta – dodavatele a advokáta – odběratele vykazoval jiné charakteristické znaky pracovního vztahu atp.

I ve výše příkladmo zmíněných případech je třeba v daňovém řízení při hodnocení skutečné podstaty výkonu advokacie od sebe odlišit **zastřený zaměstnanecký vztah od specifík advokátní praxe**. Např. jde o institut tzv. substituce upravený v § 26 citovaného zákona o advokacii, kdy se advokát nechá zastoupit jiným advokátem v konkrétní kauze či kauzách a v rámci konkrétních úkonů tento zastupující advokát přijímá a respektuje pokyny advokáta – zmocnítele; nebo případ poskytování právních služeb za úplatu advokátem samostatně vykonávajícím svou praxi jiným advokátům nebo společností ad hoc na základě konkrétního požadavku dle jeho konkrétní specializace nebo časových možností, anebo jestliže se podle § 14 odst. 6 citovaného zákona o advokacii advokáti dohodli o společném poskytování právních služeb v jednom nebo ve více případech. Závislou činností také zřejmě nebude např. postavení spolupracujícího advokáta (tj. advokáta, který s jiným advokátem, sdružením či obchodní společností má uzavřenou smlouvu o dodávce právních služeb, resp. smlouvu o spolupráci či jiný obdobný smluvní vztah), pokud takový vztah nebude vykazovat znaky pracovního vztahu, tj. zejména: advokát poskytuje služby ve vlastních nebo pronajatých prostorách, k výkonu své činnosti používá vlastní či pronajatý majetek a nese další náklady spojené s výkonem advokacie, není za svou práci odměňován pravidelnou paušální částkou, nemá pevně stanovenou pracovní dobu, pokud chce při své činnosti participovat na goodwillu či know-how či užívat obchodní jméno kanceláře, s nímž spolupra-

cuje, platí za to licenční poplatky (odpovědnost advokáta není omezena způsobem obdobným pracovním vztahem). Každý takový vztah však samozřejmě musí být posuzován individuálně. Jak vyplývá z výše uvedeného, **nesprávná kvalifikace určité činnosti či úkonů s ní spojených ze strany daňového subjektu se nemůže stát pro daňové řízení ani při výkonu advokacie směrodatným podkladem pro stanovení či vybrání daně**. Nutno upozornit, že daňové řízení má svá specifika a nesprávné by bylo porovnávat hodnocení důkazů v řízení daňovém s hodnocením důkazů v řízení trestním (tj. v daňovém řízení se obecně pravidlo „v pochybnostech ve prospěch“ neuplatňuje, neboť daňový subjekt je povinen svá tvrzení doložit). Správce daně musí v rámci daňového řízení zabezpečit přesné, pravdivé a úplné zjištění skutkového stavu věci a chránit zájmy státu (§ 2 odst. 3 zákona č. 337/1992 Sb.) a je proto zcela v jeho pravomoci posoudit závažnost jednotlivých důkazních prostředků.

Konference „Proměny a stabilita právního řádu ČR“ na Žofíně



Svědkiem unikátní akce byl **13. dubna letošního roku** zcela naplněný sál na pražském Žofíně. Stav českého právního řádu, legislativy a justice je totiž již tak všeobecně tíživě pocítovaným problémem, že spolupořadatelé odborné konference, jejímž tématem bylo popsání situace a hledání východisek ze stávajícího neutěšeného stavu, se historicky poprvé staly všechny profesní právnické organizace v zemi – kromě **České advokátní komory i Notářská komora, Exekutorská komora, Soudcovská unie a Unie státních zástupců**. Hlavními pořadatelé a organizátory konference pak byl projekt eStat.cz spolu s **místopředsedou ústavně-právního výboru Poslanecké sněmovny JUDr. Jiřím Pospíšilem**.

Ve svém úvodním vystoupení označil JUDr. Pospíšil kvalitu právního řádu za téma ke celospolečenské diskusi a vytvoření kvalitního právního řádu za palčivý problém, který se dotýká každého občana. Klíčovými tématy jsou podle něj hypertrofie práva a úroveň právních norem. V této souvislosti také upozornil, že podle analýzy Parlamentního in-

stitutu bylo v letech 2002 až 2006 celkem 303 zákonů prvně novelizováno ještě před nabytím účinnosti, či nejspozději do jednoho měsíce poté. Za jednu z příčin stávající hypertrofie práva pak místopředseda ústavně-právního sněmovního výboru označil tzv. *legislativní optimismus* – tedy představu, že na každý objevený se společenský problém je vhodné přijmout právní předpis, a tím se uvedený problém vyřeší.

Společný zájem všech právnických profesí

Jako první z představitelů spolupořádatelů právnických organizací pozdravil



účastníky konference **místopředseda ČAK JUDr. Michal Račok**. Jak ve svém vystoupení zdůraznil, je „*v zájmu advokacie jako celku i každého praktikujícího advokáta, aby právní řád, tj. souhrn právních předpisů či norem, které advokáti při výkonu svého povolání vykládají a aplikují, byl natolik stabilní či ustálený, aby každému jedinci, který se má právem řídit, bylo vždy bez jakýchkoliv pochybností jasné, co je v určité situaci jeho povinností, resp. jaké mu v této situaci přísluší oprávnění*“.

Podle Račokova vyjádření český právní systém zcela určitě není ve stavu prostého rozkladu a nefunkčnosti, mnohé jeho složky by si ale zasloužily četná vylepšení a některé i zcela zásadní reformu. Místopředseda ČAK zároveň připomněl, že současný stav je důsledkem celkem devíti historických přelomů v československých a českých dějinách 20. století (vznik ČSR v roce 1918, vznik druhé re-

aktuality

publiky, protektorát, budování tzv. lidové demokracie v letech 1945-1948, komunistický únorový převrat, vznik československé federace, listopadová revoluce, vznik samostatného českého státu a přístup ČR k EU).

JUDr. Račok na závěr svého vystoupení zdůraznil, že **Česká advokátní komora je připravena se podílet na každé iniciativě, která povede ke zlepšení českého právního řádu**. Jak vyplynulo z vystoupení dalších představitelů komor a sdružení, společná záštita všech pěti právnických organizací nad žofínskou konferencí by mohla a měla být začátkem jejich dalšího společného postupu za společně sdíleným cílem, kterým je zlepšení stávající nevyhovující situace. To deklarovali ve svých vystoupeních jak **viceprezident Notářské komory JUDr. Miloslav Jindřich**, tak **prezident Unie státních zástupců Petr Cigánek**.

Prezident Exekutorské komory JUDr. Juraj Podkonický navrhl vytvořit jednotnou legislativní skupinu vytvořenou ze zástupců všech profesních právnických skupin, která by připomínkovala všechny připravované právní předpisy, jež se týkají jednotlivých právnických profesí. Podobnou myšlenku přednesl i **prezident Soudcovské unie JUDr. Jaromír Jirsa**, když navrhl, aby vznikla Stálá konference českého práva jako instituce, která by zastřešovala všechny právní profese v ČR.

Jiné nejvyšší soudy

Blok odborných přednášek zahájil svým vystoupením **předseda Nejvyššího správního soudu JUDr. Josef Baxa**. Ten nazval stávající stav, kdy v Česku platí asi deset tisíc předpisů, z toho čtvrtina zákonů, „*legislativní posedlostí*“. Podle jeho slov se tvorba právních předpisů vyznačuje spěchem a nízkou kvalitou a je zasažena „*těžkým resortismem*“, který nedokáže zvládnout ani legislativní rada vlády, ani vláda, ani parlament. Předseda NSS také poukázal na to, že zákonodárci se nezajímají o praktické dopady jimi přijímaných zákonů a jako příklad uvedl novelu zákona o azylu, která téměř paralyzovala správní soudnictví.

Pro zlepšení situace jsou podle Baxova názoru nutné dvě věci – sjednocení a zjednodušení procesních pravidel a dále nové definování postavení článků soudní soustavy. Jak upřesnil, je třeba **rehabilitovat soudy prvního stupně a také redefinovat postavení obou nejvyšších soudů**. Podle Baxovy představy by se z nejvyšších soudů měly stát menší, personálně nepřilíš rozsáhlé instituce, které se podobně jako americký



Nejvyšší soud vyjadřují jenom opravdu k zásadním případům, o to větší respekt a váhu má v odborné i laické veřejnosti jejich rozhodnutí.

Klad'me vzniku zákonů překážky

Ztížit legislativní proces – s tímto receptem na řešení hypertrofie, nestability a rozpornosti českého práva přišel ve svém vystoupení **děkan právnické fakulty UK Praha, profesor JUDr. Aleš Gerloch, CSc.** Navrhl zároveň i opatření, kterými by podle něj bylo možné přijímání stále nových a nových zákonů a novel omezit. Doporučil proto zakotvit do ústavy, že zákon může navrhnout jen skupina poslanců, nejlépe dvacet a více, nikoliv jen jediný poslanec, a navrhl posílit postavení prezidenta republiky v tom smyslu, že by jeho veto musely přehlasovat obě komory Parlamentu.

Podle Gerlochova názoru by také bylo vhodné rozšířit počet zákonů, u kterých nemůže být Senát Sněmovnou přehlasován, s tím, že by bylo případně možné uvažovat o zavedení dohadovacího řízení mezi komorami. Legislativní proces by podle jeho slov také ztížilo, kdyby se hlasování o pozměňovacích návrzích ve Sněmovně přesunulo z třetího do druhého čtení, kdyby se rozšířil okruh zákonů, kde má zákonodárnu iniciativu jen vláda a kdyby se posílila úloha Legislativní rady vlády. Zahájení jakýchkoliv legislativních prací by pak podle Gerlocha měl vždy předcházet rozbor efektivnosti právní úpravy – od analýzy historického vývoje právní úpravy, přes komparativní analýzu, až po klíčovou analýzu efektů chystané právní úpravy a jejich nákladů.

Co se soudcovským státem

Rozboru příčin toho, proč se i u nás, podobně jako jinde v Evropě, již dá

mluvit o tzv. „*soudcovském státu*“, který se vyznačuje obrovským nárůstem rozhodovací činnosti soudů a jejich institucionální a kompetenční expanzí, se ve svém brilantním vystoupení věnoval **místopředseda Ústavního soudu JUDr. Pavel Holländer, DrSc.**

Jak Holländer zdůraznil, příčiny této situace nejsou svévolné a subjektivní, ale je jimi ústup vlivu neprávních normotvorných systémů – náboženství a morálky, dále hypertrofie psaného práva a praktické rozšíření ideje právního státu. Řešením popsaného stavu by podle Holländerova názoru mohlo být omezení právního pozitivismu a větší prostor pro volné rozhodování soudů, dále omezení kasačního principu a posun od normativního k teleologickému myšlení.

V odpoledním bloku pak vystoupila **zástupkyně ředitele Parlamentního institutu JUDr. Lenka Pítrová, CSc.**, s příspěvkem „Právní řád v kontextu členství ČR v EU“, a **pracovník úřadu vlády JUDr. Josef Vedral, Ph.D.**, který upozornil, že především chybí systematické hodnocení užitečnosti chystaných předpisů. Poukázal přitom na skutečnost, že Organizace pro hospodářský rozvoj již v březnu 1995 publikovala deset testovacích otázek, které by si měl položit a zodpovědět každý, kdo nějaký právní předpis chystá.

Na jednotlivá vystoupení dále reagovala drobnými diskusními příspěvky více než desítka účastníků konference. Celé texty všech odborných referátů a vystoupení, které zazněly na letošním „Žofíně“, zájemci naleznou ve **sborníku**, který se eStat.cz chystá vydat již do konce května.

Ve svém závěrečném vystoupení vyjádřil dr. Pospíšil přání, aby letošní konference byla počátkem tradice pravidelných žofínských právnických setkání. Zda se tak stane, ukáže čas.

Od malého českého sprostáka přes pasivní infinitiv až k národní písni



Na oslovení „ty bejku“ jsem zvyklý už od svých raných gymnaziálních let, kdy je s oblibou používal bez ohledu na pohlaví jeden náš

ušlechtilý, vzdělaný a tolerantní profesor. Spojení „ty bejku Ticháčková“ zní mi ještě i po letech neotřele a nově, takže ani dnes nemám problémy s populární dobytčářskou titulaturou, ať už ji užívá více či méně případně kterékoliv pohlaví, ba nevádí mi ani připouštění bejků ke kravám v teletníku, zejména ne při představě, že bejk je Ticháčková. Shovívavě tedy mlčím a říkám si jen sám pro sebe, že každý z nás dříve nebo později zblbneme.

Trochu víc mě znepokojuje, že již dlouho jsem nezaznamenal v písemné, natož mluvené formě slova zadnice či kaditi nebo některou z jejich variant. Podobně se to má s různými laskavými českými výrazy pro ženské i mužské genitálie a s nimi související činnosti. Předpokládám, že ve školách muselo být zakázáno užívání Slovníku spisovné češtiny a že povinnou příručkou je teď již od první třídy Slovník vulgarismů, a to vždy v nejnovějším upraveném a bohatě doplněném vydání, možná i ilustrovaném.

Tím vším nechci říct, že malí čeští sprostáci jsou Mach a Šebestová, protože je to právě naopak a těmi sprostáky jsme my dospělí od popelářů a dlaždičů až po ministry, nejedli to dokonce ještě někam výš. Příčinou tohoto stavu je ovšem známý výrok filozofa Jiřího Berkeleje z přelomu sedmáctého a osmnáctého století, totiž že „esse est percipi“, což je jednak nepřekonatelně koncísni formulace a jednak právě ten zálužný pasivní infinitiv, v češtině bez pomocného slovesa „býti“ nevytvoritelný. Volný, ale správný překlad tedy zní, že objekt, který nikdo nevnímá, neexistuje. To ještě za Berkeleje nedělalo žádné existenciální potíže, protože nás všechny vnímal Pán Bůh, a propad do neexistence nám tedy nehrozil. Když jsme si ovšem potom Pána Boha neuváženě zrušili - a u nás v Čechách prý víc, než kdekoli jinde - nastaly vážné problémy. Malý český sprosták je nazval zviditelňováním, a to je pochopitelně dost nepřipadné, protože vnímáme nejen zrakem, ale i ostatními smysly, takže mluvit by se mělo také o zeslyšitelnění, zchutnění, zhmataitelnění a hlavně zesmradění, když už to obecně „percipi“ kvůli pasivnímu infinitivu nedokážeme česky pořádně říct. Dovedu si ovšem představit, že mnohý polovzdělaný šantala by třeba místo zesmradování sebe i celého okolí mohl odložit svůj křivý úsměv, na troskách své patologické latiny si zopakovat pasivní infinitiv a pak se teprve znímatelelnit jako reformátor a ne jako malý český sprosták.

Abychom tedy alespoň kousek postoupili, malý český sprosták se cítí ve své existenci ohrožen, a je tedy úplně posedlý

tím, že musí udělat vše, aby ho konečně někdo vnímal, a tak ho zachránil před pádem do nicoty. Při tom se soustřeďuje na různé smysly vnímajících, tj. na zrak (billboard a na něm já), sluch (nadávky z megabeden, příp. z médií), hmat (bác do hlavy baseballovou pálkou), čich (slzný plyn) a chuť (roubík napuštěný chloroformem). Výhodné je napadnout všechny smysly najednou, např. politik na méně volitelném místě kandidátky obléká na volebním shromáždění zásadně kroj černošského náčelníka z Rwandy, zběsile tluče na tamtamy, přičemž opéká pro voliče špekáčky, balí je do volebního programu své strany, občas píchne nějakého opozičníka vidlemi a to vše v cele na vyhlídkové palubě ojetého čtyřpatrového autobusu s ekologickým pohonem na vyzmažený slunečnicový olej. Hodně se lze také naučit od jiných příslušníků živočišné říše, jako je páv, tetřev hlušec, chameleon a dále pavíán, tchoř, piraña, kudlanka nábožná, moucha tse-tse a virus ptačí chřipky s jeho podivuhodnou schopností mutovat.

Účinným způsobem, jak upoutat pozornost, je také konat. Sloveso konati bylo ještě donedávna slovesem předmětným, a bylo tedy nutno je používat s nějakým mluvnickým předmětem, např. konati dobré skutky, pokání, povinnost či v nejhorším případě alespoň svou potřebu, což byl právě jeden z těch laskavých výrazů pro činnosti, jež se dnes označují úplně jinak různými slovesy bezpředmětnými. Slyším-li teď neustále, že ministr konal, městský strážník nekonal, kdežto poslanec teprve konat bude, jsou mé asociace povážlivě všelijaké a vzrůstá ve mně touha ty malé české sprostáky a sprostandy při jejich ušlechtilém konání alespoň sluchem a čichem vnímat, a tím jim garantovat jejich důležitou existenci.

Takže tatíček, co se ptá synka, oral-li, by z nás měl určitě radost, akorát že by dnes otázka musela znít „konal-li jsi“ a synátor by se určitě nevymlouval na polámané kolečko, nýbrž na nedokonalou legislativu a pokleslou úroveň korupce (co tím chci říci, si vyberte sami). „No a co s tím naděláš, fotr?“ „Nauč se, synku, podávat poslanecké pozměňovací návrhy“, zněla by rada moudrého tatíčka.

Laskavému čtenáři děkuji za vnímání, tedy že mi umožnil percipi ergo esse. Taky že jsem se pěkně předvedl. Kéž nám to vše ve zdraví vydrží i po volbách.

♦ DUBEN 2006
KARL ČERMÁK

Dožadování trestněprávní pomoci v členských státech Evropské unie z pohledu obhájce České republiky



JUDR. JAROSLAVA NOVOTNÁ

Novelizací hlavy dvacáté páté trestního řádu, provedenou zejména zákonem č. 539/2004 Sb., dostaly v návaznosti na přistoupení našeho státu do Evropské unie orgány činné v trestním řízení k dispozici nové nástroje a postupy justiční spolupráce v trestních věcech. Poněkud kontroverzním symbolem změn trestního práva procesního se v této souvislosti stal evropský zatýkácí rozkaz, který za stanovených podmínek má perspektivně ve vztahu orgánů České republiky ke druhým členským státům Evropské unie nahradit vydávací řízení. Leč domnívám se, že stejně zásadní a progresivní změny justiční spolupráce nastaly po zmíněné novelizaci v oblasti tzv. právní pomoci, tedy zejména v oblasti opatrování důkazů pro trestní řízení vedené v České republice, i když v tomto směru členství naší země v Evropské unii nebylo jediným důvodem legislativních změn.

V úvodu je třeba zdůraznit, že jednotlivé orgány Evropské unie dlouhodobě věnují velkou pozornost všestranné podpoře spolupráce justičních



orgánů členských států v trestních věcech. Tato agenda je součástí tzv. III. pilíře Evropských společností, takže do určité doby byla mezinárodní smlouva hlavní formou právních aktů v této oblasti mezivládní spolupráce. Forma smluvního dokumentu se při regulaci vztahů mezi členskými státy jednoznačně neukázala jako efektivní, protože členské státy váhaly s ratifikací takto vzniklých smluv. Vývoj proto vedl k tomu, že po roce 2000 jsou používány jiné formy, zejména tzv. rámcová rozhodnutí Rady Evropské unie. Rámcová rozhodnutí sice nemají bezprostřední účinek vůči občanům a dalším subjektům na území členských států [viz článek 34 odst. 2 písm. b) Smlouvy o Evropské unii], ale zavazují členské státy, aby ve stanovené lhůtě a rozsahu uvedly do souladu s jejich požadavky svou vnitrostátní legislativu a vytvořily veškeré podmínky k realizaci těchto aktů.

Právních aktů Evropské unie, které upravují justiční spolupráci v trestních věcech nebo se jí nějak dotýkají, je v současné době již velké množství. Jejich texty jsou přístupné na <http://www.europa.eu.int/eur.lex>.

Vyhlásování právně závazných znění právních aktů Evropských společností a Evropské unie v Úředním věstníku Evropské unie (Official Journal of the European Union) je upraveno sdělením Ministerstva zahraničních věcí, vyhl. pod č. 56/2004 Sb. m. s. Povinnost přijmout a v potřebném rozsahu a právní formě transponovat akty Evropské unie vznikla pro Českou republiku podle článku 1 odst. 2 Ústavy tzv. Přístupovou smlouvou (tj. Aktem o přistoupení a o úpravách smluv, na nichž je založena Evropské unie, viz sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 44/2004 Sb.), která byla ratifikována s ohledem na článek 10a odst. 1 Ústavy.

články

Jednotlivé právní akty Evropské unie upravující nebo se dotýkající justiční spolupráce v trestních věcech se liší svým názvem, formou i obsahem, ale zejména tím, že mají i různý dosah vůči právním řádům jednotlivých členských států, resp. různou závaznost. Z těchto pohledů je možno právní akty zhruba rozdělit do tří skupin, totiž

- na akty přímo upravující jednotlivé postupy a formy justiční spolupráce,
- na akty upravující instituce a institucionální nadstavbu spolupráce justičních orgánů a
- na mezinárodní smlouvy upravující jednotlivé formy a postupy justiční spolupráce, jejichž smluvními stranami mají být členské státy Evropské unie.

Z aktů Evropské unie pojednávajících o postupech a formách spolupráce justičních orgánů je v souvislosti, kterou zde sledujeme, vhodné uvést zejména:

Rámcové rozhodnutí Rady o společných vyšetřovacích týmech z 13. 6. 2002 (Council Framework Decision of 13 June 2002 on joint investigation teams – 2002/465/JHA, OJL 162, 20. 6. 2002, str. 1 až 3) a Doporučení Rady o modelové dohodě o vytvoření společného vyšetřovacího týmu z 8. května 2003 (Council recommendation of 8 May 2003 on a model agreement for setting up a joint investigation team – OJC 121, 23. 5. 2003, str. 1 až 6),

Rámcové rozhodnutí Rady o výkonu rozhodnutí o zajištění majetku nebo důkazních prostředků v Evropské unii z 22. 7. 2003 (Council Framework Decision of 22 July 2003 on the execution in the European Union of orders freezing property or evidence – OJL 196, 2. 8. 2003, str. 45 až 55) a

Rámcové rozhodnutí Rady o evropském zatýkacím rozkazu a postupech při předávání mezi členskými státy ze 13. 6. 2002 (Council Framework Decision of 13 June 2002 on the European arrest warrant and the surrender procedure between Member States – OJL 190, 18. 7. 2002, str. 1 až 18).

Otázky týkající se institucionální nadstavby v oblasti justiční spolupráce v trestních věcech mezi členskými státy Evropské unie upravují zejména:

Společná akce stanovící rámec pro výměnu styčných soudců a státních zástupců za účelem zlepšení justiční spolupráce mezi členskými státy Evropské unie z 22. 4. 1996 (Joint Action of 22 April 1996 concerning a framework for the exchange of liaison magistrates to improve judicial cooperation between the Member States of the European Union – OJL 105, 27. 4. 1996, str. 1 až 2),

Společná akce o vytvoření Evropské

soudní sítě z 29. 6. 1998 (Joint Action of 29 June 1998 on the creation of the European Judicial Network – EJN – OJL 191, 7. 7. 1998, str. 4 až 7) a

Rozhodnutí Rady o vytvoření Evropské jednotky pro soudní spolupráci (EUROJUST) za účelem posílení boje proti závažné trestné činnosti z 28. 2. 2002 (Council Decision of 28 February 2002 setting up Eurojust with a view to reinforcing the fight against serious crime – OJL 63, 6. 3. 2002, str. 1 až 13), ve znění Rozhodnutí Rady z 18. června 2003, kterým se mění Rozhodnutí o zřízení jednotky Eurojust k posílení boje se závažnou trestnou činností (Council Decision of 18 June 2003 amending Decision setting up Eurojust with a view to reinforcing the fight against serious crime – OJL 245, 29. 9. 2003, str. 44 až 45).

...není vyloučeno, že obviněný, resp. jeho obhájce ze své vlastní iniciativy opatří na území druhého státu důkaz...

A konečně instituty a postupy justiční spolupráce upravují i některé mezinárodní smlouvy, které v rámci Evropské unie vznikly, tj.

Úmluva o vzájemné pomoci v trestních věcech mezi členskými státy Evropské unie z 29. 5. 2000 (Convention of 29 May 2000 on Mutual Assistance in Criminal Matters between the Member States of the European Union – OJC 197, 12. 7. 2000, str. 3 až 18),

Protokol ze 16. 10. 2001 k Úmluvě o vzájemné pomoci v trestních věcech mezi členskými státy Evropské unie (Protocol of 16 October 2001 to the Convention on Mutual Assistance in Criminal Matters between the Member States of the European Union – OJC 326, 21. 11. 2001, str. 1 až 8) a

tzv. Schengenská prováděcí úmluva, tj. Úmluva provádějící Schengenskou dohodu ze 14. 6. 1985 mezi vládami států Beneluxského ekonomického společenství, Spolkové republiky Německo a Francouzské republiky o postupném rušení kontrol na společných hranicích (The Schengen acquis – Convention implementing the Schengen Agreement of 14 June 1985 between the Governments of the States of the Benelux Economic Union, the Federal Republic of

Germany and the French Republic on the gradual abolition of checks at their common borders – OJL 239, 22. 9. 2000, str. 19 až 62), a to konkrétně její články 48 až 53.

Pro úplnost je třeba připomenout, že součástí práva III. pilíře Evropských společenství jsou také dokumenty vzniklé pro oblast justiční spolupráce v rámci Rady Evropy, totiž *Evropská úmluva o vzájemné pomoci ve věcech trestních z 20. dubna 1959*, vyhl. pod č. 550/1992 Sb., a její dva dodatkové protokoly ze 17. března 1978 a z 8. listopadu 2001. (První z nich je již pro Českou republiku závazný a byl vyhlášen pod č. 31/1997 Sb., druhý byl pouze podepsán, ovšem dosud nikoli ratifikován.)

Postupem doby provedené **novelizace hlavy dvacáté páté trestního řádu** měly – jak již bylo výše uvedeno – za účel mimo jiné právě transformaci shora zmíněných právních aktů Evropské unie do této vnitrostátní procesně právní normy našeho státu. Než poukážeme na ta ustanovení trestního řádu, tj. oddílu prvního a pátého hlavy dvacáté páté, která tento vývoj odrážejí, je třeba zodpovědět určitou obecnou otázku, která, pravda překračuje obsah a účel tohoto článku a koneckonců i rámec problematiky dožadování právní pomoci v rámci Evropské unie, totiž **zda je pro advokáty ČR, kteří jsou činní jako obhájci v trestních věcech, potřebné se seznamovat s instituty a postupy dožadování právní pomoci v cizině, a pokud ano, jaké je jejich postavení v těchto procedurách z pohledu našeho trestního práva procesního**. Nejde přirozeně vůbec o to osvědčit účel, kvůli němuž byl psán tento článek, ale jde o skutečnost, že **i obhajoba musí** – z důvodů, které vyplynou dále – **věnovat pozornost těmto otázkám, ačkoli trestní řád ani v jediném ustanovení oddílu prvního a pátého hlavy dvacáté páté nezmiňuje účast obviněného a jeho obhájce na tam upravených postupech právního styku s cizinou**.

Trestní řád a mezinárodní smlouvy, které se uplatní v oblasti právní pomoci v trestních věcech na základě § 375 odst. 1 tr. řádu jako *lex specialis*¹, vycházejí pojmově z toho, že **justiční spolupráce je vyhrazena státům**. Státy jsou stranami těchto smluv jako dokumentů mezinárodního práva veřejného. **Justiční orgány**, které v souladu s vnitrostátním právem vedou trestní řízení na území svých suverénních států, jež jsou stranami mezinárodních smluv o justiční spolupráci,

články

reprezentují státy navenek v oblasti mezistátní spolupráce v trestních věcech, a jsou tedy orgány justiční spolupráce neboli právní pomoci v širším slova smyslu. Takovými orgány jsou v České republice soudy a státní zastupitelství, a to – jak bude ukázáno dále – zásadně v závislosti na stadiu trestního řízení. Orgánem justiční spolupráce neboli řečeno terminologií hlavy dvacáté páté trestního řádu orgánem právního styku s cizinou není naopak policejní orgán konající vyšetřování, ledaže by tak stanovila mezinárodní smlouva za podmínek stanovených § 375 odst. 1 tr. řádu.

Subjektem mezinárodní justiční spolupráce také není ani obviněný a advokát, který zastupuje obviněného jako jeho obhájce v trestním řízení vedeném v České republice. Proto se sám nemůže, resp. sami nemohou podle těchto smluv a ani podle vnitrostátního práva České republiky obrátit s dožádáním na justiční orgán druhého státu, na jehož území se nachází důkaz významný pro obhajobu.

Tím pochopitelně není vyloučeno, že obviněný, resp. jeho obhájce ze své vlastní iniciativy opatří na území druhého státu důkaz, který v přípravném řízení trestním předloží policejnímu orgánu, resp. státnímu zástupci, ale zejména pak soudu k provedení v hlavním líčení (§ 215 odst. 2 tr. řádu) nebo i ve veřejném zasedání konaném o odvolání (§ 263 odst. 5, 6 tr. řádu). Tomu se tento článek nebude věnovat, protože obhájci sami nejlépe vědí, jaké existující postupy mezinárodní spolupráce advokátů v rámci členských států Evropské unie mají využít.

I když obhajoba nemůže využít prostředky a postupy mezinárodní justiční spolupráce, může – jak bude rozebráno dále – dosáhnout toho, aby orgány činné v trestním řízení, tj. policejní orgán konající vyšetřování, státní zástupce, ale zejména pak soud, měly pro své rozhodování v dané trestní věci důkaz z ciziny, který ze svého pohledu obhajoba považuje za důležitý. Obhajoba má totiž v příslušném stadiu trestního řízení podle konkrétních ustanovení trestního řádu jednoznačně možnost dosáhnout toho, aby orgány činné v trestním řízení (v přípravném řízení státní zástupce a po podání obžaloby i soud) samy opatřily právě cestou mezinárodní justiční spolupráce v cizině důkaz, který obviněný, resp. obžalovaný a jeho obhájce považují z pohledu obhajovacího práva obviněného, resp. obžalovaného za nezbytný

pro spravedlivé rozhodnutí orgánů činných v trestním řízení o vině obviněného a případně též trestu.

V praxi je drtivá většina důkazních prostředků pro trestní řízení vedené v České republice opatřována postupem státních zástupců v přípravném řízení trestním. Takto opatřené důkazy jsou pak prováděny v řízení před soudem. Proto se v následujícím výkladu soustředíme zejména na postupy státních zástupců s tím, že uvedené závěry budou platit obdobně pro postup soudců. Tam, kde bude nutno uvést specifika postupu soudů, budou samozřejmě zmíněna.

Z obecné úpravy práv obviněného, resp. obžalovaného a jeho obhájce v trestním řízení (§ 33 odst. 1 tr. řádu – práva obviněného, § 41 odst. 1 a 2 tr. řádu – práva a povinnosti obhájce, § 165 tr. řádu – účast obviněného a obhájce ve vyšetřování) lze dovést, že dožadování právní pomoci v cizině orgány justiční spolupráce pro trestní řízení vedené v České republice je možno z hlediska obhajoby vnímat ve třech souvislostech, a to

- a) v poloze případné povinnosti orgánů činných v trestním řízení vyrozumět obviněného a jeho obhájce o konání úkonu, který byl k právní pomoci dožádán v cizině,
- b) v poloze případné povinnosti zajistit právo obviněného a jeho obhájce na účast u takového úkonu, včetně práva aktivně se na něm podílet, zejména kladením otázek vyslychaným osobám a podáváním podnětů ke způsobu provedení úkonů, a konečně
- c) v poloze případné možnosti obviněného a jeho obhájce iniciovat podání žádosti o provedení úkonu právní pomoci v cizině státním zástupcem vykonávajícím dozor v přípravném řízení, resp. soudem, který projednává a rozhoduje trestní věc po podání obžaloby státním zástupcem, a to včetně řízení odvolacího.

Při řešení otázky, zda orgány České republiky činné v trestním řízení musejí za účelem realizace obhajovacího práva obviněného plnit shora naznačené povinnosti, je nutno vycházet z trestního řádu jako vnitrostátní procesní normy, která stanoví postupy trestního řízení (viz § 12 odst. 10 tr. řádu). Vyhlášené mezinárodní smlouvy, kterými je Česká republika vázána, ve smyslu § 375 odst. 1 tr. řádu jsou v tomto směru právními dokumenty, prostřednictvím jejichž uskutečňování lze – nebo samozřejmě také někdy nelze – shora naznačeného účelu dosáhnout.

Nejčastěji v oblasti právní pomoci využívaná mezinárodní smlouva, tj.

Evropská úmluva o vzájemné pomoci ve věcech trestních, vyhl. pod č. 550/1992 Sb., stanoví ve svém článku 4, že příslušný orgán dožádaného státu sdělí k výslovné žádosti dožadujícího orgánu druhého státu datum, kdy bude dožádání provedeno, a místo, kde bude dožádaný úkon vykonán; orgány dožadujícího státu a tzv. zúčastněné osoby mohou být dožádaného úkonu přítomny, pokud s tím dožádaná strana souhlasí. Ze shora uvedeného vyplývá, že tato mezinárodní smlouva zásadně od sebe odděluje postup při sdělování data a místa konání dožádaného úkonu a postup při zajišťování účasti zástupců orgánů dožádaného státu a případných dalších osob a subjektů. Zatímco v prvním případě je stanovena povinnost na požádání dožadujícího státu takové informace dožadujícímu orgánu sdělit, v případě přítomnosti zástupců dožadujícího státu při dožádaném úkonu se vychází z toho, že orgán dožádaného bude zmíněnou přítomnost schvalovat, resp. povolovat, a to samozřejmě postupy a za podmínek, které stanoví jeho vnitrostátní právo. Jinými slovy řečeno, nestanoví tato Evropská úmluva pro své smluvní strany povinnost vyhovět požadavku dožadujícího orgánu druhého státu na poskytnutí možnosti zástupcům dožadující strany úkonu se účastnit, v každém případě však stanoví dožádané straně povinnost vyrozumět o datu a místě konání úkonu právní pomoci stranu dožadující.

Pokud jde o vyrozumívání obhájce obviněného o místu a datu konání úkonu v cizině, který byl dožádán pro trestní řízení vedené v České republice, je třeba – jak již bylo shora obecně uvedeno – vycházet z úpravy provedené trestním řádem, který je tou normou, která jednak určuje práva obhájce obviněného a jednak stanoví podmínky provádění trestního řízení, včetně zákonosti provedení úkonu jako předpokladu použití takto opatřeného důkazu v trestním řízení. Jak bude ukázáno dále, trestní řád vyrozumívání obhájce a obviněného o místu a datu konání vyšetřovacího úkonu spojuje s jejich účastí u tohoto úkonu, neodděluje tedy tyto dva postupy, jak to činí Evropská úmluva o vzájemné pomoci ve věcech trestních.

Tak podle § 165 odst. 2 tr. řádu je obhájce zásadně oprávněn být již od zahájení trestního stíhání přítomen při vyšetřovacích úkonech, jejichž výsledek může být použit jako důkaz v řízení před soudem, ledaže nelze provedení úkonu odložit a vyrozumění o něm zajistit. Znamená to tedy, že obhájce musí být o konání takového úkonu zásadně vyrozumíván, a to v rozsahu a postupy sta-

články

novenými v § 165 odst. 2, 3 tr. řádu. Pokud tedy sdělí obhájce policejnímu orgánu, že se chce účastnit vyšetřovacího úkonu, který specifikuje § 165 odst. 2 tr. řádu, nebo pokud úkon spočívá ve výslechu svědka, který má právo odepřít výpověď, musí policejní orgán prokazatelně včas obhájce informovat, o jaký druh úkonu se jedná, kdy a kde bude prováděn, ledaže by provedení úkonu nebylo možno odložit a vyrozumění obhájce nebylo možno ve shora naznačeném smyslu zajistit (§ 165 odst. 3 tr. řádu). *Toto platí zásadně a v plné míře i o úkonech, které mají být prováděny k právní pomoci dožadované orgány České republiky v cizině.*

Vyrozumívání obviněného o úkonech právní pomoci v cizině bude vycházet z ustanovení § 165 odst. 1 tr. řádu, podle něhož může policejní orgán připustit účast obviněného na vyšetřovacích úkonech, přičemž takto postupuje zejména, když obviněný nemá obhájce a spočívá-li úkon ve výslechu svědka, který má právo odepřít výpověď. Pokud policejní orgán připustí podle odstavce 1 při provádění vyšetřovacího úkonu účast obviněného, vyrozumívá jej obdobně jako obhájce postupem stanoveným v odstavci 3 a zmíněným shora.

Jestliže tedy obhájce s odkazem na rozsah svých práv vymezený v § 165 odst. 2 tr. řádu oznámí policejnímu orgánu podle § 165 odst. 3 tr. řádu, že se chce účastnit vyšetřovacích úkonů, které budou dožádány v cizině, a pokud tak prohlásí obviněný s odkazem na § 165 odst. 1 tr. řádu a policejní orgán takovou účast podle § 165 odst. 4 tr. řádu připustí, *státní zástupce musí provést nezbytné kroky k tomu, aby realizaci práv obviněného a jeho obhájce napomohl možnostmi, které má podle mezinárodní smlouvy a případně podle práva státu, jehož orgán o právní pomoc dožádal, k dispozici.* Státní zástupce je tak za této procesní situace povinen v žádosti o právní pomoc zasílané do ciziny vznést i **požadavek, aby příslušný justiční orgán cizího státu dal souhlas s přítomností obhájce a obviněného u dožadovaného úkonu.**

Další povinnost policejního orgánu vůči obviněnému a jeho obhájci v přípravném řízení trestním je stanovena v již zmíněném ustanovení § 165 tr. řádu, a to **povinnost umožnit ve stanoveném rozsahu obviněnému a jeho obhájci klást vyslychaným osobám otázky.** Podle jeho odstavce 1 může policejní orgán umožnit obviněnému, jehož účast na vyšetřovacím úkonu připustil, klást otázky vyslychaným svědkům. Obhájce může podle odstavce 2 klást otázky obviněnému,

ale i jiným vyslychaným osobám při úkonu, jehož se účastní, i když teprve tehdy, až policejní orgán výslech těchto osob ukončí a udělí obhájci za tímto účelem slovo. Na právo účasti obviněného a jeho obhájce v rozsahu a postupu stanovenými trestním řádem tedy navazuje jejich právo klást otázky vyslychanému svědku, resp. jiné osobě.

Při dožadování právní pomoci v cizině v přípravném řízení trestním je tak třeba, aby státní zástupce jako subjekt dožadující provedení vyšetřovacího úkonu v cizině dbal na práva obviněného a jeho obhájce, která byla zmíněna shora. Státní zástupce proto požádá rovněž o to, aby obhájci, resp. obviněnému byla při provádění dožadovaného úkonu umožněna realizace práv v rozsahu přiměřeném úpravě těchto práv podle trestního řádu České republiky. Pro případ, že bude souhlas dán, požádá státní zástupce, aby mu byl oznámen termín dožadovaného úkonu a místo jeho konání (§ 165 odst. 3, 4 tr. řádu). Pokud po podání obžaloby žádá o právní pomoc v cizině soud, postupuje při vyrozumění obhajoby o konání úkonu v cizině a zajištění účasti obhajoby u takového úkonu přiměřeně podle obecných ustanovení týkající se přítomnosti obžalovaného u úkonů hlavního líčení (§ 202 odst. 2 až 5 tr. řádu). K povinnosti státního zástupce opatřit důkazy v cizině v řízení po podání obžaloby viz dále.

Plnění těchto povinností ze strany orgánů činných v trestním řízení, a to zejména státního zástupce v přípravném řízení trestním a následné používání důkazních prostředků opatřených postupy právní pomoci v cizině v rámci trestního řízení v České republice **bylo v průběhu doby předmětem několika rozhodnutí Nejvyššího soudu,** resp. jím publikovaných rozhodnutí nižších soudů a v ústavněprávní dimenzi těchto práv pak také předmětem několika rozhodnutí Ústavního soudu.²

Pokud jde o **rozhodnutí Nejvyššího soudu a obecných soudů nižších,** lze shrnout, že jejich jednotlivé judikáty pojednaly několikrát právě o mezinárodní justiční spolupráci, konkrétně o podmínkách, za kterých mohou být v rámci trestního řízení v cizině používány důkazy, které byly opatřeny v cizině cestou právní pomoci. Z nejdůležitějších rozhodnutí zmiňme v časově řadě následující:

Z usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 7. července 1994 sp. zn. 7 To 177/94, které bylo publikováno ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek z roku 1995 pod č. 13 a které je v literatuře citováno jako **R 13/1995,**

vyplývá, že *pouze ta skutečnost, že svědek je cizím státním občanem a má trvalý pobyt v cizině, nemůže vést k závěru, že jej nelze vyslechnout před soudem České republiky pro nedosažitelnost ve smyslu § 211 odst. 2 písm. a) tr. řádu.* Pokud vyhlášená mezinárodní smlouva, jíž je Česká republika vázána, umožňuje předvolat takového svědka, je zákonná podmínka nedosažitelnosti splněna, až když je zřejmé, že se svědek na předvolání k výslechu dobrovolně nedostaví. V praxi to znamená, že součástí výslechu v přípravném řízení, který bude dožádán cestou právní pomoci v cizině, bude otázka, zda je svědek ochoten dostavit se k výslechu před soudem v České republice. Teprve pokud svědek na tento dotaz odpoví negativně, nebo nereaguje na předvolání, které je mu prokazatelně cestou právní pomoci, resp. přímo poštou, umožňuje-li to mezinárodní smlouva, doručeno, je splněna podmínka nedosažitelnosti takového svědka podle § 211 odst. 2 písm. a) tr. řádu a protokol o jeho výslechu je možno v hlavním líčení přečíst.

Z usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. srpna 1996 sp. zn. 1 TZN 16/96, které bylo publikováno ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek z roku 1997 pod č. 40 a které je v literatuře citováno jako **R 40/1997,** se podává, že *zákaz výslechu svědka, jenž je vyslychán cestou právní pomoci na základě příslušné mezinárodní smlouvy, ale i na bezesmluvním základě, je třeba posuzovat podle právního řádu dožadovaného státu,* v němž se tento výslech provádí. Vzhledem k tomu, že zásada iura novit curia platí pouze ohledně právního řádu České republiky, je cizozemský právní řád třeba v trestním řízení vedeném v České republice dokazovat. K tomu je třeba uvést, že Nejvyšší soud dokazováním nepochybně rozumí zjišťování relevantní cizozemské právní úpravy cestou dožádání této formy právní pomoci, dnes např. podle Evropské úmluvy o poskytování informací o cizím právu, Londýn, 1968, vyhl. pod č. 221/1998 Sb., resp. podle jejího dodatkového protokolu.

Z usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 4. září 1997 sp. zn. 4 To 696/97, které bylo publikováno v Soudních rozhledech z roku 1997, tj. příloze časopisu Právní rozhledy Nakladatelství C. H. Beck, pod č. 94 a které je v literatuře citováno jako **SR 94/1997,** vyplývá, že *procesní úkony učiněné orgány trestního řízení cizího státu nelze považovat za důkazy ve smyslu trestního řádu České republiky, byly-li provedeny bez splnění podmínek*

články

Evropské úmluvy o vzájemné pomoci ve věcech trestních a Evropské úmluvy o předávání trestního řízení (publ. pod č. 550/1992 Sb. a 551/1992 Sb.), popř. jiné mezinárodní smlouvy, jejichž ustanovení upravují spolupráci zainteresovaných smluvních stran ve věcech trestních. Na první pohled by se zdálo, že z tohoto judikátu vyplývá, že právní pomoc v cizině je možno dožádat pouze za podmínky existence relevantní smlouvy ve smyslu § 375 odst. 1 tr. řádu. Ovšem opak je pravdou, protože trestní řád (hlava dvacátá pátá) vychází z koncepce, že zásadně právní pomoc lze v cizině dožádat i bezsmluvně, mezinárodní smlouva je podmínkou tohoto postupu pouze tam, kde to trestní řád výslovně stanoví. Zmíněný judikát zřetelně zdůrazňuje jinou skutečnost, a to, že veškeré důkazy, které budou použity v rámci trestního řízení vedeného v České republice, je nutno v cizině opatřit cestou právní pomoci. Výjimku z tohoto principu může stanovit pouze mezinárodní smlouva. Z uvedeného lze dovodit, že pokud mezinárodní smlouva neumožňuje, aby orgány České republiky samy provedly úkon na území cizího státu (viz po shora zmíněné novele hlavy dvacáté páté trestního řádu např. výslech prostřednictvím videokonference a telekonference podle § 445 nebo společný vyšetřovací tým podle § 442 a násl.), musí postupovat cestou právní pomoci, a to buď podle existující mezinárodní smlouvy ve smyslu § 375 odst. 1, nebo podle hlavy dvacáté páté trestního řádu.

Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 4. září 1997 sp. zn. 4 To 696/97, které bylo publikováno ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek z roku 1997 pod č. 4 a které je v literatuře citováno jako **R 4/1999**, potvrzuje, že *výpověď svědka, která byla učiněna v přípravném řízení k dožádání státního zástupce České republiky o právní pomoc cizozemskými justičními orgány, aniž by byl o konání výslechu vyrozuměn obhájce obviněného, který oznámil vyšetřovateli, že se chce tohoto procesního úkonu účastnit, je při hlavním líčení procesně nepoužitelná.* Tímto postupem bylo porušeno právo obviněného na obhajobu podle § 165 odst. 2, 3 tr. řádu. Judikát se nevěnoval skutečnosti, že tímto postupem bylo ovšem porušeno i ústavně zajištěné právo na obhajobu (k ústavní dimenzi tohoto práva viz dále). Z judikátu vyplývá pro praxi ale ještě další významný závěr, že *totiž zhojit takové procesní pochybení tím, že by protokol o takové výpovědi byl použit jako listinný důkaz ve smyslu § 112 odst. 2 tr. řádu, zásadně nelze.*

Otázce základních právních podmínek při používání výpovědi svědků jako nejčastějších důkazních prostředků opatřovaných cestou právní pomoci v cizině se věnuje usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 17. března 1998 sp. zn. 7 To 120/98, které bylo publikováno ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek z roku 1999 pod č. 20 a které je v literatuře citováno jako **R 20/1999**. Uvedený judikát opět zdůraznil, že svědecké výpovědi zachycené v protokolech pořizovaných v rámci právní pomoci orgánem cizího státu a na jeho území jsou před tuzemskými soudy použitelné jen tehdy, byly-li opatřeny v souladu s příslušnou mezinárodní smlouvou o právní pomoci, pokud je právní pomoc poskytována na smluvním podkladě, tedy existuje mezi Českou republikou mezinárodní smlouva ve smyslu § 375 odst. 1 tr. řádu. Judikát přitom zdůrazňuje, že je nutno využít možnosti smluvní úpravy tak, aby byla co nejvíce respektována ustanovení trestního

Obhajoba má možnost dosáhnout toho, aby orgány činné v trestním řízení samy opatřily právě cestou mezinárodní justiční spolupráce v cizině důkaz.

řádu o právech obhajoby. *Pokud mezinárodní smlouva umožňuje přítomnost obhájce obviněného při výslechu svědka za předpokladu, že s tím dožádaná strana souhlasí (např. článek 4 Evropské úmluvy o vzájemné pomoci ve věcech trestních), je nutno se pokusit v případě, kdy obhájce oznámil, že se chce účastnit, o zajištění této účasti.*

Usnesením Nejvyššího soudu ze dne 12. listopadu 2003 sp. zn. 3 Tdo 1044/2003, které bylo publikováno ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek z roku 2005 pod č. 11 a které je v literatuře citováno jako **R 11/2005**, byla řešena situace, kdy žádost o právní pomoc státního zástupce sice zněla na výslech svědka, ale osoba v cizině byla vyslechnuta v jiném procesním postavení, protože právo dožádaného státu neumožňuje – zhruba řečeno – vyslyšet osobu, která je podezřelá ze spolupachatelství na stíhaném trestném činu, v procesním postavení svědka. *Z uvedeného rozhodnutí se podává, že takto opatřené výpovědi je možno k důkazu v trestním řízení před soudem České republiky, a to*

zejména v hlavním líčení použít. Konkrétně v daném případě šlo o výpovědi osob, které měly být na základě žádosti o právní pomoc podle Evropské úmluvy o vzájemné pomoci ve věcech trestních vyslechnuty orgány cizího státu jako svědci, ale v souladu s právními předpisy tohoto státu (článek 3 odst. 1 citované Úmluvy) byly vyslechnuty v postavení obdobném postavení obviněných, neboť šlo o osoby, jež byly ve věci, ve které měly vypovídat, v dožádaném státě odsouzeny. *Takto opatřený důkaz je možno provést podle závěru Nejvyššího soudu přečtením protokolů o výpovědích těchto osob podle § 211 odst. 2 písm. a) tr. ř. per analogiam, přičemž Nejvyšší soud též odkazuje na rozhodnutí publikované pod č. 35/1975 Sb. rozh. tr. Nejvyšší soud pak dále činí závěr, že pokud jsou výpovědi takových osob, které v trestním řízení vedeném proti nim v cizině vypovídaly v procesním postavení obžalovaných, podrobně popsány v trestním rozsudku cizího státu, je v řízení před soudem České republiky takový rozsudek listinným důkazem ve smyslu ustanovení § 112 odst. 2 tr. řádu, jehož je možno použít i k hodnocení jejich výpovědi pořizovaných v rámci právní pomoci. Samozřejmě je nutno ohledně takového rozsudku splnit základní podmínku, že byl opatřen cestou právní pomoci. Viz k tomu též judikát publikovaný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek z roku 1997 pod č. 16, citovaný v literatuře jako **R 16/1997**, z něhož mimo jiné vyplývá, že *trestní rozsudek cizozemského soudu je přípustným důkazem podle § 89 odst. 2 tr. řádu, k němuž lze přihlížet při hodnocení osoby obviněného.**

Usnesením Vrchního soudu v Praze ze dne 19. září 2003 sp. zn. 4 To 61/2003, které bylo publikováno ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek z roku 2005 pod č. 36 a které je v literatuře citováno jako **R 36/2005**, byla řešena další zásadní procesní otázka související s realizací obhajovacích práv obviněného v procesu opatřování důkazů v cizině, totiž *zda soud může po podání obžaloby požádat státního zástupce o opatření důkazu cestou dožádání procesního úkonu v cizině.* Vrchní soud v Praze dovodil, že *v řízení před soudem je předseda senátu oprávněn žádat státního zástupce o opatření důkazu podporujícího obžalobu a státní zástupce je povinen mu vyhovět, přičemž není rozhodné, zda důkaz má být opatřen na území České republiky, nebo cestou právní pomoci v cizině.* K takové žádosti je předseda senátu oprávněn nejen v případě, kdy má být opatřen důkaz, který dosud nebyl

články

opatřen a proveden, ale i tehdy, dovozuje-li státní zástupce vinu obžalovaného z důkazu, který tak, jak byl v přípravném řízení opatřen, je v řízení před soudem nepoužitelný. Předseda senátu tak může učinit i mimo hlavní líčení. Vrchní soud v odůvodnění svého rozhodnutí odkázal na ustanovení § 180 odst. 2 tr. řádu a správně dovozuje, že při dožádání právní pomoci v cizině nejde o z hlediska orgánů České republiky činných v trestním řízení o provádění důkazu, ale o jeho opatření. Vrchní soud vychází z nezpochybnitelné premisy, že státní zástupce je k podání žádosti o právní pomoci v cizině oprávněn i po podání obžaloby (a to zejména s ohledem na princip legality podle § 2 odst. 3 tr. řádu a zásadu vyhledávací podle § 2 odst. 5 tr. řádu, byť na ně Vrchní soud v Praze neodkázal), resp. je tak povinen učinit, když obdrží výzvu předsedy senátu, aby opatřil důkaz podporující obžalobu; důkazní aktivita soudu v dané situaci je podpůrná.

Tento judikát souvisí úzce s dosud nepublikovaným rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 26. dubna 2005 sp. zn. 4 Tz 18/2005, kterým bylo ke stížnosti pro porušení zákona rozhodováno o usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 30. listopadu 2004 sp. zn. 3 To 960/2004. Z rozsudku se podává, že *byť i procesně nedokonalé protokoly o výslechu svědků pořizené v cizině lze s odkazem na § 158 odst. 5, 8 tr. řádu použít k podání obžaloby, přičemž takovéto neplnhodnotné svědecké výpovědi nebude moci soud číst podle § 211 tr. řádu, leč může je postupem podle § 212 tr. řádu předejít.* Druhou otázkou, kterou soud v tomto judikátu řešil, je aplikace ustanovení § 211 tr. řádu v situaci, kdy se svědek nachází v cizině, tedy prokázání procesní nedosažitelnosti svědka, včetně nezbytnosti doručení předvolání cestou právní pomoci a respektování požadavků Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (článek 6 odst. 3) při provádění úkonů na území cizího státu a používání takto opatřených důkazních prostředků na území České republiky.

Povinnost státního zástupce, resp. soudu – v případě zájmu obhájce – požádat cizozemský justiční orgán o souhlas s jeho přítomností u dožádaného úkonu v cizině není ovšem možno vnímat pouze v rozsahu shora zmíněných ustanovení trestního řádu jako práva jednoduchého. Zajištění práva obviněného na obhajobu, jehož součástí je právě i možnost být přítomen, resp. mít možnost aktivně se podílet na provádění úkonů trestního řízení, je právem nepochybně

náležícím do skupiny práv ústavně garantovaných. Z § 2 odst. 4 tr. řádu přitom vyplývá orgánům činným v trestním řízení povinnost projednávat trestní věci s plným šetřením práv a svobod zaručených Listinou základních práv a svobod a mezinárodními smlouvami o lidských právech a základních svobodách, jimiž je Česká republika vázána. Tyto povinnosti orgánů činných v trestním řízení na jedné straně a právo obviněného a jeho obhájce je tak nutno vnímat v jejich ústavněprávní dimenzi, tj. z hlediska zajištění práva na obhajobu, garantovaného v článku 40 odst. 3 Listiny základních práv a svobod, a z hlediska zajištění práva na spravedlivý proces, garantovaného v článku 6 odst. 1, 3 písm. d) Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, vyhl. pod 209/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů.³

Tyto povinnosti orgánů činných v trestním řízení na jedné straně a právo obviněného a jeho obhájce je tak nutno vnímat v jejich ústavněprávní dimenzi, tj. z hlediska zajištění práva na obhajobu.

Z podnětu konkrétních ústavních stížností byla proto tato otázka již několikrát předmětem posuzování Ústavního soudu. Ten sice není zásadně oprávněn v souladu s články 81 a 90 Ústavy rušit rozhodnutí obecných soudů, resp. orgánů činných v trestním řízení a nahrazovat je rozhodnutími vlastními, ale – jak pravidelně deklaruje – postupy a rozhodnutí soudů aplikujících jednoduché právo může přezkoumávat právě z hlediska ústavně zaručených práv a svobod, jež přísluší podatelci ústavní stížnosti. Viz k tomu zejména obecný výklad, který provedl Ústavní soud ve svém nálezu ze dne 10. října 2002 sp. zn. III. ÚS 74/02, zveřejněném pod č. 126 ve svazku 28 Sbírky nálezů a usnesení (dále jen „Sb. n. u. ÚS“). **V námi sledovaných souvislostech je tak možno odkázat na kontinuální řadu rozhodnutí Ústavního soudu, z nichž uvedme zejména následující:**

Nálezem ze dne 4. října 2000 sp. zn. II. ÚS 243/2000, zveřejněným pod č. 142 ve svazku č. 20 Sb. n. u. ÚS, se Ústavní soud obecně vyjádřil k inter-

pretaci a aplikaci § 165 odst. 2 tr. řádu a provádění důkazů „mimo hlavní líčení“. K první zmíněné otázce uvedl, že *skutečnost, že obhájce obviněného nebyl vyzvořen o místu a době provádění vyšetřovacích úkonů v průběhu přípravného řízení, jejichž provedení nebylo možno odložit, a kterých se proto neúčastnil, přestože o vyzvoření o jejich konání žádal, nejde automaticky vždy o porušení práva na spravedlivý trestní proces ve smyslu článku 6 odst. 1 a odst. 3 písm. c) Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a článku 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod. O takové porušení ústavně garantovaného práva by šlo pouze tehdy, kdy obhájce dále neměl reálnou možnost účastnit se těchto úkonů v dalších stadiích trestního řízení.* Naproti tomu o takové porušení uvedeného práva by nešlo, když obhájce souhlasil s provedením důkazů přečtením protokolů o těchto úkonech a přitom nevznesl námitku porušení § 165 odst. 2 tr. řádu vyšetřovatelem, přičemž toto porušení spočívalo v nemožnosti napadat úkony přípravného řízení; v této souvislosti pak Ústavní soud výslovně odkazuje na § 2 odst. 13 tr. řádu. Jestliže by poté soud vyloučil reálnou možnost opakovat původní vyšetřovací úkon, např. by neprovedl výslech svědka, jehož se obhájce v přípravném řízení nezúčastnil, nebo by na obhájcem vznesenou námitku nereagoval, teprve tehdy by bylo porušeno právo obviněného na spravedlivý proces. Ústavní soud sice otázku interpretace a aplikace § 165 odst. 2 tr. řádu neřeší ve vztahu k důkazům opatřovaným pro trestní řízení vedené v České republice dožádáním v cizině, leč z pohledu ochrany obhajovacích práv obviněného jde ve své podstatě o tutéž procesní situaci, tedy v tomto smyslu *nezáleží na tom, na území kterého státu jsou důkazy opatřovány.*

Pokud jde o druhou otázku řešenou zde zmíněným nálezem Ústavního soudu, totiž provádění důkazu výslechem svědka „mimo hlavní líčení“, Ústavní soud ji tady řeší obecně ve vztahu ke všem výslechům svědka, ovšem i zde je možno říci, že zásadně jeho závěry platí i pro výslechy svědků prováděných k dožádání v cizině. Právě ohledně nich bude provádění výslechu „mimo hlavní líčení“ pravidlem. Výslech svědka prováděný v řízení před soudem, tedy po podání obžaloby takzvaně „mimo hlavní líčení“ není výslovně v trestním řádu upraven, ale není zároveň ani zakázán. Ústavní soud zásadně dovozuje, že takový postup vedoucí k získání výpovědi není contra legem, ale že za určitých podmínek lze takto získanou výpověď po-

články

važovat za zákonný důkazní prostředek. Ústavní soud za tyto podmínky považuje především tu skutečnost, že soud nepokládá osobní výslech svědka v hlavním líčení za nutný a obě strany trestního řízení, totiž státní zástupce i obžalovaný, souhlasí se čtením protokolu o výpovědi svědka mimo hlavní líčení, přičemž Ústavní soud odkazuje na § 211 odst. 1 tr. řádu. Další podmínkou zákonnosti takového důkazního prostředku je podle Ústavního soudu to, že výslech byl proveden v souladu s obecnými ustanoveními o výslechu svědka, tj. ustanoveními § 97 až § 104 tr. řádu a že byl o něm postupem podle obecných ustanovení o protokolaci, tj. podle § 55 a § 56 tr. řádu pořízen protokol. Důkazní prostředek vyhovující těmto podmínkám Ústavní soud výslovně označuje za konformní s článkem 2 odst. 3 Ústavy a článkem 2 odst. 2 Listiny.

Na tento judikát navazuje **nález Ústavního soudu ze dne 18. června 2003 sp. zn. IV. ÚS 558/02**, zveřejněný pod č. 95 ve svazku č. 30 Sb. n. u. ÚS, který opět sice bez souvislosti s důkazy opatřovanými v cizině, leč výslovně zdůraznil, že *podmínky pro čtení výpovědi svědka u hlavního líčení upravené v § 211 odst. 2 písm. a) tr. řádu, který je svědkem klíčovým a jehož výpověď je rozhodujícím důkazem pro výrok o vině, nelze interpretovat extenzivně, protože jinak by bylo porušeno právo obviněného na spravedlivý proces.*

Shora zmíněný názor Ústavního soudu, že – zhruba řečeno – ne vždy je nepřítomnost obhájce u úkonů přípravného řízení, tedy i úkonů dožádaných k právní pomoci v cizině nutno považovat za porušení ústavně garantovaného práva na spravedlivý proces, našel svůj výraz i v **usnesení Ústavního soudu ze dne 3. března 2004 sp. zn. II. ÚS 626/02**, zveřejněném pod č. 9 ve svazku č. 32 Sb. n. u. ÚS. V tomto rozhodnutí bylo opět zdůrazněno, že *povinnost sdělit dobu a místo konání vyšetřovacího úkonu obhájci je policejnímu orgánu stanovena pouze tehdy, když mu obhájce oznámí, že se chce úkonu – dovodíme i úkonu prováděného k právní pomoci v cizině – účastnit. Navíc ústavní kautely spravedlivého procesu by byly porušeny teprve tehdy, když obviněnému, resp. jeho obhájci byla upřena vhodná a přiměřená příležitost klást svědkovi otázky a prověřovat jeho věrohodnost alespoň jednou v kterémkoli okamžiku řízení, nejlépe v řízení před soudem.*

Shodně judikoval Ústavní soud ve svém **usnesení ze dne 3. března 2004 sp. zn. IV. ÚS 458/03**, zveřejněném pod č. 10 ve svazku č. 32 Sb. n. u. ÚS, když opět vyslovil, že *postačí*

pro splnění ústavních kautel spravedlivého procesu, když obviněný, resp. obhájce obdrží reálnou možnost klást svědkovi otázky a prověřovat jeho věrohodnost alespoň jednou v kterémkoli okamžiku řízení, nejlépe v řízení před soudem.

Tato rozhodnutí Ústavního soudu praxe trestního řízení v současné době plně absorbovala, takže již není pochyb, že podmínkou procesní použitelnosti důkazu spočívajícího ve výslechu svědků k právní pomoci v cizině v trestním řízení vedeném v ČR je zásadně možnost obhájců účastnit se výslechu svědků, resp. prokazatelné vyrozumění obhájců o době a místě konání těchto výslechů. Nicméně je třeba zdůraznit, že **Ústavní soud zcela správně skutečnost, že se orgánu činnému v trestním řízení nepodaří z přičin, které mu nelze přičítat k tíži, zajistit přítomnost obhájce u dožádaného úkonu právní pomoci v cizině, nevnímá jako absolutní překážku použitelnosti takového důkazu v trestním řízení, zejména pak jako překážku předložení takového důkazu státním zástupcem s obžalobou soudu.**

V praxi justiční spolupráce nelze totiž vyloučit, že cizozemský orgán vyřizující dožádání orgánu České republiky výslovně nepovolí účast obhájce u dožádaného úkonu, a to obvykle s poukazem na svou vlastní právní úpravu, která takovou účast nemusí v daném stadiu trestního řízení vůbec připouštět. Může také dojít k tomu, že dožádaný úkon právní pomoci sice cizozemský orgán provede, ale z nejrůznějších důvodů, včetně přehlédnutí vůbec na požadavek povolit účast obhájce nereaguje, aniž své stanovisko sdělí. Za těchto okolností pak vzniká otázka, jaké důsledky pro použití takového důkazu v rámci trestního řízení, které se vede v České republice a v němž byla právní pomoc dožádána, bude tato skutečnost mít. Nepochybně je, že cizozemský orgán, který postupuje při vyřízení dožádání orgánů České republiky zásadně podle svého vnitrostátního práva, nemůže být nad rámec platné smlouvy žádným způsobem nucen k tomu, aby prováděl úkon podle práva České republiky, resp. bral při svém postupu v úvahu též požadavky a postupy, které stanoví za účelem zajištění obhajovacího práva obviněného právní řád České republiky. Soulad postupu cizozemského orgánu při vyřizování dožádání orgánů České republiky s jeho vlastním vnitrostátním právem se přitom zásadně presumuje.

Ústavní soud se k této otázce vyjádřil v **usnesení ze dne 29. dubna 2004 sp. zn. III. ÚS 59/04**, které bylo zve-

řejněno pod č. 26 ve svazku 33 Sb. n. u. ÚS. Z jeho textu vyplývá, že *pokud cizozemské orgány prohlásí, že požadované úkony provedly v souladu se svými procesními předpisy, mohou české orgány činné v trestním řízení oprávněně presumovat, že byly splněny podmínky ustanovení článku 3 odst. 1 Evropské úmluvy o vzájemné pomoci ve věcech trestních⁴; závěr, že by tuzemské orgány činné v trestním řízení měly interpretací cizozemské procesní normy zjišťovat, zda dožádaný stát provedl úkon v souladu se svým právním řádem, je nesprávný, neboť je prakticky nerealizovatelný a zpochybňuje apriorně důvěryhodnost postupu orgánů dožádané strany. Tento judikát Ústavního soudu nabývá na významu právě v souvislosti s novelizací trestního řádu zákonem č. 539/2004 Sb., totiž zakotvením zcela nového ustanovení § 428.*

Odpověď na otázku, zda vůbec a zejména v jakém rozsahu lze v trestním řízení, které je vedeno v České republice, použít důkaz, jenž byl v cizině opatřen dožádaným úkonem právní pomoci postupem podle relevantní mezinárodní smlouvy a postupem stanoveným právem dožádaného státu, ovšem bez přítomnosti obhájce obviněného stíhaného v České republice, je třeba hledat v ustanovení trestního řádu České republiky. Především je nutno vyhodnotit, zda orgán činný v trestním řízení obhájcem vznesený požadavek ve vztahu k cizozemskému orgánu uplatnil, tedy ve svém dožádání požádal, aby účast obhájce u úkonu v cizině byla povolena a aby obhájci bylo umožněno zajistit obhajovací práva obviněného, a učinil tak formou, kterou stanoví příslušná smlouva, resp. trestní řád České republiky (viz § 427 k obsahu a formě dožádání v cizině, který se podle § 375 odst. 1 tr. řádu uplatní v rozsahu případné mezinárodní smlouvy). Důkazem řádného postupu orgánů České republiky, které dožádaly právní pomoci v cizině, bude jimi podaná žádost o právní pomoc, jenž takový požadavek zahrnuje.

Jestliže v daném stadiu trestního řízení příslušný orgán činný v trestním řízení takto prokazatelně zmíněný požadavek vznesl, ale ze strany cizozemského orgánu tomuto požadavku nebylo vyhověno, neznamená to absolutní nepoužitelnost důkazu, který byl takto opatřen v cizině, v trestním řízení vedeném v České republice. S ohledem na § 428 tr. řádu se domnívám, že úkon, který byl řádně v cizině dožádán a tam v souladu s mezinárodní smlouvou nebo právem dožádaného státu proveden, je platný a účinný. Jak již bylo shora poznamenáno, je zcela nepochybné, že státní

články

zástupce, který po skončení přípravného řízení předkládá věc s obžalobou k soudu, předloží soudu i takto opatřený důkazní prostředek. Použitelnost takového důkazu v rámci soudního řízení se dále bude zabývat soud, který se bude ohledně provádění důkazního řízení ve vztahu k jednotlivým důkazním prostředkům řídit relevantními ustanoveními trestního řádu.

V ústavně-právní dimenzi řešil – kromě shora uvedených judikátů – tuto otázku v souvislosti s přítomností obviněného, resp. obhájce u dožadovaného výsledku svědků v cizině Ústavní soud také ve svém **nálezu ze dne 14. května 1999 sp. zn. IV. ÚS 135/99**, zveřejněném pod č. 74 ve svazku č. 14 Sb. n. u. ÚS. Z něho se kromě již shora uvedeného podává, že *byť i byl důkaz výsledkem svědka opatřen v souladu s právní úpravou dožadovaného státu, nemohl by být takový důkaz použit, pokud neměl obviněný či jeho obhájce v průběhu trestního řízení možnost klást svědkům otázky, protože by to znamenalo rozpor s článkem 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod*. Může být otázkou, zda za současného znění článku 10 Ústavy, tj. po jeho novelizaci ústavním zákonem č. 395/2001 Sb., je tento judikát použitelný v nezměněném znění a jaký dosah má do této oblasti § 428 tr. řádu. Vzhledem k tomu, že principy ochrany lidských práv a základních svobod nepochybně prozařují aplikaci jednoduchého práva, a to i když již není formálně Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod nadřazena ostatním mezinárodním smlouvám, a vzhledem k tomu, že § 428 tr. řádu je normou práva jednoduchého, lze mít za to, že uvedený judikát se i v současné době uplatní v plném rozsahu.

Ústavní soud se k tomu ostatně zcela jednoznačně vyjádřil ve svém **nálezu ze dne 15. dubna 2003 sp. zn. I. ÚS 752/02**, zveřejněném pod č. 54 ve svazku č. 30 Sb. n. u. ÚS., když v případě kolize závazků vyplývajících z mezinárodních smluv se bezvýhradně vyslovil ve prospěch smluv o ochraně lidských práv, které sice formálně již netvoří samostatnou kategorii právních norem s aplikační předností ve smyslu dřívějšího znění článku 10, nicméně vzhledem k tomu, že žádnou novelu Ústavy nelze vyložit tak, že by jejím důsledkem bylo omezení již dosažené procedurální úrovně ochrany základních práv a svobod, proto tyto smlouvy představují v činnosti Ústavního soudu jako zvláštní skupina norem referenční kritérium jak pro abstraktní kontrolu norem

podle článku 87 odst. 1 Ústavy, tak pro řízení o ústavních stížnostech.

Pravdou je, že otázka účasti obhájců u úkonů dožadovaných v cizině k právní pomoci pro trestní řízení vedené v dožadujícím státě není pouze problémem orgánů činných v trestním řízení vedeném v České republice. Vždy závisí na tom, do jaké míry trestní procesní právo dožadujícího a dožadovaného státu obecně umožňuje účast obhájců v trestním řízení, resp. v jeho jednotlivých stádiích. Zdá se, že zásadní řešení přinese – a to alespoň na území svých smluvních stran – shora zmíněný Druhý dodatkový protokol k Evropské úmluvě o vzájemné pomoci ve věcech trestních, podle jehož článku 2 se státy zavazují – bez ohledu na dosavadní vnitrostátní legislativu – umožňovat mimo jiným osobám a subjektům právě obhájcům účast u úkonů dožadovaných v rámci právní pomoci. Rovněž Úmluva o vzájemné pomoci v trestních věcech mezi členskými státy Evropské unie z 29. 5. 2000 zavazuje smluvní státy, aby účast povolovaly.

Konečně třetí souvislostí zajištění práva na obhajobu při dožadání právní pomoci v cizině je **možnost obviněného a obhájce iniciovat podání žádosti o provedení úkonu cestou právní pomoci v cizině**. Tato možnost je podložena ustanovením § 33 odst. 1 tr. řádu, podle něhož mimo jiné může obviněný činit návrhy a podávat žádosti, a § 41 odst. 1, 2 tr. řádu, podle něhož je mimo jiné obhájce povinen pečovat o to, aby byly v řízení náležitě a včas objasněny skutečnosti, které obviněného zbavují viny nebo jeho viny zmírňují, a oprávněn již v přípravném řízení činit za obviněného návrhy a podávat za něho žádosti. V přípravném řízení může obviněný, resp. jeho obhájce návrhy a žádosti podat kdykoli, včetně stadia skončení vyšetřování, kdy je obviněný a jeho obhájce upozorněn na možnost prostudovat spisy a učinit návrhy na doplnění vyšetřování (§ 166 odst. 1 tr. řádu). V řízení před soudem má obhajoba právo na vyzvání soudu v souvislosti s doručením opisu obžaloby sdělit návrh na provedení dalších důkazů u hlavního líčení a uvést okolnosti, které mají být těmito důkazy objasněny (§ 196 odst. 2 tr. řádu), resp. podle § 215 odst. 4 tr. řádu po provedení všech důkazů učinit návrhy na doplnění dokazování. Pokud nalézací soud návrhu obhajoby na provádění důkazů, včetně jeho opatření dožadáním v cizině nevyhoví, může obhajoba tento svůj návrh vznést jako součást svého odvolání či podat znovu

takový návrh v rámci odvolacího řízení (§ 263 odst. 5, resp. 6 tr. řádu).

Ze shora uvedeného nesporně vyplývá, že obviněný i obhájce mají právo podat orgánu činnému v daném stadiu trestního řízení podnět k vyžádání právní pomoci v cizině. **Trestní řád nevynechává formu tohoto podnětu a podnět neváže na žádný okamžik, kdy tak může obviněný, resp. jeho obhájce učinit**. Mezinárodní smlouvy přitom neváží možnost požádat o právní pomoc pouze na určité stadiu trestního řízení. Viz k tomu zejména článek 1 odst. 2 Evropské úmluvy o vzájemné pomoci ve věcech trestních, podle něhož nelze právní pomoc podle této Úmluvy dožadovat pro výkon rozsudku, z čehož lze dovodit, že podle uvedené Úmluvy lze postupovat při dožadování právní pomoci v průběhu trestního řízení, tedy i před zahájením trestního stíhání konkrétní fyzické osoby, a to až do doby, než započne výkon pravomocného rozsudku.

V praxi přípravného řízení je ovšem nejčastěji podáván ze strany obhajoby podnět k vyžádání právní pomoci provedením úkonu v cizině formou návrhu na doplnění dokazování poté, co policejní orgán ve smyslu § 166 odst. 1 tr. řádu umožní obviněnému a obhájci prostudovat spisy. Policejní orgán se podle § 166 odst. 1, 3 tr. řádu a státní zástupce se musejí s takovým podnětem vypořádat. Není vyloučeno, že poté, co státní zástupce podnět k vyžádání právní pomoci v cizině, který odmítl policejní orgán, přezkoumal a shledal jej v návaznosti na další, již opatřené důkazy důvodným, žádost o právní pomoc zpracuje a podá, nebo věc podle § 174 odst. 2 písm. d) tr. řádu vrátí policejnímu orgánu k doplnění s pokynem provést úkony, které mu podání žádosti o právní pomoc umožní.⁵

Pokud policejní orgán odmítne návrh obviněného, resp. jeho obhájce, a nedoplní vyšetřování podáním podnětu státnímu zástupci k vyžádání právní pomoci v cizině, resp. nevyhoví-li tomuto požadavku státní zástupce, může jej pochopitelně obžalovaný obhájce s odkazem na § 215 odst. 2 tr. řádu znovu uplatnit u hlavního líčení.

Obviněný, resp. jeho obhájce může přitom po zamítnutí svého požadavku k vyžádání právní pomoci v cizině policejním orgánem požádat podle § 157a odst. 1 tr. řádu státního zástupce o přezkoumání takového postupu policejního orgánu, v přípravném řízení pak zásadně i postup policejního orgánu v souvislosti se zajišťováním shora rozebíraných práv obviněného a obhájce na účast u vy-

články

šetřovacích úkonů dožádaných v cizině a ohledně podnětů k dožádání právní pomoci v cizině bude předmětem dozoru státního zástupce podle § 174 odst. 2 písm. a), b) tr. řádu (pokyny, prověrky).

Pokud odmítne požadavek státního zástupce, může obviněný, resp. jeho obhájce požádat o přezkoumání jeho postupu nadřízené státní zastupitelství podnětem k provedení dohledu podle § 12c a § 12d odst. 1 zák. č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů, a § 1 odst. 1, 2 vyhl. č. 23/1994 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Shora rozvedené úvahy vedou k závěru, že v tom rozsahu, v jakém obviněný a jeho obhájce má práva na území České republiky, je třeba jejich realizaci zásadně zajistit také v souvislosti s úkony dožádanými k právní pomoci, tj. ve vztahu k cizozemským orgánům, které žádost o právní pomoc vykonávají. Konkrétní postup státního zástupce, resp. soudu za účelem realizace těchto práv obvykle určuje mezinárodní smlouva (viz k tomu § 375 odst. 1 tr. řádu upravující vztah mezi vyhlášenou mezinárodní smlouvou o právní pomoci, kterou je Česká republika vázána, a ustanoveními hlavy dvacáté páté) a právní řád dožádaného státu, který se nejčastěji k vyřízení žádosti o právní pomoc použije (viz zejména článek 3 odst. 1 Evropské úmluvy o vzájemné pomoci ve věcech trestních). Pokud smlouva mezi Českou republikou a konkrétním státem, jehož orgány mají být dožádány o právní pomoc, neexistuje, a neexistuje tedy lex specialis⁶, použijí se při právní pomoci v cizině podle shora citovaného § 375 odst. 1 tr. řádu ustanovení jeho hlavy dvacáté páté (tj. konkrétně § 425 a násl.), a případně se při dožádání postupuje na základě zvyklostí vyplývajících z dosavadního styku uplatňovaného mezi orgány ČR a druhého státu v oblasti právní pomoci; vyřízení žádosti o právní pomoc se i v tomto případě bude řídit právem dožádaného státu.

Jak ze shora uvedeného vyplývá, i advokátům, kteří působí jako obhájci v trestních věcech, je třeba znalostí v oblasti právní úpravy právního styku s cizinou, jakkoli jejich postavení v těchto procedurách není předmětem výslovné úpravy hlavy dvacáté páté trestního řádu. Neméně třeba je jim informací o justiční spolupráci orgánů činných v trestním řízení, zejména orientace v instrumentáři mezinárodních smluv, které má Česká republika v této oblasti k dispozici, a znalostí postupů a institucí, které fungují po přistou-

pení České republiky do Evropské unie v rámci sjednocené Evropy.⁷

Pokud jde o konkrétní ustanovení hlavy dvacáté páté, týkající se opatrování důkazů v cizině pro trestní řízení vedené v České republice, byla postupně již několikrát měněna a doplňována, a to samozřejmě především s ohledem na potřeby praxe. Novelizována ale byla také – jak shora již zmíněno – v souvislosti s nezbytnou harmonizací práva České republiky a implementací právních aktů Evropské unie, z nichž základní byly uvedeny výše, v návaznosti na přistoupení České republiky do Evropské unie, ale i jako příprava našeho trestního práva procesního na přijetí Druhého dodatkového protokolu k Evropské úmluvě o vzájemné pomoci ve věcech trestních a za účelem provedení dvoustranné smlouvy o právní pomoci uzavřené mezi ČR a SRN k provedení Evropské úmluvy (vyhl. pod č. 68/2002 Sb.). **Z hlediska zajištění práva obviněného na obhajobu je tak v souvislosti s dožadováním právní pomoci v cizině možno poukázat zejména na následující ustanovení:**

na § 379, který mění postupy při doručování žádostí o právní pomoc a dalších písemností v rámci komunikace mezi justičními orgány s tím, že tyto postupy se uplatní, nestanoví-li mezinárodní smlouva ve smyslu § 375 odst. 1 tr. řádu postup jiný;

na § 425, v němž je upraven – byť velmi nepřesně – pojem dožádání;

na § 426, který stanoví způsob zasílání žádostí cizozemskému orgánu, přičemž v rámci Evropské unie se uplatní zásadně přímá komunikace příslušných justičních orgánů;

na § 427, který vymezuje obsahové a formální náležitosti dožádání, tedy žádosti o provedení úkonů právní pomoci;

na § 428, který je výrazem snahy řešit dlouhodobé výkladové a aplikační problémy ohledně použitelnosti důkazních prostředků opatřených v cizině v rámci trestního řízení v ČR, pro které byly dožádány, z hlediska současných i budoucích právních aktů Evropské unie upravujících postupy při opatrování důkazů mezi členskými státy je jím vytvořen právní předpoklad pro jejich realizaci v České republice;

na § 429, který stanoví, že předvolání osoby z ciziny, jejíž přítomnost je nutná při dokazování v ČR, se uskuteční cestou právní pomoci, přičemž státní příslušnost předvolávaných osob není rozhodující, předvolání se tak může vztahovat jak na cizince, tak na státní občany ČR;




DANCE AND JUMP

**OBCHODNÍ DŮM
PRO JEZDCE A KONĚ
V CENTRU PRAHY**

Milady Horákové 11/452
170 00 Praha 7
tel.: 266 712 673
dj@danceandjump.cz
www.danceandjump.cz





BONUSY PRO NAŠE ZÁKAZNÍKY

 **- KAŽDÝ TÝDEN** 3 klienti DJ tráví ZCELA ZDARMA celé dopoledne při vlasové proměně se spíčkovými vizážisty týmu Vypadáš skvěle v salonu Blanky Haškové Hair Area! Každý týden 3 našich klientů vypadají OPRAVDU SKVĚLE!

 **- KARTY STÁLEHO ZÁKAZNÍKA** slevy až 20 % na veškeré nákupy.

 **- SPECIÁLNÍ HODNOTNÉ DÁRKY** pro naše klienty od firem PIKEUR, LEOVET, BALOUN k nákupům zboží jejich značek.

 **- BONUS K NÁKUPŮM** BEZPLATNĚ vstupy do bazénu či fitness Aquacentra Letňany Lagoon.

 **- BONUS K NÁKUPŮM** BEZPLATNĚ vstupy do Junglelandu - interaktivní dětské herny.

 **- DÁRKY DJ** k jednotlivým nákupům hrnečky DJ, klíčenky dle vlastního výběru.

Otevírací doba:
Po - Pá 9.00 - 20.00
So 10.00 - 18.00

články

na § 435 až § 446 upravující některé zvláštní formy dožadované a poskytované právní pomoci (přeshraniční pronásledování, přeshraniční sledování, skryté vyšetřování, tj. nasazení agenta a provedení předstíraného převodu věci, dočasné předání do ciziny za účelem provedení procesních úkonů, dočasné převzetí osoby z ciziny za účelem provedení procesních úkonů, zajištění a odevzdání věci a majetku, které mají sloužit k důkazu nebo jsou výnosem z trestné činnosti na území ČR, společný vyšetřovací tým a výsledky prováděný postupem označovaným jako videokonference a telekonference).

Další novelizace hlavy dvacáté páté trestního řádu bude provedena v souvislosti s Rámcovým rozhodnutím Rady o výkonu rozhodnutí o zajištění majetku nebo důkazních prostředků v Evropské unii z 22. 7. 2003, které se týká tzv. zmrazovacích příkazů (*freezing orders*), tj. rozhodnutí, která byla v jednom členském státě Evropské unie vydána za účelem zajištění důkazního prostředku nebo následné konfiskace majetku v druhém členském státě. Důkazním prostředkem se přitom rozumí věci, listiny nebo údaje (*objects, documents or data*), tedy věcné a listinné důkazy ve smyslu § 112 tr. řádu. Rozhodnutí, které vstoupilo v platnost 1. 9. 2003, jako termín k provedení nezbytných opatření za účelem realizace tohoto rozhodnutí členským státům, stanovilo 2. srpen 2005. Nezbytnou novelizaci zakotví do hlavy dvacáté páté nový, osmý oddíl, který nese název **Zvláštní ustanovení o uznávání a výkonu rozhodnutí o zajištění majetku nebo důkazního prostředku mezi členskými státy Evropské unie.**

Pokud jde o Evropskou unii jako specifické společenství států, mohou náhledy na její fungování oscilovat od absolutně nekriticky přijímajících „vše, co pochází z Bruselu“ až k vehemenně odmítavým. V oblasti justiční spolupráce realistický závěr toho, kdo se seznámí s postupy a instituty vyplývajícími z jednotlivých právních aktů a s jejich přínosem za první rok plného členství České republiky v Evropské unii, musí vést k uznání, že většina z těchto postupů a institutů skutečně může přispět k ochraně práv a svobod občanů členských států Evropské unie, tedy ke spravedlivému a rychlému potrestání pachatelů zejména závažných trestných činů, kterým – a to je důležité právě z hlediska námi zde sledovaného – zároveň garantuje důsledné respektování jejich práv jako obviněných, včetně práv na obhajobu souvisejících s opatrováním důkazů v druhém členském státě Evropské unie. Je tedy na místě určitě opatrný a kritický optimismus, když budoucnost ukáže, zda vývoj ustrne v oblasti justiční spolupráce v trestních věcech na harmonizaci jejich postupů, či zda může být dosaženo i vyššího stupně právní harmonizace, totiž harmonizace předpisů členských států Evropské unie v oblasti trestního procesu jako takového. První pokus lze vysledovat v takovém zcela zásadním fenoménu, jakým byla i pro oblasti justiční spolupráce Smlouva o Evropské ústavě. Ta právě nasměrovala justiční spolupráci na sblížení procesně-právní úpravy členských států Evropské unie, na úsilí o zajištění vzájemné přípustnosti důkazních prostředků, na zajištění práv jednotlivých osob v trestním řízení a na zajištění práv obětí trestné činnosti. Vývoj ovšem ukázal, že z důvodů, které s justiční spoluprací nikterak při-

mo nesouvisí, bude třeba volit pro dosažení zmíněných cílů jiné procedury a jiné právní akty, než jaké předpokládala Evropská ústava.

Další významný posun lze očekávat v oblasti opatrování důkazů mezi členskými státy v návaznosti na právě přijímané **Rámcové rozhodnutí Rady o evropském důkazním příkazu (EDP) na opatrování věcných a listinných důkazů a údajů za účelem použití v řízení v trestních věcech** (*Council Framework Decision on European Evidence Warrant – EEW for obtaining objects, documents and data for use in proceedings in criminal matters*).⁸

Poznámka autorky:

Úmluva o vzájemné pomoci v trestních věcech mezi členskými státy Evropské unie je účinná od 23. srpna 2005 a její dodatkový Protokol od 5. října 2005. Smluvními stranami Úmluvy jsou Belgie, Dánsko, Estonsko, Finsko, Francie, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Nizozemsko, Polsko, Portugalsko, Rakousko, Slovinsko, Velká Británie, Španělsko a Švédsko. Smluvními stranami Protokolu jsou Belgie, Dánsko, Finsko, Francie, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Nizozemsko, Polsko, Rakousko, Slovinsko, Španělsko a Švédsko. Očekává se, že rovněž v našem státě bude poté, co Úmluva a Protokol byly schváleny oběma komorami Parlamentu, dokončena ratifikační procedura a do 90 dnů po oznámení o dokončení této procedury generálnímu sekretáři Rady Evropské unie nabudou Úmluva a její Protokol účinnosti též pro Českou republiku.

❖ AUTORKA JE STÁTNÍ ZÁSTUPKYNĚ

NA VRCHNÍM STÁTNÍM ZASTUPITELSTVÍ V PRAZE.

1 viz dále citovaný náleží Ústavního soudu ze dne 14. května 1999 sp. zn. IV. ÚS 135/99, zveřejněný jako náleží č. 74 ve svazku č. 14 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu České republiky, vydávaného nakladatelstvem C. H. Beck, Praha.

2 Rozhodovací činnost Nejvyššího soudu a Ústavního soudu svého času přehledně shrnul článek Žďárský, Z.: K mezinárodní justiční spolupráci při výslechu svědka z pohledu Ústavního soudu a k judikatuře související, *Trestněprávní revue*, 2004, č. 11, s. 320-325.

3 Povinnost orgánů činných v trestním řízení provádět ústavně konformní výklad konkrétní normy, jakož i reflektovat takový výklad prováděný v obecně přístupných nálezech Ústavního soudu Ústavní soud vždy zdůrazňoval tam, kde došlo k porušení této povinnosti, což mělo za následek porušení ústavně garantovaných lidských práv a základních svobod. K tomu naposledy viz dosud nezveřejněný náleží Ústavního soudu ze dne 3. srpna 2005 sp. zn. IV. ÚS 423/04, z něhož se podává, že pokud orgány činné v trestním řízení nerespektují právní názor Ústavního soudu, porušují tím maximum plynoucí z článku 89 odst. 2 Ústavy, podle které jsou všechna vykonatelná rozhodnutí Ústavního soudu závazná pro všechny orgány a osoby. Ústavní soud přitom vychází ze smyslu a účelu efektivního a smysluplného ústavního soudnictví majícího nezanedbatelnou funkci sjednocování rozhodovací praxe v oblasti ústavně zaručených kautel. Navíc podle názoru Ústavního soudu takový postup zakládá porušení principu rovnosti a narušení právní jistoty občanů.

4 Článek 3 odst. 1 Evropské úmluvy o vzájemné pomoci ve věcech trestních, vyhl. pod č. 550/1992 Sb., zní: Dožadovaná strana provede způsobem upraveným v jejím právním řádu každé dožádání týkající se trestní věci, které jí zaslaly justiční orgány dožadující strany za účelem provedení důkazu nebo předání věci, které mají být použity jako důkazy, spisů nebo listin.

5 V této souvislosti se uplatní i názor Ústavního soudu vyložený v jeho náleží ze dne 3. července 2003 sp. zn. III. ÚS 511/02, zveřejněném pod č. 74 ve svazku č. 14 Sb. n. u. ÚS, který přiznává státnímu zástupci právo na vlastní procesní a vyšetřovací taktiku v přípravě řízení trestního, ale z něhož je třeba dovodit, že odmítnutí podnětu obviněného, resp. jeho obhájce k vyžádání právní pomoci v cizině policejním orgánem, resp. státním zástupcem nesmí být jeho libovůlí, ale odůvodněným a naprosto transparentním postupem těchto orgánů, který respektuje obhajovací práva obviněného. Ústavní soud k tomuto závěru dospívá z pohledu postavení státního zastupitelství, které

má na rozdíl od ústavního postavení obecných soudů, resp. z pohledu jeho odlišných pravomocí, jimiž státní zastupitelství disponuje jako orgán v přípravě řízení a jako orgán, jemuž je ústavně přikázáno zastupovat veřejnou žalobu v trestním řízení (článek 80 Ústavy).

6 Viz k tomu již shora jednou citovaný náleží Ústavního soudu ze dne 14. května 1999 sp. zn. IV. ÚS 135/99, z něhož – jak bylo uvedeno výše – vyplývá, že i Ústavní soud považuje Evropskou úmluvu o vzájemné pomoci ve věcech trestních právě za lex specialis k příslušným ustanovením hlavy dvacáté páté trestního řádu upravujícím dožadování právní pomoci v cizině. Dále Ústavní soud vyložil článek 3 odst. 1 Úmluvy tak, že zakotvuje dohodu signatářů této mezinárodní smlouvy o tom, jakým procesním režimem se řídí provedení či získání dožadované úkonu, totiž procesním režimem dožadované strany. Ústavní soud sice respektuje tuto skutečnost, jakož i tu skutečnost, že právní úprava dožadované státu může být, co se týče procesních garancí práva obviněného na obhajobu v přípravě řízení, rozdílná, má nicméně za to, že i při použití takového legis specialis musí být garantována práva ustanovená v článku 6 odst. 3 písm. d) Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, která je podle článku 10 Ústavy České republiky bezprostředně závazná a má přednost před zákonem. Nemějí tedy obviněný či jeho obhájce v průběhu trestního řízení možnost klást svědkům otázky, pak zejména v situaci, kdy tyto výpovědi nejsou podporovány dalšími přímými důkazy nebo ucelenou soustavou nepřímých důkazů, takové svědecké výpovědi, byť provedené v souladu s právem dožadované státu, nemohou být pro rozpor s článkem 6 odst. 1 ve spojení s odst. 3 písm. d) Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod použity jako důkazy, na jejichž základě by byl obviněný odsouzen. Účelem Evropské úmluvy o vzájemné pomoci ve věcech trestních, jak se konstatuje v její preambuli, je sice dosažení větší jednoty mezi jejími členy, v současné etapě vyznačující se stále existujícími rozdíly v právní úpravě této oblasti však nemůže být ani případná nemožnost u dožadované strany vyhovět podmínkám stanoveným v právním řádu dožadující strany na újmou ústavně zaručených práv obviněného.

7 Viz k tomu dále Novotná, J.: Právní pomoc v cizině v přípravě řízení trestního. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, zejména str. 15 a násl. a str. 75 a násl. a literatura v této publikaci citovaná.

8 K některým dalším podrobnostem viz Novotná, J.: Opatrování důkazů pro trestní řízení v současné a zejména budoucí sjednocené Evropě, *Trestněprávní revue* č. 4/2005, str. 85 až 94.

Trvalý pobyt občana a jeho právní dopady



JUDR. MILOŠ FIEDLER, PH.D.,
MGR. DANIELA FIEDLEROVÁ

V tomto článku se pokusíme shrnout **právní dopady, které vyplývají z přihlášení občana k trvalému pobytu**, neboť se podle našeho názoru **jedná o praktickou otázku prostupující jak soukromým právem (občanským, zejm. rodinným), tak právem veřejným**. Úvodem předesíláme, že se nebudeme zabývat problematikou, kterou upravuje zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky, byť např. otázky spojené s tzv. evropským průkazem (viz ust. § 87l cit. zákona) považujeme za velmi aktuální.

Trvalý pobyt obyvatel, jeho evidenci, změny a případné související přestupky upravuje *zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech* a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (zákon o evidenci obyvatel).

Nutno poznamenat, že oproti dřívější úpravě *není sensu stricto stanovena povinnost občana k trvalému pobytu se přihlásit*. Do 1. 7. 2000 platil zákon č. 135/1982 Sb., o hlášení a evidenci pobytu občanů, který výslovně ve svém ust. § 2 upravoval povinnost občanů pobyt hlásit, a to do tří pracovních dnů ode dne zahájení trvalého pobytu (u tzv. přechodného pobytu zde tato povinnost vznikala, pokud přechodný pobyt trval déle než 30 dnů).

Současná liberální úprava pouze stanoví, že občan si adresu trvalého pobytu volí zpravidla v místě, kde má rodinu, rodiče, byt nebo zaměstnání. Omezen je občan pouze tím, že může mít jedno místo trvalého pobytu, a to v objektu, který je označen číslem popisným nebo evidenčním, popřípadě orientačním číslem a který je podle stavebního zákona určen pro bydlení, ubytování nebo individuální rekreaci (nemusí se jednat nutně o byt, může jít např. o ubytovací za-

řízení – penzion, hotel, chatu apod.). **Tato úprava** sice vychází z čl. 14 Listiny základních práv a svobod, podle něhož je mj. zaručena svoboda pohybu a pobytu, nicméně jde podle nás iniciativně o nadstandard poskytnutý Listinou, když **zavedla pouhý evidenční princip bez ohlašovací povinnosti**.

Podle platné právní úpravy nehrozí občanovi žádné závažné sankce, pokud se k trvalému pobytu z vlastní iniciativy nepřihlásí v místě svého skutečného pobytu. Občan může být pouze stíhán za přestupek, pokud na výzvu Ministerstva vnitřní ČR, krajského úřadu či obecního úřadu neposkytne potřebnou součinnost při aktualizaci a ověření údajů informačního systému evidence obyvatel. Součinnost občana spočívá zpravidla v tom, že správnímu úřadu doloží doklady nezbytné pro ověření správnosti a úplnosti zapsaných údajů. Za spáchání tohoto přestupku hrozí pokuta až 25 tisíc Kč. Podle ust. § 17d zákona o evidenci obyvatel se přestupku dopustí dále ten, kdo shora uvedeným správním úřadům předloží k ověření údajů vedených v informačním systému neoprávněně pozměněné nebo padělané doklady nebo ohlásí nepravdivé údaje k jejich zavedení do informačního systému. V těchto případech hrozí občanovi uložení pokuty do 100 000 Kč.

Jak vyplývá ze shora uvedeného, zákon de facto nesankcionuje přihlášení k trvalému pobytu v místě, kde se občan fakticky nezdržuje (fiktivní pobyt). Postačí pouze doložit doklady požadované podle ust. § 10 odst. 6 zákona (zejména občanský průkaz, doklad o nabytí státního občanství, právní titul užívání objektu – výpis z listu vlastnictví, nájemní smlouva, příp. úředně ověřené písemné potvrzení oprávněné osoby o souhlasu s ohlášením změny místa trvalého pobytu). Stejně tak zákon de facto občana nesankcionuje, když se po přestěhování nepřihlásí k trvalému pobytu včas v novém místě (není stanovena žádná zákonná lhůta).

K přihlášení k trvalému pobytu se zásadně nevyžaduje souhlas vlastníka objektu. Postačí, jak shora uvedeno, doložit prohlášení tzv. oprávněné osoby, kterou je dle zákona osoba starší 18 let, způsobilá k právním úkonům, jež je oprávněna užívat objekt nebo jeho vymezenou část (např. byt nebo obytnou místnost),

anebo je provozovatelem ubytovacího zařízení, kde se občan hlásí k trvalému pobytu (např. provozovatel penzionu). **Vlastníkovi objektu pak zbývá (kromě očí pro pláč) pouze možnost požádat ohlašovnu o sdělení jména, příjmení a data narození občana, k němuž vede údaj o místě trvalého pobytu**, odpovídající adrese jím vlastněného objektu nebo jeho vymezené části. Z ust. § 10 odst. 8 zákona o evidenci obyvatel vyplývá, že ohlašovna informuje vlastníka objektu nebo jeho části. Z této dílky zákona lze dovodit, že ohlašovna by měla informovat o osobách přihlášených k trvalému pobytu i vlastníka bytové jednotky dle zákona č. 72/1994 Sb., zákon o vlastnictví bytů. Z praktické zkušenosti však musíme konstatovat, že informační systém podání takové informace k bytové jednotce technicky neumožňuje, neboť údaj o místu trvalého pobytu se vztahuje k objektu jako celku. Tento nedostatek by měl být v zájmu vlastníků bytových jednotek odstraněn.

V souvislosti s úpravou trvalého pobytu v objektech bydlení považujeme za praktické se alespoň rámcově dotknout „nové“ povinnosti nájemce bytu podle novelizovaného ust. § 689 občanského zákoníku (novela obč. z. v souvislosti s přijetím zákona o jednostranném zvyšování nájemného z bytu). Nové ust. § 689 poskytuje pronajímateli bytu právo na informace o osobách žijících s nájemcem v bytě (jméno, příjmení, data narození a státní příslušnost spolužijících osob). Nesplní-li nájemce tuto ohlašovací povinnost ani do jednoho měsíce, považuje to zákon za hrubé porušení povinností podle § 711 odst. 2 písm. b) občanského zákoníku, pročež je dán důvod k vypovězení smlouvy ze strany pronajímatele.

Pokud se občan přihlásí k trvalému pobytu na základě prohlášení tzv. oprávněné osoby (viz výše), je ohlašovna povinna oznámit vlastníku objektu změnu v počtu přihlášených osob k trvalému pobytu u oprávněné osoby (zpravidla v bytě či v ubytovacím zařízení) ve lhůtě 15 dnů od zaevidování změny. Ohlašovna v tomto případě uvede jméno, příjmení a datum narození oprávněné osoby, avšak nesdělí vlastníku údaje o občanovi, který byl k pobytu přihlášen. Jde podle našeho názoru o přílišnou ochranu osobních údajů dovedenou ad

články

absurdum, která ve výsledku vede k fiktivnímu přihlašování osob k trvalému pobytu. Vlastník by měl znát osoby, které u něj v objektu bydlí (např. za účelem kontroly dodržování domovního řádu).

Na řízení o zrušení údaje o místě trvalého pobytu se podle § 18 zákona o evidenci obyvatel vztahuje správní řád (rozhoduje se v něm o právech, právech chráněných zájmech nebo povinnostech občanů). V řízení o zrušení údaje o místě trvalého pobytu podle § 12 odst. 1 a 2 zákona o evidenci obyvatel (rozhodnutí o zrušení údaje o místě trvalého pobytu) se vždy vydává rozhodnutí ve správním řízení se všemi náležitostmi podle ust. § 68 et seq. zákona č. 500/2004 Sb., správní řád (pro řízení, která nebyla pravomocně skončena před 1. lednem 2006 se stále postupuje dle zákona č. 71/1967 Sb., o správním řízení (správní řád).

Ačkoliv z formálního pohledu a i ze samotné dikce ust. § 10 odst. 2 zákona o evidenci obyvatel z přihlášení občana k trvalému pobytu nevyplývají žádná práva k objektu bydlení ani k vlastníkovi nemovitosti, je nutno si přiznat, že v praktickém životě má hlášená adresa trvalého pobytu značný význam. To je dáno jednak historicky vstřípenou představou občanů, že tzv. policejní hlášení k pobytu zakládá právo bydlení nebo jiný vztah k bytu či domu a dále tím, že i dnes má údaj o trvalém pobytu svůj nesporný význam při dokazování např. v občanském soudním řízení v bytovém či rodinném právu (i když mnohdy jen podpůrně). Údaj o pobytu (trvalém) je spojen s lidskou bytostí, neboť jedinec je vždy někde usazen a prolíná se celým právním řádem, např. údaj o trvalém pobytu má význam při zápisu fyzické osoby do obchodního rejstříku, a to buď jako podnikatele nebo člena orgánu právnické osoby, prokuristy, likvidátora apod., trvalý pobyt je mnohdy rozhodující při určení místní příslušnosti soudu (civilního i trestního v případě tr. č. mládeže, viz § 37 zákona o soudnictví ve věcech mládeže), trvalý pobyt je mnohdy podmínkou pro udělení určitých oprávnění, licencí apod.

S trvalým pobytem občana je úzce spojeno občanova právo volební (pasivní i aktivní), účast v místním referendu apod. Údaj o trvalém pobytu je osobním údajem občana, sám může mít pro mnohé z nás i zvláštní význam z hlediska spojení s určitým místem. Proto se domníváme, že se v případě volby adresy trvalého pobytu ve významu uvedeném v ust. § 10 odst. 1 zákona o evidenci obyvatel jedná o veřejné subjektivní právo jednotlivce. Údaj o trvalém pobytu občana není pouhým evidenčním záznamem. V tomto článku se

pokusíme, pokud to dovolí jeho rozsah, toto tvrzení praktickými příklady odůvodnit.

Podle ust. § 2 zák. č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, soudy ve správním soudnictví poskytují ochranu zejm. veřejným subjektivním právům fyzických osob. Jestliže soudy ve správním soudnictví rozhodují mj. o žalobách proti rozhodnutím vydaným v oblasti veřejné správy správními orgány, pak rozhodnutí vzešlé z řízení o zrušení údaje o místě trvalého pobytu podle § 12 odst. 1 a 2 zákona o evidenci obyvatel by mělo být přezkoumatelné soudem ve správním řízení. Toto tvrzení budiž podpořeno dikcí čl. 36 Listiny základních práva a svobod (právo na soudní a jinou právní ochranu). V právnické obci, zejména z řad soudců správních soudů, zaznívají hlasy opačné. Proto se domníváme, že shora vyslovený názor může být vcelku zajímavým diskusním tématem do doby, než tato otázka bude judikována a hlavně publikována Nejvyšším správním soudem.

... v případě volby adresy trvalého pobytu ve významu uvedeném v ust. § 10 odst. 1 zákona o evidenci obyvatel jedná o veřejné subjektivní právo jednotlivce.

Příkladem uvádíme právní odvětví, v nichž má údaj o trvalém pobytu význam (přímo nebo jen podpůrně):

Exekuce:

Z praxe je nám známo, že nejčastěji podávají občané návrh na zrušení údaje o místě trvalého pobytu proto, že se obávají exekuce majetku v jejich bytě nebo domě. Z ust. § 33a zákona č. 120/2001, exekuční řád, vyplývá, že Ministerstvo vnitra poskytne pro potřeby provedení exekuce exekutorům prostřednictvím exekutorské komory v elektronické podobě způsobem umožňujícím dálkový přístup údaje z informačního systému evidence obyvatelstva a z registru rodných čísel (exekutorovi nikdo neutče ...). Jedním z takto poskytovaných údajů je údaj o místě trvalého pobytu občana včetně předchozích adres místa trvalého pobytu. V praxi dochází často k tomu, že občan, jehož majetek podléhá exekuci, se v místě, které

je v informačním systému evidence obyvatelstva uvedeno jako adresa místa jeho trvalého pobytu, nezdržuje a v uvedeném místě nemá žádný majetek. Může tak dojít k tomu, že je zabaven majetek, který vůbec nepatří povinnému. Vlastník majetku je pak nucen domáhat se složitě vrácení svého majetku prostřednictvím žaloby dle ust. § 267 o.s.ř. na vyloučení majetku z výkonu rozhodnutí v řízení podle třetí části o.s.ř.

Rodinné právo:

Podle ust. § 18 zákona o rodině mají muž a žena v manželství povinnost žít spolu. Dále dle ust. § 91 odst. 1 zákona o rodině mají manželé vzájemnou vyživovací povinnost. Z této dikce zákona lze vyvodit právo manžela sdílet bydlení s druhým manželem a tudíž právní titul užívání objektu, je-li vlastníkem objektu pouze jeden z manželů.

Podle ust. § 10 odst. 3 zákona o evidenci obyvatel je místem trvalého pobytu občana v době jeho narození místo trvalého pobytu jeho matky. Skupina poslanců předložila dne 7. 12. 2005 novelu zákona o evidenci obyvatelstva, podle které děti, které se narodí ženám při tzv. utajeném porodu, již nebudou muset mít trvalé bydliště shodné se svou matkou. Napříště by tak u těchto dětí mohla být jako adresa trvalého pobytu uváděna například adresa porodnice. Podle ust. § 85 odst. 1 zákona o rodině trvá vyživovací povinnost rodičů k dětem do té doby, dokud děti nejsou schopny samostatně se živit. Z tohoto ustanovení vyplývá, že pokud se dítě mladší 26 let soustavně připravuje na povolání, nelze mu údaj o místě trvalého pobytu na návrh rodičů zrušit, ačkoliv jsou jinak splněny podmínky, které pro zrušení údaje o místě trvalého pobytu ukládá zákon o evidenci obyvatel. Naproti tomu, pokud je dítě zletilé a rodiče již k němu vyživovací povinnost nemají, je nutné zkontrolovat, zda dítěti nesvědčí užívací právo k předmětnému objektu. Pokud dítě není spolunájemcem nebo spoluvlastníkem, je nutné vyhovět návrhu rodičů na zrušení údaje o místě trvalého pobytu dítěte, protože v takovém případě, jsou-li vlastníky objektu rodiče nebo jsou rodiče nájemci předmětného objektu, potom dítě užívá předmětný objekt pouze jako člen společné domácnosti a jeho užívací právo k objektu je pouze odvozené od práva rodičů a je podmíněno jejich souhlasem. V takovém případě tedy dítěti užívací právo k předmětnému objektu nesvědčí, a pokud předmětný objekt k bydlení neužívá a jsou-li rodiče osobami oprávněnými k podání návrhu a návrh podají, je nutné tomuto návrhu vyhovět. V praxi se setkáváme s tím, že některé ohlašovny v takovémto případě údaj o místě trvalého

články

pobytu dítěte nezruší (Středočeský kraj) a odkazují rodiče na civilní soud, aby rozhodl, zda zaniklo užívací právo dítěte k předmětnému objektu. Takovýto postup podle našeho názoru není správný a vede k tomu, že se zbytečně zatěžují soudy a vyřešení věci se podstatně prodlouží.

Občanské právo:

Podle ust. § 704 občanského zákoníku dochází přímo ze zákona uzavřením manželství ke vzniku společného nájmu bytu manžely, jestliže některý z manželů se stal před uzavřením manželství nájemcem bytu. Totéž platí, vzniklo-li některému z manželů před uzavřením manželství právo na uzavření smlouvy o nájmu družstevního bytu.

Dojde-li k rozvodu manželství, je podle ust. § 705 občanského zákoníku rozdíl, zda se jedná o nájem bytu nebo družstevního bytu. U nájmu družstevního bytu zanikne právo společného nájmu bytu rozvodem a právo byt užívat zůstane tomu z manželů, který nabyl práva na nájem bytu před uzavřením manželství.

U nájmu bytu platí, že nedohodnou-li se rozvedení manželé na dalším nájmu bytu, soud na návrh jednoho z nich rozhodne, že se zrušuje právo společného nájmu bytu. Současně určí, který z manželů bude byt dále užívat jako nájemce. Z praxe známe případy, a jsou bohužel velmi časté, že manželé tuto otázku nemají po mnoho let vyřešenou. V bytě často zůstává bývalá manželka s dětmi, bývalý manžel se fakticky odstěhuje. Dohodu však uzavřenou nemají a rozhodnutí soudu neexistuje. Pokud v takovém případě podá bývalá manželka návrh na zrušení údaje o místě trvalého pobytu bývalému manželovi, je si předem jistá tím, že bude jejímu návrhu vyhověno. Pokud však bývalý manžel trvá na tom, že i on má nárok na byt a že mezi nimi k žádné dohodě ohledně nájmu bytu nedošlo, a to ani ústně, je nutné považovat manžela za spolunájemce bytu. Z toho tedy vyplývá, že mu nemohlo zaniknout užívací právo k bytu a nejsou splněny zákonné podmínky pro zrušení údaje o místě

trvalého pobytu, ačkoliv bývalý manžel již předmětný objekt k bydlení neužívá.

Volební právo:

Údaj o místě trvalého pobytu je podstatný při uplatnění volebního práva občana. Dle ust. § 4 odst. 1 zákon o volbách do zastupitelstev obcí má právo volit do zastupitelstva obce, města nebo hlavního města Prahy občan obce za předpokladu, že jde o státního občana České republiky, který alespoň v den voleb, a konají-li se volby ve dvou dnech, druhý den voleb, dosáhl věku nejméně 18 let, je v den voleb v této obci, městě nebo v hlavním městě Praze přihlášen k trvalému pobytu, a státní občan jiného státu, který v den voleb, a konají-li se volby ve dvou dnech, druhý den voleb, dosáhl věku nejméně 18 let, je v den voleb v této obci, městě nebo hlavním městě Praze přihlášen k trvalému pobytu a jemuž právo volit příznává mezinárodní úmluva, kterou je Česká republika vázána a která byla vyhlášena ve Sbírce mezinárodních smluv. Do zastupitelstva městského obvodu nebo městské části města se zvláštním postavením anebo městské části hlavního města Prahy má právo volit ten volič, který je v den voleb přihlášen k trvalému pobytu v tomto městském obvodu nebo městské části.

Podle § 28 odst. 1 zákona o volbách do zastupitelstev obcí vede obecní úřad pro voliče, kteří jsou v této obci přihlášení k trvalému pobytu, stálý seznam voličů.

Podle ust. § 2 zákona o místním referendu má právo hlasovat v místním referendu každá osoba, která má právo volit do zastupitelstva obce.

Daně:

Podle ust. § 4 odst. 1 zákona o správě daní a poplatků se místní příslušnost správce daně, není-li stanoveno jinak v tomto nebo ve zvláštním zákoně, řídí u fyzické osoby bydlištěm v České republice, jinak místem, kde se převážně zdržuje, tj. v němž pobývá nejvíce dnů v roce. Pro účely tohoto zákona se ro-

zumí bydlištěm fyzické osoby místo trvalého pobytu.

Právní úprava daně z příjmů (z. č. 586/1992 Sb.) nepřičítá trvalému pobytu přímý význam. Ust. § 4 zák. č. 586/1992 Sb. hovoří v souvislosti s daňovým osvobozením o bydlišti, aniž by tento pojem s pojmem trvalého pobytu jakkoliv spojoval. Výkladem a praktickým přístupem správců daně ale nelze přihlášení se k trvalému pobytu v předmětné nemovitosti než doporučit, pokud se daňový poplatník rozhodne využít dobrodíní zákonodárce spočívající v osvobození od daně z příjmů v případě prodeje rodinného domu, bytu, včetně podílu na společných částech domu nebo spoluvlastnického podílu, včetně souvisejícího pozemku, pokud v něm prodávající měl bydliště nejméně po dobu 2 let bezprostředně před prodejem (obdobně u prodejů v době kratší dvou let ode dne pořízení, pokud poplatník z příjmů z prodeje financuje svoji jinou bytovou potřebu).

Pro účely zákona o daních z příjmů se bydlištěm na území ČR rozumí místo, kde má poplatník stálý byt za okolností, z nichž lze usuzovat na jeho úmysl trvale se v tomto bytě zdržovat. Údaj o místě trvalého pobytu zde působí toliko podpůrně, nicméně z praxe se zdá být dostačujícím dokladem pro uplatnění nároku na osvobození od daňové povinnosti (viz § 4 cit. zákona).

O sociálním příspěvku k vyrovnání zvýšení nájemného

Nárok na příspěvek k vyrovnání zvýšení nájemného dle zákona č. 132/1997 Sb. má za podmínek stanovených zákonem fyzická osoba, která užívá byt na základě nájemní smlouvy a je v tomto bytě hlášena k trvalému pobytu. Ostatní právní předpisy o sociální podpoře rovněž standardně pracují s termínem „trvalý pobyt“.

♦ PRVÝ AUTOR JE ADVOKÁTEM V PRAZE,
DRUHÁ AUTORKA JE PRACOVNICÍ ODBORU
OBČANSKO-SPRÁVNÍHO ÚŘADU
MĚSTSKÉ ČÁSTI PRAHY 5.

články

K odklonům uplatňovaným ve zkráceném přípravném řízení



JUDR. FILIP ŠČERBA

Úvodem

Novelou provedenou zák. č. 265/2001 Sb. s účinností od 1. 1. 2002 došlo mj. k určité diferenciaci přípravného trestního řízení, neboť trestní řád po této novele zná celkem tři formy předsoudního stadia řízení, a to přípravné řízení standardní, rozšířené a zkrácené.¹ Do trestního řádu tedy byla zakotvena možnost konat u méně závažných trestných činů tzv. zkrácené přípravné řízení (§ 179a a násl. tr. řádu). Jednalo se jistě o progresivní krok směřující k rychlejšímu vyřizování méně obtížných případů, avšak **provádění zkráceného přípravného řízení bylo od počátku spojeno mj. s problémem, který spočíval v nemožnosti uplatňovat v průběhu tohoto typu přípravného řízení jiné prostředky umožňující rychlé a efektivní vyřízení trestní věci, a to odklony v trestním řízení. Tím vznikla určitá disproporce mezi zkrácenou a standardní formou přípravného trestního řízení.**

Tento problém vyplýval z jednoho ze zvláštních rysů charakterizujících zkrácené přípravné řízení, a to ze skutečnosti, že v této fázi trestního řízení dosud není vůči určité osobě zahájeno trestní stíhání. Taková osoba proto není stíhána jako obviněný a je stále v pozici *podezřelého*. Tato skutečnost pak měla za důsledek mimo jiné to, že ve zkráceném přípravném řízení nebylo možné schválit podmíněné zastavení trestního stíhání ani narovnání, protože úprava obou těchto odklonů se vztahuje výhradně k *obviněnému*. Navíc možnost použít některý z těchto odklonů nevyplývala ani z ustanovení § 179c odst. 2 tr. řádu, obsahujícího výčet možných dalších postupů státního zástupce ve věci, v níž probíhá zkrácené přípravné řízení.

Zmíněný nedostatek právní úpravy odstranila novela provedená zákonem

č. 283/2004 Sb. s účinností od 1. 7. 2004, a to dvojím způsobem. Jednak doplnila ustanovení § 179c odst. 2 tr. řádu, které nyní v písm. f) umožňuje státnímu zástupci odložit věc, rozhodl-li o schválení narovnání při obdobném použití ustanovení § 309 a násl. tr. řádu, a jednak do téhož ustanovení doplnila i možnost věc podmíněně odložit [§ 179c odst. 2 písm. g) tr. řádu], přičemž takový postup navazuje na zavedení nového druhu odklonu, tedy podmíněného odložení podání návrhu na potrestání upraveného ustanoveními § 179g a § 179h tr. řádu.

Podmíněné odložení podání návrhu na potrestání

Institut podmíněného odložení podání návrhu na potrestání je obdobou podmíněného zastavení trestního stíhání, která je připůsobena zvláštním rysům zkráceného přípravného řízení. Vzhledem k tomu, že v průběhu zkráceného přípravného řízení ještě neprobíhá trestní stíhání, není proto ani možné je podmíněně zastavit. Podmíněnost je proto třeba vztáhnout k jinému momentu, a tím je logicky úkon, jímž se trestní stíhání v těchto případech zahajuje, tedy právě k podání návrhu na potrestání.

Již na tomto místě je třeba uvést, že podmíněné odložení podání návrhu na potrestání *přichází v úvahu i v těch případech, kdy se zkrácené přípravné řízení vede proti mladistvému podezřelému*. Ustanovení § 69 zák. č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, sice tento typ odklonu neobsahuje ve výčtu druhů zvláštních způsobů řízení, jež lze použít v trestních věcech mladistvých, avšak tento výčet není úplný. Zákon o soudnictví ve věcech mládeže na jiných místech zmiňuje i další druhy zvláštních řízení upravených trestním řádem, konkrétně řízení proti uprchlému v § 64 odst. 1 zák. mládeže a řízení před samosoudcem v ustanovení § 62 odst. 1 zák. mládeže. Rovněž z podstaty věci je třeba připustit i možnost konat řízení po zrušení rozhodnutí nálezem Ústavního soudu podle § 314h až § 314f tr. řádu.² Vzhledem k této neuzavřenosti výčtu obsaženého v § 69 zák. o soudnictví ve věcech mládeže je proto rovněž možné v řízení proti mladistvému využít právě i podmíněné

odložení podání návrhu na potrestání podle § 179g a § 179h tr. řádu.

Podmínky pro rozhodnutí o podmíněném odložení podání návrhu na potrestání stanoví ustanovení § 179g odst. 1 tr. řádu dvojím způsobem: jednak odkazuje na ustanovení § 307 tr. řádu, upravujícího podmínky pro aplikaci podmíněného zastavení trestního stíhání, a jednak stanoví podmínky určené speciálně pro podmíněné odložení podání návrhu na potrestání. V této souvislosti je třeba poznamenat, že odkaz na podmínky pro podmíněné zastavení trestního stíhání uvedené v § 307 tr. řádu je naprosto zbytečný a spíše zavádějící, protože – jak vyplývá z dalšího rozboru – toto ustanovení neobsahuje jedinou podmínku, která by v ustanovení § 179g nebyla upravena speciálně, a tedy § 307 není možné subsidiárně použít v žádném ohledu.

Již okruh trestných činů, u nichž přichází v úvahu podmíněné odložení podání návrhu na potrestání, je užší než okruh trestných činů určených pro podmíněné zastavení trestního stíhání. *Podmíněné odložení podání návrhu na potrestání je totiž možné pouze u trestných činů, na které zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí nepřevyšující tři léta*, a zároveň je u těchto trestných činů dána věcná příslušnost v prvním stupni okresního soudu. Toto rozpětí vyplývá z ustanovení § 179a odst. 1 tr. řádu, které mj. právě takto vymezuje okruh trestných činů, u nichž lze konat zkrácené přípravné řízení.

Aby mohl státní zástupce podmíněně odložit podání návrhu na potrestání, musí se podezřelý k činu doznat [§ 179 odst. 1 písm. a) tr. řádu]. V tomto směru jde o stejnou podmínku jako u podmíněného zastavení trestního stíhání, pochopitelně pouze s odlišností procesního postavení týkající se osoby, proti níž se trestní řízení vede, která ve zkráceném přípravném řízení ještě nemá postavení obviněného, ale podezřelého.

Podobně jako u podmíněného zastavení trestního stíhání a narovnání, i pro podmíněné odložení podání návrhu na potrestání *je nutné, aby se podezřelý vyrovnal s poškozeným, pokud jde o škodu způsobenou činem*. U podmíněného odložení podání návrhu na potrestání však má podezřelý jedinou možnost, jak to učinit, a to přímo nahradit škodu, po-

články

kud ovšem byla činem způsobena. Nepřichází tedy v úvahu ani pouhá dohoda o náhradě škody uzavřená s poškozeným, jako je tomu u podmíněného zastavení trestního stíhání, ale nepostačí ani učinění potřebných kroků směřujících k náhradě škody, jak tomu je u podmíněného zastavení trestního stíhání i narovnání.

Důvody takového zúžení možnosti pro podezřelého vyrovnat se s poškozeným nejsou příliš jasné. Pokud jde o absenci možnosti uzavřít dohodu o náhradě škody jako jedné z alternativ pro podmíněné odložení podání návrhu na potrestání, je sice pravda, že trvání zkráceného přípravného řízení je omezeno lhůtou dvou týdnů (§ 179b odst. 4 tr. řádu), která může být prodloužena pouze o deset dnů [§ 179f odst. 2 písm. a) tr. řádu], což v některých případech nemusí postačovat pro dojednání této dohody. Nicméně v některých případech může být uzavření dohody o náhradě škody naopak velice rychlé a krátká doba pro trvání zkráceného přípravného řízení by nemusela být zásadní překážkou.

Argumentem nemůže být v tomto směru ani omezená délka zkušební doby při podmíněném odložení podání návrhu na potrestání (šest měsíců až jeden rok – viz dále), protože i to je dostatečná doba pro její splnění; ostatně i při podmíněném zastavení trestního stíhání, aplikovaném na základě uzavřené dohody o náhradě škody, nemusí nutně zkušební doba přesahovat jeden rok.

Skutečnost, že k podmíněnému odložení podání návrhu na potrestání nepostačí ani učinění potřebných kroků směřujících k náhradě škody, rovněž nemá nějaké zásadní opodstatnění. Prokázat, že podezřelý např. nahlásil pojistnou událost pojšťovně či uložil prostředky na náhradu škody ve prospěch poškozeného do úschovy soudu, by nemělo představovat závažné průtahy v rámci zkráceného přípravného řízení.

Omezení možností způsobů náhrady škody může být do jisté míry ospravedlněno tím, že při spáchání méně závažných trestných činů, u nichž přichází podmíněné odložení podání návrhu na potrestání v úvahu, nevzniká vyšší škoda, takže pro obviněného by nemělo být obtížné škodu přímo nahradit. Zároveň zákonodárce mohl takto přísně stanovenými podmínkami pro aplikaci tohoto odklonu sledovat i snazší a rychlejší uspokojení zájmů poškozeného a tím i zlepšení jeho postavení.

Proti těmto argumentům lze však na druhou stranu namítnout, že zatímco podmíněné zastavení trestního stíhání přichází v úvahu i u závažnějších trestných činů, než podmíněné odložení podání

návrhu na potrestání, přesto podmínky pro náhradu škody jsou přísnější právě u podmíněného odložení podání návrhu na potrestání. Rovněž zlepšení postavení poškozeného, v souvislosti v právní úpravou podmíněného odložení podání návrhu na potrestání týkající se nahrazení škody, je přinejmenším diskutabilní, protože jednak jiné kroky směřující k náhradě škody jsou pro poškozeného velmi spolehlivým způsobem, jak dosáhnout náhrady škody způsobené trestným činem, a jednak umožnění aplikace podmíněného odložení podání návrhu na potrestání na základě dohody o náhradě škody mezi podezřelým a poškozeným by poškozenému dávalo možnost zvážit, zda zvolí toto řešení a dohodu uzavře, anebo zda uzavření dohody z jakýchkoli důvodů odmítne.

Tato část právní úpravy podmíněného odložení podání návrhu na potrestání je tedy vymezena příliš restriktivním způsobem. **Nastavení podmínek pro náhradu škody stejným způsobem, jako je tomu u podmíněného zastavení trestního stíhání, by nemělo působit vážnější obtíže při aplikaci podmíněného odložení podání návrhu na potrestání, naopak by to mohlo přispět k častějšímu využívání, a lze proto tuto úpravu de lege ferenda doporučit.**

Zbývající podmínky pro aplikaci podmíněného odložení podání návrhu na potrestání jsou obsahově stejné s podmínkami podmíněného zastavení trestního stíhání. Jednak je nutné, aby s podmíněným odložením podání návrhu na potrestání podezřelý vyslovil souhlas [§ 179g odst. 1 písm. c) tr. řádu] a jednak musí státní zástupce dospět k závěru, že tento způsob vyřízení věci lze považovat za dostatečný, a to vzhledem k osobě podezřelého, s přihlédnutím k jeho dosažitému životu a okolnostem případu.

Pokud se státní zástupce rozhodne podmíněně odložit podání návrhu na potrestání a tím i odložit věc podle § 179c odst. 2 písm. g) tr. řádu, zároveň v tomto rozhodnutí stanoví zkušební dobu, a to na šest měsíců až jeden rok, která počíná právní mocí tohoto usnesení (§ 179g odst. 2 tr. řádu).

Horní hranice délky zkušební doby u tohoto odklonu je tedy nižší v porovnání se zkušební dobou stanovovanou v rámci podmíněného zastavení trestního stíhání. Je to logické jednak vzhledem k okruhu trestných činů určených pro podmíněné odložení podání návrhu na potrestání, který je užší než u podmíněného zastavení trestního stíhání a týká se typově méně závažných trestných činů, ale zejména vzhledem k požadavku urychlení celého trestního řízení charakterizujícímu zkrácené přípravné řízení.

Zkušební doba od šesti měsíců

do jednoho roku tomuto požadavku odpovídá a zároveň poskytuje dostatečný čas pro dosažení jejího účelu, tj. potvrzení předpokladu, že v daném případě není třeba zahajovat trestní stíhání. Pokud by měl státní zástupce v průběhu zkráceného přípravného řízení za to, že doba jednoho roku je příliš krátká ke sledování chování podezřelého, může buď nařídit policejnímu orgánu, aby zahájil trestní stíhání, anebo podá návrh na potrestání soudu, a věc pak může být vyřízena aplikací podmíněného zastavení trestního stíhání se stanovením delší zkušební doby.

V průběhu zkušební doby je podezřelý povinen vést řádný život (§ 179h odst. 1). Navíc může státní zástupce v rozhodnutí o podmíněném odložení podání návrhu na potrestání uložit podezřelému, aby během zkušební doby dodržoval přiměřená omezení či povinnosti směřující k tomu, aby vedl řádný život (§ 179g odst. 3 tr. řádu). Tato omezení a povinnosti jsou demonstračně vyjmenována v § 26 odst. 4 tr. zák.

Pokud v průběhu zkušební doby podezřelý vedl řádný život a vyhověl uloženým omezením a povinnostem, rozhodne státní zástupce, který rozhodl o podmíněném odložení podání návrhu na potrestání v prvním stupni, že se podezřelý osvědčil. V opačném případě, a to i kdykoli v průběhu zkušební doby, nařídí policejnímu orgánu, aby zahájil trestní stíhání a dále postupoval podle ustanovení upravujících standardní přípravné řízení [§ 179h odst. 1, § 179f odst. 2 písm. b) tr. řádu].

Stejně jako u podmíněného zastavení trestního stíhání, ale též jako například u podmíněného odsouzení, zákon upravuje podmínky pro vznik fikce osvědčení se, ovšem s jedním důležitým rozdílem. Fikce, že se podezřelý během zkušební doby osvědčil, nastává totiž již po uplynutí šesti měsíců od uplynutí zkušební doby, a nikoli až po uplynutí jednoho roku, jak je tomu právě u podmíněného zastavení trestního stíhání. Podmínkou pro vznik této fikce je skutečnost, že státní zástupce v této lhůtě nerozhodl o tom, že se podezřelý osvědčil, anebo nepřikázal policejnímu orgánu, aby zahájil trestní stíhání, aniž by na tom podezřelý měl vinu.

Kratší doba pro vznik fikce osvědčení se podezřelého souvisí opět s charakterem zkráceného přípravného řízení, jehož cílem má být rychlé vyřízení jednodušších věcí. Doba šesti měsíců by měla být pro státního zástupce dostatečnou lhůtou k přezkoumání chování podezřelého během zkušební doby a zároveň odpovídá zmiňovanému po-

články

žadavku rychlého vyřizování méně složitých případů.

Skutečnost, že státní zástupce rozhodl o tom, že se podezřelý osvědčil, nebo že nastala fikce osvědčení se podezřelého, způsobuje, že nastávají účinky stanovené v ustanovení § 11a odst. 1 písm. b) tr. řádu, tedy že vzniká překážka rei iudicatae (§ 179h odst. 3 tr. řádu).

Odložení věci po schválení narovnání

Jak již bylo zmíněno v úvodu, **novela provedená zákonem č. 283/2004 Sb. s účinností od 1. 7. 2004 umožnila uplatnit ve zkráceném přípravném řízení i další typ odklonu, a to narovnání.** Vyplývá to z ustanovení § 179c odst. 2 písm. f) tr. řádu, které dává státnímu zástupci možnost odložit věc, rozhodl-li o schválení narovnání.

Na rozdíl od podmíněného odložení podání návrhu na potrestání trestní řád neobsahuje žádné zvláštní ustanovení o podmínkách a dalších náležitostech pro schválení narovnání v rámci zkráceného přípravného řešení a zmíněné ustanovení § 179c odst. 2 písm. f) tr. řádu v tomto směru pouze odkazuje na obdobné použití § 309 a násl. tr. řádu. Jedinými rozdíly – oproti uplatňování narovnání v jiných fázích trestního řízení – tak zůstává užší okruh trestných činů, u nichž je možné narovnání schválit ve zkráceném přípravném řízení (trestné činy, za něž zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí nepřevyšující tři léta – § 179a odst. 1 tr. řádu) a skutečnost, že narovnání se v tomto případě týká osoby *podezřelého*.

Je třeba poznamenat, že **postup spočívající v odložení věci po schválení narovnání zřejmě nebude příliš využívaným způsobem vyřízení věci v rámci zkráceného přípravného řízení.** Tento předpoklad vyplývá ze skutečnosti, že i ve standardním přípravném řízení je narovnání stále využíváno jen zcela ojediněle: např. v letech 2002 až 2004 schválili státní zástupci v přípravném řízení celkem pouze 133 narovnání.³

Ze statistických údajů dále vyplývá, že ke schválení narovnání dochází spíše až v řízení před soudem, i když i v této fázi podíl případů vyřízených tímto způsobem je nepatrný: v uvedených letech 2002 až 2004 aplikovaly soudy narovnání celkem v 789 případech.⁴ Jedna z příčin tohoto jevu přitom může spočívat v tom, že *splnění podmínek pro schválení narovnání většinou vyžaduje výrazně více času, než například podmíněné zastavení trestního stíhání* (např. narovnání častěji vyžaduje provedení mediacce), takže všechny tyto podmínky jsou splňovány a prokázány právě až v řízení před soudem.

Je tedy logické, že dvoutýdenní lhůta pro konání zkráceného přípravného řízení, případně i prodloužená o dalších deset dnů [§ 179b odst. 4, § 179f odst. 2 písm. a) tr. řádu], bude pro schválení narovnání dostačovat jen v naprosto výjimečných případech a narovnání tak bude uplatňováno případně až po zahájení trestního stíhání, tj. standardním postupem podle § 309 a násl. tr. řádu.

Závěr

Změna právní úpravy zkráceného přípravného řízení, k níž došlo v důsledku přijetí novely provedené zákonem č. 283/2004 Sb. s účinností od 1. 7. 2004, byla v obecném ohledu změnou jistě pozitivní, protože díky ní došlo k odstranění disproporce mezi zkráceným přípravným řízením a přípravným řízením standardním, pokud jde o možnost vyřídit věc aplikací některého z odklonů v trestním řízení.

Je však třeba poznamenat, že tato disproporce nebyla odstraněna úplně, protože v rámci zkráceného přípravného řízení vedeného proti mladistvému i nadále nepřichází v úvahu odložit věc za obdobných podmínek, za jakých je možné odstoupit od trestního stíhání ve standardním přípravném řízení (resp. v dalších fázích trestního stíhání proti mladistvému obviněnému) na základě ustanovení § 70 zák. mládeže. Tento ne-

dostatek však není zásadního charakteru, protože i ve zkráceném přípravném řízení vedeném proti mladistvému může státní zástupce věc odložit, jestliže dospěje k závěru, že trestní stíhání je neúčelné vzhledem k okolnostem uvedeným v § 172 odst. 2 tr. řádu [srov. § 179c odst. 2 písm. h) tr. řádu]. Podmínky pro odstoupení od trestního stíhání se přitom do značné míry shodují s podmínkami pro fakultativní zastavení trestního stíhání uvedenými v ustanovení § 172 odst. 2 písm. c) tr. řádu.

Při podrobnějším pohledu na právní úpravu odklonů uplatňovaných ve zkráceném přípravném řízení však **není možné přehlédnout některé výše zmíněné nedostatky.** Ty se týkají **úpravy nového typu odklonu, podmíněného odložení podání návrhu na potrestání, přičemž hlavní nedostatek spočívá ve zbytečném omezení možností, jak se může podezřelý vyrovnat s poškozeným po materiální stránce, pouze na přímé nahrazení škody.**

Jinou otázkou zůstává, do jaké míry budou státní zástupci využívat možnosti vyřídit věc v průběhu zkráceného přípravného řízení aplikací některého z odklonů. Zatímco podmíněné odložení podání návrhu na potrestání by v budoucnu mohlo být relativně využívaným institutem, k odložení věci na základě schváleného narovnání budou zřejmě státní zástupci z výše uvedených důvodů přistupovat jen zcela ojediněle.

♦ AUTOR JE UČITELEM NA KATEDŘE TRESTNÍHO PRÁVA UNIVERZITY PALACKÉHO V OLOMOUCI.

1 Blíže viz Jelínek, J. a kol.: *Trestní právo procesní*. 4. vydání. Eurolex Bohemia, Praha 2005, s. 443 a násl.
2 Srov. Jelínek, J., Melicharová, D.: *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže s poznámkami a judikaturou*. Linde, Praha 2004, s. 108; Sotolář, A.: K některým specifickým uplatnění zvláštních způsobů řízení v trestních věcech mladistvých. *Trestněprávní revue* 2004, č. 3, s. 65.
3 *Statistická ročenka kriminality 2003, 2004, 2005*. Ministerstvo spravedlnosti, s. 12.
4 Tamtéž jako v pozn. č. 3.

články

Kdo kontroluje dodržování pracovněprávních předpisů (nový zákon o inspekci práce)



JUDR. LADISLAV JOUZA

Od 1. července 2005 nabyl účinnosti nový zákon o inspekci práce č. 251/2005 Sb. Zákon ponechává úřadům práce kontrolní působnost v oblasti zaměstnanosti (zejména zákon o zaměstnanosti č. 435/2004 Sb.) a při ochraně zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatele (zákon č. 118/2000 Sb.). Dodržování ostatních pracovněprávních předpisů, včetně předpisů k bezpečnosti a ochraně zdraví při práci, budou kontrolovat inspektoráty práce.

Kde se zřizují inspektoráty

Nový zákon zřídil Státní úřad inspekce práce (sídlo bude mít v Opavě – dále jen „úřad“) a oblastní inspektoráty práce (dále jen „inspektorát“). Tyto správní úřady jsou nyní kontrolními orgány na úseku ochrany pracovních vztahů a pracovních podmínek.

Inspektoráty mají působnost (s dvěma výjimkami) pro dva kraje: oblastní inspektorát práce pro Hlavní město Prahu se sídlem v Praze vykonává působnost v hlavním městě Praze, inspektorát pro Středočeský kraj má sídlo v Praze, pro Jihočeský kraj a Vysočinu v Českých Budějovicích, pro Plzeňský a Karlovarský kraj v Plzni, pro Ústecký a Liberecký kraj v Ústí nad Labem, pro Královéhradecký a Pardubický kraj v Hradci Králové, pro Jihomoravský a Zlínský kraj v Brně a pro Moravskoslezský a Olomoucký kraj v Ostravě.

Na koho se zákon vztahuje

Působnost nového zákona se vztahuje na zaměstnavatele a jejich zaměstnance, na právnické osoby, u kterých jsou vykonávány veřejné funkce (např. územní samosprávné celky, jako jsou obce, kraje, městské části apod.), na fyzické osoby, které jsou zaměstnavateli a samy též pracují nebo podnikají podle zvláštního právního předpisu, např. podle živnostenského zákona a nikoho nezaměstnávají.

Okruh subjektů, kde se mohou setkat s kontrolními inspektory, je v zákoně taxativní. Oproti dřívějšímu vymezení kontrolní činnosti, které prováděly úřady práce, se kontrola rozšířila i na spolupracujícího manžela, kterého zaměstnává fyzická osoba nebo dítě fyzické osoby, která je zaměstnavatelem a na právnické osoby, které vykonávají činnost školy nebo školského zařízení, nebo u nichž se uskutečňuje praktické vyučování žáků. Kontrola rovněž bude uskutečňována u právnických a fyzických osob (např. umělecké agentury), u kterých budou děti do 15 let vykonávat uměleckou, kulturní, sportovní a reklamní činnost.

Působnost inspektorátů

Působnost inspektorátů se nevztahuje na vojáky v činné službě povoláné na vojenská cvičení, vojáky z povolání, osoby vykonávající službu v bezpečnostních sborech a na další osoby, u nichž kontrolu vykonávají zvláštní orgány, jako je např. Státní úřad pro jadernou bezpečnost, orgány státního zdravotního dozoru apod.

Rozsah kontroly, kterou provádějí úřad a inspektoráty, zákon vymezuje věcným vymezením příslušných právních předpisů, které upravují pracovněprávní vztahy. *Předmětem kontroly je dodržování povinností vyplývajících z právních předpisů, z nichž vznikají zaměstnancům, příslušnému odborovému orgánu nebo radě zaměstnanců (případně zástupci pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci), práva a povinnosti v pracovněprávních vztazích.* Vedle zákoníku práce se zejména jedná o předpisy týkající se:

- odměňování zaměstnanců (např. zákon o mzdě a zákon o platu),

- náhrady mzdy nebo platu a náhrady výdajů zaměstnancům,
- pracovní doby a doby odpočinku (např. dovolená na zotavenou),
- zajištění bezpečnosti práce, provozu technických zařízení,
- zaměstnávání zaměstnankyň, mladistvých zaměstnanců, zaměstnanců pečujících o děti, jakož i zaměstnanců, kteří prokázali, že převážně sami dlouhodobě pečují o převážně nebo úplně bezmocnou osobu,
- výkonu umělecké, kulturní, sportovní a reklamní činnosti dětí.

Předmětem kontroly jsou i kolektivní smlouvy v částech, ve kterých jsou upraveny individuální pracovněprávní nároky zaměstnanců vyplývající z právních předpisů, jakož i vnitřních předpisů podle § 21 zák. práce. Jedná se např. o

- zvýšení odstupného o další násobky průměrného výdělníku nad zákonem stanovenou dvouměsíční hranici (§ 60a zák. práce);
- nároky vyplývající z dalšího zkrácení pracovní doby bez snížení mzdy, např. ze zdravotních důvodů (§ 83a odst. 4 zák. práce);
- nárok zaměstnance na prodloužení dovolené na zotavenou u podnikatelských subjektů o další týdný nad výměru stanovenou v zákoníku práce (§ 102 odst. 2 zák. práce). Prodloužení dovolené není limitováno jedním týdnem, ale může být prodlouženo o další týdný. Délka takto určené dovolené je závislá na rozhodnutí vedení zaměstnavatele;
- poskytnutí náhrady za opotřebení vlastního nářadí zaměstnance, zařízení a předmětů potřebných pro výkon práce, pokud jich používá se souhlasem zaměstnavatele (§ 131 zák. práce);
- nároky zaměstnanců na pracovní volno v obecném zájmu a stanovení příznivějších podmínek poskytování tohoto volna a náhrady mzdy. Pro zaměstnavatele, kteří neprovozují podnikatelskou činnost, lze takto stanovit pouze nároky na pracovní volno bez náhrady mzdy (§ 124 odst. 5 zák. práce).

Oblast kontroly

Na rozdíl od dřívějšího právního stavu a v návaznosti na reformu na úseku

články

správního trestání zákon upravuje skutkové podstaty **přestupků pro fyzické osoby a správních deliktů pro právnické osoby**, které vycházejí z příslušných předpisů. Za jejich porušení jsou inspektoráty oprávněny uložit stanovené postihy, které jsou v zákoně přesně a taxativně uvedeny.

V souladu se zákonem o zaměstnanosti se v novém zákoně výrazně zvýšily postihy za porušení stanovených povinností právnických nebo fyzických osob při dodržování pracovněprávních předpisů. Zvýšení je odůvodněno tím, že například průměrné náklady a ztráty vynaložené na jeden pracovní úraz představují částku 250 tisíc korun a průměrné náklady a ztráty, které vyvolal smrtelný pracovní úraz představují částku 360 tisíc korun. Průměrné náklady a ztráty vyvolané jednou nemocí z povolání představují hodnotu 698 540 Kč.

Kontroly budou provádět úřad a inspektoráty u právnické nebo fyzické osoby v místě jejího sídla. K řízení o přestupcích a správních deliktech jsou příslušné inspektoráty. Úřad může být příslušným v případě, kdy mají být uloženy tresty na základě kontrolních zjištění z kontrolních akcí, které vykonal.

Při ukládání pokuty právnické osobě přihledne inspektorát k jejím poměrům, závažnosti správního deliktu, zejména ke způsobu jeho spáchání a jeho následkům a k okolnostem, za nichž byl spáchán. Jinak se bude posuzovat například opakované úmyslné zaviněné porušení povinností, jinak se bude hodnotit porušení předpisu mzdovou účetní u pod-

nikatele, která se teprve zpracovává. Výše pokut je v zákoně stanovena v rámci rozmezí, a to od částky 200 tisíc korun až po dva miliony. Pokutu nedostane právnická osoba, jestliže již za totéž porušení obecně závazných právních předpisů jí byla uložena pokuta nebo jiná majetková sankce jiným orgánem podle zvláštních předpisů, například podle zákona o rozpočtových pravidlech. Pro uložení pokut jsou stanoveny lhůty. Při jejich nedodržení odpovědnost právnické osoby zaniká: do jednoho roku od zahájení řízení, nejpozději však do 3 let ode dne, kdy byl správní delikt spáchán. *Jestliže například inspektorát zahájí v únoru 2006 řízení o správním deliktu, který byl spáchán v listopadu 2005, odpovědnost právnické osoby zaniká uplynutím února 2007. Pokud by inspektorát řízení o přestupku z listopadu 2005 zahájil později, například proto, že se o něm dozví v únoru 2006, může být pokuta uložena nejpozději do února 2007, maximálně však do listopadu 2008, kdy by uplynula tříletá objektivní lhůta k uložení pokuty.*

Nejen postihy, ale i poradenství

Do působnosti inspektorátu rovněž patří poskytování bezúplatných základních informací a poradenství zaměstnavatelům a zaměstnancům ohledně ochrany pracovních vztahů a pracovních podmínek. Tato poradenská činnost v pracovněprávních předpisech podle nového zákona „přechází“ z úřadů práce na inspektoráty. Provede-li inspektorát kontrolu na základě písemného podnětu,

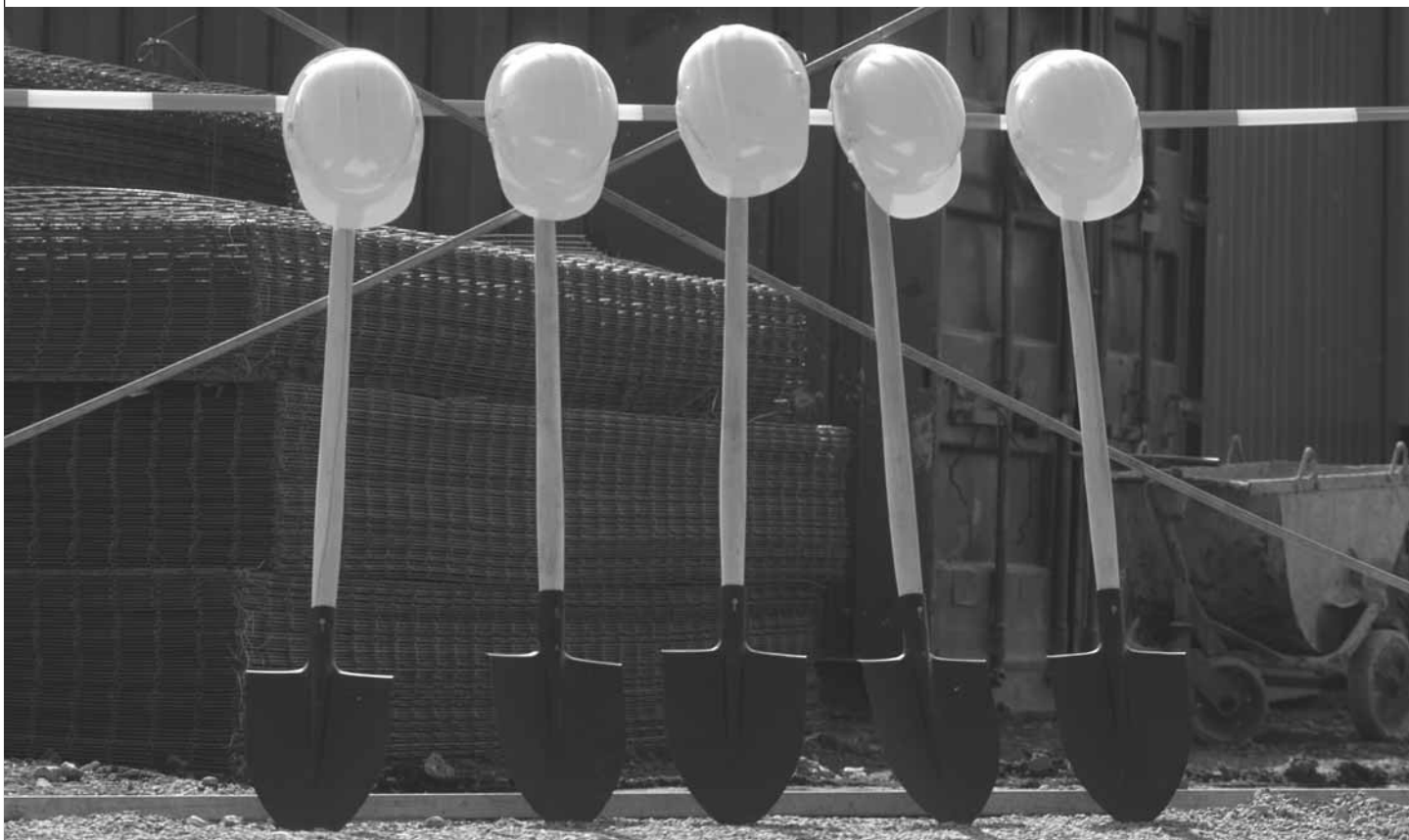
například občana, musí písemně informovat o výsledku toho, kdo podnět podal.

Spolupráce odborníků

Kontrolní činnost provádějí inspektoři. Ti se prokazují služebním průkazem, jehož náležitosti jsou uvedeny v příloze zákona. *Inspektorát je oprávněn přizvat k této činnosti specializované odborníky.* Jejich účast bude výjimečná a dobrovolná, zejména v komplikovaných odborných případech. Přizvání k této činnosti nebude znamenat uvolnění ze zaměstnání, ani náhradu mzdy nebo ušlého zisku. Inspektorát se specialistou však sjedná dohodu o práci konanou mimo pracovní poměr.

Pravomoc inspektorů v kontrolní činnosti je velmi rozsáhlá. Inspektor je zejména oprávněn vykonávat kontrolu podle zákona o inspekci práce. Podmínkou však je, že při zahájení kontroly je přítomen člen statutárního orgánu kontrolované osoby nebo její zástupce, zaměstnanec kontrolované osoby, spolupracující rodinný příslušník a další osoby, podle toho, kdo bude kontrolován.

Postup při provádění kontroly se řídí zvláštním právním předpisem, kterým je zákon č. 552/1991 Sb., o státní kontrole. Neplatí však, že by se měl inspektor před provedením kontroly předem ohlašovat. Zkušenosti z kontrolní činnosti úřadů práce ukazují, že mnohdy zaměstnavatel po předchozím ohlášení úřadu práce na kontrolu učinil příslušná opatření k tomu, aby závadný stav



články

odstranil. Např. cizinci pracující u něj bez povolení úřadu práce nebo v rozporu s povolením, z pracoviště „zmizeli“, a porušení předpisů nemohl pak úřad práce prokázat. Jindy se „dodatečně“ upravovaly pracovní smlouvy nebo dohody apod. Kontrola pak nemohla splnit svůj účel.

Povinnosti inspektora

Inspektor musí informovat orgán zástupce zaměstnanců o zahájení kontroly, zjistit při kontrole skutečný stav a doložit kontrolní zjištění, pořídit o výsledku kontroly dílčí protokol a seznámit kontrolovanou osobu s obsahem protokolu a předat jí stejnopis. Odmítne-li kontrolovaná osoba seznámit se s protokolem nebo seznámení s ním potvrdit, vyznačí se tyto skutečnosti v protokolu. Samozřejmou povinností inspektora je ochrana práv a chráněných zájmů kontrolované osoby, zachování mlčenlivosti o osobních údajích a vrácení zajištěných dokladů.

Kontrolu budou inspektoři provádět na pracovišti kontrolované osoby. Tímto pracovištěm se rozumí místa určená a obvyklá pro výkon činnosti této osoby. Za činnost kontrolované osoby se považuje zajištění výroby nebo poskytování služeb a obdobná činnost. Např. pracovištěm zaměstnanců obchodní společnosti zpravidla bude sídlo této firmy nebo teritorium, v němž tato firma vykonává podnikatelskou činnost. Obdobně se bude posuzovat pracoviště zaměstnanců této firmy. Bude se jednat o místo výkonu práce sjednané v pracovní smlouvě, v některých případech to však může být i místo bydliště zaměstnance (např. pro posuzování náhrady škody) nebo jinak určené pracoviště. Tyto skutečnosti by měly být uvedeny u podnikatelských subjektů v obchodním rejstříku, případně i v pracovním řádu nebo jiném vnitřním předpisu zaměstnavatele.

Součinnost kontrolovaných osob

Inspektor, který bude kontrolovat, je oprávněn vstupovat na pracoviště a do objektů, zařízení a výrobních prostorů kontrolovaných osob, požadovat na kontrolovaných osobách poskytnutí pravdivých a úplných informací o zjišťovaných skutečnostech. Může požadovat předložení potřebných dokladů, podání úplných zpráv, informací a vysvětlení ve lhůtách k tomu určených. Jedná se např. o pracovní smlouvy, dohody o pracích konaných mimo pracovní poměr, dohody o hmotné odpovědnosti, způsob vedení personální a mzdové agendy, včetně účtování cestovních náhrad apod.

Inspektoři jsou dále oprávněni vyža-

dovat účast kontrolovaných osob při projednávání výsledků kontroly a další součinnost potřebnou k vytvoření podmínek k nerušenému a rychlému provedení kontroly. Kontrolované osoby jsou povinny umožnit provedení kontroly a poskytnout inspektorům potřebnou součinnost, případně materiální a technické zabezpečení pro výkon kontroly. Oprávnění zaměstnanci nebo zástupci kontrolované osoby jsou povinni se na žádost inspektorů dostavit v určeném termínu k projednání výsledků kontroly.

Není tedy možné, aby zaměstnavatel odmítl vstup na své pracoviště inspektorům, případně aby zakázal svým zaměstnancům podávat informace o jeho činnosti. Musí se ovšem jednat jen o dokumenty a doklady, které souvisejí s dodržováním pracovněprávních předpisů.

Inspektoři dále mohou ukládat kontrolované osobě opatření k odstranění nedostatků zjištěných při kontrole a určovat přiměřené lhůty k jejich odstranění. Kontrolovaná osoba musí na vyžádání inspektora podat písemnou zprávu o přijatých opatřeních. Fyzické osobě, která nesplní povinnost stanovenou v zákoně při provádění kontroly (např. součinnost, předání příslušných dokladů apod.), může inspektor uložit pořádkovou pokutu.

Inspekce práce, která je zavedena novým zákonem, je svým rozsahem širší než dřívější dozor nad bezpečností práce. Jedná se o moderní evropskou koncepci, kdy se do oblasti pracovních podmínek a pracovního prostředí zahrnují i aspekty pracovněprávních vztahů. Úřad a inspektoráty budou podle nového zákona pokračovat v kontrole bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, jako tomu bylo podle zákona č. 174/1968 Sb., a budou dále vykonávat kontrolu nad dodržováním pracovněprávních předpisů. Odbornost této činnosti bude – mimo jiné – zajištěna i přechodem zaměstnanců, kteří se na úřadech práce zabývali kontrolní činností.

Kontrola zákoníku práce

Z pracovněprávních předpisů, které inspektoráty kontrolují, je nejdůležitější zákoník práce a nařízení vlády č. 108/1994 Sb., kterým se zákoník práce provádí. Kontrolní činnost bude zaměřena do několika úseků pracovněprávních vztahů. Jde např. o zajištění

rovnosti a zákaz diskriminačního jednání právnické nebo fyzické osoby. Zaměstnavatel může porušit zákonnou povinnost např. tím, že

- nezajistí rovné zacházení se všemi za-



- zaměstnanci, pokud jde o jejich pracovní podmínky, odměňování za práci a poskytování jiných peněžitých plnění,
- diskriminuje zaměstnance,
- postihne nebo znevýhodní zaměstnance proto, že se zákonným způsobem domáhal svých práv a nároků vyplývajících z pracovněprávních vztahů,
- neprojedná se zaměstnancem nebo na jeho žádost se zástupci zaměstnanců jeho stížnost na výkon práv a povinností z pracovněprávních vztahů.

Zákon uvádí jednotlivé kontrolované úseky: vznik, změna a skončení pracovního poměru, pracovní doba a dovolená, odměňování zaměstnanců, ochrana bezpečnosti a zdraví zaměstnanců.

Zaměstnavatelé se budou moci setkat s inspektory i při kontrole dodržování zvláštních pracovních podmínek žen a mladistvých. Půjde např. o zjištění, zda

- dodržují zákazy některých prací pro ženy,
- poskytují ženám odpočinek mezi dvěma směny v zákonném rozsahu,
- dodržují ustanovení o pracovních podmínkách těhotných žen a matek, zejména v otázkách převedení na jinou práci, pracovních cest a přeložení, rozvázání pracovního poměru a úpravy pracovní doby, mateřské dovolené apod.,
- plní povinnost zařazovat ženy po návratu z mateřské dovolené na práce sjednané v pracovní smlouvě (tato povinnost se vztahuje i na muže-zaměstnance),
- dodržují zákaz zaměstnávání mladistvých prací přesčas a v noci,
- nezaměstnávají mladistvé mladší než 16 let prací v úkolu a zakázanými pracemi.

❖ AUTOR JE PRÁVNÍKEM NA MINISTERSTVU PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR.

diskuse

Rozhodování o nákladech právního zastoupení účastníků v exekučním řízení



MGR. ALEŠ ROZTOČIL

Úvod

Téma nákladů účastníků v exekučním řízení (dále budeme tímto označovat pouze řízení dle zákona č. 120/2001 Sb. o soudních exekutorech a exekuční činnosti – e.ř. – zatímco výkonem rozhodnutí bude vždy míněn výkon rozhodnutí prováděný dle části šesté občanského soudního řádu – o.s.ř.) bylo dosud na okraji zájmu odborné veřejnosti. Důvodem je i skutečnost, že hlavní debaty byly zaměřeny k otázce nákladů soudního exekutora v exekučním řízení.¹ Zatímco náklady soudního exekutora jsou skutečnou novinkou a výzvou pro praktiky i teoretiky, u nákladů účastníků v exekučním řízení se předpokládá, že jsou zcela neproblematické, neboť se zde plně uplatní dosavadní poznatky týkající se výkonu rozhodnutí.² Tento úsudek je však pravdivý pouze zčásti, neboť i rozhodování o nákladech účastníků má v exekučním řízení své zvláštnosti oproti výkonu rozhodnutí. Symptomatická je nejednotnost v rozhodovací praxi. Existují tak četné otázky, které si po více než čtyřech letech aplikace exekučního řádu zaslouhují odpověď.

Úkolem tohoto příspěvku je přinejmenším ukázat některá „bílá místa“, a snad i otevřít diskusi na toto téma. Že o toto téma – ve srovnání s náklady exekutora – jeví malý zájem exekutoři je vysvětlitelné, nikoli však omluvitelné. Vždyť právě exekutoři o nákladech oprávněného v drtivé většině případů rozhodují. Mnohem větší zájem si tato problematika zaslouhuje ze strany advokátů. Ačkoli jde vlastně o jejich peníze, někteří advokáti mají s kalkulací náhrady právního zastoupení v exekučním řízení potíže.

Tento příspěvek přináší několik postřehů z všední praxe a zároveň je určen zejména k praktickému využití. V závěru proto bude na několika praktických příkladech demonstrováno, jak by rozhodování o nákladech a jejich kalkulace měly vypadat. Z příkladů mj. vyplyne i skutečnost, že současné právní předpisy upravující kalkulaci nákladů právního zastoupení jsou poměrně štedré, když *náklady vyčíslené dle vyhlášky č. 484/2000 Sb. jsou pravidelně vyšší než náklady kalkulované dle vyhlášky č. 177/1996 Sb.*

Náklady právního zastoupení oprávněného

Na první pohled zde není nic k řešení. Náklady právního zastoupení v exekuci advokátem se určují podle vyhlášky č. 484/2000 Sb., kterou se stanoví paušální sazby za zastupování účastníka advokátem či notářem. Pokud už člověk nechce počítat sám, stačí zadat částku, pro kterou je exekuce nařízena, do jednoduchého počítačového programu. Ten během zlomku vteřiny vygeneruje částku, která náleží účastníkovi jako paušální náhrada ceny zaplacené za služby advokáta v řízení. S touto jednoduchou operací se také mnozí soudní exekutoři i mnozí advokáti spokojí. Někteří přemýšlivější tuto sumu znásobí počtem stupňů, v nichž řízení u soudu probíhalo (§ 2 odst. 1 a § 10 odst. 3 vyhlášky č. 484/2000 Sb.). Zde nastává první potíž: zatímco nařízení exekuce, odvolací, popř. dovolací řízení, je vedeno v soudním spise, v exekučním spise se tyto procesy nemusí nijak projevit. Ačkoli právě z důvodu informovanosti soudního exekutora o průběhu řízení vedeného u exekučního soudu je předepsáno, že soud doručuje v exekučním řízení zásadně prostřednictvím soudního exekutora (§ 7 vyhlášky č. 418/2001 Sb.), mnohé exekuční soudy z důvodu urychlení řízení doručují samy. Soudní exekutor se tak vůbec nemusí dozvědět, že proběhlo odvolací řízení, natož pak to, zda právní zástupce oprávněného učinil v odvolacím řízení jeden či více úkonů právní služby (učinil-li pouze jeden úkon, pak je paušál za odvolací řízení redukován na 50 %, neučinil-li žádný úkon, nepřísluší za odvolací řízení žádná odměna – § 18 odst. 1 vyhlášky č. 484/2000 Sb.). **Sotva se najde advokát, kterého napadne zaslat exekutorovi úkon (nejčastěji vyjádření k odvolání) na vědomí, popř. náklady odvolacího řízení exekutorovi vyúčtovat.** Exekutor, který o úkonech právního zástupce v odvolacím řízení nemá podklady ve spise, nemůže následně přiznat náklady odvolacího řízení oprávněnému v příkaze k úhradě nákladů exekuce. *Případně*



diskuse

nesrovnalosti je pak nutno řešit až v námítkovém řízení, pokud ovšem advokát chybu v kalkulaci nákladů dokáže odhalit.

Nutné je zohlednit odlišnost řízení o výkon rozhodnutí a tedy i analogicky exekučního řízení od řízení nalézacího. Nalézací řízení je svým způsobem jednolitým celkem vymezeným v zásadě zahájením řízení a rozhodnutím ve věci samé. Naproti tomu řízení o výkon rozhodnutí je rozčleněné do různých relativně samostatných úseků a řízení, která je třeba pro účely stanovení nákladů exekuce posuzovat odděleně. Mimo nařízení exekuce (včetně případného odvolacího a dovolacího řízení) zde máme řízení o odklad výkonu rozhodnutí (opět včetně odvolacího stupně, případně i opakovaně, neboť návrhů na odklad může být v řízení podáno několik), řízení o zastavení (jednak opět opakovaně z důvodu opakovaných návrhů, jednak i z důvodu možných několikanásobných částečných zastavení, s odvolacím řízením, popř. i dovolacím). Konečně nad celky výše uvedené zde jsou další samostatné úseky v rámci jednotlivých způsobů vedení výkonu rozhodnutí. Např. při výkonu rozhodnutí prodejem movitých věcí připadají po nařízení výkonu rozhodnutí v úvahu úkony právního zástupce oprávněného při soupisu, eventuálně při dražbě. Mnohem komplikovanější je výkon rozhodnutí prodejem nemovitostí, kde může právní zástupce oprávněného činit úkony ve stadiu oceňování nemovitosti, resp. odvolacím řízení proti usnesení o ceně, ve stadiu nařízení a provedení dražby, resp. odvolacím řízení proti dražební vyhlášce a příklepu a konečně i ve stadiu rozvrhu, resp. odvolání proti usnesení o rozvrhu. Jak bylo výše uvedeno, *všechny jmenované celky a stadia je třeba hodnotit pro účely stanovení nákladů jako samostatná řízení a – pokud právní zástupce činil v těchto celcích úkony – je třeba přiznat oprávněnému náhradu nákladů za právní zastoupení.* Toto je skryto v lakonickém vyjádření § 12 odst. 1 vyhlášky č. 484/2000 Sb.: písm. a) při nařízení a b) při provádění nebo při zastavení výkonu rozhodnutí.

Na rozdíl od řízení nalézacího, kde byl vyhláškou č. 484/2000 Sb. odstraněn dosavadní způsob určování nákladů právního zastoupení sčítáním učiněných právních úkonů, ve vykonávacím řízení byl tento systém modifikován v zásadě pouze do té míry, že kalkulace sazeb není dle vyhlášky č. 177/1996 Sb., nýbrž podle vyhlášky č. 484/2000 Sb. Zásada, že je třeba evidovat a při rozhodování o nákladech řízení zohlednit (prakticky) všechny úkony právního zástupce, tak platí v řízení o výkon rozhodnutí i nadále. Při samotném výkonu rozhodnutí tento způsob určování nákladů za právní zastoupení nečiní podstatný problém. Soudy se řídí zásadou, že při každém rozhodnutí v příslušném stupni či stadiu, je třeba zároveň i bez návrhu rozhodnout i o nákladech (§ 151 odst. 1 o.s.ř.). V praxi tedy odvolací soud rozhodne o nákladech odvolacího řízení (§ 224 odst. 2 o.s.ř.) přímo v rozhodnutí o odvolání, podobně soud rozhodne o nákladech řízení o odklad, či zastavení výkonu v rozhodnutí o tomto návrhu atp.

Jinak je tomu v exekučním řízení dle e.ř. Zde jsou rozhodovací pravomoci v mnoha řízeních a stadiích svěřeny soudu (exekučnímu prvního, druhého³ či třetího stupně,⁴ zatímco zákon svěřuje rozhodování o nákladech řízení (oprávněného), a to včetně všech stupňů a stadií, soudnímu exekutorovi (§ 88 odst. 1 e.ř.) s výjimkou případu úplného zastavení exekuce (§ 89 e.ř.) a analogicky v případě zamítnutí návrhu na nařízení exekuce. Soud tedy exekuci odkládá, částečně zastavuje, rozhoduje o námitkách účastníka proti příkazu k úhradě nákladů exekuce, odmítá odvolání, potvrzuje usnesení soudního exekutora atp., aniž by zároveň rozhodl o nákladech řízení. Tyto náklady následně vyčísľuje a určuje soudní exekutor v příkazu k úhradě nákladů exekuce. Dochází tak k zásadnímu odtržení věcného rozhodování od rozhodování o nákladech řízení. Zda má tato zákonná úprava své výhody, je otázkou pro

odbornou diskusi. Pro soudního exekutora se však určování nákladů oprávněného bez znalosti soudního exekučního spisu a bez spolupráce právního zástupce oprávněného rovná řešení detektivní zápletky nebo spíš tápání v mlze. Že se v této situaci mnozí exekutoři spokojí s určením nákladů oprávněného zjednodušeným způsobem, tj. ve výši paušálu za nařízení exekuce, je poměrně pochopitelné. *To, že mnozí advokáti toto řešení akceptují a připravují tak své klienty, potažmo sebe samé, o značnou část nákladů exekuce, je už méně pochopitelné.*

Nalezení východiska z této obtížné situace vyžaduje větší spolupráci všech participujících subjektů v řízení. Exekuční soudy by měly v odůvodnění svého rozhodnutí detailněji popsat úkony učiněné účastníky, popř. jejich zástupci, s ohledem na skutečnost, že soudní exekutor bude muset jimi vedené řízení vyhodnotit z hlediska určení nákladů. Tak je vhodné např. alespoň zmínit, zda se právní zástupce oprávněného k návrhu povinného vyjádřil či nikoli, zda proběhlo jednání, zda se jednání zástupce oprávněného zúčastnil apod. Ze stejného důvodu je nezbytné všechna rozhodnutí exekučního soudu důsledně doručovat exekutorovi. Právní zástupce oprávněného by měl všechny své úkony dávat na vědomí exekutorovi. Soudní exekutor by pak měl tyto skutečnosti vzít na vědomí a opustit snadnou cestu automatické kalkulace nákladů oprávněného.

Je třeba ovšem podotknout, že podobně si kalkulaci nákladů zjednodušují někdy i exekuční soudy při rozhodování o nákladech exekuce při jejím zastavení. Podobně jako při zastavení výkonu rozhodnutí rozhodují pouze o nákladech účastníků vzniklých v souvislosti se zastavením exeku-

... u nákladů účastníků v exekučním řízení se předpokládá, že jsou zcela neproblematické, neboť se zde plně uplatní dosavadní poznatky týkající se výkonu rozhodnutí. Tento úsudek je však pravdivý pouze zčásti...

ce a ignorují tak skutečnost, že o nákladech předcházejících úseků exekučního řízení (nařízení, provádění) dosud nebylo rozhodnuto.⁵ I kdyby však o těchto nákladech bylo rozhodnuto příkazem k úhradě nákladů exekuce, je třeba o těchto nákladech oprávněného rozhodnout znovu. Náklady řízení pravomocně přiznané příkazem k úhradě nákladů exekuce, avšak v exekuci nevyvozené, nelze totiž po zastavení exekuce na základě tohoto příkazu jakožto exekučního titulu vymáhat v novém exekučním řízení.⁶ I v případě, že by náklady oprávněného v dosavadních úsecích exekučního řízení byly pravomocně určeny příkazem k úhradě nákladů exekuce a podle něho v rámci exekuce vymožené, je na místě jejich revize dle § 271 o.s.ř. Buď je soud mlčky uzná (ve výroku rozhodnutí o nich pomlčí) a oprávněný si takto vymožené náklady ponechá, nebo soud pravomocný příkaz k úhradě nákladů exekuce zruší a oprávněnému uloží, aby již uhrazené náklady povinnému vrátil (§ 271 poslední věta o.s.ř.).

Náklady povinného?

Právo na náhradu nákladů řízení má zásadně oprávněný. Tato zásada je pro výkon rozhodnutí vyjádřena v § 270 odst. 2 o.s.ř., pro exekuci pak v § 87 odst. 2 e.ř.

S možností náhrady nákladů povinného počítá o.s.ř. pouze v případě zastavení výkonu rozhodnutí podle ustanovení § 271 věta první o.s.ř. V takovém případě rozhodne soud o nákladech řízení a jejich náhradu uloží některému z účastníků podle toho, „z jakého důvodu k zastavení výkonu rozhodnutí došlo. Judikatura a doktrína mluví o „procesním zavinění“ zastavení výkonu rozhodnutí.⁷ Procesní zavinění povinného se presumuje; oprávněný zastavení procesně zaviní zejména, pokud neza-

diskuse

choval při podání návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí nebo v jeho průběhu potřebnou míru pečlivosti (typicky např. v případě úhrady vymáhané pohledávky ještě před podáním návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí.⁸ Při zastavení výkonu rozhodnutí může soud zrušit předchozí výroky o nákladech řízení (v předchozích stadiích řízení) a dokonce uložit oprávněnému, aby povinnému vrátil již vymožené náklady řízení. Mimo tuto možnost revize nákladů dosavadních stadií řízení soud rozhodne podle obdobných zásad o nákladech zastavovacího řízení.

V případě zamítnutí návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí platí hledisko procesní úspěšnosti a právo na náhradu nákladů řízení má zásadně povinný jako strana, která má v řízení plný úspěch (§ 142 odst. 1 ve spojení s § 254 odst. 1 o.s.ř.).⁹ V případě, že návrh na nařízení výkonu rozhodnutí byl zamítnut pouze zčásti a zčásti mu bylo vyhověno, je třeba náhradu nákladů řízení mezi účastníky poměrně rozdělit (§ 142 odst. 2 o.s.ř. ve spojení s § 254 odst. 1 o.s.ř.). Pokud tedy bude návrh na nařízení výkonu rozhodnutí zamítnut v části odpovídající 25 % a v části odpovídající 75 % mu bude vyhověno, bude mít částečně úspěšný oprávněný nárok na náhradu pouze 50 % svých nákladů (oprávněný byl úspěšný ze 75 %, povinný byl úspěšný z 25 %, rozdíl odpovídá 50 %).

Ustanovení § 270 odst. 4 o.s.ř. odkazuje na § 147 až § 150. Z uvedených ustanovení, týkajících se nákladů nalézacího řízení, je z hlediska rozhodování o nákladech výkonu rozhodnutí, resp. exekuce, zajímavý zejména § 150, který stanoví, že jsou-li důvody hodné zvláštního zřetele, nemusí soud výjimečně náhradu nákladů zcela nebo zčásti přiznat. Kdy takové moderační oprávnění přichází při výkonu rozhodnutí v úvahu? Z rozhodovací praxe soudů jsou takové výjimečné případy známy.¹⁰ Právě dle tohoto schématu je možné v odůvodněném případě přiznat náhradu nákladů výkonu rozhodnutí povinnému i v jiných fázích výkonu rozhodnutí než při zastavení.¹¹ Konečně je tu i možnost uložit náhradu některých nákladů řízení oprávněnému v důsledku sankční separace nákladů dle § 147 a § 148 o.s.ř. ve spojení s § 270 odst. 4 o.s.ř.

Shora uvedená pravidla se s ohledem na ustanovení § 52 odst. 1 e.ř. uplatní i v exekučním řízení. *Jestliže však o nákladech exekuce rozhoduje exekutor příkazem k úhradě nákladů exekuce (§ 88 odst. 1 e.ř.), může k náhradě nákladů řízení zavázat pouze povinného.* Příkaz k úhradě nákladů exekuce totiž není samostatným exekučním titulem, nýbrž jen konkretizací obecné povinnosti povinného nahradit náklady exekuce, pro jejichž vymožení je exekuce vždy rovněž nařízena [§ 44 odst. písm. e) e.ř.]. **Proto je zcela vyloučeno, aby exekutor v příkazu k úhradě nákladů exekuce uložil oprávněnému, aby nahradil náklady exekuce (některého jejího stadia) povinnému.**¹²

Tím však nemůže být zcela negováno to, co bylo výše uvedeno o nákladech povinného. V případě úplného zastavení exekuce nebo zamítnutí návrhu na její nařízení rozhoduje o nákladech exekuce soud, a pokud v souladu s výše uvedenými zásadami vznikne povinnému právo na náhradu nákladů, zaváže soud k jejich náhradě oprávněného (§ 89 e.ř.). Ve všech ostatních případech rozhoduje o nákladech exekuce soudní exekutor.¹³ Vzniklý nárok povinného na náhradu nákladů musí proto soudní exekutor zohlednit formou moderační nákladů oprávněného nebo, v krajním případě, nepřiznáním nákladů exekuce oprávněnému. Takové rozhodnutí exekutora o nákladech exekuce, ve kterém dochází k moderační nákladů oprávněného, však musí být náležitě odůvodněno. Jak vyplývá z judikatury, zejména Ústavního soudu, v rozhodnutí o nákladech řízení, které není odpovídajícím způsobem vysvětleno, lze spatřovat prvky protiústavní libovůle a nahodilosti. Přitom nepostačuje pouhý odkaz na příslušné ustanovení zákona.¹⁴ Stejně by ovšem bylo nepřipustné, pokud by

(exekutor) bez patřičného odůvodnění náklady oprávněného odpovídajícím způsobem nesnížil, popř. nerozhodl o tom, že oprávněný nemá právo na náhradu nákladů. To platí zejména, pokud by povinný tento postup navrhoval nebo by zde byly okolnosti takový postup vyžadující.¹⁵

Rozhodování o nákladech právního zastoupení účastníků

*Soud rozhoduje o nákladech výkonu rozhodnutí v každém rozhodnutí končícím určité stadium a stupeň řízení (§ 151 odst. 1 o. s. ř.), popř. nadto i vždy, když takové náklady vzniknou.*¹⁶ Stejně by měl rozhodovat soudní exekutor o nákladech účastníků, resp. o nákladech oprávněného v každém příkaze k úhradě nákladů exekuce. Pokud náklady oprávněného nemají být přiznány, je na místě použít v rozhodnutí alespoň výrok „oprávněný nemá právo na náhradu (dalších) nákladů exekuce“. **Pokud soudní exekutor o nákladech oprávněného v příkazu k úhradě nákladů exekuce nerozhodne, je na místě (mimo podání námitek) návrh na doplnění příkazu k úhradě nákladů exekuce o rozhodnutí o nákladech oprávněného** (§ 166 o.s.ř. ve spojení s § 51 odst. 1 e.ř.). Kromě toho je vhodné, pokud oprávněnému v některém stadiu exekuce vznikne nárok na náhradu dalších nákladů, podat soudnímu exekutorovi podnět k vydání dalšího příkazu k úhradě nákladů exekuce (§ 6 odst. 2 vyhlášky č. 418/2001 Sb.). Pokud by naopak až po vydání příkazu k úhradě nákladů exe-

kuce, kterým již byly přiznány náklady oprávněnému, vzniklo povinnému právo na náhradu nákladů vůči oprávněnému, byl by zřejmě na místě postup soudního exekutora, kterým by dřívější rozhodnutí o nákladech oprávněného nahradil novým rozhodnutím, kde náklady oprávněného budou příslušným způsobem redukovány popř. bude rozhodnuto, že oprávněný nemá právo na náhradu nákladů.¹⁷

Výjimkou z pravidla, že o nákladech oprávněného rozhoduje soudní exekutor příkazem k úhradě nákladů exekuce (mimo úplné

Zásada, že je třeba evidovat a při rozhodování o nákladech řízení zohlednit (prakticky) všechny úkony právního zástupce, tak platí v řízení o výkon rozhodnutí i nadále.

zastavení exekuce) jsou náklady, které oprávněnému vzniknou s rozvrhovým jednáním při prodeji nemovitostí. Rozvrhové jednání provádí exekuční soud, nikoli exekutor (§ 68 e.ř.). V případě, že z rozdělované podstaty dojde k úplnému uspokojení pohledávky oprávněného, končí exekuční řízení vydáním rozvrhového usnesení, respektive jeho realizací a pověření soudního exekutora zaniká [§ 51 odst. c) e.ř.]. Při rozvrhovém jednání musí být pohledávka oprávněného vyčíslena včetně jejího příslušenství, kterým jsou mj. i náklady exekuce. K té části příslušenství a pohledávky oprávněného, která nebyla při rozvrhovém jednání vyčíslena, nelze přihlížet (§ 337b odst. 2 o.s.ř.). O nákladech oprávněného v dosavadním řízení musí být proto před rozvrhovým jednáním rozhodnuto pravomocným příkazem k úhradě nákladů exekuce. O nákladech oprávněného, které vzniknou v souvislosti se samotným rozvrhovým jednáním, však soudní exekutor rozhodnout nemůže, protože před konáním jednání je nelze vyčíslit, a pokud by o nich nerozhodl sám soud v rozvrhovém usnesení, bylo by jejich uhrazení z rozvrhované podstaty vyloučeno a oprávněný by byl poškozen na svých právech. Rozhodnutí o nákladech oprávněného v rámci rozvrhového usnesení je tak jediným možným řešením.¹⁸

diskuse

Příklady kalkulace nákladů exekuce

I. Exekuce k vymožení peněžitého plnění ve výši 10 000 Kč s příslušenstvím, oprávněný zastoupen advokátem, povinný nikoli.

Stadium exekuce	kalkulace nákladů	výše nákladů
nařízení exekuce	2 úkony právní služby (převzetí, ¹⁹ sepsání návrhu na nařízení exekuce) § 3 a § 12 odst. 1 písm. a) bod I vyhl. č. 484/2000 Sb.	3000 + 150 Kč
povinný podal odvolání, odmítnuto odvolacím soudem	1 úkon právní služby (vyjádření k odvolání) § 10 odst. 3 a § 14 odst. 1 a § 18 odst. 1 vyhl. č. 484/2000 Sb.	750 + 75 Kč
exekuce byla zcela zastavena dle § 268 odst. 1 písm. c), když povinný po nařízení exekuce oprávněnému zcela uhradil pohledávku a oprávněný navrhl zastavení exekuce	1 úkon právní služby (návrh na zastavení exekuce) § 12 odst. 1 písm. b) a § 18 odst. 1 vyhl. č. 484/2000 Sb.	1250 + 75 Kč
Celkem	4 úkony (dle vyhlášky č. 177/1996 Sb., 2300 Kč)²⁰	5300 Kč²¹

2. Exekuce k vymožení peněžitého plnění ve výši 50 000 Kč s příslušenstvím, oprávněný zastoupen advokátem, povinný nikoli.

nařízení exekuce	2 úkony právní služby (převzetí, sepsání návrhu na nařízení exekuce) § 3 a § 12 odst. 1 písm. a) bod I vyhl. č. 484/2000 Sb.	6000 + 150 Kč
povinný podal odvolání, usnesení o nařízení exekuce bylo odvolacím soudem potvrzeno	1 úkon právní služby (vyjádření k odvolání) § 10 odst. 3 a § 14 odst. 1 a § 18 odst. 1 vyhl. č. 484/2000 Sb.	3000 75 Kč
povinný podal návrh na odklad exekuce dle § 266 odst. 1 o.s.ř., soud nařídil ústní jednání, poté návrhu vyhověl	2 úkony právní služby (vyjádření k podání povinného, účast na soudním jednání) § 12 odst. 1 písm. b)	2500 + 150 Kč
oprávněný se proti usnesení o odkladu exekuce odvolal, odvolací soud usnesení změnil tak, že návrh na odklad se zamítá	1 úkon právní služby (odvolání) § 14 odst. 3 a § 18 odst. 1 vyhl. č. 484/2000 Sb.	375 + 75 Kč
povinný částečně uhradil po nařízení exekuce pohledávku oprávněnému, povinný navrhl částečné zastavení exekuce, soud exekuci částečně zastavil	1 úkon právní služby (vyjádření k návrhu povinného na částečné zastavení exekuce) § 12 odst. 1 písm. b) a § 18 odst. 1 vyhl. č. 484/2000 Sb.	1250 + 75 Kč
právní zástupce oprávněného se účastnil soupisu movitých věcí (§ 326 odst. 4 o.s.ř.)	1 úkon právní služby § 12 odst. 1 písm. b) a § 18 odst. 1 vyhl. č. 484/2000 Sb.	1250 + 75 Kč + cestovné + náhrada za ztrátu času
oprávněný se účastnil ohledání nemovitosti povinného (§ 336 odst. 2 o.s.ř.)	1 úkon právní služby § 12 odst. 1 písm. b) a § 18 odst. 1 vyhl. č. 484/2000 Sb.	1250 + 75 Kč + cestovné + náhrada za ztrátu času
povinný se odvolal proti usnesení o určení ceny nemovitostí (§ 336a odst. 4 o.s.ř.), usnesení o ceně odvolacím soudem potvrzeno	1 úkon právní služby (vyjádření k odvolání povinného) § 14 odst. 3 a § 18 odst. 1 vyhl. č. 484/2000 Sb.	375 + 75 Kč
povinný se odvolal proti dražební vyhlášce (§ 336b odst. 1 o.s.ř.), v průběhu řízení vzal odvolání zpět a odvolací soud řízení o odvolání zastavil (§ 207 odst. 2 o.s.ř.)	1 úkon právní pomoci (vyjádření k odvolání povinného) § 14 odst. 3 a § 18 odst. 1 vyhl. č. 484/2000 Sb.	375 + 75 Kč
právní zástupce se účastnil rozvrhového jednání exekučního soudu	2 úkony právní pomoci (účast na jednání soudu, písemné podání-vyčíslení pohledávky oprávněného) § 12 odst. 1 písm. b) vyhl. č. 484/2000 Sb.	2 500 + 150 Kč + jízdné + ztráta času ²²
Celkem	13 úkonů (dle vyhlášky č. 177/1996 Sb., 13 975 Kč + jízdné + ztráta času + DPH)	19 850 + jízdné + ztráta času + DPH²³

3. Exekuce k vymožení peněžitého plnění ve výši 100 000 Kč s přísl. (při nařízení) oprávněný i povinný zastoupeni advokátem.

nařízení exekuce	oprávněný: 2 úkony právní služby (převzetí, sepsání návrhu na nařízení exekuce) § 3 a § 12 odst. 1 písm. a) bod I vyhl. č. 484/2000 Sb. povinný: 0 úkonů § 18 odst. 1 vyhl. č. 484/2000 Sb.	oprávněný: 9750 + 150 Kč ovšem dle § 150 o.s.ř. (vzhledem k následnému část. zastavení exekuce - viz dále) je na místě redukce přiznaných nákladů na 3 000 Kč + 150 Kč (odměna kalkulovaná z částky 10 tisíc, pro kterou byla exekuce nařízena důvodně) povinný: 0,-
povinný podal odvolání z důvodu, že pohledávka byla uhrazena v částce 90 tisíc před podáním návrhu na nařízení exekuce, odvolací soud odvolání odmítl, neboť se nejedná o skutečnost rozhodnou pro nařízení exekuce (§ 44 odst. 10 e.ř.)	oprávněný: 0 úkonů § 18 odst. 1 vyhl. č. 484/2000 Sb. povinný: 2 úkony (převzetí, odvolání) § 142 odst. 1 o.s.ř.	oprávněný: 0,- povinný: 0,-
povinný podal návrh na částečné zastavení exekuce z důvodu úhrady Kč 90 tisíc před podáním návrhu na nařízení exekuce. Exekuční soud exekuci zastavil co do částky 90 000 Kč, ve zbytku exekuce ukončena vymožením dle § 51 písm. c) e.ř.	oprávněný: 1 úkon (vyjádření) § 271 o.s.ř. povinný: 1 úkon (návrh na zastavení) § 271 o.s.ř. a § 12 odst. 1 písm. b) a § 18 odst. 1 vyhl. č. 484/2000 Sb.	oprávněný: 0,- povinný: 1125 + 75 Kč
Celkem		oprávněný: 1950 Kč²⁴

diskuse

- 1 Kasiková, M. a kol.: Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a předpisy související. Komentář. 1. vydání, Praha, C. H. Beck, 2005, str. 418 a násl., v komentáři k § 87 e.ř. se nákladům oprávněného věnuje na celé jedné straně, přičemž nákladům exekutora věnuje bezmála šest stran textu a dále následujících deset stran komentáře k § 89 e.ř.
- 2 Uvedme na tomto místě alespoň: Tripes, A.: Exekuce v soudní praxi, Praha, C. H. Beck, 2001, str. 133 a násl., jakož i Kurka, V., Drápal, L.: Výkon rozhodnutí v soudním řízení, Praha, Linde, 2004, str. 396 a násl.
- 3 Odvolací soud nerozhoduje o nákladech odvolacího řízení, až na případy, kdy právo na tuto náhradu vznikne povinnému. Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové č. j. 24 Co 463/2002.
- 4 O nákladech vzniklých povinnému (sic!) v dovolacím řízení rozhodne soudní exekutor. Usnesení Nejvyššího soudu ČR 20 Cdo 192/2004.
- 5 Analogicky k výkonu rozhodnutí, viz Kurka (c.d. v pozn. 2), str. 400.
- 6 Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové č. j. 23 Co 9/2003, shodně Kasiková str. 422 a násl. Opačný názor usnesení městského soudu v Praze č. j. 21 Co 596/2004-13, s tímto sporným názorem se, jak se zdá, překvapivě ztotožňuje i JUDr. V. Kurka ve svém návrhu stanoviska Nejvyššího soudu k výkladu e.ř. (bod XV., str. 28). Návrh nebyl veřejně publikován, byl však rozeslán k připomínkování a vzbudil velkou polemiku zejména svými návrhy týkajícími se nákladů exekuce.
- 7 Bureš, J., Drápal, L., Mazanec, M.: Občanský soudní řád. Komentář. II. díl, 6. vydání, Praha, C. H. Beck, 2003, str. 1268.
- 8 Pokud pohledávka byla uhrazena v den podání návrhu, avšak před podáním návrhu, a oprávněný při podání návrhu o úhradě nevěděl, nelze mu nezachování potřebné míry pečlivosti vytýkat. Usnesení Krajského soudu v Ostravě 9 Co 676/2005-63.
- 9 K tomu např. usnesení Městského soudu v Praze 14 Co 272/2003.
- 10 Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové č. j. 13 Co 122/94 publikované v Soudní judikatuře 1996, č. 4, str. 82. Oprávněnému byla odepřena náhrada nákladů za úspěšné podání návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí na vyklizení podle nevykonatelného exekučního titulu (pokud nebyla zajištěna bytová náhrada, což bylo možné dle § 340 odst. 2 o.s.ř. ve znění platném do 31. 12. 2000. Soud zároveň výslovně uvedl, že v obdobných případech je možné i v případě nařízení výkonu rozhodnutí přiznat právo na náhradu nákladů povinnému v procentech s odkazem na § 254 ve spojení s § 143 o.s.ř. Podobný názor vyslovil i Ústavní soud v nálezu I. US 350/04.
- 11 Připouští to i Bureš, Drápal, str. 1264 např. při úspěchu povinného v odvolacím řízení v některé fázi řízení (úspěch při odvolání proti usnesení o zamítnutí návrhu na odklad výkonu rozhodnutí nebo proti usnesení o zamítnutí návrhu na částečné zastavení výkonu rozhodnutí). Výslovně to připouští Stanovisko Nejvyššího soudu ČSR Cjp 159/79 (Rc 21/81).
- 12 Možné východisko ukazuje usnesení Krajského soudu v Hradci Králové 24 Co 463/2002 – soud rozhodne o nákladech odvolacího řízení, jestliže mají být náklady přiznány povinnému. Dle názoru autora by měl soud analogicky rozhodnout o nákladech povinného, pokud povinnému nárok na náhradu nákladů řízení (určitých stadií či stupně) vznikne, i v dalších případech.
- 13 Naproti tomu postup, kdy by již exekuční soud v usnesení o nařízení exekuce vyloučil přiznání nákladů exekuce oprávněnému dle § 150 o.s.ř., jak uvádí Kasiková (c. d. v pozn. 1), str. 425, by byl patrně nesprávný, neboť o nákladech exekuce oprávněného (s výjimkou úplného zastavení exekuce a zamítnutí návrhu na nařízení exekuce) rozhoduje vždy soudní exekutor (§ 88 odst. 1 e.ř.). K tomu usnesení Krajského soudu v Ostravě č. j. 9 Co 343/2005, kterým byl zrušen výrok okresního soudu, kterým v souvislosti s nařízením exekuce soud rozhodl o náhradě nákladů řízení, s tím, že „výrok neměl být v napadeném usnesení vůbec obsažen a proto došlo k jeho zrušení.“
- 14 Nález III US 727/2000.
- 15 Nález IV US 454/2004 (přiměřeně aplikovaný na exekuční řízení).
- 16 Tripes (c. d. v pozn. 2), str. 134.
- 17 Možnost zrušení příkazu k úhradě nákladů exekuce soudním exekutorem v případě, že se výše nákladů v průběhu řízení sníží, připouští ve svém komentáři Kasiková (c. d. v pozn. 1), str. 426 na konci komentáře k § 88 odst. 1.
- 18 Tak Okresní soud v Ostravě v rozvrhovém usnesení č. j. 50 Nc 10323/2003-40.
- 19 Kalkuluje se i v případě, že týž advokát zastupoval oprávněného i v nalézacím řízení (R 65/1970).
- 20 Tato kalkulace zohledňuje skutečnost, že úkony v exekučním řízení jsou honorovány dle § 11 odst. 2 písm. e) vyhl. č. 177/1996 Sb. pouze jednou polovinou běžné sazby za úkon právní pomoci.
- 21 Náklady v této výši přizná oprávněnému exekuční soud v usnesení o zastavení exekuce.
- 22 O těchto nákladech rozhodne exekuční soud v rozvrhovém usnesení.
- 23 S výjimkou nákladů rozvrhového jednání o těchto nákladech rozhodne soudní exekutor příkazem k úhradě nákladů exekuce.
- 24 Připadají v úvahu dvě varianty: buď rozhodne exekuční soud v souvislosti s částečným zastavením exekuce zároveň i o nákladech povinného v zastavovacím řízení a soudní exekutor příkazem k úhradě nákladů exekuce o nákladech oprávněného při nařízení exekuce. Zároveň by mohl povinný provést jednostranné započtení a znovu navrhnout částečné zastavení exekuce co do částky přiznaných nákladů – což je poměrně komplikované. Nebo druhá varianta, která se jeví jako mnohem praktičtější – rozhodne pouze soudní exekutor o nákladech oprávněného s tím ovšem, že je určí ve výši rozdílu mezi náklady oprávněného při nařízení exekuce a náklady povinného při zastavení exekuce.

Výkon předkupního práva



JUDR. LUBOŠ CHALUPA

Výkon předkupního práva se týká smluvního předkupního práva zřízeného ve smyslu ustanovení § 602 a násl. obč. zákoníku, kdy věc (byt) byla prodána s výhradou, že mu ji kupující nabídne ke koupi, kdyby ji chtěl prodat, dále zákonného předkupního práva ve smyslu ustanovení § 140 obč. zákoníku při převodech spoluvlastnického podílu, jakož i převodu vlastnictví k bytu, jehož nájemcem je fyzická osoba, dle ustanovení § 22 odst. 1, 2 zákona č. 72/1994 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

I. Nabídka předkupního práva k věcem

Není-li zákonem stanoveno či smluvně sjednáno výslovně jinak, musí mít nabídka zákonného či smluvního předkupního práva náležitosti návrhu na uzavření kupní smlouvy ve smyslu ustanovení § 43a odst. 1 obč. zákoníku a přijetí nabídky předkupního práva náležitosti ustanovení § 43c odst. 1 obč. zákoníku.

Není-li výslovně zákonem stanoveno či smluvně sjednáno jinak, vzniká povinnost vyplacení kupní ceny k movitým vě-

cem ve lhůtě 8 dnů a u nemovitostí ve lhůtě dvou měsíců po písemné nabídce jen tehdy, když je v téže lhůtě uzavřena vlastní kupní smlouva ve smyslu ustanovení § 44 odst. 1 obč. zákoníku včasným přijetím nabídky předkupního práva.

Není-li uzavřena kupní smlouva ve smyslu ustanovení § 44 odst. 1 obč. zákoníku, zásadně nevzniká povinnost kupujícího k vyplacení kupní ceny, a to ani v rámci výkonu předkupního práva, nestanoví-li zákon či smlouva výslovně jinak.

Je-li předmětem předkupního práva převod vlastnictví nemovitosti, musí být projevy vůle účastníků na téže listině, včetně písemné nabídky předkupního práva k nemovitosti a jejího písemného přijetí dopsaného pod vlastním textem nabídky.

Okamžikem včasného přijetí nabídky předkupního práva doručeného jeho navrhovatelem je ve smyslu ustanovení § 44 odst. 1 obč. zákoníku uzavřena vlastní kupní smlouva v rámci výkonu smluvního či zákonného předkupního práva; není-li zákonem či smlouvou výslovně stanoveno či sjednáno jinak, nabídka předkupního práva musí být přijata ve lhůtě stanovené v ustanovení § 605 obč. zákoníku, tj. u movitých věcí do 8 dnů a u nemovitostí do dvou měsíců po nabídce.

Není-li kupní cena, případně její výše, obligatorní náležitostí pro vznik kupní smlouvy jako perfektního právního úkonu, nemusí tento údaj obsahovat ani nabídka předkupního práva.

Uzavření kupní smlouvy

V případě realizace předkupního práva, ať již smluvního či zákonného, je v souladu s ustanovením § 602 a násl. obč. zákoníku tento postup:

diskuse

1. nabídka předkupního práva, jež splňuje náležitosti návrhu na uzavření kupní smlouvy ve smyslu ustanovení § 43a odst. 1 obč. zákoníku;

2. včasné přijetí nabídky předkupního práva, jež splňuje náležitosti přijetí návrhu na uzavření kupní smlouvy ve smyslu ustanovení § 43c odst. 1 obč. zákoníku, čímž dojde k uzavření kupní smlouvy dle ustanovení § 44 odst. 1 obč. zákoníku;

Je-li předmětem předkupního práva nemovitost, musí být projevy vůle účastníků na téže listině, což lze zajistit i dopsáním přijetí nabídky předkupního práva pod textem nabídky dosavadního vlastníka na téže listině, například těmito slovy: „*Já níže podepsaný , rod. č. , bytem přijímám výše uvedenou nabídku předkupního práva pana (i) ze dne a kupuji ideální 1/2 budovy čp. v na stavební parcele č. , ideální 1/2 stavební parcely č. a ideální 1/2 pozemkové parcely č. , vše v kat. ú. , obec za kupní cenu ve výši*“;

3. včasné vyplacení kupní ceny po uzavření kupní smlouvy ve smyslu ustanovení § 44 odst. 1 obč. zákoníku včetně formy dvou samostatných právních úkonů, a to nabídky předkupního práva a jejího včasného přijetí ve lhůtě stanovené v ustanovení § 605 obč. zákoníku;

4. podání návrhu na vklad vlastnického práva k nemovitosti do katastru nemovitostí na základě kupní smlouvy uzavřené nabídkou předkupního práva a jejího včasného přijetí ve smyslu ustanovení § 44 odst. 1 obč. zákoníku s dokladem o vyplacení kupní ceny převáděné nemovitosti ve lhůtě dle ustanovení § 605 obč. zákoníku.

Je-li prodávající jako věřitel v době vyplacení kupní ceny v rozhodné době nepřítomen nebo odmítl-li převzít kupní cenu, lze závazek vyplacení kupní ceny splnit uložením kupní ceny do úřední úschovy dle § 568 obč. zákoníku.

Kupní smlouva je ve smyslu ustanovení § 44 odst. 1 obč. zákoníku uzavřena i tehdy, pokud nemá obvyklou formu, jako je například uvedení účastníků kupní smlouvy v jejím záhlaví a s podpisy vedle sebe v závěru smlouvy, výslovného označení „kupní smlouva“; kupní smlouva může být platně uzavřena i v méně obvyklé formě dvou samostatných právních úkonů následujících po sobě (nabídka předkupního práva ve formě návrhu na uzavření kupní smlouvy ve smyslu ustanovení § 43a odst. 1 obč. zákoníku a přijetí nabídky předkupního práva ve formě přijetí návrhu na uzavření kupní smlouvy ve smyslu ustanovení § 43c odst. 1 obč. zákoníku), z nichž jednoznačně vyplývá výslovný projev vůle účastníků úplatně převést vlastnictví určitých věcí do vlastnictví určité osoby za určitou kupní cenu.

Uzavření kupní smlouvy písemnou formou s projevy vůle účastníků na téže listině dle ustanovení § 46 odst. 2 obč. zákoníku splňuje i listina obsahující písemnou nabídku předkupního práva s projevem vůle dosavadního vlastníka věci převést úplatně vlastnictví k určité věci za určitou kupní cenu konkrétní osobě, kupujícímu, s včasným přijetím takovéto nabídky jejím adresátem dopsaným pod textem nabídky předkupního práva, pokud kupní cena byla vyplacena včas ve sjednané lhůtě či stanovené v ustanovení § 605 obč. zákoníku.

Uzavření platné kupní smlouvy ve formě nabídky předkupního práva a jejího přijetí ve smyslu ustanovení § 44 odst. 1 obč. zákoníku je ze zákona podmíněno včasným vyplacením kupní ceny ve smyslu ustanovení § 605 obč. zákoníku.

Nelze se ztotožnit s právním názorem, ze kterého dosud vychází soudní praxe i teorie, že kupní cena má být i u věcí v řádově milionových cenách ve smyslu ustanovení § 605 obč. zákoníku vyplacena předem – před uzavřením kupní smlouvy – a nikoli současně s uzavřením kupní smlouvy, případně do uplynutí prekluzivní osmidenní, resp. dvouměsíční lhůty. Kupující by tak byl vystaven značné právní nejistotě – vyplacení vysoké částky – bez právního titulu – kupní smlou-

vy – s možností účelových námitek započtení různých „protopohledávek“ prodávajícího atd.

II. Nabídka předkupního práva k bytové jednotce

Při převodu vlastnictví k bytu, jehož nájemcem je fyzická osoba, má dosavadní vlastník bytu, popřípadě vlastník budovy, povinnost nabídnout převod bytu tomuto nájemci. Nepřijme-li nájemce tuto nabídku do šesti měsíců ode dne, kdy mu byla doručena, může být byt převeden jiné osobě.

Po dobu jednoho roku od uplynutí lhůty šesti měsíců má nájemce při převodu bytu právo na jeho přednostní nabytí za podmínek stanovených v § 606 občanského zákoníku, tj. za cenu nabídnutou někým jiným, není-li dohodnuto jinak.

Náležitost nabídky

1. Písemná nabídka vlastníka bytu (domu) k převodu vlastnictví jednotky ve prospěch nájemce, který je fyzickou osobou, musí kromě obecných náležitostí včetně kupní ceny a její splatnosti obsahovat:

a) označení budovy nebo domu údaji podle katastru nemovitostí, číslo jednotky včetně jejího pojmenování a umístění v budově,

b) popis bytu nebo nebytového prostoru, jejich příslušenství, jejich podlahová plocha a popis vybavení bytu nebo nebytového prostoru, které jsou smlouvou převáděny,

c) určení společných částí domu včetně určení, které části domu jsou společné vlastníkům jen některých jednotek,

d) stanovení spoluvlastnického podílu vlastníka jednotky na společných částech domu včetně stanovení spoluvlastnického podílu vlastníka jednotky na společných částech domu, které jsou společné vlastníkům jen některých jednotek,

e) označení pozemku, který je předmětem převodu vlastnictví nebo předmětem jiných práv ve smyslu § 21, údaji podle katastru nemovitostí,

f) práva a závazky týkající se domu, jeho společných částí a práva k pozemku, která přecházejí z dosavadního vlastníka budovy na vlastníka jednotky.

K řádné nabídce má být přiložen půdorys všech podlaží, popřípadě jejich schémata, určující polohu jednotek, s údaji o podlahových plochách jednotek a společných částí domu.

2. *Nejde-li o první převod vlastnictví jednotky a nedošlo-li k podstatné změně v charakteru jednotky, musí písemná nabídka vlastníka bytu (domu) k převodu vlastnictví jednotky ve prospěch nájemce, který je fyzickou osobou, kromě obecných náležitostí včetně kupní ceny a její splatnosti obsahovat:*

a) označení budovy nebo domu údaji podle katastru nemovitostí, číslo jednotky včetně jejího pojmenování a umístění v budově,

b) stanovení spoluvlastnického podílu vlastníka jednotky na společných částech domu včetně stanovení spoluvlastnického podílu vlastníka jednotky na společných částech domu, které jsou společné vlastníkům jen některých jednotek

Uzavření kupní smlouvy

Ustanovení § 22 odst. 1, 2 zákona č. 72/1994 Sb. je pro případ, že vlastník bytu, resp. domu chce převést vlastnictví jednotky, jehož nájemcem je fyzická osoba, někomu jinému, konstruováno takto:

1. písemná nabídka dosavadního vlastníka bytu, popřípadě vlastníka budovy, ve formě návrhu na uzavření smlouvy o převodu vlastnictví jednotky nájemci bytu,

2. lhůta šesti měsíců od doručení písemné nabídky nájem-

diskuse

ci pro přijetí nabídky ve formě návrhu smlouvy o převodu vlastnictví jednotky nájemci bytu nebo jejího nepřijetí,

3. přijme-li nájemce včas nabídku předkupního práva dle § 22 odst. 1 zákona č. 72/1994 Sb. ve formě návrhu na uzavření smlouvy o převodu vlastnictví jednotky, je tím uzavřena smlouva o převodu vlastnictví jednotky,

4. nepřijme-li nájemce včas nabídku překupního práva dle § 22 odst. 1 zákona č. 72/1994 Sb. ve formě návrhu na uzavření smlouvy o převodu vlastnictví jednotky, vzniká nájemci nárok na prodloužení lhůty k přednostnímu nabytí vlastnictví jednotky v jednorozční lhůtě dle ustanovení § 22 odst. 2 zákona č. 72/1994 Sb. následující po uplynutí šestiměsíční lhůty dle odstavce 1 cit. ustanovení za kupní cenu nabídnutou někým jiným, nedojde-li k jiné dohodě; smlouvu o převodu vlastnictví jednotky musí nájemce uzavřít do tří měsíců od doručení nabídky obsahující všechny podmínky převodu.

Ustanovení § 22 odst. 2 zákona č. 752/1994 Sb. lze aplikovat jen tehdy, nepřijme-li nájemce, který je fyzickou osobou, včas nabídku předkupního práva dosavadního vlastníka jednotky, případně vlastníka budovy dle ustanovení § 22 odst. 1 zákona č. 72/1994 Sb.

Předkupní právo nájemce – fyzické osoby – k bytu neplatí pro pronajaté byty nabyté do vlastnictví podle zákona č. 72/1994 Sb. nebo podle dosavadních předpisů (zákona č. 52/1966 Sb., o osobním vlastnictví bytů, ve znění pozdějších předpisů), a nejedná se o vlastnictví bytu vzniklé převodem vlastnictví k první jednotce, čímž se změnilo vlastnictví dosavadního vlastníka budovy na vlastnictví zbývajících nepřevedených jednotek v domě a na spoluvlastnictví společných částí domu, jestliže nájem bytu byl sjednán s vlastníkem bytu – fyzickou osobou.

Smlouvu o převodu vlastnictví bytu zvláštního určení a bytu v domě zvláštního určení lze uzavřít jen se souhlasem toho, kdo takový byt svým nákladem zřídil, nebo jeho právního nástupce. Pokud byl takový byt zřízen ze státních prostředků nebo stát na jeho zřízení přispěl, je k převodu třeba souhlasu Ministerstva pro místní rozvoj.

Lhůty uvedené v ustanovení § 22 odst. 1, 2 a 6 zákona č. 72/1994 Sb. neběží po dobu řízení o určení platnosti či neplatnosti nabídky; z důvodu, že ustanovení § 22 odst. 8 zákona č. 72/1994 Sb. staví lhůty jen pro řízení o určení platnosti či neplatnosti nabídky, běží lhůty v době jiných soudních řízení včetně řízení a neplatnost kupní smlouvy či o určení vlastnictví.

„Nabídka převodu bytu (jednotky), učiněná vlastníkem budovy (bytu) vůči nájemci podle § 22 odst. 1 zákona č. 72/1994 Sb., o vlastnictví bytů je nabídkou převodu nemovitosti, která podléhá obligatorní písemné formě. Její text musí obsahovat stejné náležitosti, jaké zákon předepisuje pro nabídku vlastníka podle § 22 odst. 2 téhož zákona, kterou se nájemci umožňuje realizace práva na přednostní nabytí bytu za podmínek stanovených v § 606 ObčZ. Nabídka převodu jednotky podle ustanovení § 22 odst. 2 zák. č. 72/1994 Sb. je v podstatě návrhem smlouvy o převodu bytu, a jako taková musí mít v souladu s ustanovením § 46 odst. 1 občanského zákoníku písemnou formu, neboť se jedná o smlouvu upravující převod nemovitosti. Tato nabídka realizující předkupní

právo nájemníka podléhá obecnému režimu ustanovení § 43a občanského zákoníku, který stanovuje náležitosti návrhu na uzavření smlouvy, a protože jde o typ smlouvy regulované zvláštním zákonem, musí splňovat podstatné náležitosti dané tímto speciálním předpisem (§ 6 odst. 1 zák. č. 72/1994 Sb.).“ (usnesení NS ČR ze dne 25. 3. 2004 sp. zn. 28 Cdo 2562/2002; RNs C 2673/2004).

Šestiměsíční lhůtu, v níž má při převodu vlastnictví bytu nájemce, který je fyzickou osobou, podle ustanovení § 22 odst. 2 zákona č. 72/1994 Sb. právo na převod bytu do svého vlastnictví od dosavadního vlastníka bytu, popřípadě budovy, nelze krátit. Roční lhůtu, běžící po uplynutí šestiměsíční lhůty podle ustanovení § 22 odst. 1 zákona č. 72/1994 Sb. lze zkrátit pouze řádnou nabídkou k převodu bytu vlastníkem budovy či bytu nájemci.

Nelze souhlasit s právním názorem, že přednostní nabytí vlastnictví jednotky nájemcem, který je fyzickou osobou, ve smyslu ustanovení § 22 odst. 1 zákona č. 72/1994 Sb. nastává i po účinném prohlášení vlastníka o bytové jednotce podle § 4 a § 5 zákona č. 72/1994 Sb., neboť v případě prohlášení vlastníka budovy ve smyslu ustanovení § 4 zákona č. 72/1994 Sb. ani následným vznikem vlastnictví jednotky ve smyslu ustanovení § 5 zákona č. 72/1994 Sb. nedochází k převodu vlastnictví (nabytí) jednotky, nýbrž jen k „administrativnímu rozdělení“ jedné původní věci – budovy – na více samostatných „věcí“ jednotek téhož vlastníka, nadto bez jakýchkoli stavebních prací. Ustanovení § 22 odst. 1, 2 zákona č. 72/1994 Sb. lze aplikovat jedině na převod vlastnictví z dosavadního vlastníka jednotky, případně vlastníka budovy, na jakoukoli jinou osobu.

Není-li prokázáno, že vlastník bytu (domu) nabídl převod bytu nájemci podle § 22 odst. 1 zákona č. 72/1994 Sb., o vlastnictví bytů, pak je následná smlouva o převodu tohoto bytu jiné osobě absolutně neplatná.

Bylo-li předkupní právo porušeno, může se oprávněný buď na nabyvateli domáhat, aby mu věc nabídl ke koupi, anebo mu zůstane předkupní právo zachováno. Dosavadní nájemce bytu má v případě porušení předkupního práva dle § 22 odst. 1, 2 zákona č. 72/1994 Sb. naléhavý právní zájem na žalobě o určení neplatnosti smlouvy o převodu bytové jednotky.

Závěr

Nabídka předkupního práva je návrhem na uzavření kupní smlouvy ve smyslu ustanovení § 43a odst. 1 obč. zákoníku a včasné přijetí nabídky předkupního práva je přijetím návrhu na uzavření kupní smlouvy ve smyslu ustanovení § 43c odst. 1 obč. zákoníku, není-li sjednáno či stanoveno zákonem výslovně jinak. Uzavření platné kupní smlouvy v režimu předkupního práva je ze zákona podmíněno včasným vyplacením kupní ceny, není-li sjednáno či zákonem výslovně stanoveno jinak. Povinnost vyplacení kupní ceny ve smyslu ustanovení § 605 obč. zákoníku vzniká nejdříve uzavřením kupní smlouvy ve smyslu ustanovení § 44 odst. 1 obč. zákoníku včasným přijetím nabídky předkupního práva.

❖ AUTOR JE ADVOKÁTEM V PRAZE.

Nevyvratitelná právní domněnka vypořádání BSM



JUDR. JOSEF HAŠEK, JUDR. PETR KAZDA

Cílem tohoto příspěvku je upozornit na zajímavou a praktickou otázku, která může vyvstat v souvislosti s uplatněním nevyvratitelné právní domněnky jako jednoho ze způsobů vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví manželů (BSM). V daném případě se jedná o aplikaci § 149 odst. 4 obč. zák., ve znění před novelou provedenou zák. č. 91/1998 Sb., na nevypořádané BSM, avšak obdobná situace může nastat i dnes v případě vypořádání společného jmění manželů (SJM) dle § 150 odst. 4 obč. zák. v platném znění.

V konkrétním případě účastníci za trvání manželství nabyli předmětné nemovitosti (pozemek na základě kupní smlouvy, stavby výstavbou) ještě před 31. 3. 1964, tj. za účinnosti zákona č. 265/1949 Sb. Jejich zákonné společenství majetkové (ZSM) se podle § 500 odst. 1, 2 obč. zák., v tehdy platném znění, transformovalo do BSM.

Manželství zaniklo rozvodem. Žalobkyně podala návrh na vypořádání BSM těsně před uplynutím tříleté lhůty uvedené v § 149 odst. 4 obč. zák., ve znění před novelou provedenou zák. č. 91/1998 Sb. Návrh žalobkyně však již byl soudem zaslán žalovanému k vyjádření po uplynutí tříleté lhůty. Žalobkyně v návrhu na vypořádání BSM neuvedla předmětné nemovitosti, přestože do BSM patřily. Žalovaný se domáhal v rámci samostatného řízení určení, že předmětné nemovitosti jsou součástí BSM. Zájem žalovaného na tom, aby předmětné nemovitosti byly vypořádány jako součást BSM, vycházel především z toho, že chtěl uplatnit své vnosi do předmětných nemovitostí.

Prvostupňový i odvolací soud jeho návrhu vyhověl a rozhodl, že nemovitosti patří do zaniklého, dosud nevypořádaného BSM. Na základě dovolání podaného protistranou Nejvyšší soud ČR svým rozhodnutím sp. zn. 22 Cdo 2679/2004 ze dne 2. 8. 2005 zrušil potvrzující rozsudek odvolacího soudu. V odůvodnění rozsudku *Nejvyšší soud za otázku po právní stránce zásadního významu, dosud dovolacím soudem neřešenou, označil otázku, jakým způsobem by měl soud vypořádat spoluvlastnictví bývalých manželů k nemovitostem, jestliže žalobce v žalobě tyto nemovitosti neoznačí jako předmět vypořádání a o jejich vypořádání nepožádá žádný z účastníků ani ve lhůtě určené v § 149 odst. 4 obč. zák.*, ve znění před novelou provedenou zák. č. 91/1998 Sb. Uzavřel pak, že *jestliže žádný z účastníků ve tříleté lhůtě neučinil předmětem vypořádání nemovitosti, ani ohledně nich neuzavřel dohodu,*

lze mít za jisté, že se nemovitosti staly předmětem podílového spoluvlastnictví účastníků bez ohledu na to, že spor o vypořádání BSM dále probíhal.

Se shora uvedeným závěrem Nejvyššího soudu nelze souhlasit. Smyslem nevyvratitelné domněnky vypořádání BSM dle § 149 odst. 4 obč. zák., ve znění před novelou provedenou zák. č. 91/1998 Sb. je zabránit tomu, aby po uplynutí zákonné lhůty v délce tří let po zániku manželství zůstal majetek patřící do BSM nevypořádaný. Jestli dle citovaného ustanovení nedošlo do tří let od zániku bezpodílového spoluvlastnictví manželů k jeho vypořádání dohodou, nebo nebylo-li bezpodílové spoluvlastnictví manželů na návrh podaný do tří let od jeho zániku vypořádáno rozhodnutím soudu, platí ohledně movitých věcí, že se manželé vypořádali podle stavu, v jakém každý z nich věci z bezpodílového spoluvlastnictví pro potřebu svou, své rodiny a domácnosti výlučně jako vlastník užívá. O ostatních movitých věcech a o nemovitých věcech platí, že jsou v podílovém spoluvlastnictví a že podíly obou spoluvlastníků jsou stejné. Totéž platí přiměřeně o ostatních majetkových právech, manželům společných.

Dle našeho názoru nevyvratitelná domněnka vypořádání BSM dle ustanovení § 149 odst. 4 obč. zák., ve znění před novelou provedenou zák. č. 91/1998 Sb., nastupuje pouze tehdy, jestliže nebyla v tříleté lhůtě od zániku manželství uzavřena dohoda, nebo nebylo-li zahájeno řízení o vypořádání BSM. Shodně judikoval Nejvyšší soud ČR ve svém rozhodnutí sp. zn. 22 Cdo 2574/98, ze dne 24. 2. 2000 (Soudní rozhledy č. 4/2000, s. 103–105), ve kterém uvádí:

Nevyvratitelná právní domněnka vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví manželů podle ustanovení § 149 odst. 4 ObčZ, ve znění před novelou provedenou zák. č. 91/1998 Sb., nemohla nastoupit, bylo-li v tříleté lhůtě v tomto ustanovení uvedené zahájeno řízení o vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví.

Prvým z předpokladů, tj. že účinnost uvedené domněnky nenastupuje, byl-li ve lhůtě tří let od zániku bezpodílového spoluvlastnictví podán návrh na jeho vypořádání, je bezvýhradně přijímán veškerou soudní praxí, která se v řízení o vypořádání tohoto spoluvlastnictví dostává do situace, že řízení přetrvává dobu tří let od zániku bezpodílového spoluvlastnictví. Poukázat lze zejména na důvodovou zprávu k uvedenému ustanovení, podle níž „předpokladem tohoto způsobu vypořádání (tj. nevyvratitelnou domněnkou) je, že do tří let od zániku bezpodílového spoluvlastnictví nebyla uzavřena ani dohoda (tj. ani konkludentně), ani nebyl soudu podán návrh na vypořádání“.

Opačný výklad by mohl vést k absurdním situacím, kdy např. žalobce záměrně podá návrh na vypořádání BSM (dnes SJM) těsně před uplynutím tříleté lhůty a uvede v něm pouze cennější movité věci, které jsou v držení protistrany. Tyto věci se stanou předmětem řízení o vypořádání BSM a rozdělí se mezi oba účastníky. *Movité věci, které má v držení žalobce, případnou na základě aplikace nevyvratitelné právní domněnky pouze žalobci, stanou se jeho výlučným vlastnictvím a předmětem řízení o vypořádání BSM se nestanou. Obdobně by*

diskuse

bylo možno účelově zabránit uplatnění případných vnosů do nemovitostí shora uvedeným postupem, kdy žalobce vyčká konce tříleté lhůty a těsně před jejím uplynutím podá návrh na vypořádání BSM, ve kterém nemovitosti neuvede. Nemovitosti se tak stanou uplynutím tříleté lhůty předmětem podílového spoluvlastnictví, v rámci jehož vypořádání již vnosy uplatnit nelze.

Rozhodnutí NS ČR ze dne 27. 9. 2004, sp. zn. 22 Cdo 684/2004, o které Nejvyšší soud opírá odůvodnění svého rozhodnutí, na daný případ nedopadá a nelze je aplikovat. Nejvyšší soud se v tomto rozhodnutí zabývá zejména otázkou, zda je soud v řízení povinen vypořádat BSM celé, či zda je vázán návrhem stran. Dle našeho názoru je něco jiného připuštění částečné dohody o vypořádání a v té souvislosti názor, že soud se má zabývat pouze věcmi, které některý z účastníků do BSM či SJM zahrne, a něco jiného je názor, že po uplynutí tří let od právní moci rozvodu nelze v probíhající sporu do BSM (SJM) zahrnovat další věci, ohledně nichž nedošlo k částečné dohodě. Tento názor není v souladu s ustanovením § 149 odst. 4, ve znění před novelou provedenou zák. č. 91/1998 Sb.

Dle našeho názoru je nevyvratitelná právní domněnka vypořádání BSM (dnes SJM) pouze tehdy, jestliže ve lhůtě tří let od zániku manželství nebyla uzavřena mezi bývalými manžely dohoda o vypořádání BSM, nebo jestliže nebyl podán ve lhůtě návrh na vypořádání BSM k soudu. V okamžiku, kdy (byť i neúplný) návrh na vypořádání BSM podá k soudu ve lhůtě tří let kterýkoliv z bývalých manželů, možnost uplatnění nevyvratitelné právní domněnky jako způsobu vypořádání je zcela vyloučena do doby, než je příslušné soudní řízení ukončeno. V rámci ve lhůtě zahájeného řízení může kterýkoliv z účastníků i po lhůtě tří let od zániku manželství rozšířit předmět vypořádání BSM o další položky, které nebyly v původním návrhu uvedeny. Teprve po pravomocném skončení řízení o (byť jen částečném) vypořádání BSM lze přisvědčit názoru, že se na nevypořádaný majetek patřící do BSM uplatní nevyvratitelná právní domněnka vypořádání BSM.

❖ PRVÝ AUTOR JE SAMOSTATNÝM ADVOKÁTEM V NYMBURCE, DRUHÝ AUTOR JE ADVOKÁTNÍM KONCIPIENTEM TAMTĚŽ.

Rozsudek jako obrázek



JUDR. JIRÍ ŠTANCL

Přesněji řečeno, zatím nikoliv rozsudek, ale usnesení o předběžném opatření, které ukládá žalovanému povinnost „zdržet se uvádění na trh výrobků, jejichž vnější vzhled odpovídá tomuto vyobrazení“ – a následuje obrázek konkrétního výrobku. Potom následuje odůvodnění rozhodnutí. Je-li již na světě předběžné opatření, bude jednou rozhodnuto i rozsudkem. Otázkou je, nakolik je takové řešení v souladu s občanským soudním řádem.

Je obrázek „zněním výroku“ (§ 157 o. s. ř.)? A je obrázek „vyslovením obsahu“ atd. (§ 155 o. s. ř.)? Gramaticky vzato nikoli – obrázek není ani „zněním“, ani „vyslovením“ – i když nemyslím, že gramatický výklad je jedinou a nota bene spolehlivou metodou výkladu právní normy. Jde o její smysl, kterým v tomto případě je „vymezení obsahu a rozsahu povinnosti“ (§ 261a o. s. ř.)

Snad (?) lze v obecné rovině připustit možnost, aby tento obsah a rozsah ukládané povinnosti byl vymezen (také) obrazovým znázorněním. Souvisí s tím ovšem několik otázků: obrázek se musí do enunciátu rozsudku nějak dostat. To může být v zásadě překopírováním části žalobního petitu na kopírovacím zařízení nebo přenesením pomocí skeneru, anebo, v případě elektronicky podané žaloby, využitím PC techniky a následným vytištěním. V zájmu přesvědčivosti a snad i přezkoumatelnosti rozhodnutí by bylo vhodné, aby v odůvodnění soud zmínil, jakým způsobem zobrazení získal a do výroku přenesl.

Dále – v konkrétním případě je spor o trojrozměrný, prostorový výrobek. Zobrazení v rozsudku by tuto prostorovost muselo vystihnout. To sotva bude možné představením výrobku pouze z jednoho pohledu. Účastníci jsou majiteli či oprávněnými uživateli zapsaných průmyslových vzorů Společenství. Takovýto dokument obsahuje pohled na výrobek z pěti až sedmi stran a úhlů právě proto, aby prostorovost výrobku byla zachycena.



S jistou zvědavostí také očekávám vyřešení dalšího požadavku, totiž vyhlášení rozsudku (§ 156 o. s. ř.). Ukáže soud, po větě, že „žalovaný je povinen se zdržet distribuce“, obrázek? Asi jinou cestu nemá, protože hodlal-li by jej nahradit slovním popisem, měl by totožný popis být i v písemném vyhotovení výroku – pak se obrázek stává zbytečným. Soud je povinen dostát požadavku, aby ústně vyhlášený rozsudečný výrok a výrok napsaný byly identické. A ukáže-li soudce obrázek, je to zákonem požadované „vyhlášení“ rozsudku?

Ti, kdo se pohybují v průmyslověprávní praxi, vnímají taková vyobrazení běžně: ochranné známky, průmyslové a užité vzory jsou přihlašovány a zapisovány a patenty na vynálezy udělovány s vyobrazením nebo grafickým znázorněním. Tam ovšem neplatí občanský soudní řád – a právě s jeho nároky je nutno se v rozsudku i usnesení vypořádat.

Neříkám předem, že „vymezení práv a povinností“ pomocí či prostřednictvím obrázku je nemožné. Ve světle trochu zaprášeného občanského soudního řádu se mi tento postup jeví (možná s tím mají jiní větší zkušenosti?) zatím poněkud novátorský. V každém případě je vykročením z šedi omletých verbálních konstrukcí někam do krás barev a vůní. I tam probíhá hospodářská soutěž, i tam, alespoň někde, je úsilí o průmyslověprávní ochranu. Takže jednou třeba... rozsudek jako parfém?

❖ AUTOR JE ADVOKÁTEM V KLATOVECH.

z judikatury

Výše úroků z prodlení a poplatku z prodlení

Stanovisko občanskoprávního kolegia a obchodního kolegia Nejvyššího soudu České republiky ze dne 19. dubna 2006 č. j. Cpjn 2002/2005, k rozhodování soudů ve věcech úroků z prodlení, požadovaných a přiznávaných ve výši určované podle ustanovení § 1 nařízení vlády č. 142/1994 Sb., kterým se stanoví výše úroků z prodlení a poplatku z prodlení podle občanského zákoníku, ve znění čl. I nařízení vlády č. 163/2005 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 142/1994 Sb., kterým se stanoví výše úroků z prodlení a poplatku z prodlení podle občanského zákoníku.

Nejvyšší soud ČR, který je povolán sledovat a vyhodnocovat pravomocná rozhodnutí soudů [§ 14 odst. 3 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů], zjistil z pravomocných rozhodnutí, vyžádaných od krajských soudů a od Městského soudu v Praze, že soudy postupují rozdílně při rozhodování ve věcech, v nichž se určuje výše úroků z prodlení podle ustanovení § 1 nařízení vlády č. 142/1994 Sb., kterým se stanoví výše úroků z prodlení a poplatku z prodlení podle občanského zákoníku, ve znění čl. I nařízení vlády č. 163/2005 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 142/1994 Sb., kterým se stanoví výše úroků z prodlení a poplatku z prodlení podle občanského zákoníku, a to zejména při posuzování požadavků na určitost žalob a výroků soudních rozhodnutí o úrocích z prodlení, požadovaných a přisuzovaných do budoucna. Po vyhodnocení předložených pravomocných rozhodnutí a na jejich základě zaujala občanskoprávní a obchodní kolegia Nejvyššího soudu na návrh předsedy občanskoprávního kolegia v zájmu zajištění jednotného rozhodování soudů v těchto věcech následující **stanovisko**:

- I. Úroky z prodlení, které se stanou splatnými teprve v budoucnu po vyhlášení (vydání) soudního rozhodnutí, jsou svou povahou opětuující se dávkou ve smyslu ustanovení § 154 odst. 2 o.s.ř.**
- II. Úroky z prodlení splatné za dobu do vyhlášení (vydání) rozhodnutí soud přizná ve výroku svého rozhodnutí tak, že buď jejich výši přesně vyčíslí, nebo že uvede jejich výši (sazbu) v procentech a dobu, za kterou musí být v této výši zaplacený.**
- III. Úroky z prodlení určované podle ustanovení § 1 nařízení vlády č. 142/1994 Sb. ve znění čl. I nařízení vlády č. 163/2005 Sb., které se stanou splatnými teprve v budoucnu, soud přizná ve výroku svého rozhodnutí tak, že počínaje dnem následujícím po vyhlášení (vydání) rozhodnutí až do zaplacení uloží jejich zaplacení ve výši, která odpovídá v každém jednotlivém kalendářním pololetí trvání prodlení v procentech součtu čísla 7 a repo sazby (límtní sazby pro dvoutýdenní repo operace) vyhlášené ve Věstníku České národní banky ve výši platné vždy k prvnímu dni příslušného kalendářního pololetí.**
- IV. Žaloba není v části týkající se úroků z prodlení neúplná, neurčitá nebo nesrozumitelná, je-li z ní patrné, že se žalobce domáhá práva (nároku) na úroky z prodlení, za jaké období mu mají být úroky z prodlení přisouzeny a zda mu mají být úroky z prodlení požadované podle prováděcího předpisu přisouzeny v plné výši nebo jen zčásti, a zda jde – je-li předmětem řízení obchodní závazkový vztah – o úroky sjednané mezi účastníky nebo určené prováděcím předpisem vydaným na základě zmocnění obsaženého v ustanovení § 517 odst. 2, části věty za středníkem obč. zák.**

V prodlení je dlužník, který řádně a včas nesplnil svůj dluh (závazek), nebo účastník, který řádně a včas neuspokojil nárok druhého účastníka. Jde-li o prodlení s plněním (uspokojením) peněžitého dluhu (závazku, nároku), je dlužník (povinný účastník) povinen zaplatit z nezaplacené částky – s výjimkou případů, v nichž je dlužník povinen podle zákona platit poplatek z prodlení – úroky z prodlení; tuto povinnost mu ukládá v občanskoprávních vztazích ustanovení § 517 odst. 2 obč. zák., v rodinných vztazích ustanovení § 104 zák. o rodině a § 517 odst. 2 obč. zák., v pracovněprávních vztazích ustanovení § 256 odst. 2 zák. práce a v obchodních závazkových vztazích ustanovení § 369 odst. 1 obch. zák.

I když povinnost platit úroky z prodlení je založena zákonem, výši těchto úroků zákon sám o sobě neupravuje. V ustanovení § 517 odst. 2, části věty za středníkem obč. zák. je obsaženo (samozřejmě pro oblast občanskoprávních vztahů) pouze zmocnění, podle kterého výši úroků z prodlení stanoví prováděcí předpis.

Po přijetí občanského zákoníku (zákona č. 40/1964 Sb.) byla prováděcím předpisem stanovujícím výši úroků z prodlení v občanskoprávních vztazích (vydaným na základě zmocnění uvedeného v tehdy platném ustanovení § 85 odst. 2 občanského zákoníku ve znění účinném do 31. 12. 1991, obsahově obdobném nynějšímu ustanovení § 517 odst. 2 obč. zák.) vyhláška č. 45/1964 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení občanského zákoníku, jež stanovila výši úroků z prodlení ve výši 3 % ročně (srov. její § 1 odst. 1), a to s výjimkou výše úroků z prodlení u půjček poskytovaných organizacemi občanům, jež se řídila vyhláškou č. 47/1964 Sb., o peněžních službách občanům, ve znění pozdějších předpisů. S účinností ode dne 15. 7. 1994 upravilo nově výši úroků z prodlení pro občanskoprávní vztahy (podle předpisů práva občanského) ustanovení § 1 nařízení vlády č. 142/1994 Sb., kterým se stanoví výše úroků z prodlení a poplatku z prodlení podle občanského zákoníku, a to ročně ve výši dvojnásobku diskontní sazby, stanovené Českou národní bankou a platné k prvnímu dni prodlení s plněním peněžitého dluhu.

Prováděcí předpis předpokládán v ustanovení § 517 odst. 2, části věty za středníkem obč. zák., však nemá význam jen pro úroky z prodlení v občanskoprávních vztazích. Podle prováděcího předpisu, podle něhož se stanoví výše úroků z prodlení v občanskoprávních vztazích, se totiž postupuje rovněž při určení výše úroků z prodlení v rodinných vztazích (srov. § 104 zák. o rodině) a v pracovněprávních vztazích (srov. § 256 odst. 2 zák. práce).

V obchodních závazkových vztazích se výše úroků z prodlení řídí především smlouvou; pouze v případě, že úroky z prodlení nebyly ve smlouvě sjednány, se podle právní úpravy účinné od 1. 1. 1992 do 31. 12. 2000 stanovily o 1 % vyšší, než činila úroková sazba určená obdobně podle ustanovení § 502 obch. zák., a podle právní úpravy účinné od 1. 1. 2001 se určují podle předpisů práva občanského (srov. § 369 odst. 1 obch. zák.).

Úroky z prodlení jsou příslušenstvím pohledávky (§ 121 odst. 3 obč. zák.); uvedené platí nejen ve vztazích občanskoprávních, ale i pro vztahy rodinné (§ 104 zák. o rod.) a ohledně příslušenství pohledávky v obchodních závazkových vztazích (§ 1 odst. 2 obch. zák.) [srov. též rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 3. 2004, uveřejněný pod č. 5/2006 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek]. V pracovněprávních vztazích není příslušenství nároku upraveno; rovněž v nich je ovšem respektována akcesorická povaha úroků z prodlení a jejich obsahová spjatost s hlavním nárokem.

Povinnost platit úroky z prodlení trvá po celou dobu prodlení; zaniká zpravidla splněním (uspokojením) nebo jiným důvodem zániku dluhu (závazku, nároku), popřípadě tím, že se do prodlení dostane věřitel.

z judikatury

Obsahová spjatost úroků z prodlení s hlavní pohledávkou (závazkem, nárokem) a doba trvání povinnosti dlužníka (povinného účastníka) platit úroky z prodlení má mimo jiné z procesního hlediska za následek, že lze přisoudit úroky z prodlení (jejich část) rovněž v případě, kdy jejich splatnost nastane až v budoucnu po vyhlášení (vydání) soudního rozhodnutí. V budoucnu splatné úroky z prodlení, popřípadě v budoucnu splatná část těchto úroků tedy představují opětující se dávky ve smyslu ustanovení § 154 odst. 2 o.s.ř.

Protože ve vyhláškách č. 45/1964 Sb. a č. 47/1964 Sb. (ve znění pozdějších předpisů) a v ustanovení § 369 odst. 1 obchodního zákoníku ve znění účinném do 31. 12. 2000 (v případě, že sazba úroků z prodlení nebyla sjednána ve smlouvě) byla výše úroků z prodlení stanovena přímo právním předpisem, a protože v ustanovení § 1 nařízení vlády č. 142/1994 Sb. byla výše úroků z prodlení sice závislá na výši diskontní sazby, stanovené Českou národní bankou, ale po celou dobu trvání prodlení se neměnila (pro určení výše úroků z prodlení byla výše diskontní sazby platná k prvnímu dni prodlení vždy rozhodující za celou dobu prodlení), ustálila se rozhodovací činnost soudů na závěru, že v žalobě a ani ve výroku soudního rozhodnutí nemusely být úroky z prodlení účastníkem požadované pro dobu do zaplacení pohledávky (závazku, nároku) přesně vyčísleny, neboť postačuje, aby bylo uvedeno, že se jedná o úroky z prodlení, a aby byl stanoven způsob, jímž lze určit jejich výši (sazbu), a den, od kterého se úroky z prodlení požadují či přiznávají (srov. též právní názor uvedený v usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 4. 2. 1997, sp. zn. 1 Cmo 758/95, které bylo uveřejněno pod č. 14/1998 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek). Oba označené způsoby vymezení výše úroků z prodlení současně odpovídaly požadavkům ustanovení § 261a odst. 1 o.s.ř. na materiální vykonatelnost rozhodnutí při soudním výkonu rozhodnutí a na materiální vykonatelnost exekučního titulu v exekučním řízení prováděném podle zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Ustanovení § 1 nařízení vlády č. 142/1994 Sb., kterým se stanoví výše úroků z prodlení a poplatku z prodlení podle občanského zákoníku, bylo s účinností od 28. 4. 2005 změněno čl. I nařízení vlády č. 163/2005 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 142/1994 Sb., jímž se stanoví výše úroků z prodlení a poplatku z prodlení podle občanského zákoníku tak, že výše úroků z prodlení odpovídá ročně výši repo sazby stanovené Českou národní bankou, zvýšené o sedm procentních bodů, a že v každém kalendářním pololetí, v němž trvá prodlení dlužníka, je výše úroků z prodlení závislá na výši repo sazby stanovené Českou národní bankou a platné pro první den příslušného kalendářního pololetí. V čl. II nařízení vlády č. 163/2005 Sb. bylo stanoveno, že novou právní úpravou se výše úroků z prodlení řídí, jen jestliže prodlení s plněním peněžitého dluhu nastalo ode dne 28. 4. 2005, a že výše úroků z prodlení, k němuž došlo do dne 27. 4. 2005, se řídí dosavadními právními předpisy. Ve způsobu stanovení výše úroků z prodlení nařízením vlády č. 163/2005 Sb. se projevovalo promítnutí Směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 29. 6. 2000 č. 2000/35/ES o postupu proti opožděným platbám v obchodních transakcích; přestože tato směrnice požaduje zavedení výše úroku z prodlení ve výši součtu úrokové sazby rovnocenné úrokové sazbě pro hlavní finanční operace stanovené centrální bankou a nejméně sedmi procentních bodů s tím, že sazba platná první den daného pololetí se použije na období následujících šesti měsíců, jen pro oblast obchodních závazkových vztahů (obchodních transakcí) a pouze pro případ, že výše úroku z prodlení nebude sjednána ve smlouvě, dopadá úprava výše úroků z prodlení provedená nařízením vlády č. 163/2005 Sb. rovněž na

občanskoprávní, rodinné a pracovněprávní vztahy, v nichž navíc platná právní úprava ani nepřipouští (srov. právní názor vyjádřený v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 17. 3. 2005, sp. zn. 33 Odo 1117/2003, který byl uveřejněn pod č. 26/2006 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek), aby výše úroků z prodlení byla dohodnuta jinak, než stanoví právní předpisy.

Tím, že výše úroků z prodlení nemusí být po celou dobu prodlení stejná, neboť se mění v závislosti na tom, zda k prvnímu dni kalendářního pololetí byla repo sazba (limitní sazba pro dvoutýdenní repo operace České národní banky) stanovena odlišně než k prvnímu dni předchozího kalendářního pololetí, se nic nezměnilo na závěru, že v budoucnu splatné úroky z prodlení, popřípadě v budoucnu splatná část těchto úroků představují opětující se dávky ve smyslu ustanovení § 154 odst. 2 o.s.ř.; i nadále platí obsahová spjatost úroků z prodlení s hlavní pohledávkou (závazkem, nárokem) a doba trvání povinnosti dlužníka (povinného účastníka) platit úroky z prodlení, a proto lze přisoudit úroky z prodlení (jejich část) rovněž v případě, kdy jejich splatnost nastane teprve v budoucnu po vyhlášení (vydání) soudního rozhodnutí.

Nesprávně proto například Okresní soud v Třebíči ve věci vedené pod sp. zn. 7 C 343/2002 vyslovil názor, že ustanovení § 1 nařízení vlády č. 142/1994 Sb. novelizované nařízením vlády č. 163/2005 Sb. neumožňuje přiznat úroky z prodlení do budoucna, tj. do zaplacení jistiny pohledávky, nýbrž toliko do posledního dne toho kalendářního pololetí, v němž soud o nároku rozhoduje, neboť sazba úroků je stanovena pohyblivě pro každé kalendářní pololetí, v němž prodlení trvá.

Při rozhodování o úrocích z prodlení, jejichž splatnost nastala v době před vyhlášením (vydáním) soudního rozhodnutí, je i za současné právní úpravy výše úroků známá, neboť se odvíjí od repo sazby (limitní sazby pro dvoutýdenní repo operace České národní banky) platné pro první den kalendářního pololetí, v němž došlo k prodlení, popřípadě pro první den následujících kalendářních pololetí, v nichž v době do vyhlášení (vydání) rozsudku, usnesení nebo platebního rozkazu prodlení trvalo. Úroky z prodlení splatné za dobu do vyhlášení (vydání) rozhodnutí proto soud i nadále přizná ve výroku svého rozsudku, usnesení nebo platebního rozkazu dosud uplatňovaným způsobem, tj. tak, že buď jejich výši přesně vyčíslí, nebo že uvede jejich výši (sazbu) v procentech a dobu, za kterou musí být v této výši zaplacen.

Při úvaze, jakým způsobem má být stanovena výše úroků z prodlení, splatných teprve v budoucnu, nelze vycházet jen z toho, že ji nelze určit přesně, neboť v době přijetí rozhodnutí nemůže být známo, kolik bude činit repo sazba (limitní sazba pro dvoutýdenní repo operace České národní banky) k prvnímu dni všech následujících kalendářních pololetí, v nichž bude prodlení trvat. Rovněž za této situace platí požadavky na materiální vykonatelnost soudního rozhodnutí ve smyslu ustanovení § 261a odst. 1 o.s.ř., zejména na vymezení rozsahu a obsahu povinnosti; v této souvislosti nelze pominout, že soud může nařídít výkon rozhodnutí (exekuci) k vynucení splnění povinnosti (včetně zaplacení úroků z prodlení) jen v takovém rozsahu a obsahu a v takové podobě, jak byly vymezeny v titulu pro výkon rozhodnutí (exekučním titulu), že výkon rozhodnutí ukládajícího zaplacení peněžité částky neprovádí vždy soud, ale také plátce mzdy, peněžní ústav nebo jiný poddlužník, kteří při vymáhání úroků z prodlení proto mimo jiné musí stanovit (vypočítat), v jaké výši mají být podle nařízení výkonu rozhodnutí uspokojeni, jakož i to, že jde o zmatečnost ve smyslu ustanovení § 229 odst. 2 písm. c) o.s.ř., jestliže odvolací soud dovedl nedostatek materiální vykonatelnosti titulu pro výkon rozhodnutí (exekučního titulu). Není-li tedy – z důvodů výše uvedených – možné uvést ve výroku soudního rozhodnutí výši (sazbu) úroků

z judikatury

z prodlení v procentech, musí v něm být v zájmu dosažení určitosti rozhodnutí z hlediska vymezení rozsahu a obsahu uložené povinnosti a jeho materiální vykonatelnosti stanoven způsob, jakým bude v budoucnu [po vyhlášení (vydání) soudního rozhodnutí] výše (sazba) úroků z prodlení v procentech stanovena.

Za určitý při vymezení rozsahu a obsahu povinnosti nelze považovat výrok soudního rozhodnutí, kterým by byly úroky z prodlení přisouzeny „ve výši stanovené právními předpisy“, „v zákonné výši“, „ve výši stanovené nařízením vlády č. 142/1994 ve znění nařízení vlády č. 163/2005 Sb.“ nebo jiným obdobným způsobem. Kromě výše uvedeného je třeba zdůraznit, že je to soud, který na základě zákona a jiných právních předpisů vymezuje ve svém rozhodnutí, jaká mají účastníci práva a povinnosti, a že není přípustné, aby účastník řízení (jeho právní nástupce) na základě odkazu učiněného ve výroku rozhodnutí musel sám posuzovat (a tedy vykládat zákon nebo jiný právní předpis), jaké má vlastně podle rozhodnutí soudu práva a povinnosti.

Nelze proto považovat za správný například názor Krajského soudu v Praze, který ve věci vedené pod sp. zn. 25 Co 462/2005 žalobci přiznal úroky z prodlení za dobu od 1. 1. 2006 do zaplacení ve výši stanovené nařízením vlády č. 142/1994 Sb. ve znění nařízení vlády č. 163/2005 Sb., jakož i názory Okresního soudu v Táboře ve věci vedené pod sp. zn. 22 Ro 90/2005 nebo Okresního soudu ve Strakonici ve věci vedené pod sp. zn. 19 Ro 437/2005, který žalovaným uložil, aby za stanovenou dobu (od počátku prodlení do zaplacení) žalobci zaplatili úroky z prodlení podle nařízení vlády č. 163/2005 Sb. Těmito způsoby soudy totiž nevymezily ve svých rozhodnutích rozsah a obsah povinnosti žalovaných, ale ve skutečnosti nepřipustně požadují, aby žalovaní sami, na základě svého výkladu nařízení vlády č. 142/1994 Sb. ve znění nařízení vlády č. 163/2005 Sb., nařízení vlády č. 163/2005 Sb., popřípadě jinak označeného právního předpisu, dovozovali, jak vysoké úroky z prodlení mají žalobci za dobu od počátku prodlení do zaplacení uhradit.

Způsob, jakým bude v budoucnu [po vyhlášení (vydání) soudního rozhodnutí] výše (sazba) úroků z prodlení v procentech stanovena, soud vyjádří – jak vyplývá z ustanovení § 1 nařízení vlády č. 142/1994 Sb. ve znění Čl. I nařízení vlády č. 163/2005 Sb. – **tak, že označí v procentech podmínky určení výše (sazby) úroků z prodlení a dobu, za kterou musí být úroky v době počínaje dnem následujícím po vyhlášení (vydání) rozhodnutí zaplacený.**

Předpoklady materiální vykonatelnosti proto splňuje jen takový výrok soudního rozhodnutí, v němž je vyjádřeno, že výše úroků z prodlení odpovídá součtu čísla 7 a limitní sazby pro dvoutýdenní repo operace České národní banky (tj. že odpovídá výši repo sazby stanovené Českou národní bankou, zvýšené o sedm procentních bodů) spojené zpravidla s tím, že jde o repo sazbu, která byla (jako limitní sazba pro dvoutýdenní repo operace České národní banky) vyhlášena ve Věstníku České národní banky, a že v každém jednotlivém kalendářním pololetí je výše úroků z prodlení závislá na výši repo sazby (limitní sazby pro dvoutýdenní repo operace České národní banky), platné pro první den příslušného kalendářního pololetí. Uvedený způsob každému umožní, aby při dobrovolném nebo nuceném splnění povinnosti bez pochybností dovodil, jaké plnění má být věřiteli (jinému oprávněnému účastníkovi) poskytnuto, aniž by musel sám provádět výklad právních předpisů.

Uvedeným požadavkům odpovídá například následující znění výroku rozsudku soudu:

Žalovaný je povinen zaplatit žalobci 100 000 Kč s 9,5%

úrokem ročně za dobu od 16. 5. 2005 do 30. 6. 2005, s 8,75% úrokem ročně za dobu od 1. 7. 2005 do 31. 12. 2005, s 9% úrokem ročně za dobu od 1. 1. 2006 do 24. 3. 2006 a za dobu od 25. 3. 2006 do zaplacení s ročním úrokem ve výši, která v každém jednotlivém kalendářním pololetí trvání prodlení odpovídá v procentech součtu čísla 7 a výše limitní sazby pro dvoutýdenní repo operace České národní banky vyhlášené ve Věstníku České národní banky a platné vždy k prvnímu dni příslušného kalendářního pololetí, a na náhradě nákladů řízení 4 000 Kč, vše do tří dnů od právní moci tohoto rozsudku.

V tomto příkladě představují údaje 100 000 Kč jistinu vyžádané pohledávky, 16. 5. 2005 den, kterým se dlužník (povinný účastník) ocitl v prodlení se splněním pohledávky, závazku nebo nároku a 24. 3. 2006 den vyhlášení rozsudku soudu; sazba 9,5 % odpovídá limitní sazbě pro dvoutýdenní repo operace platné ke dni 1. 1. 2005 ve výši 2,5 %, sazba 8,75 % odpovídá limitní sazbě pro dvoutýdenní repo operace platné ke dni 1. 7. 2005 ve výši 1,75 % a sazba 9 procent odpovídá limitní sazbě pro dvoutýdenní repo operace platné ke dni 1. 1. 2006 ve výši 2 procenta.

Správně tedy například Městský soud v Praze ve věci vedené pod sp. zn. 17 Co 374/2005 uložil žalovanému, aby v budoucnu zaplatil žalobci úroky z prodlení ve výši repo sazby stanovené Českou národní bankou zvýšené o sedm procentních bodů a vždy takto stanovené znovu k prvnímu dni dalšího pololetí. Navzdory jisté komplikovanosti uvedeného vyjádření a chybějícímu údaji o zdroji publikace repo sazby je takový výrok nepochybně ve smyslu ustanovení § 261a odst. 1 o.s.ř. materiálně vykonatelný.

Uvedené požadavky na vymezení práv a povinností účastníků ve výroku soudního rozhodnutí nelze bez dalšího považovat také za náležitosti určitého a srozumitelného žalobního návrhu. Ustanovení § 79 odst. 1 věty druhé o.s.ř. totiž nevyžaduje, aby žalobce učinil soudu návrh na znění výroku jeho rozsudku. Náležitost žaloby spočívající v tom, aby ze žaloby bylo patrné, čeho se žalobce domáhá, je splněna i tehdy, je-li v ní přesně, určitě a srozumitelně označena povinnost, která má být žalovanému uložena rozhodnutím soudu, i když nebyla vyjádřena formou návrhu na znění výroku rozsudku. K tomu, aby byl přesně, určitě a srozumitelně vyjádřen požadavek na přisouzení úroků z prodlení, postačuje, aby bylo ze žaloby patrné, že se žalobce tohoto práva (nároku) domáhá, zda jde – je-li předmětem řízení obchodní závazkový vztah – o úroky sjednané mezi účastníky, nebo určené podle předpisů práva občanského (tj. určené prováděcím předpisem vydaným na základě zmocnění obsaženého v ustanovení § 517 odst. 2, části věty za středníkem obč. zák.), za jaké období mu mají být úroky z prodlení přisouzeny a zda mu mají být úroky z prodlení požadované podle předpisů práva občanského přisouzeny v plné výši nebo jen zčásti.

Nesprávně tedy například Okresní soud v Havlíčkově Brodě ve věci vedené pod sp. zn. 8 C 139/2005 považoval za neurčitou žalobu, kterou se žalobce domáhal vedle jistiny zaplacení úroků z prodlení ve výši dle nařízení vlády č. 163/2005 Sb. od 1. 5. 2005 do zaplacení, z důvodu, že není zřejmá konkrétní výše příslušenství od 1. 5. 2005 a že obecný odkaz na právní úpravu stran výše úroků z prodlení do budoucna je neurčitý. Uvedený názor nemůže obstát, neboť ze žaloby bylo bez pochybností patrné, že žalobce se domáhal úroků z prodlení podle předpisů práva občanského v plné výši jimi určené a za jaké období.

z judikatury

Odměna za jeden úkon právní služby ve věcech určení neplatnosti právního úkonu

1) Z § 9 odst. 3a) vyhl. č. 177/1996 Sb. (advokátní tarif) jednoznačně vyplývá, že částka 10 000 Kč se považuje za tarifní hodnotu ve věcech určení neplatnosti právního úkonu, jen pokud předmětem tohoto úkonu je věc nebo plnění penězi neocenitelné. Lze tedy dovodit, že pokud je věc nebo plnění, které je předmětem daného právního úkonu, penězi ocenitelné, pak se tato částka 10 000 Kč za tarifní hodnotu nepovažuje. S ohledem na skutečnost, že citovaný právní předpis rozlišuje situace, kdy je předmět právního úkonu, o jehož platnosti je vedeno řízení, penězi ocenitelný, a kdy nikoliv, pak není možné vycházet z názoru, že vždy, když je předmětem řízení určení neplatnosti smlouvy, nelze tento předmět penězi ocenit. Je tedy třeba v každém konkrétním případě zkoumat, zda lze předmět právního úkonu (tj. plnění) ocenit a v závislosti na tom stanovit i výši náhrady nákladů.

2) Právo na přiznání přiměřené (a právním předpisem stanovené) náhrady nákladů, které úspěšné straně v řízení vzniknou, je součástí práva na spravedlivý proces a také souvisí, pokud jde konkrétně o náklady právního zastoupení, s právem na právní pomoc ve smyslu čl. 37 odst. 2 Listiny. Tím, že obecný soud náhradu nákladů ve výši stanovené v souladu s citovaným právním předpisem stěžovatelům nepřiznal, odepřel jim tím právo zakotvené v čl. 36 odst. 1 Listiny.

Nález Ústavního soudu ze dne 15. 1. 2003, sp. zn. I. ÚS 712/01, kterým Ústavní soud ČR zrušil usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 20. 9. 2001 č. j. 4 Cmo 174/2001 – 160

Stěžovatelka se domáhala zrušení usnesení Vrchního soudu v Praze z důvodu porušení čl. 36 odst. 1 a čl. 37 odst. 2 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) a čl. 95 odst. 1 Ústavy ČR. Předmětem řízení před Krajským soudem v Plzni bylo určení neplatnosti smluv a dohod o převodu nemovitých a movitých věcí a návrh na vydání předběžného opatření. Řízení meritorně skončilo zastavením a žalobcům bylo uloženo, aby společně a nerozdílně zaplatili žalované náhradu nákladů řízení ve výši 348 300 Kč. Výrok o náhradě nákladů odůvodnil soud I. stupně ust. § 146 odst. 2 o. s. ř., podle něhož, jestliže některý z účastníků zavinil, že řízení muselo být zastaveno, je povinen hradit jeho náklady. Náklady řízení žalované činily za sedm hlavních úkonů 49 325 Kč, sedm režijních paušálů 75 Kč a zaplacený soudní poplatek ve výši 2500 Kč. Soud při stanovení výše nákladů řízení vycházel z hodnoty převáděných nemovitých a movitých věcí, tedy z hodnoty ve výši 86 252 287,53 Kč. Tato hodnota nebyla žádným z účastníků zpochybněna.

Usnesení krajského soudu bylo ve výroku týkajícím se nákladů řízení napadeno odvoláním žalobce, o němž rozhodl Vrchní soud v Praze usnesením, které je předmětem ústavní stížnosti. Vrchní soud sice potvrdil usnesení krajského soudu, pokud jde o aplikaci § 146 odst. 2 věta první o. s. ř., tedy povinnost uhradit náklady řízení, avšak ve výroku II. o výši náhrady nákladů řízení změnil tak, že žalobci jsou společně a nerozdílně povinni zaplatit žalovanému náhradu nákladů ve výši 6450 Kč. Svě rozhodnutí soud odůvodnil tím, že náklady řízení je nutno odvozovat od charakteru návrhu na zahájení řízení. V dané věci se jednalo o určení neplatnosti smluv a dohod o převodu nemovitostí a věcí movitých, a protože z hlediska vymezení předmětu tohoto ří-

zení není rozhodná ocenitelnost věci, není její ocenitelnost rozhodná ani pro účely výpočtu nákladů řízení. Není proto třeba zabývat se hodnotou věci, které jsou předmětem smluv a dohod, o určení jejichž neplatnosti se jedná. Soud proto vycházel z výše stanovené v § 9 odst. 3 vyhl. č. 177/1996 Sb., tj. z tarifní hodnoty 10 000 Kč, což dle § 7 cit. vyhl. činí 1000 Kč za jeden úkon.

Stěžovatelka s rozhodnutím soudu II. stupně nesouhlasí. Dle jejího názoru byla výše tarifní hodnoty nákladů řízení soudem I. stupně vypočtena správně. Hodnota předmětu sporu ve výši 86 252 287,53 Kč je správná, neboť vychází z hodnoty převáděných věcí nemovitých a movitých uvedených v předmětných smlouvách a dohodách. Tato hodnota nebyla žádným z účastníků nikdy zpochybněna.

Za rozhodující je třeba pokládat ustanovení § 9 odst. 3 písm. a) vyhlášky č. 177/1996 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Podle citovaného ustanovení se za tarifní hodnotu ve věci určení neplatnosti právního úkonu považuje částka 10 000 Kč jen v případech, jde-li o určení neplatnosti právního úkonu, jehož předmětem je věc nebo plnění neocenitelné. V daném případě se však jednalo o určení neplatnosti smluv a dohod o převodu nemovitostí a věcí movitých, jejichž hodnota byla účastníky smluv stanovena na 86 252 287,53 Kč. Z toho vyplývá, že odvolací soud nesprávně považoval za tarifní částku 10 000 Kč. V důsledku toho došlo ke snížení náhrady nákladů řízení.

Po přezkoumání napadeného usnesení Vrchního soudu v Praze Ústavní soud dospěl k závěru, že ústavní stížnost je důvodná.

Z odůvodnění:

Jádrem ústavní stížnosti je polemika stěžovatelky s právním závěrem Vrchního soudu v Praze ohledně výše nákladů právního zastoupení. Tento soud dospěl k závěru, že je-li předmětem řízení určení neplatnosti smlouvy, pak nelze tento předmět penězi ocenit; náklady právního zastoupení se stanoví na základě § 9 odst. 3 písm. a) vyhlášky č. 177/1996 Sb. tak, že výše tarifní hodnoty činí 10 000 Kč. Ústavní soud se však s tímto názorem Vrchního soudu neztotožňuje. Citované ustanovení stanovuje, že „částka 10 000 Kč se považuje za tarifní hodnotu ve věcech určení, zda tu je právní vztah nebo právo, neplatnosti právního úkonu, nejde-li o určení práva k věci penězi ocenitelné nebo nejde-li o určení neplatnosti právního úkonu, jehož předmětem je věc nebo plnění penězi ocenitelné.“ Z tohoto ustanovení jednoznačně vyplývá, že částka 10 000 Kč se považuje za tarifní hodnotu ve věcech určení neplatnosti právního úkonu, jen pokud předmětem tohoto úkonu je věc nebo plnění penězi neocenitelné. Lze tedy dovodit, že pokud je věc nebo plnění, které je předmětem daného právního úkonu, penězi ocenitelné, pak se tato částka 10 000 Kč za tarifní hodnotu nepovažuje. S ohledem na skutečnost, že citovaný právní předpis rozlišuje situace, kdy je předmět právního úkonu, o jehož platnosti je vedeno řízení, penězi ocenitelný, a kdy nikoliv, pak není možné vycházet z názoru, že vždy, když je předmětem řízení určení neplatnosti smlouvy, nelze tento předmět penězi ocenit. Je tedy třeba v každém konkrétním případě zkoumat, zda lze předmět právního úkonu (tj. plnění) ocenit a v závislosti na tom stanovit i výši náhrady nákladů.

V souvislosti s tím je možno poukázat na usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 1. 2. 1999, sp. zn. 10 Cmo 91/99, ve kterém se uvedený soud zabýval výší náhrady nákladů řízení v případě řízení o určení platnosti právního úkonu odstoupení od smlouvy, přičemž dospěl k závěru, že předmětem právního úkonu odstoupení není žádné plnění, a tak nelze při výpočtu náhrady nákladů právního zastoupení postupovat podle § 8 odst. 1 vyhlášky č. 177/1996 Sb. Ve vztahu k danému případu je však rozhodující, že v uvedeném závěru soud porovnal rozdílné situace při určování platnosti odstoupení a určování ne-

z judikatury

platnosti smlouvy samotné, jejíž předmětem by bylo nějaké peněžité plnění. V cit. rozhodnutí Vrchní soud přímo uvedl, že „pokud jde o odvoláním napadený výrok o výši náhrady nákladů řízení, odvolací soud shodně se soudem I. stupně dospěl k závěru, že v daném případě jde o určovací žalobu na určení platnosti právního úkonu odstoupení od smlouvy, tedy nikoli neplatnosti smlouvy, jejímž předmětem by bylo nějaké peněžité plnění, ale právního úkonu odstoupení“.

Předmětem právního úkonu v případě, jenž je předmětem ústavní stížnosti, byly věci nemovité i movité, které jsou penězi ocenitelné, v důsledku čehož nelze vycházet z tarifní hodnoty věci stanovené v ustanovení § 9 odst. 3 citované vyhlášky.

Z výše uvedeného vyplynulo, že obecný soud při svém rozhodování nerespektoval příslušnou právní normu. Je proto namístě poukázat na nález Ústavního soudu ze dne 2. 3. 2000, sp. zn. III. ÚS 269/99 (publ.: Sbirka nálezů a usnesení ÚS, sv. 17, č. 33), týkající se podmínek, za jakých má nepsprávná aplikace obecného práva soudy za následek porušení základních práv a svobod. Dle tohoto nálezu základní práva a svobody v oblasti jednoduchého práva působí jako regulativní ideje, pročež na ně obsahově navazují komplexy norem jednoduchých. Porušení některé z těchto norem mj. v důsledku svévolé (např. nerespektováním kogentní normy) zakládá porušení základního práva a svobody.

Kromě toho, i když se dané otázky mohou jevit ve srovnání s vlastním předmětem řízení jako méně významné, je třeba vzít v úvahu, že právo na přiznání přiměřené (a právním předpisem stanovené) náhrady nákladů, které úspěšné straně v řízení vzniknou, je součástí práva na spravedlivý proces a také souvisí, pokud jde konkrétně o náklady právního zastoupení, s právem na právní pomoc ve smyslu čl. 37 odst. 2 Listiny. Tím, že obecný soud náhradu nákladů ve výši stanovené v souladu s citovaným právním předpisem stěžovatelům nepřiznal, odepřel jim tím právo zakotvené v čl. 36 odst. 1 Listiny (srov. nález Ústavního soudu ze dne 31. 3. 1999, sp. zn. IV. ÚS 15/99, publ.: Sbirka nálezů a usnesení ÚS, sv. 13, č. 50).

Ústavní soud z uvedených důvodů pro porušení čl. 36 odst. 1 Listiny ústavní stížnosti podle § 82 odst. 2 písm. a) zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, v platném znění, vyhověl a rozsudek Vrchního soudu v Praze podle § 82 odst. 3 písm. a) téhož zákona zrušil.

Poznámka: Podobně rozhodl Ústavní soud ČR již ve svém nálezu ze dne 4. 7. 2001 sp. zn. II. ÚS 598/2000, jehož podstatná část byla otištěna v Bulletinu advokacie č. 1/2002 na str. 51.

❖ ROZHODNUTÍ ZASLALA A PRÁVNÍ VĚTOU OPATŘILA
JUDR. DANIELA KOVÁŘOVÁ, ADVOKÁTKA V PLZNI.

Kdy soud (např.) nenařídí návrat nezletilého dítěte přemístěného jedním z rodičů do ciziny

Soud není povinen podle čl. 13 písm. b) Úmluvy¹ naříditi navrácení nezletilého dítěte batolecího věku, došlo-li by tím k jeho vystavení duševní újmě v důsledku odloučení od matky, hrozbě vzniku celkového opoždění psychomotorického vývoje, ztrátě dříve naučených dovedností a návyků, poruchám řečového vývoje, zhoršení tělesného stavu i zvýšení nemocnosti nezletilého.

Rozsudek Okresního soudu Praha-západ z 23. 5. 2005 č. j. Nc 76/2004-200

Citovaným rozsudkem Okresní soud Praha-západ zamítl návrh otce na navrácení nezletilého do jeho obvyklého bydliště ve Spojených státech amerických.

Z odůvodnění:

Otec nezletilého podal prostřednictvím Úřadu pro mezinárodně právní ochranu dětí v Brně dne 21. 2. 2005 návrh na vydání rozhodnutí, kterým by soud nařídil navrácení nezletilého George do místa jeho obvyklého bydliště ve státě Kalifornie v USA, a současně uložil matce povinnost předat nezletilého otci do tří dnů od doručení písemného vyhotovení rozsudku s tím, aby tento rozsudek byl předběžně vykonatelný.

Návrh odůvodnil otec tím, že nezletilý žil od narození v USA spolu s oběma rodiči a bezprostředně před protiprávním přemístěním nezletilého matkou požádal otec u Nejvyššího soudu okresu Santa Barbara o rozvod manželství. Matka 26. 2. 2004 ve 14.40 hodin odešla i s nezletilým s tím, že odchází na dohodnuté místo, kde jí má být předán návrh na rozvod manželství. Od této doby otec o nezletilém neměl žádné informace. Až 9. 3. 2004 obdržel e-mail od otce matky o tom, že matka i dítě jsou v pořádku. Matka tak bez vědomí a souhlasu otce s nezletilým odcestovala do České republiky a porušila tedy právo péče o dítě, které otec má.

Matka s návrhem otce nesouhlasila s odůvodněním, že poté, co otec telefonicky informoval dne 26. 2. 2004 o zahájení řízení o rozvod manželství u příslušného soudu, matka jemu i policii oznámila, že odchází na víkend ke známým spolu s nezletilým. Otec tuto skutečnost nezvládl, a proto matka musela požádat o pomoc azylový dům, vzdálený 60 km od místa jejího tehdejšího bydliště. Následně 3. 3. 2004 ji právní zástupce otce telefonicky kontaktoval s tím, že jí chtěl předat dokumenty v souvislosti s připravovaným řízením o rozvod manželství, ačkoliv pobyt v azylovém zařízení je anonymní. Matka proto z obavy o bezpečnost nezletilého a svou dne 4. 3. 2004 odletěla do Prahy. Od této doby otec o nezletilého projevuje pouze předstíraný zájem. Odmítá jakkoliv přispívat na jeho výživu. Rodiče spolu komunikují pouze elektronicky. Otec oznámil matce záměr usadit se v Praze, aby byl údajně nablízku nezletilému. Nezletilý začíná slabikovat. Není však schopen vnímat jakákoliv sdělení v angličtině, i když matka se na něho snaží mluvit anglicky.

Z rodného listu nezletilého vzal soud za prokázané, že nezletilý se narodil v roce 2003 ve Spojených státech amerických, otec je narozen v Číně a matka v K.

Z osvědčení o státním občanství České republiky vzal soud za prokázané, že nezletilý je státním občanem České republiky bez trvalého pobytu v ČR. Osvědčení bylo vystaveno v roce 2003.

Z odborného vyjádření, vypracovaného soudní znalkyní z oboru zdravotnictví, odvětví speciální klinická psychologie, vzal soud za prokázané, že všechny dostupné poznatky o raném psychickém vývoji dítěte konstatují zásadní důležitost bezpečného vztahu s primárně vazební osobou, to je osobou, plnicí funkci matky pro příznivý budoucí vývoj. Dítě ve věku 25 měsíců je v období, kdy se vytváří vědomí vlastní identity, formuje pojetí vlastního já, začíná se od matky odpoutávat v souvislosti s poznávací potřebou, orientovanou na vnější svět. Jde o období, kdy iniciativa dítěte roste, její úspěch je však podmíněn tím, že svými průzkumnými projevy neztrácí objekt, k němuž je připoutáno – matka tedy musí pro dítě zůstat objektem bezpečným a spolehlivým. V daném vývojovém stadiu je vztah dítěte k osobě v roli matky primární. V důsledku i přechodného odtržení dítěte daného věku od matky jsou popisovány separační reakce – obranné reakce, které mohou působit jako překážka v budoucím vývoji a které podmiňuje strach ze ztráty vztahu. Na základě těchto nálezů, získávaných od 50. let 20. století při pobytech dítěte v nemocnici bez matky, se upravovaly podmínky hospitalizace batolete (s rodičem). Dlouhodobým, nebo trvalým odloučením dítěte od matky a navyklého prostředí domova vzniká nebezpečí celkového opoždění psychomotorického vývoje, ztráta již dří-

z judikatury

ve naučených dovednostech a návyků, porucha řečového vývoje, někdy se může zhoršit tělesný stav a zvyšovat nemocnost dítěte. Mohou být narušeny základy osobnosti, která se začíná utvářet. Komplikací, která obecné důsledky v tomto případě ještě akcentuje, je jazyková bariéra. Dítě je v období velkého rozvoje řeči českého jazyka jako své mateřštiny a komunikačních dovedností. Náhlá neschopnost dorozumět se vytváří vysoké riziko regrese (poklesu do nižšího vývojového stadia) a zpomalení rozvoje intelektových schopností. Absence jednoho stálého společníka, který pomáhá nepřetržitě dítěti s osvojením mateřštiny v určitou senzitivní periodu mezi 15 měsíci a 3 roky věku, způsobuje nezvratné změny v dalším řečovém vývoji, jak se uvádí v publikaci „Psychický vývoj dítěte“. Dítě batolecího věku je na matce vysoce závislé. Ztráta vztahu s matkou představuje vážné trauma, se kterým se vyrovnává dlouhodobě a někdy celoživotně, zvláště pokud tato ztráta není intenzivně kompenzována osobami, které dítě zná a důvěřuje jim, což v daném případě není. Vzhledem k časovému odstupu 15 měsíců od změny bydliště matky a absenci kontaktu s otcem nemá dítě vytvořen vztah k otci a k prostředí, v němž by případně mělo pobývat. Z hlediska dlouhodobých rizik se zvyšuje pravděpodobnost poruch ve vztahu k sobě, druhým lidem i světu. Psychopatologicky se komplikace vyjadřují obrazem deprese, poruch osobnosti a neurotických potíží. Odnětí dítěte daného věku matce považuje psycholožka ze svého odborného hlediska za indikované tehdy, pokud jsou větší vývojová rizika, spojená s tím, že dítě s matkou zůstane, než když je jí odňato, tedy v případech týrání, vážného zanedbávání a zneužívání dítěte.

Matka nezletilého je občankou ČR, otec je občanem USA a nezletilý má dvojí občanství. Rodiče nezletilého jsou manželé a do 27. 2. 2004 žili společně v USA, kde také společně pečovali o nezletilého. Poté matka bez souhlasu otce s nezletilým odjela dne 3. 3. 2004 do České republiky, kde žije doposud. V současné době je na rodičovské dovolené. Otec se domáhá navrácení nezletilého do USA na základě Úmluvy.

Podle čl. 3 Úmluvy se přemístění, nebo zadržení dítěte považuje za protiprávní, jestliže bylo porušeno právo péče o dítě, kterou má osoba, instituce, nebo kterýkoliv jiný orgán, buď společně, nebo samostatně podle právního řádu státu, v němž dítě mělo své obvyklé bydliště bezprostředně před přemístěním nebo zadržením a v době přemístění, nebo zadržení bylo toto právo skutečně vykonáváno společně, nebo samostatně, nebo by bylo takto vykonáváno, kdyby bylo nedošlo k přemístění či zadržení. Právo péče o dítě může vyplývat zejména ze zákona nebo ze soudního nebo z právního rozhodnutí, nebo z dohody, platné podle právního řádu daného státu.

Na základě rodinného zákona státu Kalifornie bylo zjištěno, že bylo porušeno právo péče o dítě, které má otec spolu s matkou podle odst. 3010, kdy matka nezletilého dítěte a otec, pokud je považován za otce podle odst. 7611, jsou ve stejné míře oprávněni mít rodičovské právo dítěte a muž je považován za pokrevního otce dítěte ve smyslu odst. 7611, pokud muž a pokrevní matka jsou, nebo byli oddáni a dítě bylo narozeno během manželství, popřípadě během 300 dnů po ukončení manželství, smrti, anulováním, prohlášením neplatnosti, nebo rozvodem, nebo po vyslovení rozsudku o separaci soudem. V daném případě se nezletilý narodil za trvání manželství, proto oba rodiče mají rodičovskou zodpovědnost vůči nezletilému. Otec právo pečovat o nezletilého skutečně vykonával před protiprávním přemístěním nezletilého z USA, když na základě rozdělení kompetencí v rodině zajišťoval nezletilého po hmotné stránce, dále nezletilého krmil, koupal, hrál si s ním a jezdil na procházky.

Podle čl. 12 Úmluvy, jestliže dítě bylo protiprávně přemístěno, nebo zadrženo podle čl. 3 a v den zahájení řízení před soudním, nebo správním orgánem smluvního státu, v němž dítě je, uplynulo období kratší jednoho roku ode dne proti-

právního přemístění nebo zadržení nařídí příslušný orgán bezodkladně navrácení dítěte

V den zahájení řízení uplynulo od protiprávního přemístění nezletilého období kratší jednoho roku, když k tomuto protiprávnímu přemístění došlo 3. 3. 2004 a otec podal návrh na navrácení nezletilého soudu 21. 2. 2005.

Podle čl. 13 Úmluvy bez ohledu na ustanovení předcházejícího článku není soudní, nebo správní orgán žádaného státu povinen naříditi navrácení dítěte, jestliže osoba, instituce, nebo jiný orgán, který nesouhlasí s jeho navrácením prokáže, že za a) osoba, instituce, nebo jiný orgán, který měl pečovat o osobu dítěte, ve skutečnosti nevykonával právo péče o dítě v době přemístění, nebo zadržení, nebo souhlasil či později se smířil s přemístěním, nebo zadržením, nebo b) je vážné nebezpečí, že návrat by dítě vystavil fyzické nebo duševní újmě, nebo by jej jinak dostal do nesnesitelné situace. V řízení matka neprokázala, že by otec ve skutečnosti nevykonával právo péče o dítě v době před přemístěním, neboť jak vyplynulo i z její výpovědi a dále z výpovědi otce, v rámci vymezených kompetencí v rodině péči o nezletilého otec vykonával, když s nezletilým si hrál, podílel se na jeho krmení a koupání a především zajišťoval i veškeré hmotné potřeby nezletilého.

Odborným vyjádřením soudní znalkyně z oboru klinické psychologie však bylo jednoznačně prokázáno, že hrozí vážné nebezpečí, že by návrat nezletilého George vystavil duševní újmě, a to v důsledku jeho odloučení od matky, kdy by nezletilému hrozil vznik celkového opoždění psychomotorického vývoje, ztráta dříve naučených dovedností a návyků, porucha řečového vývoje, zhoršení tělesného stavu i zvýšení nemocnosti nezletilého. Mohly by být narušeny i základy jeho osobnosti, které se začínají utvářet. V souvislosti s náhlou neschopností dorozumět se by vzniklo i vysoké riziko regrese. Nezletilý je jako dítě batolecího věku na matce vysoce závislý, a proto ztráta vztahu s matkou by pro něj představovala vážné trauma, s nímž by se dlouhodobě, možná i celoživotně vyrovnával. V daném případě s ohledem na změnu bydliště matky a časový odstup, který uplynul, i absenci jakéhokoliv kontaktu s otcem nemá nezletilý vytvořen vztah k otci a v prostředí, v němž by měl spolu s otcem pobývat.

Soud v daném případě zohledňoval konkrétní situaci nezletilého George, jehož matka s ohledem na skutečnost, že nemá ani vstupní vízum, ani dočasné pracovní povolení v USA, nemá možnost nezletilého do USA následovat, neboť zde nemá ani žádné zázemí pracovní, rodinné a bytové. Návratem do USA by tak nezletilý byl odloučen od matky a tím vystaven duševní újmě, jak vyplynulo i z odborného vyjádření soudního znalce. Soud při hodnocení okolností dle čl. 13 Úmluvy přihlížel i ke stanovisku opatrovníka, který poskytl soudu informaci o nynějším sociálním postavení nezletilého, přičemž ze zprávy opatrovníka jednoznačně vyplynulo, že v nynějším prostředí se cítí spokojený a má zde citové vazby na matku.

Protože v řízení bylo prokázáno, že je vážné nebezpečí, že by návrat nezletilého vystavil duševní újmě dle čl. 13 písm. b) Úmluvy, dospěl soud k závěru, že není povinen naříditi navrácení nezletilého, a proto návrh otce na navrácení nezletilého zamítl, když přitom přihlížel ke stanovisku opatrovníka nezletilého.

Krajský soud v Praze citovaný rozsudek z podnětu odvolání otce svým rozsudkem z 26. 10. 2005 č. j. 30 Co 363/2005-257 jako správný potvrdil.

❖ ROZHODNUTÍ ZASLAL A PRÁVNÍ VĚTOU OPATŘIL JUDR. FRANTIŠEK SCHULMANN, ADVOKÁT V PRAZE.

1 Úmluva o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí z 25. 10. 1980, vyhlášená pod č. 34/1998 Sb., („Úmluva“).

z judikatury

Vliv nepřiměřených průtahů trestního řízení na délku trestu

I. Shledá-li již sám soud porušení základního práva či svobody, je povinen učinit všechna opatření k tomu, aby k dalšímu porušování nedocházelo, a již existující porušení odčinit prostředky, kterými disponuje v rámci své pravomoci. Z hlediska maximálního právního státu je nepřijatelné, aby obecný soud sice připustil porušení základního práva, avšak nevyvodil z něj závěry, které by směřovaly k efektivní ochraně základních práv jednotlivce.

II. Ochrana práva na přiměřenou délku řízení dle čl. 6 odst. 1 Úmluvy, respektive kompenzace jeho porušení, může být dosažena i prostředky, jež jsou vlastní trestnímu právu. Je proto povinností obecných soudů využít všech takových prostředků, které trestní právo poskytuje, k tomu, aby vedle práva na osobní svobodu bylo jim rovněž kompenzováno porušení práva na projednání věci v přiměřené lhůtě, to vše takovým způsobem, aby byla zajištěna ochrana základních práv stěžovatele a současně vyloučeno nastoupení mezinárodněprávní odpovědnosti ČR. Úvahy obecných soudů o trestu, popřípadě o trestním stíhání v souvislosti s dobou uplynulou od spáchání trestných činů, respektive s ohledem na délku trestního řízení, musí tedy přihlížet k délce řízení do případného ukládaného trestu.

III. Při ukládání trestu je třeba zkoumat faktory významné pro délku řízení z hlediska prodlev způsobených státními orgány, včetně rozsahu zvláštní zátěže, jíž je vystaven obviněný v souvislosti s délkou trestního řízení, jakož i faktory důležité pro posouzení účelu trestu, jimiž jsou jednak individuální prevence, zjištění, zda obviněný skutečně potřebuje výchovu k řádnému životu skrze trest ukládaný v konkrétní výši, po případě vůbec trest, a zjištění reálné účinnosti generální prevence v souvislosti s odstupem od doby spáchání trestného činu.

IV. S prodlužující se délkou řízení se vytrácí základní vztah mezi trestným činem a ukládaným trestem, kdy doba mezi trestným jednáním stěžovatele a vynesením konečného rozhodnutí má bezprostřední vliv na účel trestu, jehož má být uložením konkrétního trestu dosaženo.

Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 554/2004 ze dne 31. 3. 2005

Tímto nálezem konstatoval Ústavní soud, že nerespektování principů obsažených v čl. 1 odst. 1 a čl. 4 Ústavy ČR bylo usnesením Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 5. 2004, sp. zn. 8 Tdo 358/2004, porušeno základní právo stěžovatele podle čl. 8 odst. 2 Listiny základních práv a svobod. Proto toto usnesení zrušil.

Z odůvodnění:

Včas a co do ostatních náležitostí řádně podanou ústavní stížností napadl stěžovatel výše specifikované rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR.

Jak stěžovatel v ústavní stížnosti uvedl, rozsudkem Krajského soudu v Brně ze dne 28. 2. 2003, sp. zn. 46 T 17/2001, ve spojení s rozsudkem Vrchního soudu v Olomouci ze dne 9. 10.

2003, sp. zn. 1 To 82/2003, byl stěžovatel uznán vinným ze spáchání trestného činu podvodu podle ust. § 250 odst. 1, 4 a trestného činu zpronevěry podle ust. § 248 odst. 1, 3 písm. c) trestního zákona a byl mu uložen úhrnný trest odnětí svobody v trvání pěti a půl roku, pro jehož výkon byl zařazen do věznice s ostrahou.

Proti rozsudku odvolacího soudu podal stěžovatel dovolání, které bylo jako zjevně neopodstatněné odmítnuto napařeným usnesením Nejvyššího soudu ČR.

Stěžovatel je toho názoru, že usnesením dovolacího soudu bylo porušeno právo na spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, neboť trestní stíhání mělo být na základě ust. § 11 odst. 1 písm. j) tr. ř. zastaveno.

Dále stěžovatel poukazoval na některá usnesení Nejvyššího soudu ČR, v nichž tento soud dovodil, že jestliže porušení práva na spravedlivý proces zakládá poškozené straně právo na spravedlivé zadostiučinění, je třeba hledat způsob, jak vyvodit důsledky z porušení těchto práv, přičemž dle názoru některých jím citovaných rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR je takovým přijatelným způsobem analogické použití ust. § 1 písm. ch) tr. ř.

V nálezu se pak konstatuje vyjádření předsedy příslušného senátu NS ČR. Ten mimo jiné poznamenal, že soud přisvědčil námitkám obviněného ohledně průtahů v trestním řízení, zároveň však uvedl, že tato skutečnost sama o sobě nezakládá důvod pro postup dle § 11 odst. 1 písm. j) tr. ř., tj. pro zastavení trestného stíhání v důsledku porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy. Pokud se stěžovatel domáhá zastavení tr. stíhání s odvoláním na dvě rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, jedná se o rozhodnutí ojedinělá, která nelze považovat za průlomová, později byla překonána, a to nejen Nejvyšším soudem ČR, ale i Ústavním soudem.

Z nálezu Ústavního soudu citujeme dále zejména ty pasáže, které jsou pro posouzení z hlediska českého práva podstatné (další obsáhlá pasáž odůvodnění nálezu se zabývá též aspekty Úmluvy a rozhodování soudu pro lidská práva ve Štrasburku).

Je nepochybné, že s prodlužující se délkou řízení se vytrácí základní vztah mezi trestným činem a ukládaným trestem. Doba mezi trestným jednáním stěžovatele a vynesením konečného rozhodnutí má bezprostřední vliv na účel trestu, jehož má být uložením konkrétního trestu dosaženo. Podle vymezení účelu trestu obsaženého v ust. § 23 trestního zákona je jeho účelem chránit společnost před pachateli trestných činů, zabránit odsouzenému v dalším páchaní trestné činnosti a vychovat jej k tomu, aby vedl řádný život, a tím působil výchovně i na ostatní členy společnosti.

Se zveřejňujícím se časovým odstupem od spáchání trestných činů se oslabuje jak prvek individuální, tak i generální prevence. To tím spíše za situace, kdy v trestním řízení bylo osvědčeno, že posuzované jednání stěžovatele je v jeho životě jistým excesem, který se vymyká jinak bezúhonnému způsobu života, který vedl před a zejména po spáchání trestné činnosti v průběhu trestního řízení. Rovněž způsoblost trestu výchovně působit na společnost je po tak dlouhé době velmi snížena. Tím spíše tam, kde společnost v mezidobí prošla hlubokými změnami v průběhu transformace hospodářské, sociální i právní a byla v mezidobí konfrontována s mnohem složitějšími a nebezpečnějšími formami hospodářské kriminality. Ústavní soud je proto toho názoru, že účelu trestu tak, jak jej definuje § 23 trestního zákona, nelze v daném případě po době delší 12 let od spáchání trestné činnosti cele dosáhnout uložením trestem odnětí svobody, který je z hlediska účelu či funkce ve vztahu ke stěžovateli čistou represí. Tu však jako hlavní účel trestu zákon (§ 23 trestního zákona) nepředvídá a může být proto uplatněna jen akcesoricky, tj. vedle hlavních účelů trestu vymezených v § 23 tr. zákona. Nelze přitom přehlížet, že odnětí svobody je nejpřísnější sankcí předvídanou trestním zákonem.

z judikatury

Trestněprávní vztah je vztahem mezi státem a jednotlivcem. Je to státní moc, která iniciuje trestní stíhání jednotlivce, a je to státní moc, která rozhoduje o vině a trestu. *Z ústavněprávního hlediska je proto významné posouzení přiměřenosti vztahu mezi veřejným zájmem vymezeným v trestním zákoně účelem trestu a základními právy konkrétního obviněného, a to zejména práva, aby o jeho vině či nevině a trestu bylo rozhodnuto v přiměřené lhůtě a práva na osobní svobodu. Uvedený veřejný zájem ovšem nepůsobí absolutně, stejně jako nelze absolutizovat stěžovatelova základní práva. Proto je třeba hledat vztah přiměřené a spravedlivé rovnováhy mezi omezením základních práv jednotlivce a veřejným zájmem.*

Na základě shora uvedených úvah dospěl Ústavní soud k závěru, že *obecné soudy při ukládání konkrétního trestu ústavní požadavek proporcionality nerespektovaly.* Jinými slovy, omezení osobní svobody stěžovatele v podobě uloženého nepodmíněného trestu odnětí svobody v trvání pěti a půl roku se v daném případě vzhledem ke všem okolnostem, které Ústavní soud zjistil, jeví jako nepřiměřené veřejnému zájmu na potrestání pachatele trestné činnosti, resp. trestním zákonem vymezenému účelu trestu.

V daném případě však není úlohou Ústavního soudu, aby předjímal, jaký konkrétní trest či v jaké výši má být uložen tak, aby byl ústavní princip proporcionality respektován. Přesto Ústavní soud uvádí, že *takových prostředků nabízí trestní předpisy celou řadu, a to například od upuštění od potrestání nebo mimořádné snížení odnětí svobody pod dolní hranici trestní sazby, které lze využít tehdy, odůvodňují-li to mimo jiné i okolnosti případu a bylo-li by použití zákonné trestní sazby nepřiměřené, přes podmíněný odklad takto eventuálně vyměřeného trestu, až po zastavení trestního stíhání.*

Současně je však třeba uvážit, aby využitím takového prostředku nebylo zasaženo do práv jiných účastníků trestního řízení, například poškozených, kteří od řízení rovněž očekávají ochranu svých práv. Zastavení trestního stíhání proto představuje podle Ústavního soudu spíše krajní prostředek, použitelný za předpokladu, že by obecný soud nalezl po zhodnocení všech shora uvedených skutečností podmínky pro postup dle § 223 odst. 2 trestního řádu ve spojení s § 172 odst. 2 písm. c) trestního řádu [resp. § 257 odst. 1 písm. c) trestního řádu].

Ústavní soud již v minulosti ve vztahu k rozhodování Nejvyššího soudu ČR o dovoláních judikoval, že rozhodování soudu, ať už jde o rozhodování v řízení o řádném nebo mimořádném opravném prostředku, se nemůže ocitnout mimo ústavní rámec ochrany základních práv jednotlivce tím spíše, že čl. 4 Ústavy ČR staví základní práva pod ochranu soudní moci (nálezy sp. zn. 1 ÚS 55/04, sp. zn. 1 ÚS 4/04). V demokratickém právním státě jsou všechny orgány veřejné moci povinny respektovat základní práva a svobody, úkolem soudu je poskytovat jim ochranu, resp. svébytnou specifickou formu ochrany, jde-li o Ústavní soud. Je-li ochrana základních práv a svobod středobodem fungování demokratického právního státu, je třeba při jejich aplikaci trvat na uplatnění zásady přímosti a bezprostřednosti takové ochrany. *Shledá-li již sám obecný soud porušení základního práva či svobody, je povinen učinit všechna opatření k tomu, aby k dalšímu porušování nedocházelo a již existující porušení odčinil prostředky, kterými disponuje v rámci své pravomoci.* To se ostatně odráží v kompletní zásadě subsidiarity, která se uplatňuje v řízeních před orgány, jež jsou nadány poskytovat jednotlivci specifickou ochranu základních práv a svobod (Ústavní soud, Evropský soud pro lidská práva), a to teprve tehdy, selhávají-li mechanismy ochrany před jinými orgány veřejné moci, respektive orgány vnitrostátními. *Z hlediska maxim právního státu je proto nepřijatelné, aby obecný soud připustil porušení základního práva, avšak z něj nevyvodil závěry, které by směřovaly k efektivní ochraně základních práv jednotlivce.*

Ze všech shora uvedených skutečností vyplývá, že Nejvyšší

soud nedostal své ústavní povinnosti poskytovat ochranu základním právům stěžovatele (čl. 4 Ústavy ČR), čímž porušil rovněž základní principy, na nichž je vystavěn materiální právní stát (čl. 1 odst. 1 Ústavy ČR). Jestliže Nejvyšší soud ČR za takové situace ponechal v platnosti rozhodnutí nižšího soudu, které stanovilo stěžovateli nepodmíněný trest odnětí svobody, aniž by byl respektován požadavek spravedlivé rovnováhy mezi omezením práva na osobní svobodu na straně jedné a veřejným zájmem na stíhání a potrestání stěžovatele, porušil čl. 8 odst. 2 Listiny. *Důvodem takové neproporcionality bylo nezohlednění délky soudního řízení, stejně jako doby uplynulší od spáchání skutku, z nichž byl stěžovatel shledán vinným, ze strany jedné, a ze strany druhé nezohlednění předchozího a následného života stěžovatele, zátěže plynoucí z délky trestního řízení atd.*

Ze shora uvedeného vyplývá, že Ústavní soud shledal porušení základního práva stěžovatele garantovaného čl. 8 odst. 2 Listiny, a to v důsledku nepřiměřeného omezení osobní svobody. Nepřiměřená délka trestního řízení pak představuje významný faktor (nikoliv ovšem jediný), který Ústavní soud vedl ke shora formulovanému závěru o neproporcionálním vztahu mezi omezením osobní svobody stěžovatele a veřejným zájmem reprezentovaným účelem trestního stíhání.

Vzhledem k tomu je ovšem třeba se zabývat tím, do jaké míry je takový závěr způsobilý konzumovat porušení stěžovatelova práva na přiměřenou délku řízení. Jinými slovy, za jakých podmínek mohou být takový závěr a z něj vyvozené důsledky ve prospěch osobní svobody stěžovatele považovány za dostatečnou kompenzaci porušení práva na přiměřenou délku řízení tak, aby byl rovněž respektován čl. 6 odst. 1 Úmluvy.

Ochrana práva na přiměřenou délku řízení podle čl. 6 odst. 1 Úmluvy, resp. kompenzace jeho porušení, může být dosažena i prostředky, jež jsou vlastní trestnímu právu. *Je proto povinností obecných soudů využít všech takových prostředků, které jim trestní právo poskytuje, k tomu, aby vedle práva na osobní svobodu bylo rovněž kompenzováno porušení práva na projednání věci v přiměřené lhůtě. To vše takovým způsobem, aby byla především zajištěna ochrana základních práv stěžovatele a současně vyloučeno nastoupení mezinárodněprávní odpovědnosti České republiky za porušení závazků plynoucích z Úmluvy.*

Jinak řečeno, obecné soudy v dalším řízení musí postupovat tak, aby byla respektována a chráněna jak osobní svoboda stěžovatele, tak dostatečně kompenzováno porušení práva na projednání věci v přiměřené lhůtě v souladu s dosavadní judikaturou Evropského soudu pro lidská práva. Úvahy obecných soudů o trestu, popřípadě přímo o trestním stíhání v souvislosti s dobou uplynulší od spáchání činu, resp. s ohledem na délku trestního řízení, musí být strukturovány do tří rovin. Jednak je to rovina úvah opírajících se o trestněprávní předpisy, dále test proporcionality plynoucí z imperativu právního státu a v něm chápané osobní svobody (rovina ústavní) a nakonec promítnutí délky řízení do případně ukládaného trestu (rovina Úmluvy a mezinárodněprávní odpovědnosti).

S ohledem na shora uvedené závěry o porušení základních práv stěžovatele Ústavní soud ústavní stížnosti podle ustanovení § 82 odst. 2 písm. a) zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů, vyhověl a napadené rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR podle ustanovení § 82 odst. 3 písm. a) citovaného zákona zrušil.

Poznámka: Nález zajímavým způsobem řeší otázku právních následků nepřiměřených průtahů v trestním řízení za situace, kdy tyto průtahy byly jednoznačně zaviněny státem. Trestní řízení trvalo 12 let a obžalovaný byl odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání pěti a půl roku. Podané dovolání bylo odmítnuto. Tímto nálezem Ústavního soudu byla věc vrácena do dovolacího řízení, aby bylo posléze Nejvyšším soudem ČR podanému dovolání vyhověno a při nedotčeném výroku o vině ve smyslu ust. § 250 odst. 4 tr. zá-

z judikatury

kona byl původní výrok o trestu o výměře pěti a půl roku nahrazen trestem v délce dvou roků odnětí svobody nepodmíněně při zohlednění faktu, že jeden rok trestu byl již vykonán.

❖ NÁLEZ ZASLAL A PRÁVNÍ VĚTOU I POZNÁMKOU OPATŘIL
JUDR. RADIM KUČTA, ADVOKÁT V BRNĚ.
GRAFICKÉ ZVÝRAZNĚNÍ TEXTU REDAKCE.

Připojujeme odlišné stanovisko soudce Miloslava Výborného k odůvodnění nálezu Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 554/2004:

Ačkoliv souhlasím s výrokem nálezu i převážnou částí jeho odůvodnění, nemohu nepřipojit dále uvedené výhrady.

Prvotně považuji za vhodné doplnit odůvodnění nálezu o připomenutí toho, že stěžovatelův případ se co do skutkové situace významně odlišuje od těch věcí, v nichž Ústavní soud dosud judikoval tak, že průtahy v trestním řízení nezakládají nepřipustnost trestního stíhání. Avšak i přes tyto skutkové odlišnosti vedoucí i mne k závěru o porušení ústavního požadavku proporcionality trestu, jenž byl stěžovateli uložen, neshledávám žádný důvod pro změnu opakovaně prezentovaného postoje Ústavního soudu, dle něhož „porušení práva na projednání věci v přiměřené lhůtě podle čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod samo o sobě nezakládá nepřipustnost trestního stíhání, a to ani s ohledem na požadavek účinných prostředků nápravy podle čl. 13 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod“ (viz např. nepublikovaná usnesení II. ÚS 32/03, IV. ÚS 8/03, dále usnesení IV. ÚS 487/03, publ. in Sbirka nálezů a usnesení sv. 31 usn. č. 26, a též nález II. ÚS 7/03 publ. in www.usoud.cz, a to byť v tomto nálezu je uvedené vyloženo jako obiter dictum), a to z důvodů, které v citovaných rozhodnutích Ústavní soud v minulosti vyložil.

Za spravedlivé považuji, aby při neschopnosti státu zabezpečit vedení trestního řízení tak, aby proběhlo spravedlivě, tedy mimo jiné bez zbytečných průtahů (resp. v přiměřené lhůtě) dostalo se obviněnému dostatečné kompenzace za porušení tohoto ústavně zaručeného základního práva. Tato kompenzace se může projevit nejen ve formě výroku o trestu, ale i formou náhrady škody (za kterou – dle mého názoru – není vždy nutno považovat pouze materiální újmu) či formou finančního zadostiučinění. Poskytnout však tuto kompenzaci – byť zcela výjimečně – až zastavením trestního stíhání může se nejen významně dotknout práv poškozených, ale může též podlomit všeobecnou důvěru v demokratický právní stát, jehož úkolem mimo jiné je cestou soudní moci řádně a spravedlivě rozhodovat o vině a trestu za trestné činy a nikoliv z důvodu protiústavních prodlév v trestním řízení nastalých se tomuto rozhodnutí vyhnout.

Ke vztahu § 14 odst. 1 písm. i) zák. o konkurzu a vyrovnání jako zvláštního předpisu k obecnému ust. § 64 odst. 2 zák. o správě daní a poplatků (nepřipustnost kompenzace při daňovém přeplatku)

Ust. § 14 odst. 1 písm. i) zákona o konkurzu a vyrovnání je zvláštním právním předpisem, zakotvujícím nepřipustnost kompenzace nejen soukromoprávních, ale i veřejnoprávních pohledávek. Jako speciální úprava má přednost před úpravou obecnou, obsaženou v ust. § 37a) zákona o daních z příjmu a § 40 odst. 11, § 59 a § 64 zákona o správě daní a poplatků (dále jen „ZSDP“). Pohledávka z titulu daňového přeplatku

je tedy součástí konkurzní podstaty a stát má postavení konkurzního věřitele jako kterýkoli jiný subjekt, přičemž daňové pohledávky jsou v konkurzním řízení pohledávkou druhé třídy.

Nález Ústavního soudu ze dne 23. února 2006, sp. zn. III. ÚS, 208/05

Tímto nálezem Ústavní soud zrušil rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. ledna 2005, č. j. 5 Afs 154/2004-59, rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 19. července 2004, č. j. 15 Ca 14/2004-40, rozhodnutí Finančního ředitelství v Ústí nad Labem ze dne 17. dubna 2003, č. j. 2814/150/03, a rozhodnutí Finančního úřadu v Litoměřicích ze dne 9. října 2002, č. j. 84838/02/196912/5597.

Z odůvodnění:

Včas podanou ústavní stížností, která i jinak byla podána co do formálních náležitostí ve shodě se zákonem č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“), napadl stěžovatel ve své daňové věci shora uvedené rozhodnutí orgánů veřejné moci a tvrdil, že jimi bylo zasaženo do jeho ústavně zaručených práv obsažených v čl. 2 odst. 2, čl. 11 odst. 1 a čl. 37 odst. 3 Listiny základních práv a svobod.

Jmenované orgány veřejné moci dovodily, že při postupu správce daně podle § 37a tehdy platného zák. č. 588/1992 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZDP“), a § 64 ZSDP v rámci daňového řízení při současně probíhajícím konkurzním řízení dochází k úhradě splatného daňového nedoplatku, tj. k úhradě dluhu na dani, a nikoli k započtení na majetek konkurzní podstaty ve smyslu soukromoprávní úpravy. Jinak řečeno, postupuje-li správce daně ve vztahu k daňovému subjektu poté, co byl na jeho majetek prohlášen konkurz podle § 64 odst. 2 ZSDP, není to v rozporu s § 14 písm. i) zák. č. 328/1991 Sb., o konkurzu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o „konkurzu a vyrovnání“), neboť se nejedná o nepřipustnou kompenzaci. Daňovou pohledávkou daňového subjektu vůči státu může být jen daňový přeplatek, který převyšuje případný daňový nedoplatek. Jen takový přeplatek je vratitelný, a to bez ohledu na prohlášení konkurzu. Nejvyšší správní soud uvedl, že při posouzení správnosti právního posouzení vycházel ze stanoviska svého pléna ze dne 29. dubna 2004 (publikováno ve Sbirce rozhodnutí Nejvyššího správního soudu č. 6/2004), k výkladu vztahu § 64 ZSDP a § 14 odst. 1 písm. i) zákona o konkurzu a vyrovnání.

V ústavní stížnosti stěžovatel – stručně shrnuto – uvádí, že na předmětnou věc bylo nesprávně aplikováno ustanovení zákona o dani z přidané hodnoty a nikoli ust. § 14 odst. 1 písm. i) zákona o konkurzu a vyrovnání o nepřipustnosti započtení na majetek patřící do konkurzní podstaty. Uvedené ustanovení zákona o konkurzu a vyrovnání má přednost před obecnou právní úpravou obsaženou v zákoně o dani z přidané hodnoty, neboť v opačném případě státní orgán zvýhodňuje stát. Stěžovatel navrhl zrušit napadená rozhodnutí orgánů veřejné moci, tak jsou vpředu označena.

Na základě výzvy Ústavního soudu (§ 42 odst. 4 zákona o Ústavním soudu) se k ústavní stížnosti vyjádřil Nejvyšší správní soud, Krajský soud v Ústí nad Labem, také Finanční ředitelství v Ústí nad Labem a Finanční úřad v Litoměřicích.

Nejvyšší správní soud ve svém vyjádření poukázal na své stanovisko ze dne 29. dubna 2004 (Sst 2/2003-225). Domnívá se, že k porušení ústavně zaručených práv stěžovatele nedošlo. Krajský soud v Ústí nad Labem odkázal na odůvodnění svého rozsudku. Finanční ředitelství v Ústí nad Labem uvedlo, že je povinno postupovat podle ZSDP. Nejednotnost použití daňového přeplatku po prohlášení konkurzu byla vyřešena stano-

z judikatury

viskem Nejvyššího správního soudu. Finanční ředitelství navrhlo zamítnutí ústavní stížnosti. Finanční úřad v Litoměřicích ve svém stručném vyjádření uvedl, že se v názoru na danou věc shoduje se stanoviskem nadřízeného orgánu, Finančního ředitelství v Ústí nad Labem.

Ústavní stížnost je důvodná.

Ústavní soud ve své konstantní rozhodovací praxi vymezil podmínky, za jejichž porušení nesprávná aplikace norem jednoduchého práva obecnými soudy vede k porušení ústavně zaručeného práva či svobody (k tomu srov. např. nálezy Ústavního soudu ve věci sp. zn. III. ÚS 173/02). Jednou z nich je situace, kdy právní předpis umožňuje různé interpretace norem jednoduchého práva. V takovém případě je povinností všech státních orgánů provést jejich interpretaci ústavně konformním způsobem (Pl. ÚS 5/96, Pl. ÚS 19/98, Pl. ÚS 15/98, Pl. ÚS 4/99, Pl. ÚS 10/99, Pl. ÚS 17/99). Tam, kde zákon připouští dvojný výklad, je tak třeba upřednostnit ten, který je co nejvíce souladný s ústavním pořádkem.

V rovině práva jednoduchého na věc dopadají ust. § 14 odst. 1 písm. i) zákona o konkurzu a vyrovnání, § 37a ZDP a § 64 ZSDP. Podle § 14 odst. 1 písm. i) zákona o konkurzu a vyrovnání započtení na majetek patřící do podstaty není přípustné. Podle § 37a ZDP pokud vznikne v důsledku vyměření nadměrného odpočtu vratitelný přeplatek, vrátí se plátcí bez žádosti do 30 dnů od vyměření nadměrného odpočtu, a to i v případě prohlášení konkurzu. Podle § 64 odst. 2 ZSDP se daňový přeplatek použije na úhradu případného nedoplatku u jiné daně nebo, není-li takového nedoplatku, jako záloha na dosud nesplacenou daňovou povinnost na dani, u které přeplatek vznikl. Přeplatek vrátí správce daně na žádost daňového subjektu za podmínek uvedených v § 64 odst. 4 až 8 ZSDP.

Dotčené orgány veřejné moci dospěly v dané věci k závěru, že postupuje-li správce daně ve vztahu k daňovému subjektu poté, co byl na jeho majetek prohlášen konkurz, podle v předchozím odstavci zmíněných ustanovení, není to v rozporu s § 14 odst. 1 písm. i) zákona o konkurzu a vyrovnání. Fakticky se tím přiklonily k názoru, že právní úprava v ZSDP a ZDP je speciální oproti obecné úpravě v zákoně o konkurzu a vyrovnání, čímž byl upřednostněn stát jako konkurzní věřitel z titulu daňové pohledávky.

Tento názor nemůže z pohledu ústavněprávního obstát. Ust. § 14 odst. 1 písm. i) zákona o konkurzu a vyrovnání je zvláštním právním předpisem, zakotvujícím nepřípustnost kompenzace nejen soukromoprávních, nýbrž rovněž soukromoprávních a veřejnoprávních pohledávek. Jako takové má proto v pozici speciální úpravy přednost před úpravou obecnou, obsaženou v ustanoveních § 37a ZDP a § 40 odst. 11, § 59 a § 64 ZSDP. Pohledávka z titulu daňového přeplatku je tedy součástí konkurzní podstaty a stát má postavení konkurzního věřitele jako kterýkoli jiný subjekt, přičemž daňové pohledávky státu jsou v konkurzním řízení pohledávkami druhé třídy (§ 32 odst. 4 zákona o konkurzu a vyrovnání). Dotčené orgány veřejné moci se proto v dané věci zaujetím jiného ústavně nekonformního právního názoru dostaly do rozporu s čl. 4 odst. 4 a čl. 11 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

Ostatně skutkově i právně obdobná problematika byla již Ústavním soudem řešena nálezy ve věcech sp. zn. III. ÚS 648/04 a I. ÚS 544/02 (dosud nepublikovány), v nichž se Ústavní soud postavil na obsahově shodné stanovisko; těmito nálezy, od jejichž rozhodovacích důvodů, na něž pro odůvodnění tohoto nálezu postačí odkázat, nebylo důvodů se odchýlit, je i Ústavní soud v této věci vázán (čl. 89 odst. 2 Ústavy ČR).

Za situace, jak byla shrnuta, Ústavní soud posoudil ústavní stížnost stěžovatele jako důvodnou a ústavní stížností napadená rozhodnutí orgánů veřejné moci, jak jsou vpředu označena, stojící v rozporu s čl. 4 odst. 4 a čl. 11 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, neboť jsou založena na

ústavně nekonformním právním názoru, zrušil [§ 82 odst. 1, odst. 2 písm. a), odst. 3 písm. b) zákona o Ústavním soudu]. Podle čl. 89 odst. 2 Ústavy ČR jsou vykonatelná rozhodnutí Ústavního soudu závazná pro všechny orgány i osoby.

❖ NÁLEZ ZASLALA JUDR. HANA KLÍMOVÁ, ADVOKÁTKA V PRAZE.
PRÁVNÍ VĚTA REDAKCE.

K otázce náležitosti výpovědi nájmu z bytu pro neplacení nájemného. Vliv stavu bytu při jeho předání nájemci na posouzení výpovědi. K posuzování kompenzační námitky proti pohledávce z nájemného ve vztahu k uplatnění výpovědi nájmu z bytu.

I. Uvedl-li žalobce ve výpovědi z nájmu bytu, že tříměsíční výpovědní lhůta podle § 710 odst. 3 obč. zák. počne běžet prvním dnem kalendářního měsíce následujícího po právní moci rozsudku, kterým soud k této výpovědi z nájmu přivolí, je nepochybné, na kdy připadá konec této lhůty.

Pronajímatel nemůže uvést datum skončení nájemního poměru, neboť v době, kdy výpověď dává, mu není známo, kdy rozsudek, bude-li jeho žalobě vyhověno, nabude právní moci. Podstatnou náležitostí výpovědi proto není uvedení data skončení běhu tříměsíční výpovědní lhůty.

II. Skutečnost, v jakém stavu byl nájemci byt předán, je pro právní posouzení výpovědi z nájmu bytu nerozhodná. V případě, že jsou v bytě závady, které podstatně nebo delší dobu zhoršují jeho užívání, má nájemce právo, dokud pronajímatel přes jeho upozornění tato závady neodstraní, na přiměřenou slevu z nájemného (§ 698 odst. 1 obč. zák.). Toto právo je však třeba podle § 699 obč. zák. uplatnit u pronajímatele bez zbytečného odkladu, nejpozději v šestiměsíční prekluzivní lhůtě od odstranění závad. Jestliže nájemník takový nárok neuplatní, je povinen platit nájemné v plné výši.

III. Jestliže projev vůle nájemce směřující k započtení protipohledávky proti nájemnému byl pronajímateli doručen až po dni, kdy výpověď z nájmu byla pronajímateli doručena, mohly se obě pohledávky setkat až po tomto dni. Existence výpovědního důvodu podle § 711 odst. 1 písm. d) obč. zák. je však třeba zkoumat ke dni, kdy byla výpověď z nájmu doručena nájemci.

Rozsudek Městského soudu v Praze z 1. září 2005, sp. zn. 36 Co 68/2003

Tímto rozsudkem Městský soud v Praze potvrdil rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 3 z 20. 5. 2003, č. j. 9 C 41/2003-18.

Z odůvodnění:

Napadeným rozsudkem soud prvního stupně přivolí k výpovědi z nájmu bytu, kterou dal žalobce žalované. Určil, že tříměsíční výpovědní lhůta počne běžet první den kalendářního měsíce následujícího po právní moci rozsudku, žalované uložil povinnost byt vyklidit a vyklizený odevzdat žalobci do 15 dnů po poskytnutí přístřeší a zavázal ji zaplatit žalobci na nákladech řízení částku 5025 Kč do 15 dnů od právní moci rozsudku k rukám advokáta JUDr. T.

z judikatury

Po provedeném dokazování vzal za zjištěné, že žalobce je vlastníkem domu, ve kterém je situován předmětný byt. Nájemkyní tohoto bytu je žalovaná. Ta od června 2002 do ledna 2003 neplatila nájemné a dluží tak na něm za dobu delší než tři měsíce 26 472 Kč. Neshledal důvodnou obranu žalované, která uvedla, že provedla na svůj náklad rekonstrukci bytu, když tato skutečnost bez dalšího neznámá, že není povinna platit nájemné. Uvedl, že pokud byt vyžadoval opravy, měla žalovaná právo po předchozím upozornění pronajímatele tyto závady odstranit a požadovat od něj náhradu účelně vynaložených nákladů podle § 691 občanského zákoníku. V řízení však bylo zjištěno, že žalobce sám uhradil fakturu za provedené instalatérské práce.

Na základě těchto skutečností soud 1. stupně dovodil, že výpovědní důvod podle § 711 odst. 1 písm. d) občanského zákoníku je naplněna výpověď, která je začleněna do žaloby, tak je platná. Proto k výpovědi z nájmu bytu přivoliil s tím, že podle § 712 odst. 5 věty první obč. zák. stačí žalované při vyklizení poskytnout přístřeší.

Výrok o nákladech řízení odůvodnil § 142 odst. 1 o. s. ř., když úspěšnému žalobci přiznal náhradu nákladů řízení, které sestávají ze zaplaceného soudního poplatku a nákladů prvního zastoupení.

Proti rozsudku podala včas odvolání žalovaná. Namítla, že rekonstrukci bytu neprováděla o své vůli, ale na základě rozhodnutí majitele a předpokládala, že žalobce proto uhradí její náklady. Uvedla, že účastníci si dohodli, že po dokončení rekonstrukce budou náklady žalované započteny oproti pohledávce žalobce na nájemném. Navrhla, aby odvolací soud napadený rozsudek zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

V doplnění odvolání namítla, že platební rozkaz, kterým jí bylo uloženo zaplatit dlužné nájemné, byl zrušen, když proti němu podala včas odpor. Dále se podrobně vyjádřila ke stavu bytu v době, kdy jej převzala, a uvedla, jaké opravy bylo nutné provést. Poukázala na to, že byt jí byl předán ve stavu nezpůsobilém k užívání, že si jej na své náklady nechala opravit a že doplnila nezbytné vybavení a zařízení bytu. Uvedla, že žalobce s těmito opravami vyslovil souhlas a souhlasil rovněž s tím, že jí uhradí náklady spojené s těmito opravami. Tento souhlas dle jejího názoru lze dovodit z toho, že žalobce v domě bydlí, je o dění v domě informován a bylo mu známo, že v bytě probíhají stavební práce. Dále uplatnila proti pohledávce žalobce na nájemném svoji pohledávku vůči žalobci z titulu provedených oprav v bytě ve stejné výši k započtení. V dalším doplnění odvolání poukázala na to, že výpověď z nájmu bytu obsažená v žalobě nesplňuje všechny hmotněprávní náležitosti, neboť v ní není uvedeno, k jakému datu má nájemní poměr skončit. V tomto směru poukázala na ustálenou soudní judikaturu.

Žalobce ve svém písemném vyjádření odkázal na správná skutková zjištění soudu prvního stupně a správné právní posouzení. Poukázal na to, že žalovaná měla svá tvrzení uplatnit v řízení před soudem prvního stupně. Pokud jde o její dluh na nájemném, akcentoval, že soudní řízení skončilo pravomocným rozhodnutím soudu o povinnosti žalované jej zaplatit. Navrhl potvrzení napadeného rozsudku jako věcně správného.

Odvolací soud doplnil řízení přečtením podstatné části spisu Obvodního soudu pro Prahu 3, sp. zn. 9 C 287/2003. Zjištění čerpal zejména z rozsudku z 16. března 2004, usnesení Městského soudu v Praze 9 z 9. listopadu 2004, výpovědi svědka M., svědka K. a žalované, dále z důkazu provedené listinou – nájemní smlouvou z 31. března 2002, fakturou ze 17. září 2002, z rozpisu prací a materiálů z 12. října 2002, z odporu žalované proti platebnímu rozkazu z 27. června 2003 a z opisů poštovních poukázek, které dokládají

platby nájemného. Po takto doplněném důkazním řízení neshledal odvolání žalované důvodným.

Soud prvního stupně správně dovodil, že žalobce je pronajímatel bytu, jehož nájemkyně je žalovaná. Mezi účastníky není sporu o tom, že žalovaná za období od června 2002 do ledna 2003 mu neplatila za užívání bytu nájemné ani žádné jiné úhrady.

Námítka žalované, že výpověď z nájmu bytu je neplatná, neboť v ní není uvedeno, k jakému datu skončí běh tříměsíční výpovědní lhůty, není důvodná. Výpověď z nájmu bytu obsažená ve skutkových tvrzeních žaloby je dostatečně srozumitelná a určitá. Předmětný byt, ohledně něhož byla výpověď dána, je řádně specifikován, ve výpovědi je řádně uplatněn výpovědní důvod [§ 711 odst. 1 písm. d) občanského zákoníku] a stejně tak je v ní uvedena výpovědní lhůta, kdy nájem bytu skončí. Podstatnou náležitostí výpovědi není uvedení data skončení běhu tříměsíční výpovědní lhůty, jak žalovaná dovozuje. Za situace, kdy žalobce jasně a konkrétně uvedl, že tříměsíční výpovědní lhůta počne běžet prvním dnem kalendářního měsíce následujícího po právní moci rozsudku, kterým soud k této výpovědi z nájmu přivoliil, je nepochybné, na kdy připadá konec této lhůty. Ustanovení § 122 odst. 2 obč. zák. jasně určuje pravidla výkladu stanovená kromě jiného i pro běh a konec lhůt. Takové určení je dostatečně srozumitelné a jasné. Pronajímatel ani nemůže konkrétněji datum skončení nájemního poměru uvést, neboť v době, kdy výpověď dává, mu není známo, kdy rozsudek, bude-li jeho žalobě vyhověno, nabude právní moci. Judikaturu, na kterou žalovaná ve svém odvolání poukazuje, na daný případ aplikovat nelze, neboť citovaná rozhodnutí pojednávají o tom, že výpověď z nájmu bytu musí obsahovat výpovědní lhůtu. Tuto náležitost výpovědi žalobce dané žalované splňuje. Lze tedy uzavřít, že předmětná výpověď splňuje všechny hmotněprávní náležitosti stanovené v § 710 občanského zákoníku a je platná. Za této situace se soud prvního stupně správně zabýval tím, zda výpovědní důvod podle § 711 odst. 1 písm. d) občanského zákoníku je naplněn.

Povinnost nájemce bytu řádně platit nájemné a ostatní úhrady spojené s užíváním bytu patří k základním jeho povinnostem. Její porušení po dobu delší než tři měsíce kvalifikuje občanský zákoník jako porušení povinností hrubým způsobem, pro které je pronajímatel oprávněn nájem bytu vypovědět.

Skutečnost, v jakém stavu byl nájemci byt předán, je pro právní posouzení nerozhodná. V případě, že jsou v bytě závady, které podstatně nebo delší dobu zhoršují jeho užívání, má nájemce právo, dokud pronajímatel přes jeho upozornění tyto závady neodstraní, na přiměřenou slevu z nájemného (§ 698 odst. 1 věty první obč. zák.). Toto právo je však třeba podle § 699 obč. zák. uplatnit u pronajímatele bez zbytečného odkladu, nejpozději v šestiměsíční prekluzivní lhůtě od odstranění závad. Žalovaná takový nárok neuplatnila, byla proto povinna platit nájemné v plné výši.

Žalovaná dále uvedla, že se žalobcem uzavřela tzv. tichou dohodu o tom, že rekonstrukci bytu provede na svoje náklady a tyto její náklady se započtou oproti pohledávkám žalobce na nájemném. Sama žalobci ovšem žádný přehled rekonstrukčních prací nepředložila. Toto tvrzení neprokázala, žalobce existenci takovéto dohody popřel, naopak uvedl, že žádná dohoda ohledně rekonstrukce v tom směru, že by měl žalované odpustit nájemné, uzavřena nebyla, pouze žalované řekl, že zaplatí to, co v domě zůstane. Ze spisu Obvodního soudu pro Prahu 3, zn. 9 C 287/2003, soud zjistil, že účastníci nebyli dohodnuti na tom, jakou částku z oprav bude hradit žalobce, ani na rozsahu prací a na tom, kdy by měly být dokončeny. Žalovaná pouze počítala s tím, že se prováděné práce v bytě projeví na kompenzaci nájemného. Z výpovědi

z judikatury

svědka K., který vykonával správu domu, zjistil, že žalovaná tvrdila, že se s žalobcem dohodla, že některé věci bude platit on a některé ona. Žádná konkrétní dohoda, z níž by bylo zřejmé, jaké opravy v bytě žalovaná zajistí, v jaké výši a jakým způsobem se bude žalobce na jejich úhradě podílet tedy mezi účastníky uzavřena nebyla a její existenci nelze dovozovat z toho, že žalobce v domě bydlí a o prováděných opravách v bytě musel vědět.

Žalovaná dále dovozuje, že pohledávka žalobce na nájemném zanikla započtením podle § 580 a následujících obč. zák. Ani tento její závěr není správný. Z obsahu spisu je zřejmé, že poprvé učinila projev směřující k započtení až ve svém podání z 24. srpna 2005, v němž vůči pohledávce žalobce na nájemném vyčíslila svoji pohledávku z titulu provedených oprav. Teprve dne 25. srpna 2005, kdy byl tento projev vůle žalované doručen žalobci, se mohly obě pohledávky setkat. Existenci výpovědního důvodu podle § 711 odst. 1 písm. d) obč. zák. je však třeba zkoumat ke dni, kdy byla výpověď z nájmu bytu doručena žalované, tedy k 1. březnu 2003, a k tomuto datu pohledávka žalobce vůči žalované z titulu nezaplaceného nájemného nepochybně existovala.

Pokud žalovaná uvádí, že proti platebnímu rozkazu, kterým jí bylo uloženo zaplatit žalobci částku 26 472 Kč podala včas odpor, je třeba jen odkázat na pravomocná rozhodnutí, ze kterých je jednoznačné, že povinnost žalované zaplatit dlužné nájemné byla stanovena platebním rozkazem ze dne 23. 5. 2003 č. j. Ro 188/2003-8, který nabyl právní moci dne 27. 6. 2003.

Za tohoto stavu věci nebylo nutné doplňovat dokazování dalšími důkazy, které žalovaná v odvolacím řízení navrhla, neboť skutkový stav byl po doplnění dokazování zjištěn úplně tak, aby bylo možno věc správně posoudit i po stránce právní a další dokazování již proto bylo nadbytečné.

Soud prvního stupně tak správně dovedl, že výpovědní důvod podle § 711 odst. 1 písm. d) obč. zák. pro hrubé porušení povinností nájemce vyplývajících z nájmu bytu je dán. Zabýval se i tím, zda výkon práva žalobce není v rozporu s dobrými mravy ve smyslu § 3 odst. 1 občanského zákoníku. Soudní judikatura již dříve dovedla, že při úvaze o aplikaci § 3 odst. 1 obč. zák. nelze přehlédnout, že zaplacení nájemného patří k základním povinnostem nájemce bytu, že ani v případě, že by pronajímatel neplnil své povinnosti, není po něm možno spravedlivě požadovat, aby mu byla ochrana jeho práva domáhat se přivolení k výpovědi z nájmu bytu odepřena, jestliže nájemce povinnost platit nájemné neplní dlouhodobě a svůj příslib nezmění ani v průběhu řízení o přivolení k výpovědi (rozsudek Nejvyššího soudu ČR zn. 26 Cdo 2083/2002 a zn. Cdo 2325/2003). V daném případě vzal odvolací soud v úvahu to, že žalovaná nájemné neplatila po dobu delší než půl roku, a ač v současné době již běžně nájemné hradí, svůj dluh na nájemném včetně příslušenství dosud neuhradila, ačkoliv jí tato povinnost byla uložena pravomocným platebním rozkazem.

Za této situace není výkon vymáhaného práva v rozporu s dobrými mravy.

Soud prvního stupně proto nepochybil, když k výpovědi z nájmu v bytu obsažené v žalobě přivolil a současně určil, ke kterému datu nájemní poměr skončí (ust. § 712 odst. 2 o.s.ř.). Správně posoudil též otázku bytové náhrady, kdy s ohledem na uplatněný výpovědní důvod stačí žalované podle § 712 odst. 5 věty první občanského zákoníku při vyklizení zajistit náhradní přístřeší.

Právní posouzení věci tak, jak je učinil soud I. stupně, je správné, odvolací důvod uvedený v § 205 odst. 2 písm. g) o.s.ř. naplněn není, a protože odvolací soud neshledal ani ji-



exekutorský úřad Teplice

Exekutorský úřad v Teplicích je významný a od svého vzniku neustále se rozvíjející úřad zaměřený na tuženskou i zahraniční klientelu od občanů a menších podnikatelů až po velké nadnárodní korporace.

Pro další rozšíření svých aktivit hledá spolupracovníky na pozici

exekutorský koncipient

Nabízíme:

profesní rozvoj, odpovídající finanční ohodnocení, příjemné pracovní prostředí, možnost firemního bytu

Požadujeme: pracovní nasazení, flexibilitu a vysokou úroveň právní kvalifikace

V případě zájmu zašlete písemně své nabídky s životopisem v českém jazyce e-mailem na adresu **exekutorskyurad@volny.cz** nebo poštou na adresu **Husitská 692/3, Teplice, 415 01**

z judikatury

né odvolací důvody uvedené v § 205 odst. 2 o.s.ř. (§ 212a odst. 1 o.s.ř.), byl napadený rozsudek potvrzen podle § 219 o.s.ř. jako věcně správný včetně správného nákladového výroku, který je v souladu s ustanovením § 142 odst. 1 o.s.ř.

❖ ROZSUDEK ZASLAL JUDR. IVAN TRUHLÁŘ, ADVOKÁT V PRAZE.
PRÁVNÍ VĚTA REDAKCE

Poznámka redakce: Názor, obsažený v odůvodnění a vyjádření v právní větě I., je odlišný od názoru autora JUDr. Luboše Chalupy v jeho diskusním článku „K náležitosti výpovědi z nájmu bytu“ (Bulletin advokacie č. 12/2005, s. 33).

K naplnění zákonných znaků trestného činu lichvy

I. Trestného činu lichvy podle § 253 odst. 1 tr. zák. se dopustí, kdo zneužívá něčí tísně, nezkušenosti nebo rozumové slabosti nebo něčího rozrušení, dá sobě nebo jinému poskytnout nebo slíbit plnění, jehož hodnota je k hodnotě vzájemného plnění v hrubém nepoměru, nebo buď takovou pohledávku uplatní nebo v úmyslu uplatnit ji na sebe převede. Je přitom třeba splnění obou podmínek.

II. Výši sjednaného a vymáhaného úroku nelze kompenzovat rizikovost osob poškozených jako dlužníků, neboť i v takových souvislostech existuje určitá hranice, která odděluje standardní podnikatelskou činnost a lichvu. Poskytnutí peněžité půjčky s úrokem dosahujícím až 200 % za rok vytváří nepochybně hrubý nepoměr v uvedeném smyslu. Lichvářskou povahu mají i smlouvy o převodu nemovitostí uzavřené s poškozeným za účelem zajištění pohledávek z půjček, jestliže hodnota nemovitostí, jichž se tyto smlouvy týkají, značně přesahuje výši půjčených peněžitých částek. Není v dané souvislosti rozhodující souhlas poškozeného. Ten se může uplatnit toliko za situace, kdy poškozený rozhoduje pouze o svých soukromých zájmech. Objekt tr. činu lichvy je však širší, zahrnuje i obecnější ochranu společnosti před uplatňováním hrubě nepřiměřených podmínek pro poskytnutí plnění v závazkových vztazích.

III. Rozhodující podmínkou posouzení podmínek lichvy je i to, zda hodnota plnění je v hrubém nepoměru k hodnotě vzájemného plnění právě z důvodu tísně, nezkušenosti nebo rozumové slabosti nebo rozrušení. Znak spočívající ve zneužití tísně nelze jen formálně konstatovat, ale musí být součástí rozhodných skutkových okolností. Bez dalšího se nemůže jednat např. jen o nutnou potřebu peněz, ale o situaci kvalifikovanou, i když nedostatek finančních prostředků např. vážně ohrožuje společenské postavení nebo majetkové poměry poškozeného. Nejsou-li takové skutečnosti zjištěny, nelze dovodit naplnění objektivní stránky skutkové podstaty trestného činu lichvy. Na počátku poskytnutí nebo slíbení hrubě nepoměrného plnění musí být zneužití určitého stavu, v němž se nacházel poškozený. Slib nebo poskytnutí lichvářského plnění samy o sobě nejsou tak trestněprávně relevantní jednáním, neboť nenaplníují všechny

znaky skutkové podstaty trestného činu lichvy, ani jiného trestného činu podle tr. zák. Sjednání např. lichvářského úroku nebo dalších nevýhodných podmínek proto může mít bez dalších okolností dopad jen v oblasti civilního práva, nikoliv z hlediska práva trestního.

IV. Při trestném činu lichvy výše způsobené škody pro soukromoprávní účely, která je rozhodující pro rozsah nároků poškozených, o němž se rozhoduje podle § 228 odst. 1 tr. ř., může být odlišná od prospěchu získaného pachatelem tr. činu lichvy. Poškození by neměli současně nárok na náhradu škody, ale nárok na vydání bezdůvodného obohacení, nejsou proto oprávněni učinit návrh podle § 43 odst. 3 tr. ř. a soud by nemohl postupovat ve smyslu § 228 odst. 1 tr. ř. Poškození by se museli se svými nároky obrátit na soukromoprávní řízení s návrhem na vyslovení neplatnosti příslušné smlouvy o půjčce a zároveň uložení vzájemné povinnosti stranám této smlouvy vrátit si plnění, které by představovalo bezdůvodné obohacení.

V. Jestliže obviněný spoléhal na názor svého právního nástupce, nelze z toho dovozovat jeho beztrestnost, pouze lze do jisté míry zohlednit při posouzení celé věci, zejména osoby pachatele.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR z 12. 1. 2005,
sp. zn. 5 Tdo 1282/2004

Z odůvodnění:

Obviněný O. M. byl rozsudkem Okresního soudu v Nymburce ze dne 26. 1. 2004, sp. zn. 1 T 148/2003, ve spojení s rozsudkem Krajského soudu v Praze ze dne 9. 6. 2004, sp. zn. 9 To 150/2004, uznán vinným trestným činem lichvy podle § 253 odst. 1, 2 tr. zák., jehož se dopustil 15 dílčími útoky popsány pod body 1. až 15. výroku o vině v rozsudku odvolacího soudu, které spočívaly v tom, že půjčoval poškozeným různé finanční částky s vyšším úrokem pohybujícím se od 70 % až do 200 % ročně, přičemž s poškozenými současně se smlouvami o půjčce obvykle uzavíral kupní smlouvy týkající se jejich nemovitostí (rodinných domů a bytů, resp. členských práv a povinností v bytovém družstvu) za účelem zajištění závažku a tyto smlouvy také v sedmi případech realizoval.

Dále byl obviněný O. M. uznán vinným trestným činem zpronevěry podle § 248 odst. 1, 2 tr. zák., kterého se dopustil jednáním, popsáným pod bodem 2. výroku o vině Okresního soudu v Nymburce. Za to byl obviněný odsouzen podle § 253 odst. 2 tr. zák. za použití § 35 odst. 1 tr. zák. k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání 33 měsíců, k jehož výkonu by zařazen podle § 39a odst. 3 tr. zák. do věznic s dozorem. Současně byl obviněnému podle § 49 odst. 1 a § 50 odst. 1 tr. zák. uložen trest zákazu činnosti spočívající v zákazu provozování živnosti s předmětem podnikání zastavárna v trvání 6 let a postupem podle § 228 odst. 1 a § 229 odst. 1 tr. řádu bylo rozhodnuto o nárocích poškozených na náhradu škody.

Citovaný rozsudek Krajského soudu v Praze byl vydán z podnětu odvolání obviněného. Odvolací soud postupem podle § 258 odst. 1 písm. b), f), odst. 2 tr. řádu zrušil napadený rozsudek Okresního soudu v Nymburce v části výroku o vině a v celém výroku o trestu a výroku o náhradě škody a podle § 259 odst. 3 písm. a), b) tr. řádu sám znovu rozhodl popsáným způsobem.

z judikatury

Proti uvedenému rozsudku Krajského soudu v Praze podal obviněný O. M. prostřednictvím svého obhájce dne 23. 9. 2004 dovolání, které opřel o dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. řádu.

Podle názoru obviněného soud prvního stupně učinil celou řadu skutkových zjištění, která obviněný nepochybně, avšak namítá jejich nesprávnou interpretaci a současně i absenci takových zjištění, o něž by bylo možné zákonným způsobem opřít závěr o vině. Obviněný především shledává nedostatek skutkových zjištění, z nichž by bylo možné činit závěr o jeho – byť jen nepřímém – úmyslu dopustit se trestného činu lichvy a zpronevěry, který neměl. Podle názoru obviněného v závěrech soudu rovněž absentuje jakékoliv skutkové zjištění o konkrétním jednání jeho zákazníka, které by bylo právně interpretovatelné jako lichva a zpronevěra.

Jak dále obviněný O. M. v dovolání zdůrazňuje, svoji činnost spočívající v půjčování peněz provozoval jako oficiálně a řádně povolený předmět podnikání a zcela záviselo na vůli jeho zákazníků, zda chtějí půjčit peněžní prostředky a jakou zástavu nabízejí, když on sám je nevyhledával, přičemž zákazníci měli vždy možnost se také seznámit s obsahem smluv, tudíž jim v nich nemohl nic zatajovat. Zákazníci podle tvrzení obviněného vždy věděli, co požadují, tj. poskytnutí úvěru a za jakých podmínek uzavírají smlouvu. Za nerozhodnou pak obviněný považuje otázku, zda jsou tyto smlouvy hodnoceny jako nevýhodné pro jednu stranu, resp., zda byly zákazníkům s ohledem na jejich intelektuální vědomí známy důsledky jejich právních úkonů.

Ve svém dovolání obviněný O. M. rovněž připomíná, že v rámci své živnosti půjčoval peníze mimo jiné i osobám, jimž nikdo jiný, zejména peněžní ústavy, nebyl ochoten půjčit. Tuto skutečnost všichni poškození doznávají a připouštějí, že obviněný byl jediný, kdo pro ně mohl být zdrojem finančních

prostředků. Důvodem, proč jim žádný jiný subjekt nepůjčil, přitom byla podle obviněného okolnost, že nebyli schopni půjčky splácet. Pokud tedy obviněný zákazníkům poskytl takto rizikové úvěry, na druhé straně musel riziko kompenzovat jiným způsobem, a to především úrokem. Jak ovšem obviněný tvrdí, nezjišťoval, jaké byly subjektivní motivy jednotlivých žádostí o poskytnutí finančních prostředků, resp. jaké více či méně naléhavé důvody vedly zákazníky k žádosti o půjčku. Podle názoru obviněného ve všech případech šlo o finanční nedostatečnost způsobenou banálními důvody, když všichni poškození měli možnost svoji situaci řešit jiným standardním způsobem a ve zcela nejhorším případě prodat část svého majetku a uhradit dluhy, které způsobili.

Z hlediska naplnění skutkové podstaty trestných činů, za které byl obviněný O. M. uznán vinným, byla podle jeho názoru důležitá subjektivní stránka. K tomu obviněný uvádí, že jako podnikatel spoléhal na informace svého právního zástupce JUDr. Ing. R. A., který považoval jeho jednání za legální a jako svědek ve věci i vysvětlil, proč tomu tak je. Dále obviněný zpochybnil argumentaci soudu prvního stupně, spočívající v tom, že obviněný postupoval systematicky a promyšleně s cílem realizovat maximální zisky, pokud možno v nejkratší době a někdy i razantním způsobem, což je však podle názoru obviněného podstatou každého podnikání, jestliže má být úspěšné. Obviněný nesouhlasí ani s tvrzením soudu, podle něhož jediným záměrem obviněného byla realizace maximálního zisku na úkor radikálního zhoršení sociální situace jeho dlužníků, protože podle obviněného vymáhání jakékoliv pohledávky může skončit radikálním zhoršením situace dlužníka, pokud nechce nebo není schopen svůj dluh řádně zaplatit.

Výše úroků byla podle přesvědčení obviněného O. M. dána trhem a nemohla být vyšší než u jiných obdobných pod-



Sestavte si výbavu k V70 a XC70 v hodnotě 80 000 Kč zdarma!

VOLVO KOMBI – CHRAŇTE SVÉ POKLADY



Každý máme v životě něco nebo někoho, na kom nám záleží úplně nejvíc. Můžou to být přátelé, koničky, rodina nebo smečka psů. Ať už je ten nejcennější pro Vás kdokoli, s vozy Volvo budete mít jistotu, že je vždy v pořádku a bezpečí. Nyní si navíc k novému vozu můžete vybrat libovolnou výbavu v hodnotě **80 000 Kč** (vč. DPH).

Nabídka platí pro modely **V70, XC70** zakoupené a dodané do 30. 6. 2006. Více informací u Vašeho dealera Volvo nebo na www.volvocars.cz.

EMISE od 172 do 266 CO₂ g/km.
Spotřeba paliva (kombinovaná jízda,
litry na 100 km): min 6,5; max 11,1.

z judikatury

nikatelů, což potvrdili i poškození, kteří se snažili získat úvěr jinde, přičemž výše úroků byla ovlivněna charakterem dlužníků, u nichž je vysoké riziko nevyhovitelnosti pohledávky. Pokud soudy obou stupňů při výpočtu újmy vycházely ze znaleckého posudku, který srovnával výši úroků požadovaných obviněným v rozhodné době s úroky u bank, pokládá obviněný tento postup za nesprávný, neboť banky nebyly ochotné za takových podmínek riziko úvěru podstupovat, tudíž cena půjčky pro všechny poškozené byla daleko vyšší. Obviněný nesouhlasí ani s výrokem o náhradě škody.

Závěrem obviněný uvádí názor, podle kterého pachatelem trestného činu lichvy podle § 253 odst. 1 alinea druhá tr. zák. je osoba rozdílná od toho, kdo lichvářskou pohledávku podle § 253 odst. 1 alinea první tr. zák. sjednal, tedy pokud by si pachatel dal slíbit plnění za podmínek podle § 253 odst. 1 alinea první tr. zák. a pak by pohledávku sám uplatnil, přičítalo by se mu z hlediska viny jen jednání podle tohoto ustanovení (alinea první). Obviněný rovněž poukázal na skutečnost, že v posuzovaném případě šlo (alespoň zčásti) o obchodní vztahy, u nichž jsou za legální považovány i smlouvy uzavřené v tísní a za nápadně nevýhodných podmínek, takže jejich uzavřením nemohl být spáchán trestný čin.

Po přezkoumání dospěl Nejvyšší soud k závěru, že dovolání obviněného O. M. je částečně důvodné. Trestného činu lichvy podle § 253 odst. 1 tr. zák. se dopustí ten, kdo zneužívá něčí tísně, nezkušenosti nebo rozumové slabosti nebo něčího rozrušení, dá sobě nebo jinému poskytnout nebo slíbit plnění, jehož hodnota je k hodnotě vzájemného plnění v hrubém nepoměru (alinea první), nebo kdo takovou pohledávku uplatní nebo v úmyslu uplatnit ji na sebe převede (alinea druhá, tzv. palichva). Z citované dikce zákona je zřejmé, že pro naplnění skutkové podstaty tohoto trestného činu je především nutné splnění dvou podmínek. První z nich spočívá ve slibu nebo v poskytnutí lichvářského plnění, tedy takového plnění, jehož hodnota je v hrubém nepoměru ve vztahu k hodnotě plnění poškozeného. Druhou podmínkou lichvy je potom skutečnost, že poškozená osoba se vztahu, v jehož rámci pachatel slíbila či poskytla plnění charakterizované uvedeným hrubým nepoměrem, účastní z důvodu své tísně, nezkušenosti, rozumové slabosti nebo svého rozrušení. Mezi zneužitím stavu tísně, nezkušenosti, rozumové slabosti nebo rozrušení poškozeného na straně jedné a hrubým nepoměrem plnění poskytnutého nebo slíbeného pachatelem či jiné osobě na straně druhé přitom musí být příčinná souvislost, tj. uvedený stav poškozeného je alespoň jednou z příčin, na jejichž podkladě poškozený vstoupil do nevýhodného vztahu s pachatelem.

Za existence popsaných okolností může pachatel spáchat trestný čin lichvy podle § 253 odst. 1 tr. zák. buď tím, že vzájemně hrubě nepoměrné plnění dá sobě nebo jinému poskytnout nebo slíbit (alinea první), nebo pohledávku na takové plnění uplatní nebo v úmyslu uplatnit ji na sebe převede (alinea druhá). Jedná se přitom ve smyslu § 3 odst. 3 tr. zák. o trestný čin úmyslný, tudíž pachatel musí jednat alespoň v nepřímém úmyslu (§ 4 tr. zák.).

Ze skutkových zjištění učiněných soudy obou stupňů v posuzované věci je zřejmé, že obviněný O. M. uzavřel v 15 případech s poškozenými smlouvy o půjčce, na jejichž základě poškození převzali od obviněného různé finanční částky a zavázali se je v určité době vrátit, a to spolu s úrokem ve výši 70 až 200 % ročně. Současně bylo ve většině případů sjednáno zajištění těchto závazků ve formě sepsání kupních smluv na nemovitosti náležející poškozeným, resp. smluv o převodu jejich členských práv v bytovém družstvu, přičemž realizace těchto smluv byla odložena pro případ, že by poškození nesplatili půjčené peníze dle dohody. V několika případech pak obviněný skutečně převedl vlastnická práva k uvedeným nemovitostem na sebe. Vzhledem ke zmíněné výši úročení

a s přihlédnutím též k výrazně vyšším hodnotám nemovitostí, než jaká byla výše půjčených peněžních částek, je možné přisvědčit závěrům soudů obou stupňů, že se jednalo o lichvářský úrok, resp. o lichvářské plnění. Přitom lichvářskou povahu nemusí mít jen samotné plnění (jistina), které má poškozený poskytnout pachateli, ale postačí, má-li takovou povahu alespoň příslušenství pohledávky, např. úrok z půjčených peněz (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 4. 2003, sp. zn. 5 Tdo 248/2003, publikované pod č. T 597 Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu, svazek č. 25). V jednání pachatele, který si kromě plnění vyplývajícího ze smlouvy o půjčce pro případ, že tento hlavní závazek nebude protistranou splněn, nechá slíbit ve formě zajištění závazku převodem práva (např. podle § 553 občanského zákoníku) další plnění třeba v podobě převodu vlastnického práva k nemovitosti na základě kupní smlouvy, lze ve vztahu k tomuto akcesorickému závazku – při naplnění všech ostatních znaků – spatřovat odpovědnost za trestný čin lichvy (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 3. 2001, sp. zn. 4 Tz 6/2001, publikovaný pod č. T 108 Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu, svazek č. 4).

Proto Nejvyšší soud neakceptoval dovolací námitky obviněného O. M. spočívající v tom, že výši sjednaného a vymáhaného úroku toliko kompenzoval rizikovost osob poškozených jako dlužníků, neboť i v takových souvislostech existuje určitá hranice, která odděluje standardní podnikatelskou činnost provozovanou v souladu s právním řádem a lichvu. Uvedenou hranici je ve smyslu trestního zákona to, co lze pokládat již za hrubý nepoměr mezi vzájemnými plněními pachatele a poškozeného. Poskytnutí půjčky finanční částky s úrokem dosahujícím až 200 % za rok pak bezpochyby hrubý poměr vytváří, což odpovídá i dosavadní soudní praxi, od níž Nejvyšší soud nemá důvod se odchylovat (srov. rozhodnutí č. 5/2001-II. Sb. rozh. tr.). Navíc lichvářskou povahu mají i smlouvy o převodu nemovitostí, resp. o převodu členských práv v bytovém družstvu, které obviněný uzavřel s poškozenými za účelem zajištění svých pohledávek z půjček, protože hodnota nemovitostí, jichž se tyto smlouvy týkaly, ve většině případů značně přesahovala výši peněžních částek půjčených poškozeným.

Za nerozhodné v této souvislosti považuje Nejvyšší soud tvrzení obviněného O. M., podle kterého své klienty nevyhledával a poskytnutí půjčky záviselo zcela na jejich vůli. Souhlas poškozeného, k němuž tato argumentace směřuje a který jinak obecně právní teorie i soudní praxe považují za skutečnost, vylučující trestnost činu, se totiž může uplatnit toliko za situace, když poškozený rozhoduje pouze o svých soukromých zájmech (takový souhlas se může týkat např. zničení věci). Objekt trestného činu lichvy podle § 253 odst. 1 tr. zák. je však širší, neboť nezahrnuje toliko ochranu soukromého majetku poškozeného, ale i obecnější ochranu společnosti před uplatňováním hrubě nepřiměřených podmínek pro poskytnutí plnění v závazkových vztazích, což by ve svém důsledku mohlo vést k hospodářsky neopodstatněným přesunům majetku a ke značným negativním sociálním dopadům. **Do jisté míry lze při posouzení celé věci, zejména pak osoby pachatele, zohlednit skutečnost, že se obviněný spoléhal na názor svého právního zástupce, ale ani zde se nejedná o důvod, z něhož by bylo možné dovozovat beztrestnost obviněného.**

K jinému závěru však Nejvyšší soud dospěl při posouzení, zda byla naplněna i druhá rozhodující podmínka lichvy, tedy že poškozená osoba slíbila či poskytla plnění, jehož hodnota je v hrubém nepoměru k hodnotě vzájemného plnění, právě z důvodu své tísně, nezkušenosti nebo rozumové slabosti nebo rozrušení. Žádná konkrétní skutková zjištění, z nichž by bylo možné takovou skutečnost dovodit, totiž učiněna nebyla. Odvolací soud sice ve svém rozhodnutí uvádí, že prakticky ve všech případech dílčích útoků obviněného O. M. by bylo možné dovodit stav tísně poškozených již v době uzavírání

z judikatury

předmětných smluv s obviněným. Podle názoru odvolacího soudu lze takový závěr učinit nejen z výpovědi obviněného, podle níž si byl vědom, že poškození peníze nutně potřebují, ale i z toho, že poškození uzavřeli pro ně nevýhodné smlouvy. K tomu Nejvyšší soud připomíná, že znak, spočívající ve zneužití tísně, který soudy obou stupňů v jednání obviněného podle právní věty výroku o vině dovodily, nelze jen formálně konstatovat, ale jako znak skutkové podstaty musí být součástí rozhodných skutkových okolností, resp. pro jeho existenci musí být k dispozici relevantní skutkové podklady. Rovněž je třeba zohlednit, že stav tísně je vykládán zejména jako mimořádně tíživá situace poškozeného. Proto se bez dalšího nemůže jednat např. jen o nutnou potřebu peněz, ale o situaci kvalifikovanou, když nedostatek finančních prostředků např. vážně ohrožuje společenské postavení nebo majetkové poměry poškozeného. Takovému závěru mohou do jisté míry nasvědčovat toliko okolnosti týkající se skutku popsaného pod bodem 1 výroku o vině v rozsudku odvolacího soudu, když podle tvrzení zmíněného pouze v jeho odůvodnění chtěl údajně poškozený v případě, pokud mu obviněný peníze nepůjčí, spáchat sebevraždu; tato skutečnost ovšem nebyla zahrnuta mezi relevantní skutková zjištění. V rámci skutku popsaného pod bodem 3. výroku o vině v rozsudku odvolacího soudu je potom uvedeno, že poškozený byl ve finanční tísní v důsledku dluhů z karet, avšak ani to není možné považovat za projev tísně, nezkušenosti nebo rozumové slabosti nebo rozrušení ve smyslu ustanovení § 253 odst. 1 tr. zák. K následným úvahám odvolacího soudu obsaženým v odůvodnění jeho rozhodnutí a týkajícím se možného využití nezkušenosti poškozených obviněným lze jen dodat, že nejde o právně relevantní závěry, protože odvolací soud podle právní věty výroku o vině neposoudil jednání obviněného jako zneužívající nezkušenosti poškozených. Za této situace tak nelze jakýmkoli způsobem dovodit naplnění objektivní stránky skutkové podstaty trestného činu lichvy, a to jak podle aliny první, tak ani podle aliny druhé ustanovení § 253 odst. 1 tr. zák., neboť pro obě alternativy je nutné naplnění podmínky, že na počátku poskytnutí nebo slíbení hrubě nepoměrného plnění musí být zneužití určitého stavu, v němž se nacházel poškozený.

Z popsaného závěru je také zřejmé, že slib nebo poskytnutí lichvářského (hrubě nepoměrného) plnění není samo o sobě trestněprávně relevantním jednáním, neboť nenaplní všechny znaky skutkové podstaty trestného činu lichvy, ani žádného jiného trestného činu stanoveného trestním zákonem. Sjednání např. lichvářského úroku nebo dalších nevýhodných podmínek proto může mít bez dalších okolností dopady jen v oblasti civilního práva (srov. ustanovení § 39 a § 49 občanského zákoníku), nikoliv z hlediska trestního práva.

Soudy dříve činné ve věci aplikovaly stran stavu tísně poškozených následující právní úvahu. Poškození podle skutkových zjištění uzavřeli s obviněným O. M. smlouvy o půjčkách, jejichž znakem byly nepřiměřeně vysoké úroky a nevýhodné kupní smlouvy na nemovitosti, resp. smlouvy o převodu členských práv v bytovém družstvu. Když potom obviněný začal nárokovat plnění a hrozit realizací převodu nemovitostí, v nichž poškození buď přímo bydleli, nebo se jednalo o podstatnou část jejich majetku, vyvolalo to na jejich straně podle mínění soudů jednu z nejzávažnějších forem tísně a obviněný tak podle názoru soudů obou stupňů naplnil znaky trestného činu lichvy podle § 253 odst. 1 alinea druhá tr. zák. (byť takto konkrétní odkaz na příslušné ustanovení trestního zákona ve výroku o vině chybí).

K tomu a i v návaznosti na argumentaci obviněného O. M. popsanou v závěru jeho dovolání Nejvyšší soud uvádí, že v obecném smyslu je možná situace, když pachatel nejprve sjedná s poškozenými, kteří jednají ve stavu tísně, nezkušenosti, rozumové slabosti nebo rozrušení, plnění vykazující hrubý

nepoměr (ve vztahu k vzájemnému plnění pachatele) a toto plnění později uplatňuje, přičemž trestného činu se dopustí až zmíněným uplatněním lichvářské pohledávky. Může se tak totiž stát tehdy, jestliže pachatel sjednal původní lichvářskou pohledávku bez toho, aby věděl o tísní, nezkušenosti, rozumové slabosti nebo rozrušení poškozeného, pokud ovšem uvedený stav poškozeného byl pachateli znám alespoň v době, kdy uplatnil svou lichvářskou pohledávku (srov. již citované usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 4. 2003, sp. zn. 5 Tdo 248/2003, publikované pod č. T 597 Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu, svazek č. 25). I za této situace však musí platit, že stav tísně, nezkušenosti, rozumové slabosti nebo rozrušení poškozeného v době slíbení nebo poskytnutí plnění objektivně existoval a sjednání hrubě nepoměrného plnění je s ním v příčinné souvislosti. V posuzovaném případě však ani takový závěr vyslovit nelze, neboť, jak již bylo uvedeno, ohledně stavu poškozených v době sjednání smluv o půjčkách s obviněným žádná relevantní skutková zjištění učiněna nebyla.

Navíc zde platí to, na co správně poukazuje obviněný O. M. ve svém dovolání, totiž, že pokud si pachatel nejdříve – zneužívaje tísně, nezkušenosti, rozumové slabosti nebo rozrušení poškozeného – dal slíbit plnění, jehož hodnota je v hrubém nepoměru k hodnotě vzájemného plnění, a poté takovou pohledávku sám uplatnil, přičítá se mu z hlediska viny jen jednáni podle § 253 odst. 1 alinea první tr. zák., nikoliv (též) jednání podle § 253 odst. 1 alinea druhá tr. zák. (tzv. palichva). Rozhodné skutkové okolnosti tedy musí poskytovat spolehlivý podklad i pro právní posouzení věci z tohoto hlediska, včetně rozlišení, která z obou alternativ byla naplněna.

Nejvyšší soud tak konstatuje, že soudy obou stupňů neucínily potřebná skutková zjištění nutná k tomu, aby ve vztahu k jednání obviněného O. M. popsanému pod body 1. a 15. výroku o vině v napadeném rozsudku Krajského soudu v Praze bylo možné učinit závěr o naplnění znaků objektivní stránky skutkové podstaty trestného činu lichvy podle § 253 odst. 1 tr. zák., resp. podle některé z jeho aliní. Proto také není možné ani posoudit, zda je v potřebné formě dáno zavinění obviněného, zahrnující všechny další znaky skutkové podstaty. V uvedeném rozsahu je proto dovolání obviněného důvodné.

Obviněný O. M. ve svém dovolání rovněž napadl výrok o náhradě škody, když uvedl, že znalec, z jehož posudku soudy obou stupňů při stanovení výše škody vycházely, postupoval chybně, neboť srovnával výši úroků poskytovaných obviněným v rozhodné době s úroky u bank, které však nebyly ochotné za podmínek daných u poškozených postupovat riziko úvěru, a proto cena půjčky pro všechny poškozené byla daleko vyšší.

Pouze na okraj Nejvyšší soud k této problematice poznamenává, že výše způsobené škody pro soukromoprávní účely, která je rozhodující pro rozsah nároku poškozených, o němž se rozhoduje postupem podle § 228 odst. 1 tr. řádu, může být odlišná od prospěchu získaného pachatelem trestného činu lichvy podle § 253 odst. 1, 2 tr. zák., ohledně jehož určení je třeba vycházet z pravidel stanovených pro posuzování výše škody a prospěchu pro trestněprávní účely podle § 89 odst. 11 a 12 tr. zák.

Pokud jde o posouzení soukromoprávního nároku poškozených, jehož výši obviněný O. M. rovněž napadá, bylo by zřejmě nutné zvážit, zda a s jakými ustanoveními soukromoprávních předpisů jsou v rozporu smlouvy o půjčkách, sjednané mezi obviněným a poškozenými. Podle názoru Nejvyššího soudu občanskoprávní smlouva obsahující povinnost plnit lichvářské úroky může být v rozporu s dobrými mravy, přičemž takový rozpor je podle § 39 občanského zákoníku sankcionován neplatností smlouvy. Stejný závěr by bylo nutné učinit, pokud by bylo zjištěno, že poškození tyto smlouvy uzavřeli v tísní a za nápadně nevýhodných podmínek (§ 49 občanského zákoníku). V případě, že je smlouva neplatná, je podle § 457 občanského

z judikatury

zákoníku každý z účastníků povinen vrátit druhému vše, co podle ní dostal, neboť ten, kdo by přijaté plnění z neplatného právního úkonu nevydal, by byl bezdůvodně obohacen.

Z uvedených úvah opřených o aplikaci citovaných soukromoprávních předpisů by vyplývaly především následující závěry. Poškození by neměli vůči obviněnému nárok na náhradu škody, ale nárok na vydání bezdůvodného obohacení. Z toho důvodu by sice byli poškozenými ve smyslu § 43 odst. 1 tr. řádu, neboť jim byla způsobena jiná újma vyplývající z toho, že mezi plněním jimi poskytnutým a jimi přijatým byl hrubý nepoměr v jejich neprospěch, tedy že byl případně zjištěným trestným činem zkrácen jejich majetek. Poškozeným by však současně nevznikl proti obviněnému nárok na náhradu škody, proto by nebyli oprávněni podle § 43 odst. 3 tr. řádu navrhnout soudu, aby v odsuzujícím rozsudku uložil obviněnému povinnost tuto škodu nahradit, a proto by tudíž soudy činné ve věci ani nemohly postupovat ve smyslu § 228 odst. 1 tr. řádu. Poškození by se museli se svými nároky, pokud by je obviněný nesplnil dobrovolně, obrátit na soukromoprávní řízení a navrhnout jednak vyslovení neplatnosti příslušné smlouvy o půjčce a zároveň uložení vzájemné povinnosti stranám této smlouvy vrátit si plnění, které by představovalo jejich bezdůvodné obohacení.

Nejvyšší soud tak závěrem konstatuje, že na základě dosud zjištěného skutkového stavu věci není možné učinit závěr, zda se obviněný O. M. jednáním popsaným pod body 1. až 15. výroku o vině v rozsudku Krajského soudu v Praze dopustil trestného činu lichvy podle § 253 odst. 1 alinea první či druhá, odst. 2 tr. zák., či nikoliv, neboť z napadeného rozhodnutí není zřejmé, zda lze v jednání obviněného dovést všechny znaky některé ze skutkových podstat uvedených v citovaných ustanoveních.

Krajský soud v Praze v potřebném rozsahu opětovně pro-

jedná trestní věc obviněného O. M. a odstraní vady vytknuté tímto rozhodnutím Nejvyššího soudu. Přitom především zjistí a náležitě vyjádří další potřebné okolnosti týkající se stavu či situace poškozených v době sjednání půjček ve vztahu k alternativám obsaženým v ustanovení § 253 odst. 1 tr. zák. a následně případně posoudí, zda jsou zjištěné skutečnosti zahrnuty úmyslným zaviněním obviněného. Poté odvolací soud opětovně zhodnotí, jestli jsou posuzovanými skutky či některými z nich naplněny znaky skutkové podstaty trestného činu lichvy podle § 253 odst. 1 alinea první nebo druhá, odst. 2 tr. zák. či trestného činu jiného nebo žádného a vysloví tomu odpovídající výrok o vině, trestu, případně též o odpovědnosti za způsobenou škodu.

❖ PRÁVNÍ VĚTA REDAKCE. ROZHODNUTÍ LZE V PLNÉM ZNĚNÍ VYHLEDAT NA INTERNETOVÝCH STRÁNKÁCH NS.

Z ROZHODNUTÍ OTIŠTĚNÝCH V JINÝCH ODBOURNÝCH PERIODIKÁCH

Rozsudek Nejvyššího správního soudu (NSS) ze 17. 2. 2005, č. j. 2 Afs 5/2005-96. Sbírka rozhodnutí NSS č. 6/05, poř. č. 558.

V tomto rozsudku se NSS vyjadřuje k otázce odročení soudního jednání z důvodu pracovní neschopnosti účastníka

Obchodní jednání, snídane, oběd či večeře v samotném centru, v luxusním a klidném prostředí
HOTEL PARIŽ JE TA PRAVÁ VOLBA!



SNÍDANĚ, SCHŮZKY BĚHEM DNE

• • •
Café de Paris

Velký výběr vynikajících káv, speciální čaje z čerstvých bylinek, snídane a la carte, lehké a rychlé obědy, delikátní dezerty a domácí koláče od našich cukrářů.



OBĚDY, VEČEŘE

• • •
Restaurant Sarah Bernhardt

Rychlé obchodní obědy či opulentní večeře s jedinečným výběrem vín a unikátní atmosférou této secesní perly.
POLEDNÍ NOVINKA: Rychlé polední menu v gourmet stylu - denně aktualizovaný výběr dvou menu vč. nápoje od 440 Kč



SOUKROMÉ SCHŮZKY, SEMINÁŘE, ŠKOLENÍ

• • •
Salonky Violet a Petit & Business Centre

Stylové secesní salonky vhodné pro obchodní i soukromé akce všeho druhu, High-Speed i Wi-Fi připojení na internet, technické vybavení dle požadavků.

Nabízíme perfektní servis, zážitky z moderní gourmet gastronomie, Wi-Fi připojení na internet ve všech veřejných prostorách.

S NÁMI UDEĚLÁTE DOJEM



Hotel Paříž, U Obecního domu 1, 110 00 Praha 1, Tel.: 222 195 195, Fax: 224 225 475, booking@hotel-paris.cz

z judikatury

a jeho právního zástupce. Je zde vysloven názor, že požádá-li účastník před zahájením jednání o jeho odročení z důvodu pracovní neschopnosti, kterou osvědčí, a z okolností případu, zejména z účastníkovy dosavadního chování, zároveň není patrné, že omluva je motivována snahou prodlužovat soudní řízení, soud jednání odročí, neboť v daném případě jde o důležitý důvod ve smyslu § 50 s. ř. s.

Šlo o případ, kdy finanční úřad platebním výměrem vyměřil žalobci daň z příjmu fyzických osob, finanční ředitelství v Brně zamítlo žalobcovu odvolání a Krajský soud v Brně zamítl žalobu proti tomuto rozhodnutí rozsudkem z 25. 5. 2004. *Učinil tak při jednání, z něhož se žalobce a jeho zástupkyně pro nemoc omluvili a o jehož odročení žádali.* Žalobce (stěžovatel) napadl rozsudek Krajského soudu kasační stížností, v níž mimo jiné poukazoval na skutečnost, že soud ve věci rozhodl při jednání, ze kterého se omluvil on sám i jeho zástupkyně z důvodu nemoci. Omluvu v obou případech řádně doložili a požádali o odročení jednání. Pokud krajský soud přesto ve věci jednal a rozhodl, a to se zdůvodněním, že důvody odročení nejsou dány, jelikož ve věci se jedná o posouzení právní otázky, porušil tím právo stěžovatele na projednání věci v jeho přítomnosti, jakož i právo vyjádřit se ke všem prováděným důkazům. Žalovaný ve svém vyjádření tuto námitku nepovažoval za důvodnou. Stěžovatelova zástupkyně, která se pro nemoc nemohla zúčastnit jednání soudu, měla za sebe zajistit substituci jiným advokátem či advokátním koncipientem. Závěr, že v projednávané věci se jedná o posouzení právní otázky, a že tedy přítomnosti stěžovatele a jeho právní zástupkyně není při jednání soudu třeba, zejména také s ohledem na to, že ve věci soud neprováděl dokazování, mohl krajský soud podle žalovaného učinit, neboť před nařízením jednání soudce musel mít prostudován spis a vytvořen názor na věc.

Nejvyšší správní soud rozsudek krajského soudu zrušil a věc vrátil k dalšímu řízení.

V odůvodnění se mimo jiné uvádí: Odepřít právo osobní účasti na jednání soudu lze jen výjimečně; jedním z takových důvodů by mohlo být, pokud účastník řízení či jeho zástupce svým chováním svoji neúčast způsobí a zavíní, a to z důvodů, které nelze omluvit. V těchto intencích je nutno vykládat *ustanovení § 50 s.ř.s. – jednání musí být podle tohoto ustanovení odročeno vždy, když existuje důležitý důvod, přičemž za důležitý důvod bude nutno považovat neúčast účastníka nebo jeho zástupce na jednání z omluvitelných důvodů. Soud zde nemá možnost volby, a za splnění předpokladu existence důležitého důvodu odročit jednání vždy musí; právě takto, a nikoliv výlučně za použití gramatického výkladu nutno vykládat slovo „může“ obsažené v tomto ustanovení.* Z obsahu soudního spisu soudu rovněž muselo být zřejmé, že stěžovatel žádá o odročení jednání poprvé za celý průběh řízení před krajským soudem a že po dobu tohoto řízení neučinil ani žádné jiné kroky, které by bylo lze považovat za snahu způsobovat průtahy v řízení. Krajský soud tedy neměl žádných důvodů domnívat se, že stěžovatelova omluva je účelové povahy a že je vedena snahou prodlužovat soudní řízení. Za této situace měl krajský soud shledat v omluvě z jednání ze zdravotních důvodů důležitý důvod ve smyslu § 50 s.ř.s. Pokud tak neučinil, závažným způsobem porušil stěžovatelovo právo zakotvené v čl. 38 odst. 2 větě první Listiny základních práv a svobod, a též ve shora uvedených ustanoveních mezinárodních smluv o lidských právech a na úrovni jednoduchého práva procesně zakotvené zejména v § 49 odst. 1, odst. 3 a § 50 s.ř.s. Zásada bezprostřednosti soudního jednání není v čl. 38 odst. 2 větě první Listiny základních práv a svobod zakotvena samoúčelně. Je samozřejmě akceptována v civilním i v trestním soudnictví a není důvodů ji v soudnictví správním vytěšňovat. *Námitka žalovaného, že stěžovatelova zástupkyně si v případě své pracovní neschopnosti měla zajistit substituci jiným advokátem nebo koncipientem, by za určitých okolností mohla být relevantní. Bylo by tomu tehdy, pokud by zastoupení substitutem bylo možno*

zajistit v takové kvalitě, aby stěžovatelova práva byla chráněna, zejména tedy za situace, kdy vzhledem k povaze věci je akceptování substitučního zastoupení po zastoupeném možno spravedlivě požadovat a kdy k onemocnění zástupkyně došlo s takovým předstihem před konáním jednání, že by substituta bylo možno technicky zajistit a ten se mohl s věcí v potřebné míře seznámit (srov. k tomu rozhodnutí kárné komise České advokátní komory ze dne 10. 2. 2000, sp. zn. K 238/99). Tato podmínka byla v daném případě při zběžném zkoumání věci splněna, neboť pracovní neschopnost stěžovatelovy zástupkyně započala dne 17. 5. 2005, tedy již několik dní před konáním jednání. Vzhledem k povaze věci, která svojí podstatou podle všeho nevyžaduje vyšší než obvyklou míru důvěry vztahu mezi zastoupeným a jeho zástupcem, a vzhledem k míře její složitosti, bylo lze po právní zástupkyni požadovat, aby za těchto několik dní substituci v potřebné kvalitě zajistila. Na porušení stěžovatelových práv to však nic změnit nemůže, neboť jednání před soudem se účastnit chtěl a v termínu jednání z omluvitelných důvodů tak nemohl vedle zástupkyně učinit ani on sám. Nejvyšší správní soud proto otázku, zda stěžovatelova zástupkyně měla či neměla při jednání zajistit za sebe substituci dále důkladně nezkoumal, neboť toho pro rozhodnutí ve věci nebylo třeba.

Závěrem NSS konstatuje, že řízení před KS bylo postiženo vadou spočívající v jednání soudu a rozhodnutí ve věci samé za situace, kdy soud měl jednání podle § 50 s.ř.s. odročit.

Nález Ústavního soudu ze dne 14. 4. 2005 sp. zn. III. ÚS 674/04. Sbírnka rozhodnutí ÚS č. 6/2005, poř. č. 128/2005.

V tomto nálezu se Ústavní soud zabýval otázkou, *jak posoudit případ, kdy prokazatelně odesílatel (advokát) zaslal soudu zásilku (odpor proti platebnímu rozkazu), ta však nedostatkem v činnosti soudu nebyla nalezena. Ústavní soud dovozuje, že jsou-li pro to dostatečné důvody, je třeba vycházet z presumpce, že obsahem předmětné zásilky byl stěžovatelem předložený odpor podaný proti platebnímu rozkazu, tj. jím tvrzená písemnost. V ústavní stížnosti stěžovatel uvádí, že ve věci byl dne 4. 11. 2002 Okresním soudem v Tachově vydán platební rozkaz, který byl stěžovateli doručen dne 13. 11. 2002. Proti tomuto platebnímu rozkazu podal stěžovatel v zákonné lhůtě odpor, který byl předán k poštovní přepravě jako doporučená zásilka. Uvedený odpor proti platebnímu rozkazu však nebyl založen do příslušného soudního spisu, ačkoliv z potvrzení pošty bylo zjištěno, že doporučená zásilka R 00548 byla dodána dne 21. 11. 2002, když byla převzata odnašečem pošty s dalšími doporučenými zásilkami. Do soudního spisu však nebyl podaný odpor proti platebnímu rozkazu založen, žalobci byla na platebním rozkazu vyznačena právní moc rozhodnutí. Později se podáním návrhu na nařízení exekuce žalobce začal domáhat výkonu rozhodnutí. Usnesení o nařízení exekuce bylo stěžovateli doručeno. Stěžovatel podal proti usnesení o nařízení exekuce odvolání a požádal, aby bylo s ohledem na podaný odpor nařízeno ve věci jednání. Odpor podaný stěžovatelem proti platebnímu rozkazu však byl usnesením Okresního soudu v Tachově odmítnut s odůvodněním, že podání lze sice s ohledem na jeho obsah považovat za odpor proti platebnímu rozkazu, podaný odpor však nebyl podepsán, a soud proto nemůže zjistit, kdo jej učinil.*

Stěžovatel je přesvědčen, že názory soudu prvního stupně jsou zcela nesprávné, neboť *přestože soud nemá originál stěžovatelem podaného odporu k dispozici, zcela nepřipustně hodnotí jeho obsah dle průpisu, který stěžovatel předložil k prokázání svých tvrzení spolu s podacím lístkem.* Stěžovatel poukázal na skutečnost, že *nebyl povinen kopii pořízenou pro vlastní potřebu podepisovat.* Stěžovatel je přesvědčen, že pochybení u soudu prvního stupně, které spatřuje ve ztrátě jeho doporučené zá-

z judikatury

silky, nemůže být stěžovateli v žádném případě přičítáno k tíži, a je třeba proto vycházet z tvrzení stěžovatele, že soudu byl řádně doručen odpor proti platebnímu rozkazu, který měl všechny náležitosti a který byl mimo jiné řádně podepsán a opatřen otiskem firemního razítka.

Stěžovatel uzavírá, že v řízení prokázal, že odpor proti platebnímu rozkazu byl řádně podán. Ústavní stížností napadenými rozhodnutími soudů obou stupňů pak bylo podle stěžovatele porušeno jeho ústavně zaručené právo na soudní ochranu.

Ústavní soud v odůvodnění nálezu mimo jiné uvedl:

Ústavní soud ve své judikatuře již dříve zdůraznil, že nedostatky v organizaci a činnosti soudní moci nemohou jít k tíži těch, kteří se na soud obracejí jako na ochránce svých základních práv a svobod. V případě stěžovatele okresní soud nenašel doporučenou zásilku, která byla soudu odeslána z pošty, a která byla dodací poštou v Tachově doručena okresnímu soudu dne 21. 11. 2002. Nebylo by spravedlivé, aby tento nedostatek v činnosti soudu šel k tíži stěžovatele. Je proto nutno, jsou-li pro to dostatečné důvody, vycházet z presumpce, že obsahem předmětné zásilky byl stěžovatelem předložený odpor podaný proti platebnímu rozkazu vydanému Okresním soudem v Tachově.

V projednávané věci lze dát za pravdu stěžovateli v tom, že kopii podaného odporu proti platebnímu rozkazu pořízenou pro vlastní potřebu nebyl stěžovatel povinen podepsávat. Ze skutečnosti, že stěžovatelem soudu předložený stejnopis odporu proti platebnímu rozkazu nebyl podepsán, nelze v žádném případě automaticky dovozovat, že signován nebyl ani originál písemnosti zaslané soudem. V předmětné věci lze rovněž dovodit, že pokud by soud měl k dispozici originál odporu proti platebnímu rozkazu podaného na poště v B. pod R. k přepravě jako doporučenou zásilku dne 20. 11. 2002, z poštovní obálky by nepochybně zjistil, kdo je odesílatelem předmětné zásilky.

Podle ustanovení § 3 o.s.ř. je občanské soudní řízení jednou ze záruk zákonnosti a slouží jejímu upevnování a rozvíjení; každý má právo domáhat se u soudu ochrany práva, které bylo ohroženo nebo porušeno. Článek 90 Ústavy ČR stanoví, že soudy jsou povolány především k tomu, aby zákonem stanoveným způsobem poskytovaly ochranu právům. Podle čl. 36 odst. 1 Listiny se může každý domáhat stanoveným postupem svého práva a nezávislého a nestranného soudu a ve stanovených případech u jiného orgánu. Opakem tohoto postupu je přepjatý formalismus, jehož důsledkem je sofistické zdůvodňování zjevné nespravedlnosti, a tím dotčení smyslu ustanovení § 1 a § 3 o.s.ř., čl. 90 Ústavy ČR a čl. 36 odst. 1 Listiny.

Pokud za dané situace Okresní soud v Tachově odmítl podaný odpor a Krajský soud v Plzni uvedené prvostupňové rozhodnutí potvrdil, oba obecné soudy tímto svým postupem zasáhly do práva stěžovatele na soudní ochranu dle čl. 90 Ústavy ČR a čl. 36 odst. 1 Listiny.

Nález Ústavního soudu z 31. 3. 2005, sp. zn. II. ÚS 629/04. Soudní rozhledy č. 9/2005, poř. č. 105.

Nález se zabývá otázkou vhodné osoby opatrovníka v občanskoprávním řízení. Pokud byl soudem ustanoven jako opatrovník justiční čekatel, který je zaměstnán u téhož soudu, pak tento postup nelze shledat správným. Bylo především na místě zjistit, zda stěžovatelku nemůže zastupovat osoba jí příbuzná, např. matka, kterou v souvislosti se zajišťováním pobytu stěžovatelky na výzvu soudu kontaktoval policejní orgán. Vzhledem k tomu, že následně se matka stěžovatelky sama označila, byť před jiným orgánem a v jiné souvislosti, zástupkyní své dcery, je možné předpokládat, že by se svým ustanovením opatrovníci stěžovatelky mohla souhlasit.

Také je nutno při ustanovení opatrovníka přísně vážit, aby nedošlo ke kolizi zájmů zástupce a zastoupeného. Opatrovník

je osobou, která má v řízení hájit práva a oprávněné zájmy účastníka, kterého zastupuje. Toho daný opatrovník vzhledem ke svému pracovnímu zařazení – jednalo se o pracovníka téhož soudu, který o věci rozhodoval – ostatně ani nebyl schopen. Je spíše těžko představitelné, aby pracovník soudu v postavení opatrovníka účastníka řízení ve věci řešené tímto soudem, jakkoliv brojil proti postupu a rozhodnutí soudu. Naopak je v takovém případě velmi pravděpodobný konflikt mezi zájmem zaměstnavatele opatrovníka (a tím i jeho samotného) na co nejrychlejším skončení věci, a zájmem účastníka řízení, kterého má zastupovat, na plném zachování jeho práv a oprávněných zájmů. Proto je praxe, kdy jsou opatrovníky účastníků řízení ustanovováni pracovníci soudu, který o věci rozhoduje, v naprostém rozporu s ústavními zásadami, kterých má být ustanovením opatrovníka nepřítomnému účastníku řízení dosaženo.

Funkce opatrovníka byla vytvořena proto, aby byly do důsledku hájeny zájmy nepřítomného účastníka řízení tak, jak by takovou povinnost plnil smluvní zástupce. Pokud má účastník řízení svého zvoleného zástupce, odpovídá za jeho volbu a za jeho konkrétní kroky v řízení tento účastník sám. Pokud však opatrovníka, coby zástupce účastníka řízení ustanoví soud, odpovídá za to, že opatrovník bude hájit práva a oprávněné zájmy účastníka řízení. Má přitom povinnost zprostit opatrovníka jeho funkce, pokud zjistí, že opatrovník svoji funkci v řízení buďto nevykonává fakticky vůbec (jako v posuzovaném případě), anebo zcela nedostatečně. Postup, kdy je soudem ustanoven a poté tolerován zcela nečinný opatrovník, je totiž zcela nepřijatelným formalismem, který ve svém důsledku zcela popírá právo nepřítomného účastníka na spravedlivé řízení.

Obecné soudy mají možnost ustanovit jako opatrovníka nepřítomným účastníkům řízení vedle osob příbuzných a známých i advokáty, notáře, či samosprávné celky, jako osoby zcela nezávislé jak na ostatních účastnících řízení, tak na soudu samotném.

Jelikož v daném případě Ústavní soud ze shora vyložených důvodů zjistil, že ustanovením opatrovníka stěžovatelce došlo k porušení čl. 36 odst. 1 a čl. 38 odst. 2 LPS, a čl. 90, Ústavní soud stěžovatelce v plném rozsahu vyhověl a napadené rozhodnutí zrušil.

V daném případě šlo o ústavní stížnost, v níž se stěžovatelka domáhala zrušení usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem, pob. v Liberci z 16. 8. 2004, čj. 29 Co 440/2004-132 a rozsudku Okresního soudu v Jablonci nad Nisou z 22. 12. 2003, čj. 5 C 249/2001-97.

V řízení šlo o zrušení a vypořádání podílového spoluvlastnictví k nemovitostem, přičemž stěžovatelce byl soudem 1. stupně ustanoven jako opatrovník justiční čekatel u tohoto soudu.

Časopis Zdravotnictví a právo na svých stránkách zavádí Sbirku rozhodnutí ve věcech zdravotních. Číslo 1/2006 obsahuje instruktivní rozhodnutí týkající se těchto otázek: Náhrada za bolest a za ztížení společenského uplatnění; vznik bolesti (č. 1/2006), rozsudek pro uznání; odpovědnost za škodu; oprávnění k poskytování zdravotnických služeb; konkurenční jednání (č. 2/2006), postup lege artis; léčebná péče; příčinná souvislost (č. 3/2006), příkázání věci jinému soudu; důvody vhodnosti příkázání; princip zákonného soudce (č. 4/2006), informovaný souhlas pacienta; odpovědnost za škodu; postup lege artis; otázka zásadního právního významu (č. 5/2006). Všechny tam uveřejněné judikáty lze nalézt i v Databance Judikatury na www.judikatury.cz.

z judikatury

Obchodní právo č. 12/2005, str. 18–19. Usnesení Vrchního soudu v Praze, sp. zn. 15 Cmo 143/2005 ze dne 15. srpna 2005.

Vrchní soud se zde zabývá **postupem soudu při nevčasném složení jistoty, je-li podán návrh na předběžné opatření podle § 75b odst. 1 o. s. ř.** Soud I. stupně usnesením odmítl návrh navrhovatele M., a. s. na vydání předběžného opatření, kterým by bylo odpůrci Ing. R. D., správci konkurzní podstaty úpadce J. Š. přikázáno odvolat dobrovolnou dražbu nemovitostí, označených v návrhu na vydání předběžného opatření.

Své rozhodnutí odůvodnil tím, že navrhovatel současně s podáním návrhu nesplnil zákonnou povinnost stanovenou mu v § 75b odst. 2 o. s. ř., ve znění platném od 1. 4. 2005, podle které je navrhovatel povinen složit nejpozději ve stejný den, kdy podal u soudu návrh na vydání předběžného opatření, jistotu ve výši 50 000 Kč a v obchodních věcech ve výši 100 000 Kč.

V odvolání navrhovatel uvedl, že nebyl soudem poučen o své povinnosti složit jistotu, nebyl ani vyzván k její úhradě, ani k jejímu doplacení.

Odvolací soud dospěl k závěru, že **odvolání navrhovatele není důvodné.** § 75b odst. 1 stanoví zákonnou povinnost spočívající v tom, že navrhovatel je povinen složit nejpozději ve stejný den, kdy podal u soudu návrh na vydání předběžného opatření, jistotu ve výši stanovené zákonem. **Zákon v této souvislosti neukládá soudu žádnou povinnost vyzývat navrhovatele ke složení jistoty a určovat mu k tomu dodatečnou lhůtu.** Proto soud I. stupně postupoval správně, když návrh na vydání předběžného opatření odmítl podle § 75b odst. 2 o. s. ř.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu z 20. 10. 2004, č. j. 1 AFF 7/2003-65. Sbírka rozhodnutí NSS č. 6/05, poř. č. 557).

Rozsudek se **vyjadřuje k povinnosti finančního úřadu poskytnout informaci o osobě svědka, který bude vyslýchán.** V právní větě se uvádí, že **odepření této informace je – aniž by pro to byla zákonná opora – výrazně oslabeno právo daňového subjektu.** Protože rozhodnutí má nepochybně možnost širšího uplatnění, uvádíme hlavní důvody. Šlo o věc občanky proti Fin. ředitelství v Praze o daň z příjmu, o kasační stížnost žalobkyně. Ta mimo jiné namítala, že řízení před správními orgány obou stupňů bylo zatíženo vadami, které mají vliv na zákonnost vlastního rozhodnutí. Spatřovala je především v tom, že jí, resp. jejímu zastupci, bylo odepráno právo klást otázky znalci a svědkům. Správní orgán ji opakovaně obesílal tak, že z vyrozumění o termínu výslech svědka nebylo patrné, jaký svědek bude vyslýchán, a když podáním ze dne 26. 6. 2001 tuto praxi odmítla a žádala o upřesnění osoby, která bude vyslýchána, a v důsledku toho o změnu termínu konání výslechu, správní orgán její žádosti nevyhověl a znemožnil jí tak účinnou přípravu na jednání (správní orgán přitom vyslýchal znalce, nikoliv svědka). Obdobně nebyla stěžovatelka řádně vyrozuměna o konání výslechu svědka Radovana Z; důkaz tak nebyl řádně proveden a nemožnost podrobit tohoto svědka otázkám stěžovatelky ovlivnila skutkový stav s následkem nesprávného rozhodnutí ve věci.

Nejvyšší správní soud rozsudek Městského soudu v Praze zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Účelem výslechu svědka jako jednoho z důkazních prostředků daňového řízení je přispět k ověření skutečností rozhodných pro správné stanovení daňové povinnosti. Má-li prováděný výslech jako důkaz v maximální míře splňovat svůj účel, je nepochybné, že svou přítomností při výslechu a otázkami svědka kladenými může daňový subjekt výrazně ovlivnit kvalitu tohoto důkazu, zejména z hlediska úplnosti, objektivnosti i věrohodnosti informací o skutečnostech, o nichž svědek vypovídá.

Účast při výslechu a právo klást svědkům otázky je právem

daňového subjektu, nikoliv jeho povinností. Pokud daňový subjekt svého práva nevyužije, pak se vystavuje riziku, že neunese důkazní břemeno, které na něm leží, pokud jde o prokázání všech skutečností, které je povinen uvádět v daňovém přiznání, hlášení a vyúčtování, popř. k jejich prokázání byl správcem daně vyzván (§ 31 odst. 9 d. ř.). Hodlá-li však svého práva využít, provedení důkazu se zúčastnit a podrobit svědka otázkám, pak zejména za situace, kdy v průběhu daňového řízení je vyslýchána řada svědků k různým skutečnostem, o nichž se vede dokazování, daňový subjekt pro kvalifikovanou přípravu na konání výslechu nepochybně potřebuje nejen informaci o tom, kdy a kde se výslech svědka koná, ale též informaci o tom, kdo bude vyslýchán. **Požádá-li daňový subjekt správce daně o poskytnutí informace o osobě svědka, který má být v daňovém řízení vyslýchán, je správce daně povinen mu tuto informaci poskytnout. Odepřením této informace je, aniž by byla zákonná opora, výrazně oslabeno právo daňového subjektu uvedené v § 16 odst. 4 písm. e) d. ř.**

Nález Ústavního soudu ze dne 26. 4. 2005, sp. zn. IV. ÚS 167/05. Otřetěno ve Sbírce rozhodnutí Ústavního soudu č. 6/2005, poř. č. 127/2005.

V tomto nálezu řeší Ústavní soud zejména otázku, **zda obhájci, který byl soudem ustanoven na dobu trestního stíhání, přísluší bez dalšího odměna i tehdy, jestliže za odsouzeného podal dovolání. Na otázku odpovídá kladně.** Z obsáhlého odůvodnění vyjímáme některé pasáže:

Ústavní stížností podanou dne 24. 3. 2005 se stěžovatelka domáhala zrušení rozhodnutí Vrchního soudu v Praze, kterým jí jako soudem ustanovené obhájce nebyla přiznána odměna a náhrada hotových výdajů na obhajobu v uplatněné výši 108 175 Kč. Stěžovatelka tvrdila, že bylo porušeno její základní právo na spravedlivou odměnu za práci zakotvené v čl. 28 Listiny základních práv a svobod. Podstata ústavní stížnosti spočívala v tvrzení stěžovatelky, že vrchní soud změnou rozhodnutí městského soudu, kterým jí byla jako ustanovené obhájce V. M. stanovena odměna a náhrada hotových výdajů (dále „odměna“) ve výši 84 500 Kč, zasáhl do její ústavně chráněné sféry. Původní návrh byl zcela zamítnut, což soud opřel o výklad ustanovení § 41 odst. 5 tr. ř. a § 151 odst. 2 tr. ř. Lhůta k podání návrhu na stanovení odměny a náhrady počíná podle soudu běžet od právní moci rozsudku (§ 12 odst. 10 tr. ř.) bez ohledu na to, zda obhájce využil a podal za obžalovaného dovolání, což podle stěžovatelky odporuje znění trestního řádu účinného od 1. 1. 2002. Přiznává-li § 45 odst. 1 tr. ř. obhájci oprávnění po zániku zmocnění učinit ve věci další úkony právní služby, jedná se současně o povinnost uloženou trestním řádem a zákonem o advokacii.

Ústavní soud dospěl k závěru, že ústavní stížnost je důvodná. Vrchní soud v Praze konstatoval, že podala-li stěžovatelka dovolání, využila toliko svého oprávnění, což však nemění nic na tom, že její obhajovací povinnost skončila. S tímto výkladem se nelze ztotožnit, neboť odporuje principu ochrany legitimního očekávání. S termínem „legitimního očekávání“ pak operuje Ústavní soud v tomto nálezu ještě vícekrát.

Z judikatury Evropského soudu pro lidská práva, která se vztahuje k čl. 1 odst. 1 Dodatkového protokolu č. 1 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod, vyplývá, že čl. 1 Protokolu chrání i legitimní očekávání, které je integrální součástí ochrany majetkových práv. Pojem „majetek“ může zahrnovat jak existující majetek, tak majetkové hodnoty, včetně pohledávek, na jejichž základě stěžovatel může tvrdit, že na jejich splnění má přinejmenším legitimní očekávání (ésparance légitime/legitimate expectation). S ohledem na čl. 1 odst. 2 Ústavy ČR jsou obecné soudy povinny zohlednit i právní názor

z judikatury

ESLP. Avšak Ústavní soud konstatuje, že princip ochrany legitimního očekávání je pevně svázán s principy právního státu a plyne tedy z čl. 1 odst. 1 Ústavy České republiky.

Vrchní soud konstatoval, že stěžovatelka se o skončení své obhajovací povinnosti dozvěděla v okamžiku vyhlášení usnesení, jímž nebylo vyhověno odvolání obhajovaného (13. 11. 2002). *Podání dovolání soud vyložil jako realizaci oprávnění obhájce a vůbec se nevypořádal jak s tím, že obhájce jedná za klienta jako přímý zástupce, tak s tím, že trestní řád zakotvil pro dovolací řízení – na rozdíl od ostatních řízení v § 41 odst. 5 tr. ř. zmíněných – obligatorní zastoupení obhájcem (§ 265d odst. 2 tr. ř.), přičemž na formu a obsah dovolání klade vysoké nároky jak trestní řád (např. § 265f), tak rozhodovací praxe Nejvyššího soudu ČR, čímž ve světle zákazu denegio iustitiae „oprávnění“ v určitých případech staví na roveň povinnosti.*

Argumentuje-li vrchní soud tak, že § 41 odst. 5 tr. ř. umožňuje žádat i o milost či o odklad výkonu trestu, což může vést k tomu, že prekluzivní lhůta prakticky neskončí, pak právě zvláštní role obhájce v *dovolacím řízení* toto řízení jasně odděluje od ostatních dvou typů řízení v tomto ustanovení zmíněných.

Vrchní soud, jehož názoru mohla stěžovatelka oponovat až v ústavní stížnosti, se nevypořádal s tím, zda text trestního řádu, zákona o advokacii a zavedená praxe ve svém souhrnu nečinily stěžovatelku nositelkou ústavně chráněného legitimního očekávání, že v průběhu dovolacího řízení stále trvá její obhajovací povinnost a že tedy nemůže započít běh prekluzivní lhůty, jejímž marným uplynutím zanikne nárok na protiplatební za řádné odvedené obhajovací úkony. Nutno připomenout, že jde o úkony, jejichž provedení je ve veřejném zájmu, neboť cílem trestního řízení není (pouhé) konstatování viny či nevinny a případné potrestání pachatele. *Účelem řízení vedeného proti pachateli trestního činu je v liberálním právním státě jen takové odsouzení, které je výsledkem spravedlivého procesu. Zde mají obhájci jako kvalifikovaní oponenti obžaloby nezastupitelné místo.*

Na okraj nutno konstatovat, že *advokáti jsou důležitými aktéry systému vlády práva, který je v důsledku vysoce ekonomicky přínosný. Státní garanci hrazení nákladů ustanoveného obhájce, jež v určitých případech musí v zájmu fair procesu zastupovat obviněného, je totiž nutno z ústavního hlediska chápat jako vytvoření nezbytných materiálních podmínek realizace práva na právní pomoc (čl. 37 odst. 2 Listiny).*

Ačkoliv se stěžovatelka mohla s ohledem na text § 41 odst. 5 a § 151 odst. 2 tr. ř. důvodně domnívat, že její obhajovací povinnost trvala i v průběhu dovolacího řízení, vrchní soud do-

spěl k závěru, že tomu tak není. Ústavní soud připomíná, že obdobným přístupem obecných soudů k prekluzi nároků vzniklých na základě provedení úkonů ustanovených obhájci se zabýval již několikrát. V těchto rozhodnutích byla s ohledem na ústavní principy zdůrazněna nutnost zužujícího výkladu a aplikace institutu prekluze, který s ohledem na závažnost svých důsledků klade vysoké nároky na jasnost a srozumitelnost právní úpravy, z níž má vyplývat zánik nároku, jenž řádně vznikl. *Tyto závěry lze plně vztáhnout i na aplikační postup, při němž stát může těžit z nejasnosti právní úpravy, kdy neučinil nic pro to, aby dopředu vyjasnil výklad právní úpravy tak, aby adresáti právních norem jednoznačně věděli, jaký následek bude mít jejich jednání, resp. nečinnost.* V projednávané věci jde o ústavně chráněné právo majetkové povahy, a proto právní úprava a její interpretace musí zohledňovat závažnost následků prekluze a vyjadřovat respekt k obecným principům právním, jako je důvěra v právo, právní jistota a předvídatelnost právních aktů, které strukturují právní řád demokratického právního státu. Soudní ochrana legitimního očekávání na uspokojení hmotného zájmu stojí na stejné úrovni jako právo vlastnické. Nárok plyne již z takto dovozovaného práva, neboť legitimní očekávání založená zákonem požívají stejné ochrany jako majetek sám.

Dospěje-li obhájce postupem lege artis k závěru, že realizace přání obhajovaného podat dovolání může být z nějakého ohledu účelná (např. i z hlediska nutnosti vyčerpat všechny opravné prostředky), je podání dovolání povinností obhájce, která pokud by snad neměla vyplývat z trestního řádu, pak vyplývá ze zákona o advokacii (č. 85/1996 Sb.) či stavovských předpisů upravujících výkon advokacie. Stanovil-li zákonodárce, že obhájce v dovolacím řízení nepotřebuje nové stanovění, pak je jediným rozumným výkladem, že toto ustanovení nadále vykonává. Tomuto výkladu nemůže bránit ani § 12 odst. 10 tr. ř., jenž váže konec trestního stíhání na okamžik právní moci rozsudku. Ust. § 41 odst. 5 a § 151 odst. 2 tr. ř. nejsou natolik jasná, aby z nich mohl vyplynout vrchním soudem zvolený aplikační postup, který znamenal nemožnost uspokojení stěžovatelčina nároku.

Poznámka redakce: Předchozí judikatura nebyla v daném ohledu jednotná. Nález Ústavního soudu vyslovuje jednoznačně nárok ustanoveného obhájce na odměnu za obhajobu v dovolacím řízení, i když ustanovení obhájce opatřením soudu bylo omezeno na stadium trestního stíhání (§ 12 odst. 10 tr. ř.)

♦ V. M.

Vyjádření České advokátní komory k návrhu stanoviska trestního kolegia Nejvyššího soudu České republiky k otázce výkladu ust. § 89 odst. 12 tr. zák. v případech určování výše způsobené škody při částečném poškození větších funkčních celků

Česká advokátní komora obdržela od Nejvyššího soudu ČR k připomínkám ve dvou alternativách stanoviska trestního kolegia NS ČR k otázce výkladu ust. § 89 odst. 12 tr. zák. v uvedené souvislosti. Návrh obou stanovisek se týká především škod způsobených na motorových vozidlech, přirozeně však i jinak na movitých věcech. Česká advokátní komora po podrobném projednání přijala hlediska, která formou připomínek zhodnotila tuto složitou problematiku v návaznosti na její historický vývoj, současnou i žádoucí budoucí právní úpravu. Návrhy stanoviska trestního kolegia NS ČR v obou alternativách přetiskujeme v došlém znění se zkráceným odůvodněním.

Alternativa I

Škodu vzniklou poškozením nebo zničením motorového vozidla je třeba pro účely trestního řízení zjistit podle ustanovení § 89 odst. 12 tr. zák. tak, že se rovná rozdílu mezi cenou, za kterou se v době a v místě činu obvykle prodávalo nepoškozené vozidlo odpovídajícího typu, stáří a opotřebení, a cenou, za kterou se v době a v místě činu obvykle prodávalo odpovídající vozidlo s takovým druhem, rozsahem a stupněm poškození, který způsobil obviněný. Rozdíl mezi těmito cenami představuje pak výši škody ve smyslu zákonného znaku trestního činu. Stanovení této výše škody podle

z judikatury

účelně vynaložených nákladů na uvedení v předešlý stav přichází v úvahu jedině za předpokladu zjištění, že motorová vozidla odpovídajícího typu, stáří, opotřebení a rozsahu poškození se v době a v místě činu neprodávala, tj. nebylo možno stanovit výši škody podle hlediska ceny, za kterou se věc v době a v místě činu obvykle prodává.

Tento postup při stanovení výše škody jako zákonného znaku trestního činu podle § 89 odst. 12 tr. zák. je třeba dodržet přesto, že různé způsoby stanovení výše škody podle tohoto ustanovení mohou vést k odlišným zjištěním, když výše účelně vynaložených nákladů na opravu vozidla nemusí vyjadřovat rozdíl mezi cenou vozidla nepoškozeného a cenou vozidla poškozeného.

Tímto způsobem výpočtu výše škody pro účely trestního řízení není dotčeno právo poškozeného na uplatňování náhrady této skutečné škody.

Z odůvodnění:

Na základě podnětu nejvyšší státní zástupkyně z 20. 4. 2005 navrhl předseda trestního kolegia NS, aby trestní kolegium NS zaujalo stanovisko k otázce správného výkladu ust. § 89 odst. 12 v případech určování výše způsobené škody při částečném poškození větších funkčních celků. To proto, že Nejvyšší státní zastupitelství zaznamenalo v rámci výkonu své působnosti ohledně uvedené otázky rozdílnou rozhodovací praxi senátů NS ČR.

Prvým příkladem souvisel s poškozováním cizí věci, kdy obžalovaný kusem cihly rozbil čelní sklo cizího automobilu a poškodil přední kapotu a způsobil tak vlastníku škodu 7607 Kč. Odvolání obžalovaného krajský soud zamítl. V podaném dovolání obhájce mj. namítl, že výše škody měla být stanovena rozdílem ceny, za kterou se věc tehdy prodávala ve stavu před poškozením a ve stavu po poškození, a to s přihlédnutím ke stáří vozidla a jeho celkovému stavu – nikoli podle hlediska účelně vynaložených nákladů na uvedení v předešlý stav.

Nejvyšší soud ČR ve svém rozhodnutí uzavřel, že v případě, kdy je poškozena věc, která je nedílnou součástí určitého funkčního celku (zařízení) a lze ji opravit nebo jinak uvést do původního stavu, je třeba při stanovení výše škody vycházet především z účelně vynaložených nákladů na uvedení funkčního celku v předešlý stav, jinak by nebyla např. vzata na zřetel práce, kterou je třeba obvykle k odstranění následků poškození vynaložit. Konstatoval, že tento závěr není v rozporu s rozhodnutím č. 32/1994 Sb. rozh. tr., ale jen jejich upřesněním.

Druhým rozhodnutím, z něhož nejvyšší státní zástupkyně ve svém podnětu citovala, je usnesení NS 7Tdo 25/2005, v němž byl rozhodován případ, kdy obžalovaný v podnapilém stavu nepřiměřenou rychlostí 50km/h způsobil při střetu s jinými vozidly škodu přes 150 000 Kč. V tomto případě k dovolání obžalovaného zaujal jiný senát NS stanovisko, v němž zdůraznil, že podřízené soudy nepostupovaly v souladu s rozhodnutím NS 7Tz 103/2001 (obdobně též rozhodnutí č. 32/1994 Sb. rozh. tr.), jež vycházelo ze závěru, že ojetá, různě poškozená a zcela havarovaná vozidla jsou běžně předmětem obchodu a za tohoto stavu výše škody měla být zjištěna jako rozdíl mezi cenou, za kterou se v době a místě činu obvykle prodávalo nepoškozené vozidlo odpovídajícího typu, stáří a opotřebení a cenou, za kterou se v téže době obvykle prodávalo odpovídající vozidlo s takovým druhem, rozsahem a stupněm poškození, jaké způsobil obžalovaný. Rozdíl mezi těmito cenami představuje pak výši škody ve smyslu zákonného znaku trestního činu. Stanovení výše škody podle účelně vynaložených nákladů na předešlý stav by přicházelo v úvahu jedině za předpokladu, že nebylo možné stanovit výši škody z hlediska ceny.

Nejvyšší státní zastupitelství se zcela neztotožnilo s názorem Nejvyššího soudu vyjádřeným v rozhodnutí 8Tdo 1022/2004, že závěry soudu nejsou v rozporu s rozhodnutím publikovaným pod č. 32/1994 Sb. rozh. tr., ale jsou pouze jejich upřesněním, když se spíše přiklonilo k preferenci postupu, který byl aplikován v rozhodnutí NS 7Tdo 25/2005.

Trestní kolegium Nejvyššího soudu si vyžádalo před zaujetím stanoviska vyjádření od Ministerstva spravedlnosti ČR, Ministerstva vnitra ČR, Nejvyššího státního zastupitelství, předsedů vrchních a krajských soudů, právnických fakult, Institutu pro kriminologii a sociální prevenci, Ústavu státu a práva AV ČR a České advokátní komory.

Při svém posouzení vycházelo trestní kolegium NS z ust. § 89 odst. 12 tr. zák., podle kterého se při stanovení výše škody vychází z ceny, za kterou se věc, která byla předmětem útoku, v době a v místě činu obvykle prodává. Nelze-li takto výši škody zjistit, vychází se z účelně vynaložených nákladů na obstarání stejné nebo obdobné věci nebo z uvedení v předešlý stav. Dále se uvádí, že předmětné zákonné ustanovení je koncipováno tak, že vyjadřuje tři kritéria pro stanovení výše škody:

- cena, za kterou se věc v době a místě činu obvykle prodává,
- účelně vynaložené náklady na obstarání stejné nebo obdobné věci nebo
- účelně vynaložené náklady na uvedení věci v předešlý stav.

Vzájemný vztah těchto kritérií je podle trestního kolegia NS takový, že primárním hlediskem je hledisko prvé a že teprve v případě, kdy výši škody tak zjistit není možné, je použitelné některé z dalších hledisek, přičemž záleží na soudu, kterou z těchto dalších dvou alternativ uplatní.

Trestní kolegium NS pokračuje úvahou, že vzájemný vztah všech těchto kritérií však není takový, že by šlo o tři alternativy, z nichž by si orgány činné v trestním řízení mohly zvolit podle svého uvážení tu, kterou použijí. Existující určitá hierarchie vyjadřuje, že primárním hlediskem je hledisko ceny, za kterou se věc v době a v místě činu obvykle prodává a že teprve v případě, že výši škody tak nelze zjistit, je použitelné některé z dalších dvou hledisek. Ta jsou tak pouze subsidiární ve vztahu k hledisku ceny, za kterou se věc v době a v místě činu obvykle prodává (srov. např. rozh. NS č. 39/2002 Sb. rozh. tr.).

Podle trestního kolegia NS je zcela rozhodující pro určení, které ze tří kritérií pro výpočet škody se použije, tedy skutečnost, že poškozená nebo zničená věc stejně jako věc před poškozením či zničením s příslušným stupněm opotřebení se v době činu v místě poškození či zničení obvykle prodávala. Tato skutečnost má být řešena ve znaleckém posudku nejdříve a teprve po negativním zjištění, že tyto věci se obvykle v dané době a v daném místě neprodávaly, je třeba sáhnout k aplikaci některého z dalších dvou kritérií. Tento postup je třeba bezpodmínečně dodržet.

Z dalšího odůvodnění zasluhuje pozornosti úvaha:

„Tento postup při stanovení výše škody jakožto zákonného znaku trestního činu je třeba dodržet přesto, že různé způsoby stanovení výše škody podle § 89 odst. 12 tr. zák. mohou vést k odlišným zjištěním, když výše vynaložených nákladů na opravu vozidla nemusí vyjadřovat rozdíl mezi cenou vozidla nepoškozeného a cenou vozidla poškozeného. I když výše škody jakožto zákonného znaku skutkové podstaty trestného činu, stanovená pro účely trestního řízení podle § 89 odst. 12 tr. zák. bude nižší než skutečná škoda ve smyslu § 442 obč. zák., je třeba z ní pro účely trestního řízení vycházet... Takové řešení zasluhuje přednost před řešením naznačeným v rozhodnutí NS 8Tdo 1022/2004, podle něhož jestliže je poškozena věc, kterou lze opravit nebo jinak uvést do původního stavu, pak je třeba při stanovení výše škody vycházet především z účelně vynaložených nákladů na uvedení funkčního celku v předešlý stav...“

z judikatury

Odůvodnění alternativy I. uzavírá:

„Pokud rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 8 Tdo 1022/2004 uvádí, že by hledisko uvedení do původního stavu mělo být použito vždy u věci, která je nedílnou součástí určitého funkčního celku či zařízení, je třeba poznamenat, že v takovém případě se nebude podle občanského zákoníku jednat o samostatnou věc, nýbrž o součást věci jiné, popř. o její příslušenství. Nepůjde tedy o samostatnou věc. Pokud by se v tomto případě mělo o samostatnou věc jednat, muselo by se podle prvního kritéria uvedeného v § 89 odst. 12 tr. zák. postupovat ve vztahu k této věci, a nikoliv ve vztahu k celkové věci, jejíž by byla takto samostatná věc součástí. To by však mohlo vést právě k tomu, čemu se snaží citované rozhodnutí zabránit, tzn. k znevýhodnění poškozeného (musela by se např. porovnat cena rozbitého okénka před a po rozbití, což by např. náklady potřebné k výměně okénka ponechalo zcela stranou). Postup uváděný v citovaném rozhodnutí by pak měl smysl, kdyby bylo možno v daném případě užít kritérium uvedené v § 89 odst. 12 tr. zák. na druhém či třetím místě, dikce tohoto ustanovení však takový postup neumožňuje a dané ustanovení nelze v tomto směru ani vyložit.“

Druhá alternativa předložená k posouzení a připomínkám předešlé přísné závěry poněkud zmírňuje, i když i ona respektuje zákonnou úpravu.

Alternativa II

Škodu vzniklou poškozením věci je třeba pro účely trestního řízení zjistit podle ust. § 89 odst. 12 tr. zák. v první řadě tak, že se rovná rozdílu mezi cenou, za kterou se v době a v místě činu obvykle prodávala nepoškozená věc odpovídajícího typu, stáří a opotřebení, a cenou, za kterou se v době a v místě činu obvykle prodávala odpovídající věc s takovým druhem, rozsahem a stupněm poškození, který způsobil obviněný. Rozdíl mezi těmito cenami představuje pak výši škody ve smyslu zákonného znaku trestného činu. Stanovení výše škody podle účelně vynaložených nákladů na uvedení v předešlý stav i v případě, že se dotčená věc obvykle prodává, namísto uvedeného postupu přichází v úvahu za předpokladu, že se jedná o takové poškození věci či její součásti, kdy výše způsobené škody je ve značném nepoměru ve srovnání s celkovou hodnotou věci nebo kdy výše uvedený postup by byl vzhledem k poškozenému i celému trestnímu řízení zjevně neúčelný a nevystihoval by skutečnou výši škody určenou podle kritérií občanského zákoníku (např. v případě poškození věci, která je nedílnou součástí určitého funkčního celku a kterou lze opravit nebo jinak uvést do původního stavu).

Tímto způsobem výpočtu výše škody pro účely trestního řízení není dotčeno právo poškozeného na uplatňování náhrady této skutečné škody.

Z odůvodnění:

V některých případech však užití prvního kritéria může odporovat samotnému smyslu ust. § 89 odst. 12 tr. zák. a dostat se tak do rozporu jak s účelností trestního řízení, tak do rozporu se zájmy poškozených osob, kdy při stanovování výše škody by nebyla vzata na zřetel cena práce, kterou je třeba obvykle k odstranění následků vynaložit.

Jestliže je např. poškozena věc, která je nedílnou součástí určitého funkčního celku či zařízení a lze ji opravit nebo jinak uvést do původního stavu, pak je vhodné při stanovení výše

škody vycházet především z účelně vynaložených nákladů na uvedení funkčního celku v předešlý stav. Hledisko ceny, za kterou se věc v době a místě činu obvykle prodává, takovou vzniklou škodu plně nevystihuje.

V dalším stanovisko trestního kolegia NS odkazuje na definici škody jako újmy, která nastala v majetkové sféře poškozeného a je objektivně vyjádřitelná penězi. Zdůrazňuje, že skutečnou škodou je třeba rozumět takovou újmu, která znamená zmenšení majetkového stavu poškozeného oproti stavu před škodnou událostí a která představuje majetkové hodnoty, které je třeba účelně vynaložit na uvedení věci do předešlého stavu. U škody vzniklé na věci použité a částečně opotřebované pak musí být přihlédnuto k ceně, za kterou se poškozená věc v době a v místě činu obvykle prodává, a k rozsahu poškození, přičemž od částky vyjadřující náklady na opravu věci musí být odečtena částka odpovídající zhodnocení vozidla jeho opravou oproti původnímu stavu. Jinak by totiž poškozenému vzniklo bezdůvodné obohacení, kdyby např. opotřebované součásti vozu byly nahrazeny novými.

Stejně tak je třeba brát zřetel na případy, kdy mezi hodnotou věci a škody na ní vzniklé existuje nápadný nepoměr a není možné zcela přesně určit, za jakou částku by se velmi málo poškozená věc obvykle prodala, resp. kdy by takové poškození nemělo na cenu poškozené věci patrný vliv.

K těmto návrhům Česká advokátní komora po jednání věci sdělila toto stanovisko:

A) Všeobecně:

Zjistit výši skutečné škody způsobené trestným činem má v trestním řízení nepochybně dva cíle: prvním je jistě určení správné právní kvalifikace trestného činu, když výše způsobené škody má v mnoha případech na ni rozhodující vliv (§ 89 odst. 11 tr. zák.), druhým – a tu bychom rádi řekli, že rovnocenným důvodem – je i správné rozhodnutí o nároku na náhradu škody poškozenému (§ 43 odst. 3 tr. ř.), který se k trestnímu řízení s tímto svým nárokem připojí (adhezní řízení). Je potěšující, že nejvyšší státní zástupkyně poukázala na rozdílnou praxi soudů včetně Nejvyššího soudu, kterou je třeba sjednotit.

Je však třeba vyjít z neutěšeného stavu právní úpravy, která dopouští zcela rozdílnou náhradu vzniklé majetkové újmy podle toho, jakou cestou náhrady se poškozený – v naší souvislosti i orgány činné v trestním řízení, vydají: zda stanovením výše škody rozdílem ceny poškozené a nepoškozené věci na trhu, obstaráním stejné nebo obdobné věci nebo uvedením v předešlý stav. K tomu je třeba rozhodně uvést, že škoda, ať už byla způsobena trestným činem či nikoli, ať je nahrazována jakýmkoli způsobem – tedy stanovením rozdílu ceny věci před a po poškození, obstaráním stejné nebo obdobné věci či uvedením v předešlý stav – vždycky **musí být stejná**. Nemůže být totiž závislá na způsobu její náhrady, ani na způsobu jejího výpočtu, dokonce jiného pro účely trestního řízení nebo řízení občanskoprávního.

B) Navržené alternativy v obou případech však počítají s tím, že způsob výpočtu výše škody „pro účely trestního řízení“ se nedotýká práva poškozeného „na uplatňování náhrady této skutečné škody“. Jakoby „skutečná škoda“ – tedy výše jeho majetkové újmy, která mu trestným činem vznikla – byla zásadně vyšší než výpočet „pro účely trestního řízení“.

Z odůvodnění zejména první alternativy stanoviska trestního kolegia NS ČR totiž výslovně vyplývá, že postup při stanovení výše škody pro účely trestního řízení striktně podle první věty odst. 12 § 89 tr. zák. „... je třeba dodržet přesto, že různé způsoby stanovení výše škody ... mohou vést k odlišným zjištěním...“ a dále „... i když výše škody jakožto zákonného znaku skutkové podstaty trestného činu, stanovená pro účely trestního řízení podle § 89 odst. 12 tr. zák., bude nižší než skutečná škoda ve smyslu § 442 obč. zák., je třeba z ní pro účely trestního řízení vycházet.“

z judikatury

Cílem trestního řízení není jen účel, vytyčený v § 1 trestního řádu, ale i rozhodnutí podle § 228 a násl. trestního řádu – přirozeně při splnění předpokladů podle těchto zákonných ustanovení.

Jestliže soud stanoví výši škody „pro účely trestního řízení“ jinak, než odpovídající „skutečné škodě“ – tedy skutečné majetkové újmě poškozeného – popírá smysl a účel adhezního řízení: tím je nejen uspokojení nároku poškozeného, jehož majetek byl trestným činem dotčen (a to jistě přispívá i k dosažení cíle trestního zákona podle § 1), ale i k tomu, aby *nedocházelo* k dalším zbytečným, třeba občanskoprávním řízením, nezatežovaly se již tak dost přetížené soudy a poškozeným se jejich náhrady dostalo i bez dalšího často nákladného a zdlouhavého řízení, které jejich náhradu zase jen odloží.

Trestní zákon sám ovšem nedefinuje, co je škodou – byl jen „pro účely trestního řízení“.

Je třeba sáhnout po občanském zákoníku. Ten ovšem v průběhu dob sám neměl jasno, jak je to s „... újmou, která nastala nebo se projevuje v majetkové sféře poškozeného a je objektivně vyjádřitelná všeobecným ekvivalentem, tj. penězi a je tedy napravitelná poskytnutím majetkového plnění, především poskytnutím peněz (nedochází-li k naturální restituci)“.

Náhrada takové újmy dávno před 2. světovou válkou v evropském kontextu spočívala v hodnotě, za kterou by si poškozený opatřil náhradní předmět stejné jakosti, tedy nejen stejných vlastností, nýbrž i stejně opotřebovaný. Francouzská, švýcarská aj. úpravy uvažovaly tedy stejně jako naše současná úprava trestní.

Komentář k našemu tehdejšímu obecnému občanskému zákoníku však u strojů doporučoval jiný postup: poškození stroje mělo být nahrazeno tím, že se uvede v předešlý stav. Teprve nebylo-li to možné, poskytl se ekvivalent v penězích, aby si vlastník stroje mohl zařadit náhradu (komentář k § 1293 o.z.o. – Rouček-Sedláček 1937/673). A jsme u naturální restituce jako primární a přednostní. Tak to také určoval § 1323 o.z.o. A tak to také dlouhá léta potom právní úpravy preferovaly. Jen v případě, že to „nebylo dobře možné nebo účelné“, hradila se škoda v penězích (§ 442 z. č. 40/1964 Sb.).

Protože ale představa zákonodárce, že to bude ovšem zásadně a téměř vždycky škůdce, kdo bude uveden v předešlý stav poškozené věci provádět, se ukázala nereálnou (neboť právě toto břemeno prakticky vždy leželo na poškozeném), postup se obrátil: hradí se „skutečná škoda a to, co poškozenému ušlo (ušlý zisk)“, – a dále – „Škoda se hradí v penězích. Požádá-li však o to poškozený a je-li to možné a účelné, hradí se škoda uvedením do předešlého stavu.“ (§ 442 odst. 1, 2 o. z.).

Je-li „skutečnou škodou“ újma, spočívající ve zmenšení majetkového stavu poškozeného reprezentující majetkové hodnoty, které bylo nutno vynaložit, aby došlo k uvedení věci do předešlého stavu (R 55/71), příp. i hodnota nákladů spojených s obstaráním náhradní věci (R 5/78) – a zákon jinou než jedinou, stejnou, „skutečnou“ škodu nezná, pak nemůže být ani rozdílná od škody, jak ji zná zákon trestní.

Skutečností zůstává, že není jednotná – ani pro potřeby trestního řízení.

1/ Ustanovení § 89 odst. 12 tr. zák. zahrnuje tři metody stanovení výše škody, když i stanoví pořadí jejich užití:

a) Zásadně se vychází z ceny, za kterou se věc, která byla předmětem útoku, v době a v místě činu obvykle prodává. Zákonodárce měl zřejmě za to, že je to nejsnazší a nejjednodušší způsob, jak se dobrat výše škody. Předpokládá ovšem, že se takové srovnatelné věci na trhu běžně a obvykle prodávají (NS 7 Tz 103/2001 a R 32/1994);

b) Jen pro případ, že tak nelze výši škody zjistit, vychází se z účelně vynaložených nákladů na obstarání stejné nebo obdobné věci;

c) nebo uvedení v předešlý stav.

Nezdá se, že by metoda b) měla přednost před metodou c) a že by tedy šlo o skutečnou hierarchii takových postupů: z tohoto zákonného ustanovení jen vyplývá, že se nejprve vychází z ceny věci, za kterou se obvykle prodává a pak teprve přijdou ke slovu zbývající dvě: buď anebo – účelné náklady na obstarání stejné nebo obdobné věci nebo naturální restituce – obě rovnocenné.

Přitom se ovšem může zdát, že postup a) nakonec vyjde stejně jako postup b): cena obdobně poškozené věci se musí zjistit na trhu a odečíst od ceny vozidla nepoškozeného. Rozdíl je škodou. A cena na trhu se nebude asi příliš lišit od výše „účelně vynaložených nákladů na obstarání stejné nebo obdobné věci“ – (ledaže by se k ní připočetlo i jízdné, odtah, správní poplatky za registraci aj.) – jestliže si ji poškozený náhradou za svou původní nepoškozenou koupí.

A určit cenu jeho poškozené věci bude zase záviset na ceně její opravy. To bude zajímat budoucího kupce, jehož poptávka bude vlastně cenu určovat především.

2/ Je zřejmé, že si zákonodárce chtěl problém zjednodušit, jestliže uzákonil, že ke stanovení výše škody stačí odečíst cenu nepoškozené věci od ceny věci trestným činem poškozené. Zřejmě si byl ale vědom toho, že ve skutečnosti najít na trhu věc stejně starou, stejně opotřebovanou a *stejně* poškozenou, jak k tomu došlo trestným činem, nebude lehké.

Ostatně ani trh zahlcený ojetými automobily na to nedává jednoznačně kladnou odpověď. Je sice pravdou, že „ojetá, různě poškozená a dokonce i zcela havarovaná vozidla jsou běžně předmětem obchodu“ (jak uzavřelo rozhodnutí Nejvyššího soudu 7 Tdo 25/2005), ale najít vozidlo aspoň přibližně stejně nepoškozené a stejně poškozené, aby se jejich tržní cena dala odečíst, je iluzí.

Tak se bude nakonec jako dřív určovat výše trestným činem způsobené škody výší nákladů na opravu poškozené věci, neboť také v drtivé většině případů budou trestnými činy poškozené automobily a motocykly poškození opravovat. Jako „skutečnou škodu“ také budou vnímat i požadovat zaplacení (jistě jen účelně) vynaložených nákladů na uvedení v předešlý stav – tedy za opravu vozidla.

3/ Že současná platná právní úprava může vést k nespravedlnostem je patrné i ze skutečnosti, že podle § 89 odst. 12 tr. zák. se škoda zjišťuje z ceny, za kterou se v době a v místě činu věc obvykle prodávala. Tak může dojít k tomu, že v místě spáchaného trestného činu budou jiné ceny než v místě, kde bude poškozený náhradu své škody nakonec realizovat. Jistě ceny v autobazarech třeba v Uherském Hradišti budou jiné než v Praze. Jak hladinu cen vůbec zjišťovat, kde, z kolika vzorků vycházet a jak vůbec dojít k odpovídajícímu závěru není zřejmé. Totéž platí o i době rozhodné pro poměrování – tedy o době trestného činu oproti času, v němž se bude rozhodovat. To může být proti smyslu § 154 odst. 1 o.s.ř., jinak příslušného právě pro rozhodování mj. o náhradě škody. V případě dlouhého řízení může být poškozený zkrácen.

4/ Vratme se však zpět k úvahám o správném stanovení výše škody v trestním řízení. To by mělo vycházet i z reality, že teprve v případě, že oprava z nějakých důvodů nepřichází v úvahu (nebyla by např. ekonomická, nelze potřebné náhradní díly opatřit nebo se k ní poškozený prostě nerozhodne a vrak vozidla přímo prodá) mělo by dojít ke stanovení výše škody cenovým rozdílem nepoškozené a poškozené věci. I tu ovšem bude hledisko naturální restituce vlastně jen zastřeno: cena poškozeného vozidla bude samozřejmě odrážet cenu jeho opravy, ledaže by bylo tak poškozeno, že by je bylo možné prodat jen na součástky. A tu se ovšem do takové ceny event. promítne leccos jiného, např. i pří-

z judikatury

padná „cena jeho dokladů“, a to už je zase něco jiného než „skutečná škoda“. Jak potom ale „všemocná ruka trhu“ pomůže trestnímu řízení stanovit správně výši škody způsobenou trestním činem, jestliže trh sám je ovládán zcela jinými hledisky...

To ovšem platná právní úprava přehlíží.

5/ Ne že by určení výše škody stanovením nákladů na opravu poškozené věci bylo bez problémů: tu bude zase rozhodovat způsob a rozsah opravy, případ od případu odlišný.

Jinou cenu za opravu bude účtovat značkový servis, jinou malá venkovská autodílna, jinak vyjde oprava svépomocí. A všechny mohou dosáhnout předchozího stavu. Méně bude stát oprava originálními díly v sídle výrobce, víc, když se díly budou dovážet zdaleka. Levnější bude oprava náhradními díly s „blokovou výjimkou“ než originálními díly, ať už jsou odkudkoli. Faktury za opravu budou odlišovat i různé ceny práce opraváře a mnoho jiného.

Složitostmi sui generis bude provázáno i správné stanovení amortizační srážky, bude-li vozidlo opravou zhodnoceno, nebo zase jeho znehodnocení i dobře provedenou opravou.

Orgány činné v trestním řízení si vesměs vezmou na pomoc znalce (§ 105 tr. ř.), nepochybně však i jemu bude dělat stanovení výše skutečné škody – ať už jakýmkoli postupem – velké obtíže. Bude-li jeho závěr jednoduchý a jednoznačný, bude podezřelý. Bude-li více znaleckých posudků, bude každý jiný.

6/ Jak tedy správně a spravedlivě stanovit „skutečnou škodu“ je problematické. Odsunout tuto složitost poukazem na to, že jde „jen o škodu pro účely trestního řízení“ nebere v úvahu zájmy již tak dost poškozených, vzdor ust. § 1 a dalších tr. zák. „Skutečná škoda“ může být jen jedna, nikoli snad jiná pro účely trestního řízení a jiná pro občanskoprávní její náhradu. Nepomůže ani zaklínadlo o tom, že „tímto způsobem výpočtu výše škody pro účely trestního řízení není dotčeno právo poškozeného na uplatnění náhrady této skutečné škody“. Zřejmě zejména v občanskoprávním řízení. Takový postup „rozdílných škod“ vhání poškozené do dalších zbytečných řízení o náhradu jejich škody, popírá smysl adhezního řízení a zatěžuje soudy. Ustanovení § 229 odst. 2 tr. ř. sice hovoří o odkázání poškozeného na občanskoprávní řízení se zbytkem jeho nároku při přiznání jen jeho části, tu však jde nepochybně spíš o důkazní nouzi ohledně výše škody (§ 229 odst. 1 tr. ř.), nikoli však aby opodstatňovalo, že výše škody určená v trestním řízení bude jiná než pro řízení občanskoprávní. Je třeba znovu zdůraznit: skutečná škoda může být jen jedna. Cesty k její náhradě mohou být různé, její výše však *vždy stejná*. Samozřejmě na téže věci.

Že si s tím neví rady ani občanský zákoník, je věcí druhou.

Tak má trestní řízení podle našeho názoru vyřešit jednu provždy výši „skutečné škody“, která byla trestným činem způsobena tak, aby i se zřetelem k její výši mohl trestní soud správně rozhodnout o skutečné odpovědnosti obžalovaného na podkladě správně stanoveného stupně nebezpečnosti činu pro společnost, který právě výše škody významně ovlivňuje – a dále, aby mohl také spravedlivě rozhodnout v adhezním řízení o nároku poškozeného – aniž by jej vhánělo do řízení nového o zbytku jeho škody, která trestní řízení nezajímala.

Jsmo si vědomi toho, že adhezní řízení bylo vždy Popelkou řízení trestního, které byť má jiné úkoly než rozhodovat jen o náhradě škody, je zákonodárcem zavázáno dbát i o oprávněné zájmy poškozeného a umožnit mu rozsudkem náhradu jeho škody, aniž musí být vyvoláno zbytečné řízení další. Podmínky adhezního řízení jsou jasné. V jejich rámci je však třeba zajistit poškozenému náhradu jeho škody v celé prokázané výši. Pak ovšem nelze vycházet jen „ze škody stanovené pro účely trestního řízení podle § 89 odst. 12 tr. zák.“ jako-

by tak stanovená škoda byla jiná než skutečná škoda, která náleží poškozenému a která také jediná vystihuje stupeň nebezpečnosti činu pro společnost se všemi důsledky pro odpovědnost obžalovaného a použitou právní kvalifikaci.

ZÁVĚR: Za předpokladu správnosti těchto úvah jeví se tedy za daného zákonného stavu – který by ovšem měl být změněn – spravedlivější a správnější trestním kolegiem NS ČR navržená **alternativa II**.

Ponechává soudci volnější rozhodování podle okolností jednotlivého případu a přináší i větší ohled na poměry poškozeného a jeho možnosti, především i na samu opravu poškozené věci, která se ovšem v každé uvažované metodě stanovení výše skutečné škody nakonec víc nebo méně zřetelně projevuje, ale která ve skutečnosti rozhodujícím způsobem ovlivňuje každou z cest vedoucí ke stanovení výše škody. Bez ohledu na to, zda je to pro účely trestního řízení nebo pro účely jiné.

Snad by mělo jen dojít k upřesnění hlediska „nepoměru výše způsobené škody ve srovnání s celkovou hodnotou věci“: může jím být ovšem nejen zcela nepatrné poškození, ale i tzv. totální škoda, kdy náklad na opravu by přesáhl cenu celé (nepoškozené) věci nebo kdy se zcela neopravitelné vraky prodávají za cenu šrotu.

Rovněž tam, kde se hovoří o „hodnotě věci“ je třeba formulaci nahradit výrazem „cena“: ta je totiž ekonomicky správně vyjádřenou hodnotou věci v penězích. A o ty v naší souvislosti jde.

Podnět nejvyšší státní zástupkyně se dotkl neúnosného legislativního stavu, který stanoví režim pro určování výše skutečné škody, aniž řeší, že různé cesty k ní vedoucí nemohou znamenat její rozdílnou výši. A že její určení nemůže být pro trestní řízení jiné a zase úplně odlišné pro řízení jiné. Jinak by nebylo možné ospravedlnit, že poškození dostanou rozdílně vysoké náhrady **těže škody** podle toho, zda je jim přisouzena v adhezním řízení nebo v řízení občanskoprávním či jiném a také podle toho, jakou metodou je náhrada stanovena v závislosti na způsobu náhrady. I když občanský zákoník na rozdíl od minulosti neupřednostňuje naturální restituci, je zřejmé, že především u poškozených (ne zničených nebo odcizených) motorových vozidel bude v drtivém množství případů nejčastěji **oprava vozidla – tedy naturální restituce** – jeho uvedení do předešlého stavu. To také bude především poškozené zajímat, a to také bude jejich majetkovou újmou a „skutečnou škodou“, kterou jim pachatel trestného činu způsobil.

Zavírat oči před těmito skutečnostmi znamená obnovit stav, v němž předchozí občanský zákoník také cosi nereálně předpokládal: totiž že to bude škůdce, kdo bude opravu způsobené škody na vozidle také sám provádět nebo alespoň zajišťovat. Dnes to znamená nebrat v úvahu, že reálný život preferuje naturální restituci, ať je zákonná úprava jakákoli.

Zjednodušení všech v úvahu přicházejících řešení může přinést jen sjednocení soudní praxe i postupů, vedoucích k uvedení poškozeného motorového vozidla do původního stavu. To ovšem předpokládá shodu odborníků z oboru autoopravenství o tom, jakým způsobem (a nejlevněji) dosáhnout ve standardních případech obnovení původního stavu poškozeného vozidla.

Naopak stanovení výše škody podle hladiny trhu ojetých motorových vozidel by pak zůstalo jen pro případy zničení vozidla nebo použitím ceny obdobného vozidla na trhu v případě jeho odcizení. To ovšem již jen de lege ferenda.

♦ STANOVISKO ZPRACOVAL JUDR. KAREL FRIML, CSC., ADVOKÁT V PRAZE. O VÝSLEDNĚM STANOVISKU NEJVVŠŠÍHO SOUDU BUDEME ČTENÁŘE INFORMOVAT.

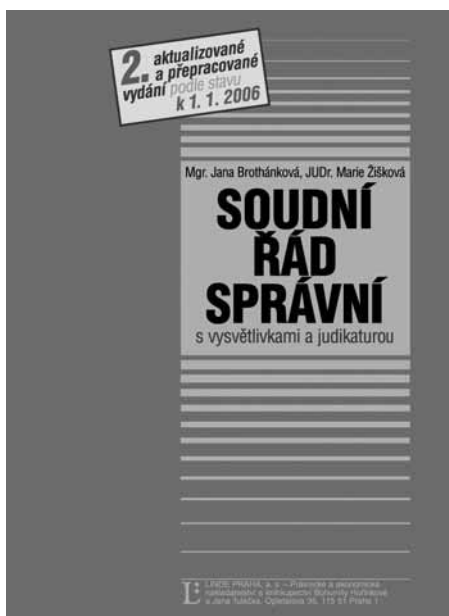
recenze, anotace

BROTHÁNKOVÁ, JANA – ŽIŠKOVÁ, MARIE:

Soudní řád správní a předpisy souvisící s úpravou správního soudnictví s vysvětlivkami a judikaturou, 2. aktualizované a doplněné vydání.

Vydalo nakladatelství Linde, a. s.,
Praha 2006, 304 stran, 398 Kč.

Úplné znění soudního řádu správního je zachyceno podle stavu k 1. 1. 2006 a postihuje základní principy a instituty právní úpravy správního soudnictví účinné od 1. 1. 2003 – zřízení Nejvyššího správního soudu, pravomoc a příslušnost soudů a řízení ve věcech správního soudnictví.



Publikace si klade za cíl přispět k snadnějšímu pochopení právní úpravy, ozřejmit její základní změny a provázanost jednotlivých institutů s vědomím, že podávané vysvětlivky se opírají o dosavadní a nově utvářenou judikaturu a o dosud toliko zhruba dvoudesát zkušeností s aplikací této právní úpravy v praxi.

Jednotlivá ustanovení jsou opatřena vysvětlivkami, výběrem z nové judikatury (ze Sbírek Nejvyššího správního soudu), příp. odkazy na jiná ustanovení.

Z judikatury byly k jednotlivým ustanovením vybrány judikáty, které mají obecnou platnost (zejména z Bohuslavovy sbírky), nebo které se vztahují k původní úpravě správního soudnictví, tj. k páté části OSŘ účinné do 31. 12. 2002, ale při aplikaci SŘS, popř. páté části OSŘ nebyly dosud popřeny. Dále toto 2. vydání obsahuje současně i vybrané judikáty Nejvyššího správního soudu uveřejněné ve Sběrce NSS (až do III. ročníku, sešit č. 10 včetně).

Obdobně je opatřen základními vysvětlivkami a judikaturou zvláštního se-

nátu zákon č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů. Ze zákona č. 151/2002 Sb. jsou vyňata některá novelizovaná ustanovení zákonů, jejichž změna byla přímo vyvolána novou úpravou správního soudnictví, text ustanovení ve znění účinném k 1. 1. 2006 je opatřen vysvětlivkou s vyznačenou souvislostí s příslušným ustanovením soudního řádu správního.

♦ RED.

CHALUPA, RADIM:

Zákon směnečný a šekový, Komentář, 1. díl, směnky.

2. vydání, LINDE, Praha 2006,
623 s., 470 Kč.

Po roce 1990 význam směnek vzrostl, zatímco mezi lety 1970 až 1990 se v tuzemských vztazích používaly jen ojediněle a například pojmy „protest do větru“ a „protest do zdi“ se uplatňovaly ve vědomostních soutěžích.

Je otázkou, jak dlouhou perspektivu má používání směnek před sebou, zřejmě však nelze počítat s tím, že by tato perspektiva měla končit v nejbližším desetiletí.

Zatímco mezi lety 1970 až 1990 nebyly směnky v základních kurzech na právnických fakultách vyučovány, dnes je to naprosto běžné.

S renesancí směnek se tomuto druhu cenných papírů věnovali někteří starší autoři, odborná literatura však poznala i jména nová.

Z mladších (ale již renomovaných autorů) jmenuje zejména JUDr. Radima Chalupu, PhD. a JUDr. Josefa Kotásku, PhD. Prvně jmenovaný zpracoval a vydal v nakladatelství LINDE Praha dvousvazkový komentář k zákonu směnečnému a šekovému psaný již před 12 lety. Je tedy v současné době na toto dílo možno navázat a právě vychází 2. vydání 1. dílu.

Jak sám autor recenzovaného díla uvádí, když připravoval první vydání to-

hoto komentáře, řešil otázku, zda se omezit jen na shrnutí známých názorů, nebo se snažit vypořádat i s otázkami nezodpovězenými.

Rozhodnutí ho orientovalo k řešení posléze uvedenému, a to přestože u neřešených otázek mohl odkázat až na budoucí judikaturu. Při tomto řešení je vždy obtížné předvídat, jakým směrem se bude judikatura ubírat. To se vždy podařit nemusí.

Dřívější 1. vydání komentáře tedy vždy nekoresponduje s rozhodovací praxí soudů. Zde autor ctí východiško, že komentář je knihou pro praxi, a proto některé svoje názory z předchozího vydání přizpůsobuje dnes aktuální rozhodovací praxi soudů. Činí tak i tehdy, pokud s judikaturou nesouhlasí, dává přednost zájmům čtenářů a odborné polemiky ponechává k prezentaci na jiných místech než v komentáři k ustanovením zákona.

Na těch místech, kde jsou však sporné problémy, které zatím judikatura nevyřešila, neodkazuje na budoucí literaturu ani dnes a uvádí vlastní postoje s tím, že až budoucí rozhodnutí ukáží, zda a jak bude nebo nebude nutné je přehodnotit. Citujeme-li doslovně autorova slova: „Je mi... bližší vyjádřit vlastní názor s rizikem, že rozhodovací praxe soudů se bude ubírat jiným směrem, než o problému pomlčet a jen čekat, co mi napoví soudy.“

Mj. i vzhledem k počtu stran (k § 1 až 98) o směnkách cizích (§ 1 až 74) a vlastních (§ 75 až 98) a k § 1 až 11 k ustanovením společným pro směnky i šeky je stran 623. Vzhledem k obsahu práce způsobu zpracování jde o tzv. podrobný komentář.

Komentář je zpracován tak, že vždy za uvedením daného ustanovení (paragrafu) je uveden přehled – názvy jedno-



recenze, anotace

tlivých částí komentovaného textu s číselným označením. Pod těmito číselně označenými dílčími názvy je pak text vlastních komentujících textů.

Návazně, po těchto komentujících textech, je uvedena široká judikatura, u které je vždy konkretizováno dané rozhodnutí a pramen, kde bylo publikováno.

Text je psán plně srozumitelným způsobem. Např. u indosamentu je ihned v úvodu objasněno, že obchodovatelnost je jedním z typických znaků směnky. Nepřevoditelnost směnky nebo její pouhá občanskoprávní převoditelnost by směnkám výrazně ubírala na jejich hospodářském významu. Obchodování se směnečnými pohledávkami, tedy zejména forfaiting, factoring a eskont, má ve finančnictví značnou úlohu.

Směnečné operace sehrávají důležitou roli i ve zbožových obchodech, kde plní zejména funkci zajišťovací. Směnky se poměrně často vyskytují i v akreditivních a záručních obchodech. Jen stěží si lze představit současný obchod a finančnictví bez indosamentu – nástroje směnečně-právního převodu směnky.

Zvolený způsob zpracování činí dílo velmi dobře přehledné a lze je snadno využít. Komentář uzavírá rejstřík.

Vyzvednout lze i odbornou úroveň, s jakou je dílo zpracováno. Vzorem nám může být také pečlivost celého provedení. Je zřejmé, že autorovo poděkování JUDr. Daně Ondřejové za pomoc při redakci textů a při zpracování judikatury je plně na místě. Recenzovaný Komentář si jistě najde svoje místo v právnických knihovnách a knihovnách právníků, ale nejen v nich.

❖ DOC. JUDR. KAREL MAREK, CSc.

VÁGNER, IVAN – WEBER, MIROSLAV:

Osobní management

Masarykova univerzita, Brno 2006, 142 s., 340 Kč.

V edici Právnické fakulty Masarykovy univerzity vychází zajímavá knížka autorů prof. Ing. Ivana Vágnera, CSc., MBA a Ing. Miroslava Webera, CSc., s jejímž obsahem se mohou seznámit nejen studenti právnických fakult, ale i právníci vykonávající náročná povolání, zejména advokáti.

Autoři rozdělili publikaci do tří základních částí. První část tvoří pojednání o osobním managementu z pera prof. Vágnera. Zabývá se profesně výkonovým pojetím osobního managementu, jeho širšími souvislostmi a osobním managementem v pojetí posunu para-

digmatu managementu k principiálnímu vedení.

Rozvoj leadershipu je název druhé části. Ing. Weber zde vytvořil kapitoly o povrchním a niterném leadershipu, o tom, jak se stát niterným lídrem, o krocích k niternému leadershipu a jak integrovaným přístupem vytvářet výsledky.

Závěrečná část obsahuje podněty pro rozvoj osobního managementu a leadershipu (kapitoly první a třetí napsal Ing. Weber a kapitoly druhou prof. Vágner).

Přílohu první tvoří výkladový slovník pojmů, počínaje pojmem Algoritmus, přes řadu pojmů, mezi nimiž je např. Empetické naslouchání, Intelektuální arogance, Osobní paradigma, až k pojmům Třetí alternativa, Zákon neustálého zdokonalování a k termínům Životní role a Životní úspěch (cca 100 pojmů).



Druhou přílohou jsou případové studie. Slovy autorů je management povětšinou chápán jako řízení a vedení druhých lidí za účelem dosahování předem vytyčených cílů. Autoři publikace vnímají management širě a považují osobní management za základ celostního systému managementu – nezbytného nástroje pro směřování a rozvoj života každého člověka i každé zájmové skupiny či organizace.

Autoři považují osobní management za základní pilíř celostního systému managementu. Bohužel jejich zkušenosti je vedou k nepřilíživé hypotéze: „V České republice se problematice osobního managementu věnuje malá pozornost a v důsledku toho je úroveň osobního managementu a zejména osobního leadershipu nedostatečná.“

Lidský život se skládá z etap růstu, někdy i pádů, tedy etap podmiňujících rozvoj osobnosti. Život moderního člo-

věka vyspělého světa je navíc charakteristický tím, že probíhá ve změnách, a tyto změny ho výrazně ovlivňují. Přesto se základy lidské existence nemění. Moderní člověk, stejně jako člověk žijící v minulosti, touží po štěstí, po naplnění svých potřeb a zájmů, po pocitu, že jeho život má smysl, a proto stále usiluje o jeho vyšší kvalitu. V rámci přirozených tužeb si lidé vytyčují cíle již několik století. Někteří jsou v naplnění svých životních cílů úspěšní. Mnozí však nikoliv, mj. z toho důvodu, že se vydali špatným „směrem“.

Jaká je vlastně cesta k životnímu úspěchu, k dosahování cílů, které jsme si stanovili? Všichni potřebujeme kompas – pro život, pro práci, pro rodinu, pro realizaci našich zájmových aktivit – potřebujeme správné principy a zásady.

To byl vlastně klíčový impuls, který pobízel autory publikace k vzájemným debatám o záměru, obsahu, způsobu výuky předmětu „Osobní management“. Autoři publikace byli ve snáhách koncipovat nový studijní předmět pobízení jednak svými vlastními zkušenostmi s nízkou úrovní osobního managementu obecně a jednak získanými relevantními poznatky z publikovaných děl tuzemských, zejména však zahraničních odborníků. Postupně tak krystalizovala důležitá témata, jimž je třeba věnovat mimořádnou pozornost (např. Jak poznat sám sebe?; Jak řešit nedostatky a problémové situace?; Co považovat za priority, jež umožňují dosáhnout pozitivní změny?).

V tomto směru si čtenáři vzpomenou, jak jsme již „hltali“ překlad Druckerových knih, které byly již dříve vydány. Autoři na tato díla navazují a vycházejí z poznatků S. R. Coveyho. Seznam použité literatury není přitom příliš široký, což může svědčit širšímu dotváření přejímaných výchozích poznatků vlastními zkušenostmi a závěry.

Rozsah této recenze nám nedovoluje věnovat se všem významným dílčím (v publikaci uvedeným v „rámečcích“) závěrům.

Můžeme uvést příkladmo jen některé z nich:

- Chceme-li získat neformální autoritu u kolegů v zaměstnání, nestačí nám k tomu pouze naše vysoká odborná zdatnost, stejnou roli, ne-li větší, sehrává naše důvěryhodnost a odvaha prosazovat nové věci.
- Chceme-li mít kvalitní vztah s životním partnerem, nechtějme ho měnit k obrazu svému, ale „pracujme“ na sobě tak, aby z nás převážně vyzařovala pozitivní energie a byli jsme našemu partnerovi skutečnou oporou v jeho nesnázích.
- Např. postihne-li je závažnější nega-

recenze, anotace

tivní událost, nereagují pozitivní lidé ukvapeně, naopak se dokáží zklidnit, dobu mezi podnětem a odezvou využijí k důkladnému zhodnocení vzniklé situace s patřičným nadhledem a pak se teprve rozhodnou k odezvě v souladu s jejich hodnotovou orientací.

- Zbavíme-li se profesní arogance, dokážeme uznat, že naše odborná způsobilost není absolutní. Nejdříve pochopíme, že alespoň rámcový vhled do jiných oborů nás nesmírně obohacuje a poskytuje inspiraci pro naši práci. Posléze si uvědomíme, že nesrovnatelně vyšší kvalitu výsledků naší práce zaručí jediné interdisciplinární spolupráce. Konečně se rádi staneme členy multidisciplinárního týmu, jenž má teprve předpoklady řešit problémy systémově. Základem úspěšné spolupráce takového týmu je synergie silných odborných i osobnostních stránek členů týmu.

- Mnozí manažeři a podnikatelé pracují natolik intenzivně (spornou otázkou však je, jak efektivně), že se nakonec stávají „workoholiky“, kteří život mimo práci pokládají za ztrátu času; dlouhodobý stres způsobuje u stále většího počtu lidí psychosomatické poruchy a potažmo vznik vážnějších onemocnění; vážnými důsledky prohlubujícího se hektického stylu života jsou mj. tyto jevy: rostoucí nesoustředěnost a roztěkanost, sklon k povrchnosti a nedůslednosti, vzrůstající nezodpovědnost, šířící se odcizení.

- Pro obnovu a zlepšení společenskovo-vztahové dimenze lze doporučit např. tyto aktivity: pečujte o rodinné vazby a vztahy; vnímejte své spolužáky či spolupracovníky jako lidské bytosti s jejich životními příběhy; dbejte na to, abyste byli k druhým lidem zdvořilí a ohleduplní, naslouchejte jim empaticky; dodržujte své závazky a sliby a upřímně se omluvte, když něco nemůžete splnit; navazujte nová přátelství; angažujte se ve veřejně prospěšných oblastech; dbejte na dodržování těch společenských konvencí, které působí jako „mazadlo“ v soukolí: vzájemné zdravení, zdvořilé požádání někoho o něco, poděkování komukoliv za cokoli dobrého učiněného pro vás i pro druhé lidi.

Mnozí ze čtenářů si možná řeknou, že to vlastně znají (a vzpomenu na publikace s tematikou jak poznat sám sebe a zdokonalovat se) a „tak to má být“, nemůže však uškodit znovu si o těchto otázkách přečíst a opět si utřídit myšlenky a vlastní směřování. Jistě přitom objevíme i něco nového (např. si potvrdíme vhodnost týdenního plánovacího cyklu). Knížku proto považujeme za velmi užitečnou. Povede nás mj. i k tomu, že si uvědomíme i potřebu hledání, nalézání a studia nových literárních pramenů.

Jejich přehled viz mj. na www.law.muni.cz – edice publikací.

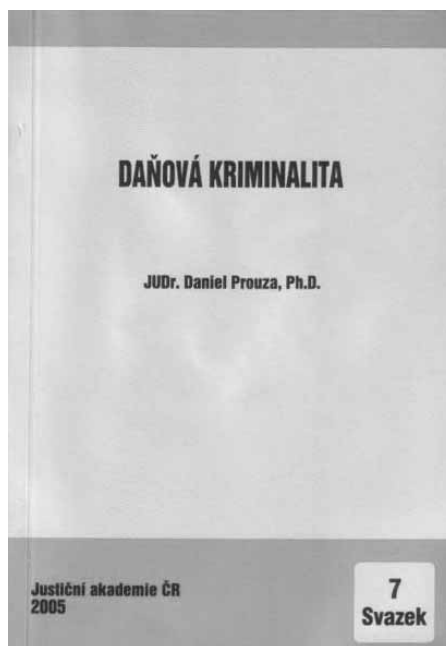
Zájemci si publikaci mohou objednat buď písemně na adrese Vzdělávací a ediční středisko PrF MU, Veveří 70, 611 80 Brno, faxem na tel. 549 495 937 nebo e-mailem na adrese ves@law.muni.cz.

❖ DOC. JUDR. KAREL MAREK, CSC.

PROUZA, DANIEL:

Daňová kriminalita

Stráž pod Ralskem, Justiční akademie České republiky, 2005, 260 stran.



Daňová kriminalita v České republice je zejména v souvislosti s obrovskými společensko-ekonomickými změnami po roce 1989 tak závažným společenským fenoménem, že by měla provokovat, a konečkonců i provokuje, odbornou veřejnost (a nejen tu) k jejímu popsání, poznání a samozřejmě také pochopení. Tato permanentní společenská objednávka nepochybně motivovala autora, jenž je soudcem odvolacího senátu krajského soudu, k napsání publikace, která tento jev popisuje.

První kapitola, která se zabývá soustavou daní, poplatků a cel v České republice, je jakýmsi úvodem do českého finančního práva, a to zejména práva hmotného. V hlavě prvé této kapitoly jsou vymezeny pojmy a základní podstaty daní a poplatků ve státě, jako institutu sloužícího k nezbytnému přerozdělování individuálních požitků jednotlivce ve prospěch celku, tj. státu. Provádí se též základní rozdělení jednotlivých druhů daní a poplatků. Autor dále pokračuje

čuje poměrně suchopárným, ovšem pro pochopení problematiky daňové a poplatkové soustavy nezbytným vymezením základní konstrukce daňově-právních vztahů, jejich subjektů, objektu a obsahu. Vysvětluje též základní pojmosloví nejčastěji se objevující v předpisech finančního práva (subjekty daní – poplatník, plátce, ručitel daně, správce daně – objekt daně, základ daně, daňová sazba, splatnost daně, daňová sankce atd.).

Ve druhé hlavě autor po krátkém historickém exkursu do daňové soustavy na našem území a vymezení cílů a principů současné české daňové politiky přehledným a uceleným způsobem pokračuje shrnutím soustavy daní a poplatků České republiky a jejich kategorizací. Zabývá se tak popisem a vymezením daní nepřímých, tedy daní z přidané hodnoty a spotřebních daní, a dále daní přímých, mezi něž řadíme daně z příjmů fyzických a právnických osob, daň z nemovitostí (pozemků a staveb), tzv. trojdaní (daň dědická, darovací a daň z převodu nemovitostí) a silniční daň. Chybět samozřejmě nemůže ani výklad o poplatkové soustavě, tvořené poplatky soudními, správními a místními.

Další hlava kapitoly první je věnována celní soustavě. Zaobírá se objasněním podstaty a funkcí cla jako povinné platby odlišné od daně, jež je vybírána v přímé souvislosti s přechodem zboží přes hranice státu. Podobně jako v předchozí části odborné práce nebylo možné se vyhnout pojednání o právní konstrukci cel a o jejich rozdělení. Závěrečná část této kapitoly se pochoptitelně v reakci na členství České republiky v Evropské unii dotýká problematiky harmonizace práva našeho státu a práva Evropské unie v oblasti práva daňového. Zdůrazňuje se v ní nutnost sblížení a sjednocování daňových soustav členských zemí jako nutné podmínky pro vytvoření jednotného trhu v rámci Evropské unie, zejména v oblasti daní nepřímých. V oblasti českého daňového práva autor vyslovuje požadavek na vyšší míru právní jistoty daňových subjektů při aplikaci právních norem finančního práva jak vnitrostátního, tak toho evropského. V této souvislosti neváhá kritizovat pokyny ministerstva financí vydané za účelem výkladu daňových norem, které by neměly mít v právním státě prostor, samozřejmě při respektování zásady zákonnosti daňového řízení a při současné dostatečnosti a jednoznačnosti právní úpravy obsažené v daňových zákonech.

Celkově lze první kapitolu popisované práce označit (s výjimkou posledně

recenze, anotace

zmíněné hlavy) za značně popisnou a poněkud suchopárnou, na obranu autorovu budíž však řečeno, že pro náležitě porozumění další části publikace zřejmě nebylo možno tento oddíl pojímat jinak. Těžisko práce totiž spočívá ve druhé kapitole, nazvané Daňová kriminalita v České republice, která by ale bez té první postrádala kontext.

Také tato druhá kapitola v duchu struktury celé práce počíná ohlédnutím do historie. Zabývá se vznikem a vývojem trestního práva na našem území, ale zejména vznikem tzv. důchodkového práva trestního na přelomu 18. a 19. století, jehož konstituce byla důsledkem velice složitých systémů daní v té době, kdy, jak autor uvádí, „se platilo téměř za vše“. Autor upozorňuje na to, že prakticky do přijetí zákona č. 85/1950 Sb. nebyla v trestním zákoně (zákon č. 117/1852 říšského zákoníku, o zločinech, přečinech a přestupcích, přejetý do československého právní řádu recepční normou z roku 1918) ani zmínka o jediném daňovém trestném činu. Na okraji autorova zájmu nezůstal ani vývoj trestního práva správního v českých zemích.

Jak už bylo uvedeno výše, podstata publikace ale spočívá v 2. až 5. hlavě druhé kapitoly. Ta obsahuje velice podrobný výklad všech pěti skutkových podstat daňových trestných činů, a to trestných činů padělání a pozměňování nálepek k označení zboží nebo předmětů dokazujících splnění poplatkové povinnosti (§ 145a trestního zákona), zkrácení daně (§ 148 trestního zákona), jemuž je věnována zřejmě největší autorova pozornost. Stranou zájmu nezůstávají ani trestné činy porušení předpisů o nálepkách k označení zboží (§ 148a trestního zákona), nesplnění oznamovací povinnosti v daňovém řízení (§ 148b trestního zákona) a ani výklad k trestnému činu neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení, na zdravotní pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti včetně zvláštního ustanovení o účinné lítosti (§ 147 a § 147a trestního zákona).

V úvodu této části práce jsou shrnuty i příčiny současné daňové kriminality v České republice, jež by především měl mít zákonodárce na zřeteli při úvahách o právní úpravě pro futuro.

Autor zmiňuje fakt, že ochrana poskytovaná trestním zákonem je až sekundárním prostředkem ochrany ekonomických vztahů, neboť prvotně tuto funkci plní občanské a obchodní právo. Vyslovuje kritickou tezi o nedostatečné efektivitě trestního zákona v tomto směru, způsobenou četnými odkazy právě na zmíněná soukromo-

právní odvětví, která poměrně často používají neurčité pojmy a generální klauzule.

V posledních dvou hlavách druhé kapitoly autor rozebírá osobu pachatele daňových trestných činů a z pohledu zásady individuální trestní odpovědnosti, doposud uplatňované v českém trestním právu, se nebrání diskusi ohledně způsobu postihování subjektů jednajících jménem právnických osob a upozorňuje na pro a proti zavedení trestní odpovědnosti právnických osob. Kapitola je zakončena popisem trestů a ochranných opatření za daňové delikty.

Třetí kapitola zkoumané práce přesně v duchu svého názvu (Předpoklady úspěšného boje proti daňové kriminalitě) přináší popis důkazních prostředků, využívaných při odhalování a objasňování daňové kriminality, s důrazem na znalecké posudky. Za důležitou pro boj s daňovou kriminalitou autor považuje součinnost příslušných subjektů s orgány činnými v trestním řízení, ať již bank v souvislosti s bankovním tajemstvím, správců daně, kteří poskytují informace z daňového řízení, nebo jiných subjektů oznamujících podezření z trestné činnosti.

V závěru práce nemohou chybět autorovy návrhy de lege ferenda pro zákonnou úpravu postihování daňové kriminality, jako například návrh na úpravu trestní odpovědnosti právnických osob, či zavedení víkendových trestů odnětí svobody, které však lze označit v některých případech za vskutku revoluční.

Z obsahu hodnoceného díla vyplývá, že je napsáno odborníkem, který oplývá vysokou znalostí a přehledem v oblasti daňové kriminality. Přináší ucelený a podrobný pohled na zkoumanou problematiku při zachování přehlednosti publikace. Sympatickým se rozhodně jeví, že nejde o pouhý popis právní úpravy v dané oblasti, ale práce je doplněna i poznatky z judikatury obecných soudů, soudu Ústavního i Evropského soudu pro lidská práva. Nechybí též historické reflexe či kontext evropský. Autor se rovněž nebrání vlastním kritickým úvahám, při nichž nepochybně čerpá i ze své osobní, byť nedlouhé, soudní praxe. Ze všech těchto důvodů lze považovat knihu Daňová kriminalita za skutečný přínos.

Publikace není volně prodejná, je ale možné si ji bezplatně objednat u vydavatele, na adrese: Justiční akademie ČR, Masarykovo nám. 183, 767 01 Kroměříž.

HEJDA, JAN:

Stanovy akciové společnosti a jejich změny

Nakladatelství Linde, a. s., Praha 2006, 192 stran, cena 296 Kč.



Knihy nabízí čtenářům komplexní pohled na problematiku stanov akciové společnosti. Autor vysvětluje povahu stanov jako smlouvy sui generis. Zabývá se jak vytvářením stanov, tak otázkou jejich neplatnosti, a to i s ohledem na § 37 a násl. občanského zákoníku. Věnuje se i náležitostem notářských zápisů a speciálním zákonům upravujícím zvláštní podnikatelské útvary – zejména banky, pojišťovny, zajišťovny, investiční společnosti a fondy, penzijní fondy a burzu cenných papírů. Kromě rozboru jednotlivých náležitostí stanov věnuje publikace pozornost zejména problematice změn tohoto dokumentu. Detailně popisuje změny stanov v závislosti na jejich účinnosti, ale také v případech, že dochází ke změně stanov vlivem přeměn společnosti.

Praktické problémy spojené se změnami stanov autor kriticky hodnotí zejména s použitím aktuální judikatury a s ohledem na právní úpravu téhož v Německu, Rakousku, Švýcarsku a Lichtenštejnsku.

Stranou nezůstává ani stručný pohled na stanovy evropské společnosti a plánované legislativní změny. Součástí knihy je i vzor stanov akciové společnosti a podrobný seznam literatury včetně cizojazyčné, převážně německé.

♦ MGR. PETR SMEJKAL,
ADVOKÁT V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

♦ RED.

přečetli jsme za vás

František Brabec: „Soukromý vyšetřovatel“ – je to správná cesta? Kriminalistický sborník č. 1/2006, str. 46 – 50.

Autor článku – prezident České komory detektivních služeb – zde obhájí a podrobně odůvodňuje potřebu existence institucionálně zákonným předpisem zřízených soukromých vyšetřovatelů, jejichž úkolem by bylo pracovat zejména ve prospěch obhajoby. V současné době vedle klasické soukromé detektivní činnosti přímo na zakázku pro občany a vedle osobní ochrany osob existují tyto hlavní směry služeb soukromých detektivů: podpora činnosti soudních exekutorů, podpora činnosti advokátů a spolupráce s advokáty ve prospěch jejich mandantů, ochrana ekonomických zájmů podnikatelských subjektů, včetně její komplexní podoby konkurenčního zpravodajství. *Hlavní argumentace se soustřeďuje na soukromé detektivní činnosti, podporující činnost advokacie a spolupráce soukromého detektiva s advokátem ve prospěch jeho mandanta. Jde především o rozkrývání latentní hospodářské kriminality a opatrování informací a důkazů pro potřebu soudních kauz a správních řízení vedených podnikatelskými subjekty a jejich managementem. Služby soukromých detektivů je třeba chápat jako pluralitní subsystém, jehož protipólem je subsystém služba kriminální policie. Spolupráce soukromého detektiva s advokátem může být zaměřena na opatrování informací a důkazů ve prospěch obhajoby. Obviněný musí mít stejné možnosti předkládat důkazy o své nevině, jakou mají orgány trestního řízení při předkládání důkazů o vině. Policie má především zájem usvědčit, a to se přenáší i do činnosti státních zástupců. Podle § 33 odst. 2 t. ř. obviněný mj. může uvádět okolnosti a důkazy sloužící k jeho obhajobě. Takové právo je však pouze formální, pokud obviněný nemá možnost zajistit příslušné informace o důkazech. Ke své činnosti detektivní kancelář musí mít nezbytná oprávnění, která dosud chybí. Důsledek toho může být oslabení práva obviněného na obhajobu. Další činností ve prospěch advokátů může být opatrování informací a důkazů ke zjištění pachatele protiprávního jednání. Poškozený občan nemá vždy k policii důvěru. Policie musí řešit větší množství případů. Naopak soukromý detektiv pracuje na jednom konkrétním případě. Samozřejmě je vhodná spolupráce detektiva s Policií ČR, ta by však měla mít zákonný podklad. Pokud v současné době taková spolupráce existuje, je založena výhradně na osobních kontak-*

tech a může policistu vystavit řadě nepříjemností. Práce soukromého detektiva má i významný aspekt občanské kontroly činnosti orgánů policie ČR a mnohdy i státních zástupců. Je brzdou proti zvlí orgánů policie i proti jejich nečinnosti a formálnosti, což vede k odložení případů a nezjištění pachatele. K působení soukromých detektivů jsou nezbytná oprávnění, např. legální přístup k informacím, včetně informací z některých evidencí a archivů.

Význam soukromého detektiva ještě narůstá v civilních kauzách a správních řízeních, kde policie nepůsobí. K tomu, aby podpora činnosti advokátů v různých kauzách mohla být úspěšná, je nezbytné, aby byla vykonávána na podkladě speciálního zákona. To vyžaduje zákonem zřídit institut „soukromý vyšetřovatel“ jako specializovaný směr soukromé detektivní činnosti a vymezit v tomto směru povinnosti a oprávnění. Soukromý vyšetřovatel by měl být jmenován předsedou krajského soudu. Měl by splňovat náročné kvalifikační požadavky, alespoň vysokoškolské bakalářské právnické vzdělání nebo alespoň bakalářské specializované bezpečnostní zaměření. Autor pak uvádí veřejné i soukromé školy, na nichž lze toto vzdělání získat. Další podmínkou by mělo být minimálně 5 let odborné praxe u soukromého detektiva či u služby kriminální policie a vyšetřování nebo v činnosti advokacie, popř. státního zastupitelství či soudnictví, nebo minimálně 10 let praxe u jiných součástí Policie ČR či u městské (obecní) policie.

K článku jsou připojeny dvě negativní poznámky recenzentů.

První recenzent plk. Karel Malý (z Úřadu služby kriminální policie a vyšetřování) uvádí zejména: S řadou názorů autora nelze souhlasit. Pokud advokát vykonává práci jen formálně, přijde o klientelu a tím i o výdělky. Dochází tak k přirozenému výběru a zřejmě budou muset špatní advokáti v určité fázi praxi ukončit. Advokát nepotřebuje zvláštní zákonnou úpravu k tomu, aby mohl vyhledávat důkazy třeba i tím, že si najme detektivní agenturu. Detektivní kanceláře mají možnost ochraňovat ekonomické zájmy podnikatelů na základě smluvního vztahu. Za docela úsměvné označuje recenzent tvrzení autora, že zřízením institutu soukromých vyšetřovatelů by došlo zejména v oblasti trestního práva k dosažení principu plurality. Spíše by došlo k vytvoření duplicitního systému, přičemž praxi soukromých vyšetřovatelů by si mohli dovolit pouze velmi majetní lidé. Z příspěvku dle recenzenta lze tu-

šit, že autor usiluje o zřízení institutu soukromých vyšetřovatelů proto, aby mohli využívat databáze s osobními údaji. V žádném případě by však neměli mít oprávnění vstupovat do databází chráněných zákonem o ochraně osobních údajů.

Druhým recenzentem je Mgr. Milena Bačková z Odboru bezpečnostní politiky NB ČR. Ta se však omezuje na obecná konstatování, že trestní řízení garantuje práva obviněného a opakuje některé zásady trestního řízení na ochranu práv obviněného. Podtrhuje, že orgány činné v trestním řízení jsou povinny objasňovat stejně pečlivě okolnosti svědčící ve prospěch i neprospěch obviněného a důkazy navrhované obviněným musí být pečlivě přezkoumávány pod dozorem státních zástupců. Není ani třeba zdůrazňovat roli soudu. Trestní řízení proto dostatečně garantuje práva obviněného a též chrání práva třetích osob. Návrh autora narušuje systém trestního řízení, jen obtížně by měl být garantován dozor nad dodržováním zákonnosti, zákonnost detektivy získaných důkazů apod. Zavedení institutu soukromých vyšetřovatelů se nejeví jako žádoucí.

Pozn. redakce: Přestože autor zdůrazňuje součinnost detektivních služeb s advokáty především na úseku trestního řízení, občané i advokáti využívají těchto služeb často i v jiných oblastech (např. při pátrání po osobách, při zjišťování významných skutečností v rozvodovém řízení a v řízení o výchově a úpravě poměru nezletilých dětí apod.). To vše se ovšem děje na základě smluvních ujednání mezi detektivní kancelář a subjektem, který službu objedná.

Činnosti soukromých detektivů věnovaly celou dvoustranu dne 25. 3. t. r. Lidové noviny v příloze Orientace.

Pod názvem „Philip, Lew a čeští drsnáci“ je otištěn obsáhlý text autorky Terezy Šupové, zahrnující též stanoviska některých soukromých detektivů.

Z článku uvádíme podstatné výňatky: „Soukromá očka“ se už dávno nezabývají pouze nevěrami. Stále více se přesouvají do lukrativní ekonomické sféry – získávají zpět peníze, starají se o zájmy podnikatelů a podobně. Poměrně novějším trendem je i sledování dětí.

Více než před rokem se jeden moravský podnikatel rozhodl, že zhodnotí svoje peníze. Vložil je do obchodu, který měl být „bomba“, jak říká. „Nakonec to byla bomba jen v tom, že jsem o dost velký peníze, o více než sedm milionů korun, přišel.“ vypráví podnikatel, který si nepřál zveřejnit své jméno. „To si nedovedete představit ty bezesné noci. Už jsem měl nervy nadranc. Prostě se

přečetli jsme za vás

na mě vykašlali, už ani nebrali telefony a zmizeli.”

Podnikatel se samozřejmě obrátil na policii, která případ řešila rok, sepisovala s ním různé dokumenty, ale nic se nedělo. „Někdy mi i připadalo, že se ke mě chovají tak, že bych si toho chlápka měl snad dokonce najít sám,” říká podnikatel. A tak mu jeden kamarád, který měl v minulosti také problémy, poradil, ať zkusí soukromého detektiva. Na internetu jednoho našel.

„On všechno oběhal a toho chlápka našel. Sepsal jsem s ním smlouvu a teď už je jeho barák přepsaný na mě. Už jen čekám, až ho realitní kancelář prodá. Takže můžu vám říct, že nebýt takového detektiva, tak jsem bez peněz.”

Toto je jeden z příběhů se šťastným koncem. Soukromí detektivové, jejichž počet v Česku každý rok stoupá (v loňském roce jich bylo registrováno přes 1800), však nejsou pouze „slušní hoši”, kteří sice za peníze, ale přesto naprosto čistě pomáhají klientům. O „soukromých očkách” existuje řada až mytických představ jako vystřižených z proslavených knih Raymonda Chandlera o Philipu Marlowovi či Rosse McDonalda o Lew Archerovi.

Soukromým detektivem může být v České republice téměř kdokoli. Neexistuje žádný speciální zákon, který by tuto živnost upravoval, takže českému „očku” stačí středoškolské vzdělání a lustrační osvědčení.

V mnoha jiných evropských zemích, například i na Slovensku, musejí mít soukromí detektivové dokonce vysokoškolské vzdělání v oboru či složit speciální zkoušky. Česká benevolence může být z řady důvodů problematická. **Soukromí detektivové jsou živnostníci, kteří pracují s citlivými informacemi, často se „vrtají” lidem v soukromí, takže s živností řezníka či pekaře se jejich práce srovnávat nedá.** Hovoří se i o tom (a to se těžko prokazuje), že při práci používají i nelegální a neetické metody a často překračují zákon. Jinými slovy, „soukromá očka” mohou jít často dál než policie. Navíc **velká většina detektivů jsou bývalí policisté, takže jejich kolegům, kteří jsou stále ve službě, mohou někdy pomoci – samozřejmě zase výměnou za jejich pomoc.**

Práce soukromého detektiva se v posledních letech ubírá zcela jiným směrem – celosvětově se přesouvá do ekonomické oblasti. **Jde o lukrativní byznys, v němž se dají vydělat velké peníze. Spíše než o sledování „záletníků” jde zejména o zajišťování důkazů pro advokátní kanceláře a o ochranu ekonomických zájmů a aktivit podnikatelů.**

Každý detektiv řeší průměrně pět až deset případů najednou, podle jejich složitosti. Na nedostatek práce si tedy

nestěžují. Vyřešení případu může trvat pár minut, složitější kauza se ale může táhnout i rok. Pokud jde o sledování, tak za jednoduché zakázky si účtují od tří tisíc korun za den, ty složitější mohou klienta vyjít až na 30 tisíc za den. Hodinová mzda se může pohybovat od 400 korun plus kilometrovné na auto a další vedlejší výdaje, například za hotel, když musejí v rámci své práce někde přenocovat.

Nezřídka se stává, že české soukromé očko spolupracuje i se svými kolegy v cizině. Výkon soukromé detektivní činnosti v jiných státech světa i EU do jisté míry usnadňuje členství ve Světové asociaci detektivů (WAD). Ta má v současnosti 850 členů z více než 70 zemí.

Hlavní je podle prezidenta České komory detektivních služeb Františka Brabce zejména to, aby byl detektiv seriózní a nepoužíval při své práci nelegální postupy, které vrhají špatné světlo i na ostatní kolegy. A právě proto by měl, jak se domnívá, existovat speciální zákon, který by činnost soukromých detektivů upravoval.

Mnoho expertů lobbuje za přijetí speciálního zákona o soukromých detektivích tak, jak je to v řadě zemí v zahraničí. Třeba v Polsku mají ve speciálním zákoně zachyceno, kdy může detektiv použít zbraň či ochranné prostředky, kdy smí provádět osobní prohlídku nebo prohlídku zavazadel. Další věcí je třeba přístup k informacím, k nimž se detektivové dostávají (i nelegálně) a jejich nakládání s nimi. *Představa komory je, že by měl detektiv oficiálně přístup do databází, jako jsou evidence obyvatel, evidence motorových vozidel, evidence zbraní a střeliva či evidence pasů a víz, odkud by za správné poplatek mohl získat potřebné informace. Samozřejmě by potom zodpovídal za to, jak s nimi naloží.*

V tom, kam problematika soukromých detektivních služeb spadá, ovšem nemají v současné době jasno ani ministerstva. Na dotaz, jak je to s detektivy, ministerstvo vnitra, které vydává potřebná lustrační osvědčení, říká: „Tady u nás to nikdo neřeší.”

Ani vztahy mezi českými detektivy a policisty nejsou ideální – existuje příliš třecích ploch. Na jedné straně se situace rok od roku zlepšuje zejména kvůli tomu, že v řadách soukromých detektivů přibývá bývalých policistů. Dnes jich je tak 90 procent. Na druhou stranu ale většina těchto policistů neodešla ze služby bez prásknutí dveřmi.

Jednou z věcí, ve které mají soukromí detektivové oproti policistům výhodu, je využívání odposlechů a nahrávek skrytou kamerou. Zatímco policistům za tuto činnost bez povolení soudu hrozí trest, soukromý detektiv se takovým

jednáním dopouští jen přestupků.

Možný „konec detektivů v Čechách” mohl znamenat nový trestní zákoník, ve kterém měl být neoprávněný odposlech již trestán odnětím svobody až na dva roky.

Ještě ale nejméně rok si mohou soukromí detektivové oddechnout, trestní zákoník totiž nyní ve sněmovně neprošel. Takže zatím čeká české detektivy „klidná” budoucnost a stále rostoucí poptávka po jejich práci.

Krácení textu a grafické zvýraznění redakce

Tomáš Pohl: Odpovědnost za vady plnění u kupní smlouvy podle obchodního zákoníku. Právní rádce č. 2/2006, přílohová část, str. I – VIII.

Obsáhlé komplexní pojednání, zahrnující všechny základní otázky nastíněné problematiky. Autor – advokát, zabývající se soustavně obchodněprávní problematikou – rozdělil text do osmi oddílů: Povaha právní úpravy kupní smlouvy uzavírané podle obchodního zákoníku, Obecná úprava principu odpovědnosti za vady, Další rozdíly právní úpravy principu odpovědnosti za vady proti občanskému zákoníku, Pojetí záruky v obchodním zákoníku, Právní vady zboží, Druhy práv kupujícího z titulu vadného plnění, Práva kupujícího při vadném plnění, které má charakter podstatného porušení smlouvy, Práva kupujícího při nepodstatném porušení smlouvy vadným plněním.

Jiří Spáčil: Právo nezbytné cesty v občanském zákoníku. Právní zpravodaj, leden 2006, str. 13, 14.

Autor – soudce Nejvyššího soudu ČR – konstatuje, že až do nedávné doby nebylo možné zřídit právo nezbytné cesty soudním rozhodnutím. Tato situace se změnila novelou provedenou zákonem č. 367/2000 Sb. **Nyní může zřídit uvezené věcné břemeno i soud. Současná úprava nezbytné cesty je však kusá a nedává odpověď na všechny potřebné otázky, které kdysi řešil zákon č. 140/1896 ř. z., a judikatura je zatím spíše ojedinelá.** Autor pak uvádí základní podmínky pro zřízení nezbytné cesty.

Podmínkou soudního rozhodnutí je, že vlastník stavby není současně vlastní-

přečetli jsme za vás

kem přilehlého pozemku a přístup vlastníka ke stavbě nelze zajistit jinak. Není mj. jasné, zda přístup lze zřídit i tam, kde dosavadní přístup je objektivně nedostačující, např. právo průjezdu při dosavadním právu průchodu. Právo průjezdu motorovými vozidly bude možno zřídit jen výjimečně, budou-li to nepochybně vyžadovat okolnosti věci. Přilehlým pozemkem není jen pozemek bezprostředně přilehlý k pozemku vlastníka, ale všechny pozemky, kterých je ke zřízení cesty zapotřebí, tedy i pozemky vzdálenější. Nezbytnou cestu lze soudně zřídit jen tehdy, nelze-li přístup zajistit jinak – zejména smluvně. Je-li více možností, jak přístup zajistit, musí být vybrán ten, který nejméně zatěžuje vlastníka pozemku, přes který má cesta vést. Nezbytnou cestu lze zřídit jen na návrh. Je tu otázka, zda zřízení cesty může žádat ten, kdo se zbavil přístupu ke stavbě hrubé nedbalostí. Je vždy třeba zjistit důvody, které k tomu vedly a po zvážení všech okolností rozhodnout, zda nejsou mimořádné podmínky pro zamítnutí žaloby v rozporu s dobrými mravy. Zřízení cesty v zásadě nebrání skutečnost, že někdo koupil stavbu bez zajištěného přístupu. Cesta nemůže být zřízena, pokud by to bylo v rozporu s územním plánem nebo obecně závazným právním předpisem. Nelze také zřídit nezbytnou cestu přes budovu. V soudním rozhodnutí a připojeném geometrickém plánu je třeba stanovit, kudy cesta povede, jakým způsobem může být právo vykonáváno a jeho obsah. Za zřízení cesty přísluší vlastníkovu náhrada, při jejímž stanovení lze přihlídnout i k míře omezení vlastníka pozemku. Věcné břemeno je zřízeno okamžikem nabytí právní moci rozsudku.

Petr Bezouška: Uplatnění principu akcesority podnájmu bytu. Právní rádce č. 2/2006, str. 26 – 28.

Autor se nejprve zabývá obecně pojmem akcesorita. Dále aplikuje její zásady na přechod nájmu bytu. Při výměně bytů podle komentáře k občanskému zákoníku podnájem zaniká, neboť ten zaniká vždy se zánikem hlavního práva. Pokud se tedy podnájemník nevystěhuje, nový nájemce bytu musí žalovat na vyklizení. (Komentář nakladatelství C. H. Beck 2003, str. 944). Autor však cituje též rozhodnutí NS ČR, dle něhož ke dni splnění dohody o výměně, není-li zde realizační dohoda o výměně bytu dohoda mezi pronajímatelem a budoucím nájemcem účastníkem směny o tom, že dojde ke

změně původní nájemní smlouvy, pak dnem výměny se dosavadní nájemní poměr změní právě jen co do osoby nájemce a nikoli též v dalších rozhodných znacích. Podnájem tak trvá dál (stejně jako při přechodu nájmu bytu). Závěrem si autor klade otázku, jak naložit s podnájemním vztahem, jestliže se nájemce stane vlastníkem předmětného bytu. Ze zákona dochází ke splnutí konsolidací. Právo nájmu bytu zanikne, nabude-li nájemce bytu vlastnictví k domu, v němž byt je. Co se stane s podnájemním vztahem? Na základě podrobné argumentace se autor přiklání k zániku podnájmu při splnutí nájemce s vlastníkem. Lze však jen doporučit, aby bylo na podobné situace pamatováno v uzavíraných podnájemních smlouvách, čímž se předejde ke vzniku možných konfliktních situací.

Pavel Vantuch: Paušální náklady trestního řízení jako limitující faktor pro využití návrhu na obnovu řízení a dovolání, Trestní právo č. 2/2006, str. 4 – 10.

Autor – brněnský advokát – se zabývá zejména vyhláškou č. 312/1995 Sb., která stanoví paušální částku nákladů trestního řízení; ta byla novelizována vyhláškou č. 432/2002 Sb. s účinností od 1. 1. 2003, která zcela nově stanoví paušální částku nákladů podle § 153 odst. 1 t. ř. v řízení o zcela bezvýsledném podaném návrhu na obnovu a o bezvýsledně podaném dovolání, přičemž pokud jde o obnovu, činí tato částka až 6000 Kč (ve věcech, v nichž řízení v prvním stupni bylo vedeno před krajským soudem) a při zcela bezvýsledně podaném dovolání vždy 10 000 Kč. Podle autora není dosud známa jednoznačná odpověď na otázku, proč k takovému zvýšení vůbec došlo. Lze se jen domnívat, že jde o snahu získat co nejvyšší finanční prostředky do státního rozpočtu. Pro odsouzené jde však o významný finanční limitující faktor pro využití těchto dvou mimořádných opravných prostředků. Článek uvádí některé statistické údaje. Tak v letech 2003 až 2005 podalo dovolání každoročně přes 1500 osob, přičemž úspěšných dovolání bylo od 8 % do 12 %. Méně majetní či nemajetní obvinění se obávají podat dovolání ve strachu ze zaplacení 10 000 Kč pro případ neúspěchu. Přitom účelem dovolání není jen náprava případného pochybení v konkrétní věci, nýbrž také zajištění jednoty i zákonitosti soudního rozhodování, čehož z uvedených důvodů nelze dosáhnout. **Finanční hledisko neúspěšného dovolání**

však nemusí zvažovat nejvyšší státní zástupkyně, což je skutečnost, která zpochybňuje princip rovnosti zbraní strany obviněného a strany obžaloby. Autor uzavírá: *Zpoplatnění neúspěšně podaných dovolání a návrhů na obnovu řízení nelze považovat za vhodný způsob pro doplňování státního rozpočtu ani odrazování odsouzených od použití těchto dvou mimořádných opravných prostředků, za jakousi hrozbu jejich zpoplatnění v případě, že neuspějí.* Platné zpoplatnění považuje autor za rozporné s čl. 1 Listiny základních práv a svobod (Lidé jsou si rovni v právech); současný stav vytváří situaci, kdy méně majetné a nemajetné osoby nemají stejný přístup k uvedeným právům jako osoby movité. Autor navrhuje novelizaci předmětné vyhlášky tak, že bude vypuštěno ustanovení § 3a) odst. 1 písm. a) a b). Pokud tak Ministerstvo spravedlnosti neučiní, nic nebrání tomu, aby některý z oprávněných subjektů podal návrh na zrušení citovaného ustanovení Ústavnímu soudu.

Branislava Vargová: Svěřování dítěte do výchovy jednoho z rodičů v případech domácího násilí. Právo a rodina č. 2/2006, str. 9 – 11.

Autorka – profesí psychologka – konstatuje, že svěřování dítěte do výchovy v rodinách, v nichž docházelo k domácímu násilí, je poslední dobou v ČR stále diskutovanější otázkou. Uvádí, jak tuto situaci řeší v zahraničí a jaké jsou poznatky týkající se střídavé péče a kontaktu s rodičem, jenž se domácího násilí dopustil. Zabývá se především právními trendy v USA. Bezpečí a klid dětí a obětí domácího násilí musí být na prvním místě před potřebami a právy pachatele. Pokud chce žena ochránit sebe i své děti, musí omezit komunikaci s násilným partnerem na minimum. I přes odůvodněné odmítání společné výchovy a kontaktu s bývalým partnerem bývají však ženy – oběti domácího násilí – nakonec označovány „za nespolutracující“, což je vystavuje zvýšenému nebezpečí změny výchovného prostředí ve prospěch násilného partnera. Výsledky sociálně-psychologických výzkumů poskytují možnost vymezení charakteristik rodičů, u nichž vzrůstá pravděpodobnost násilí vůči dětem. Průzkumy potvrzují, že muži, kteří týrají své ženy, se mohou chovat podobně i ke svým dětem. Přítomnost dětí při domácím násilí u nich vyvolává krátkodobé i dlouhodobé psychické i psychosomatické potíže, opomenout nelze ani poruchy v chování.

přečetli jsme za vás

V případě pokračujícího násilí nebo obav z násilného chování rodiče by měl být kontakt omezen na co nejmenší míru, až zakázán. Rodiče by neměli být nuceni trávit spolu čas či účastnit se společně terapeutických sezení. Kontakt dětí s násilnými rodiči by měl probíhat za přítomnosti třetí osoby na neutrálním místě. A to až poté, co násilný rodič absolvuje speciální program pro pachatele domácího násilí a nedopouští se dalšího násilí či výhrůžek po stanovenou dobu. Styk by měl být přerušen v případě, že dojde k opakovanému násilnému chování

a když dítě vykazuje vysokou míru stresu, nebo když násilný partner vyhrožuje násilím či únosem dítěte. Autorka pak uvádí shrnutí. Současné tendence pro střídavou péči a neomezený kontakt musí být redukovány v případech, kdy v rodině docházelo k domácímu násilí, a to z následujících důvodů: **Násilníci vůči partnerkám mají vysoký potenciál k fyzickému či emočnímu násilí vůči dětem. Mohou se u nich vyskytovat chronické potíže, které nemusí být vždy jednoduše detektovány. Rozchod partnerů ani terapie nezaručuje, že násilí vůči druhému partne-**

rovi a dětem skončí. Násilí mezi partnery je kontraindikací pro užití mediace. Obětem domácího násilí by mělo být umožněno přestěhovat se i s dětmi do bezpečné vzdálenosti od násilného partnera. Kontakt by měl probíhat na neutrálním místě za účasti supervizora. **Mužům, kteří se dopouštějí domácího násilí, by neměly být svěřovány děti do výchovy, ani by nemělo být rozhodováno o střídavé péči nebo neomezeném kontaktu s dětmi.**

♦ JUDr. VÁCLAV MANDÁK, CSc.

z České advokátní komory

Informace o 6. schůzi představenstva České advokátní komory konané dne 10. – 11. 4. 2006

Jednání dne 10. 4. 2006

Bylo projednáno pozastavení výkonu praxe advokátního koncipienta dle § 9 odst. 2 písm. a) ZA, a vyškrtnutí dle § 8 odst. 1 písm. a) a písm. c) ZA.

Jednání dne 11. 4. 2006

Kontrola úkolů

Úkol JUDr. Poledníka, stanovený 5. schůzi představenstva, byl splněn předložením návrhu *seznamu členů, resp. kandidátů sekce pro dějiny advokacie*, která by měla působit v tomto složení: předseda JUDr. Poledník, členové: JUDr. Stanislav Balík, JUDr. Daniel Baloun, JUDr. Jan Brož, Mgr. Jan Hrudka, JUDr. Petr Jahelka, JUDr. Miloš Jodas, JUDr. Věra Krčmová, Mgr. Hana Tošnarová, JUDr. Olga Michalová, Mgr. Petra Krtková, Mgr. Andrea Pokludová, Ph.D., Mgr. Hana Pokorná, Mgr. Václav Trčka, Mgr. Svatopluk Vácha, JUDr. Ivana Weigandová, doc. JUDr. Karel Schelle. Předložený návrh byl členy představenstva jednomyslně schválen.

JUDr. Jirousek informoval o *splnění úkolu analýzy poplatkových povinností vůči bankovním úkonům*. K uveřejnění *usnesení o pojištění advokátů* PhDr. Chaloupková sdělila, že zadání bylo splněno (webové stránky a Bulletin advokacie). JUDr. Pejchal oznámil, že zpracoval *články o pobytu v Indii* za účelem jejich zveřejnění v BA. JUDr. Smejkal informoval, že se zúčastnil *prezentační akce firmy Anet*, která se mj. zabývá výrobou registračních, tzv. docházkových karet, různých typů. Po diskusi usneseno, že dr. Smejkal, dr. Kyjovský, dr. Vychopeň a za aparát Komory dr. Krym se pověřují, aby navázali kontakt se skupinou pro tuto problematiku, kterou ustavila KR ČAK, a nejpozději do října 2006 připravili návrhy řešení včetně nákladů, technického a organizačního zabezpečení apod.

Legislativa

Před zahájením legislativní problematiky podal předseda ČAK obsáhlou informaci o jednání expertní skupiny ve slo-

žení dr. Jirousek, dr. Krym, dr. Šolc, dr. Cechel, dr. Richter a dr. Touška se zástupci MF ČR (náměstkyně Ing. Trezziová a kol.) o daňovém režimu dopadajícím na příjmy advokátů po novele ZA. Výsledek těchto jednání byl uveřejněn pod názvem *Informace k daňovému režimu příjmů plynoucích zaměstnaným advokátům v advokacii* dne 10. 4. 2006 na webových stránkách MF ČR. Tato informace byla představenstvem označena za vrcholně důležitou v souvislosti s novými pravidly a kritérii rozlišování výkonu advokacie jako nezávislé, resp. závislé činnosti od 1. 4. 2006.

JUDr. Račok a JUDr. Patera podali komentář k materiálu JUDr. Patery, vypracovanému k problematice *ustanovení advokáta opatrovníkem dle § 29 odst. 3 o.s.ř.*; stanovisko reaguje na – podle názoru Komory nesprávnou – praxi při výkladu tohoto ustanovení některými soudy. Představenstvo vzalo materiál na vědomí a uložilo dr. Račokovi, aby jej využil v případné komunikaci s MSp ČR za účelem tlumočení nesprávnosti této praxe předsedům krajských soudů.

Představenstvo projednalo stanovisko sekce pro legislativní činnost a dokument vypracovaný dr. Marešovou *k problematice činnosti neslučitelných s výkonem praxe advokátního koncipienta*, načež uložilo dr. Marešové a dr. Paterovi, aby na červnovém zasedání představenstva předložili v této věci návrh sdělení, které bude vycházet z představenstvem stanovených zásad.

JUDr. Račok předložil *návrh usnesení představenstva ČAK, kterým se stanoví podrobnosti o povinnostech advokáta při činění prohlášení o pravosti podpisu, o vedení evidence o těchto prohlášeních, o vyšším ověření těchto prohlášení a o knize prohlášení o pravosti podpisu* s variantním řešením některých článků.

Po diskusi o variantách a připomínkách bylo hlasováno o přijetí návrhu usnesení ve znění přijatých změn s jednomyslně kladným výsledkem.

Informace odboru mezinárodních vztahů

JUDr. Vychopeň informoval o *plánovaných zahraničních návštěvách na půdě ČAK*, a to zástupců Ústavního soudu Spolkové republiky Německa dne 15. 5. 2006 a zástupců Japonské advokátní komory dne 31. 8. 2006. Tě bude dne 20. 4. 2006 předcházet návštěva předsedy Japonské advokátní

z České advokátní komory

komory u JUDr. Jirouska za účasti JUDr. Vychopně.

Dále referoval JUDr. Mokřý o *jednáních v CCBE*, které se týkaly jednak *obsahu usnesení EP o právnických profesích a o obecném zájmu na fungování právních systémů*, jednak o *probíhajících jednáních o změně etického kodexu u CCBE v otázce pactum de quota litis v přeshraničních sporech*. K tomu dr. Mokřý navrhl, aby představenstvo schválilo pro delegaci CCBE závěr, že česká advokacie nevidí problém ve sjednávání tohoto druhu odměny v přeshraničních sporech. Představenstvo návrh schválilo všemi hlasy.

JUDr. Mokřý podal rovněž informaci o *probíhající debatě o povinném zastupování advokátem před ESLP* s tím, že v současné době je projednáván návrh stanoviska CCBE v této věci a názory delegací jednotlivých členských států jsou rozdílné. V této souvislosti požádal o pomoc JUDr. Pejchala jako kolegu s dlouholetými zkušenostmi se zastupováním před ESLP. Představenstvo pak uložilo dr. Pejchalovi, aby vyhodnotil stávající stanovisko vypracované Mgr. Jilkovou v návaznosti na návrh CCBE a s ohledem na své praktické zkušenosti vypracoval pro představenstvo návrh finálního stanoviska, které by mělo být podkladem pro prezentaci názoru ČAK na půdě CCBE.

JUDr. Jirousek se dotázal JUDr. Mokřého, jaká je představa o *propagaci stanoviska EP k právnickým profesím*, které je zřejmým zvratem v náhledu na problematiku samosprávné regulace při odpoutání se od ryze ekonomického pohledu na celou agendu. JUDr. Mokřý se zavázal, že v druhé polovině roku 2006 připraví příslušný prezentační materiál pro BA a pro web a další materiál, určený poslancům a senátorům, kteří jsou činní v ústavněprávních výborech, resp. se podobnou problematikou zabývají. JUDr. Jirousek slíbil projednat možný společný postup v této věci s prezidentem Notářské komory JUDr. Foukalem.

Dále byl avizován materiál *Evropská soudní síť – návrh odpovědi na otázky EK k možnému otevření sítě advokacií*. Členové a náhradníci představenstva byli vyzváni, aby k předloženému návrhu mezinárodního odboru zaujali stanovisko prostřednictvím písemných připomínek na e-mailovou adresu trmalova@cak.cz.

Kontroly advokátů při vstupu do soudních budov

Zástupce KR JUDr. Ježek seznámil členy představenstva s argumentací, která vedla KR k vyhotovení písemného doporučení KR řešit *otázku kontrolovaného vstupu advokátů do soudních a obdobných prostor*, aby měli obdobné postavení jako např. státní zástupci, a to ve všech směrech. Individuální kroky k řešení současné situace, která značně podkopává důstojnost advokátního stavu, nemají naději na úspěch, případně jsou toliko řešením lokálním a dočasným. JUDr. Ježek proto představenstvu doporučil jednání o této věci s MSp ČR s návrhem, aby např. prostřednictvím metodického pokynu byla celá problematika komplexně a systémově vyřešena. JUDr. Jirousek poznamenal, že se rýsuje souběžné řešení této otázky s *otázkou zavedení moderních bezkontaktních průkazových karet advokátů*, které by měly při zavedení přísl. čtecích zařízení vést k zcela oddělené prezenci advokátů v předemtných prostorách, tzn. mimo „běžnou veřejnost“.

Po diskusi, v níž např. JUDr. Pejchal upozornil, že zmiňovaná *otázka rovnosti zbraní není řešena čl. 6 LZPS, avšak již dávno byla vyřešena prostřednictvím judikátu Delcours (A11/70 ELPS)*, který on sám považuje za pilotní judikát v dané problematice a měl by být v rámci argumentace zmiňován, pověřilo představenstvo předsedu, aby připravil příslušné jednání s MSp ČR, a JUDr. Pejchala, aby pro předsedu zajistil výše citovaný judikát.

Konference „Obrana nezávislosti“

JUDr. Jirousek podal informaci o stavu příprav *mezinárodní konference „Nezávislost – jeden z předpokladů spravedlivého procesu“ (podtitul Nezávislost justice a soudce; nezávislost justice a advokáta)*, která proběhne v říjnu 2006 v Praze. Na základě jednání mezi advokáty a soudci byl vypracován *program konference*, s nímž byli členové představenstva seznámeni. Dále dr. Jirousek informoval, že v návaznosti na vypracování jak programu, tak harmonogramu akce již byly osloveny tyto osobnosti: prof. Příběh, F. Pombo, J.-M. Burguburu, H. Weil, JUDr. Rychetský, JUDr. Detvai, o účast dodatečně projevil zájem vedle JUDr. Rychetského a JUDr. Nykodýma též JUDr. Mucha (koreferát, cca 15 min).

Informace o účasti zástupců ČAK na III. konferenci k rekodifikaci OZ

JUDr. Pejchal seznámil představenstvo s tím, že těžištěm diskusí na konferenci k rekodifikaci soukromého práva se stalo dilema, zda *intabulační princip* ano či ne. Dle jeho názoru převažovalo stanovisko, že vlastnictví nebo jiné věcné právo k nemovitosti by mělo přecházet již účinností smlouvy, a nikoliv až vkladem do katastru nemovitostí (konsenzuální princip namísto doposud platného principu intabulačního) a uvedl, že přednášená stanoviska ze strany ČAK a NK byla v podstatných věcech souladná. Diskuse se zúčastnily i zahraniční delegace; intabulační princip reprezentovalo Rakousko, opačnou praxi a úpravu Itálie. Základní argumentací byla časová operativita. V současné době se v Praze čeká na přísl. rozhodnutí katastrálního úřadu několik měsíců – i rakouští přednášející ale připustili, že v jejich systému s intabulačním principem musí počítat až s půlročními prodlevami, na rozdíl od Italů, kde lze s nadsázkou hovořit o minutových záležitostech.

V souladu s pokynem představenstva byl prezentován názor k *přímusu notářů a advokátů*, přičemž celkem bez námitek a problémů byl přijímán princip přímusu notářů a advokátů odvíjející se od veřejných listin notářů na straně jedné a soukromých listin advokátů na straně druhé.

JUDr. Uhlíř, který se rovněž zúčastnil konference za ČAK, mj. uvedl, že oba principy jsou z pohledu praxe přijatelné, avšak velmi důrazně upozornil na to, že tam, kde funguje konsenzuální princip, advokáti nemovitostní smlouvy nespisují (Itálie, Francie), jde o doménu notářů. K tomu dr. Račok ještě doplnil dvě nevýhody, které se odvíjejí od konsenzuálního přístupu, a to náhradu škody a výrazně vyšší důkazní sílu veřejné listiny oproti listině soukromé.

Výsledky advokátních zkoušek

JUDr. Snášelová předložila písemnou *zprávu o průběhu advokátních zkoušek v prvním zkušebním termínu I. pololetí 2006*, která byla představenstvem vzata na vědomí.

Návýšení čerpání soc. fondu ČAK kvůli povodním

Dále dr. Snášelová informovala o žádostech již pěti advokátů postižených povodněmi o *poskytnutí bezúročné půjčky ze soc. fondu*. JUDr. Smejkal navrhl, aby na základě potvrzení OÚ, resp. jiných příslušných správních orgánů, bylo průběžně rozhodováno o poskytování půjček (operativní komise: dr. Strážová, dr. Snášelová, dr. Krym, dr. Smejkal – konečný souhlas předseda ČAK) s tím, že představenstvo by mělo odsouhlasit navýšení částky čerpání ze soc. fondu v návaznosti na poskytnuté půjčky. Návrh dr. Smejkala byl představenstvem jednomyslně přijat.

z České advokátní komory

Jednání s pojišťovnou o doplnění pojistné smlouvy

JUDr. Snášelová poté přednesla **zjištění aparátu Komory, která se vážou k usnesení č. 1/2006 o stanovení minimálních limitů pojistného plnění**, zejména pak **k otázce účinnosti** tohoto usnesení, které má nastat v průběhu kalendářního roku. Tato okolnost sama o sobě podmiňuje řadu problémů, které jsou z pohledu technicko-organizačního zajištění v daném čase prakticky neřešitelné. Následovala obsáhlá diskuse k problematice aplikace usnesení v průběhu kalendářního roku, a to nejen s ohledem na signalizované problémy ze strany aparátu Komory, ale též s ohledem na problémy, které vzniknou na straně advokátů, kteří již pro rok 2006 jsou pojištěni (např. otázka pojištění členů sdružení na násobek základní pojistné sumy počtem účastníků sdružení – viz otázka nutné solidární odpovědnosti atd.).

Po diskusi se představenstvo jednomyslně dohodlo na tom, že je třeba hlasovat o změně data účinnosti usnesení č. 1/2006, tj. o změně dikce čl. 6 tak, že bude znít: „**Toto usnesení nabude účinnosti dnem 1. ledna 2007**“. V návaznosti na tuto změnu zároveň bylo hlasováno o změně v čl. 5, odst. 1 usnesení č. 1/2006 tak, aby formulace: „...nej-

později do 1. července 2006 ...“ byla nahrazena formulací: „...nejpozději do dne účinnosti tohoto usnesení...“.

Představenstvo poté navrženou změnu schválilo.

Běžné věci

Představenstvo jednomyslně schválilo návrh dr. Mrázka a do-
datečně jmenovalo **zástupci regionálního představitele pro region Východní Čechy JUDr. V. Náměstka a JUDr. E. Krausovou**.

JUDr. Kyjovský předložil návrh na **schválení nového člena sekce pro duševní vlastnictví, a to Mgr. Tomáše Šetiny**, advokáta v Brně; představenstvo s předloženým návrhem souhlasilo bez námitek.

Na návrh dr. Račoka bylo rovněž schváleno **doplnění sekce pro legislativní činnost o tyto nové členy: JUDr. Marcela Marešová, JUDr. Michaela Strživová**.

Představenstvo dále vzalo na vědomí **zprávu z jednání Legislativní rady vlády ČR dne 30. 3. 2006**, předloženou JUDr. Všečetkou, a **zápis z jednání předsednictva trestní sekce ČAK**, předložený JUDr. Mandákem.

❖ VYPRACOVALA: JUDR. KVĚTA SLAVÍKOVÁ

Přednášky a semináře pro advokáty a advokátní koncipienty ve Vzdělávacím a školicím středisku ČAK v Praze v Paláci Dunaj

● ve čtvrtek 1. června 2006

Aktuální právní úprava registrovaného partnerství u nás a na Slovensku

Koncepce zahraničních právních úprav – vznik, neplatnost a neexistence partnerství ve srovnání s manželstvím – právní následky registrovaného partnerství – zánik a zrušení – slovenská právní úprava manželství, vztahy rodičů k dětem, náhradní rodinná výchova, zejména osvojení – srovnání s českou úpravou
Lektor: prof. JUDr. Milana Hrušáková, CSc., Právnická fakulta MU Brno

Číslo semináře: 41045 Poplatek za seminář: 550 Kč Uzávěrka přihlášek: 21. května 2006

● ve čtvrtek 8. června 2006

Aktuální problematika podílového spoluvlastnictví a SJM

Podílové spoluvlastnictví – aktuální problémy společného jmění manželů – rozhodovací praxe soudů – zkušenosti, reakce, řešení, odpovědi na dotazy – judikatura
Lektoři: JUDr. Oldřich Jehlička, CSc., soudce Nejvyššího soudu ČR JUDr. Josef Rakovský, soudce Nejvyššího soudu ČR

Číslo semináře: 41046 Poplatek za seminář: 550 Kč Uzávěrka přihlášek: 28. května 2006

● ve čtvrtek 15. června 2006

Zdravotnické právo

Zdravotnická legislativa a práva pacientů – Problémy českého zdravotnictví a jejich dopad na práci advokáta – Nespokojený pacient jako klient advokátní kanceláře – Právní odpovědnost ve zdravotnictví – Soudní řízení o náhradu škody
Lektoři: JUDr. Ondřej Dostál, PhD., Advokátní kancelář JUDr. Bohumily Holubové MUDr. Jiří Dostál, primář interního oddělení NsP Chomutov a člen Čestné rady České lékařské komory JUDr. Jaromír Jirsa, předseda Soudcovské unie, místopředseda Obvodního soudu pro Prahu 1, civiltní úsek

Číslo semináře: 41047 Poplatek za seminář: 650 Kč Uzávěrka přihlášek: 5. června 2006

● ve čtvrtek 22. června 2006

Praktický trénink komunikačních dovedností

Praktická analýza vlastního komunikačního vystupování (s užitím videa) – cvičení základních verbálních dovedností v oblasti tzv. symetrické, otevřené (ne-manipulativní) komunikace, resp. etické komunikace, asertivní komunikace, cvičení obran proti manipulaci
Lektor: doc. PhDr. Josef Valenta, CSc., FF UK a DAMU Praha

Číslo semináře: 41048 Poplatek za seminář: 850 Kč Uzávěrka přihlášek: 12. června 2006

Všechny semináře probíhají v Paláci Dunaj, Národní 10 (vchod z Voršilské ul. č. 14), obvykle od 9 do 16 hod. s polední pauzou od 12 do 13 hod. Zájemci o účast na těchto akcích vyplní přihlášku, kterou naleznou na internetových stránkách, a zašlou ji e-mailem na adresu: seminare@cak.cz, a poukáží příslušný účastnický poplatek (včetně 19 % DPH) na účet č. 12432011/0100, konstantní symbol: 0308, variabilní symbol: desetimístné číslo složené z pětimístného čísla semináře (viz výše) a registračního pětimístného čísla osvědčení advokáta bez pomlčky či lomítka (např. 4101000312). Doklad o úhradě vezměte s sebou, fakturu obdržíte při prezenci. Účastnické poplatky se bez vážné omluvy tři dny předem nevracejí. Sál je klimatizován. Žádáme účastníky o včasný příchod, pozdní příchody ruší lektory i posluchače. 15 minut po začátku přednášky je již vstup do sálu omezen.

Účastníci semináře si mohou zakoupit zlatý špendlík s logem ČAK za částku 850 Kč.

Bližší informace s podrobnějším programem naleznete na internetových stránkách ČAK na adrese www.cak.cz v levém menu nazvaném Vzdělávací akce. Telefonické informace: Markéta Andrlíková, tel. 224 951 778. Těšíme se na setkání s vámi.

❖ JUDR. DANIELA KOVÁŘOVÁ, VEDOUcí ODBORU VÝCHOVY A VZDĚLÁVÁNÍ ČAK

Semináře pro advokáty a advokátní koncipienty ve Vzdělávacím a školicím centru pobočky ČAK v Brně, v sále Veřejného ochránce práv, Udolní 39, 602 00 Brno

● V úterý 15. května 2006

Advokátní tarif, pašální vyhláška, DPH

Lektoři: advokáti a členové Sekce pro advokátní tarif ČAK JUDr. Daniela Kovářová, JUDr. Roman Premus a JUDr. Jiří Císař

Číslo semináře: 6805 Poplatek za seminář: 500 Kč Uzávěrka přihlášek: 10. května 2006

● Ve čtvrtek 15. června 2006

Aktuální otázky rodinného práva

Lektor: prof. JUDr. Milana Hrušáková, CSc., pedagog katedry občanského práva Právnické fakulty MU v Brně

Číslo semináře: 6806 Poplatek za seminář: 500 Kč Uzávěrka přihlášek: 9. června 2006

Všechny semináře probíhají ve Vzdělávacím a školicím centru v sále Veřejného ochránce práv, Udolní 39, 602 00 Brno v době od 9.00 do 16.00 hodin.

Zájemci o účast na těchto akcích vyplní přihlášku, kterou naleznou na internetových stránkách ČAK, zašlou ji e-mailem na adresu: sekr@cakbrno.cz, a poukáží příslušný účastnický poplatek (tj. 500 Kč včetně 19 % DPH/1 účastník) na účet č. 12432011/0100, konstantní symbol: 0308, variabilní symbol: číslo semináře a číslo osvědčení advokáta bez pomlčky či lomítka (např. 680200123). Doklad o úhradě vezměte s sebou. Účastnické poplatky se bez vážné omluvy tři dny předem nevracejí. Sál je klimatizován se stolovou úpravou, občerstvení zajištěno. Žádáme účastníky o včasný příchod.

Bližší informace s podrobnějším programem naleznete na internetových stránkách ČAK na adrese www.cak.cz v levém menu nazvaném Vzdělávací akce. Telefonické informace: 542 514 401-2 pi Modlitbová.

Těšíme se na setkání s vámi.

❖ JUDR. MARIE SNÁŠELOVÁ, ŘEDITELKA Pobočky BRNO

z České advokátní komory

Přednáška v Olomouci

Česká advokátní komora, představitelé Olomouckého a Zlínského kraje si dovoluují pozvat všechny advokáty a advokátní koncipienty, kteří mají zájem o odbornou přednášku na téma

Aktuální otázky katastru nemovitostí

Přednášející:

Mgr. Ing. Petr Baudyš, pracovník Českého úřadu zeměměřického a katastrálního v Praze, autor a spoluautor odborných publikací k problematice katastru nemovitostí
JUDr. Radomír Pícek, vedoucí právního oddělení KÚ pro Olomoucký kraj, katastrální pracoviště Olomouc

Den konání: **13. června 2006**

Místo konání: **Hotel FLORA, Krapkova ulice 34, Olomouc**

Program:

8.40 – 9.00	Prezence
9.00 – 10.30	Přednáška
10.30 – 10.45	Přestávka
10.45 – 12.00	Přednáška
12.00 – 13.00	Přestávka na oběd
13.00 – 15.00	Přednáška

Zájemci o účast na této akci necht' vyplní a zašlou přihlášku e-mailem, faxem nebo poštou a poukáží účastnický příspěvek ve výši 400 Kč včetně 19 % DPH na účet číslo 12432011/0100, konstantní symbol 0308, variabilní symbol 55102 společně s registračním pětimístným číslem advokáta bez uvedení pomlčky či lomítka (např. ve formě 5510200333). Účastnické příspěvky se bez předchozí vážně odůvodněné omluvy 3 dny předem nevracejí. Potvrzení o zaplacení semináře (výpis z banky nebo potvrzení o hotovostním vkladu v bance) vezměte s sebou.

Plátci DPH obdrží u prezence doklad pro účetnictví.

Uzávěrka přihlášek je 1. 6. 2006, po tomto datu necht' zájemci telefonicky kontaktují advokátní kancelář JUDr. Lenky Vidovičové, tel. 585 208 801. Omezená kapacita.

Přihlášky zasílejte na:

e-mail: vidovicova@akvidovicova.cz

fax: 585 208 805

adresa: Advokátní kancelář JUDr. Lenky Vidovičové, Zámečnická 3a, 772 00 Olomouc

z kárné praxe

Jde o závažné porušení povinnosti advokáta, jestliže v případě nutné obhajoby, pokud je smlouva o plné moci ukončena, tuto skutečnost neoznámí bez odkladu soudu.

Kárný senát kárné komise České advokátní komory rozhodl dne 4. 11. 2005 v řízení K 117/03, že JUDr. Š. F. je vinen tím,

že

v trestní věci svých klientů P. H. a P. T., u nichž se jednalo o případ nutné obhajoby, vedené u OS Praha 10 pod sp. zn. 1T 70/2002, se bez řádné omluvy nedostavil k hlavním líčením, nařízeným na den 13. 11. 2002 a 15. 1. 2003, ačkoliv byl o termínu jejich konání řádně vyrozuměn, a když byl dne 15. 1. 2003 telefonicky žádán předsedou senátu o sdělení důvodu své nepřítomnosti, tomuto sdělil, že již před třemi týdny P. T. vypověděl plnou moc, což však soudu neoznámil, tedy

nechránil a neprosazoval práva a oprávněné zájmy svého klienta a při výkonu advokacie nejednal svědomitě a nepostupoval tak, aby nesnižoval důstojnost advokátního stavu, když nedodržel pravidla profesionální etiky, ukládající mu povinnost všeobecně poctivým, čestným a slušným chováním přispívat k důstojnosti a vážnosti advokátního stavu a vůči soudům zachovávat náležitou úctu, čímž závažným způsobem porušil ust. § 16 odst. 1, 2 a § 17 zák. č. 85/96 Sb., o advokacii, v platném znění, ve spojení s čl. 4 odst. 1 a čl. 17 odst. 1 Pravidel profesionální etiky advokátů ČR.

Tím se dopustil kárného provinění podle § 32 odst. 2 zákona o advokacii č. 85/1996 Sb. v platném znění. Za to mu kárný senát dle ust. § 32 odst. 3 písm. c) zákona č. 85/96 Sb.,

o advokacii, v platném znění, uložil kárné opatření **pokutu ve výši 80 tisíc Kč** a zároveň uložil povinnost nahradit náklady kárného řízení ve výši 3000 Kč.

Z odůvodnění:

Rozhodnutím **odvolacího kárného senátu** České advokátní komory ze dne 11. 4. 2005 bylo dle ust. § 31 písm. d, e) advokátního kárného řádu **zrušeno rozhodnutí** kárného senátu, kterým se kárně obviněný JUDr. Š. F. uznává vinným, že v trestní věci svých klientů P. H. a P. T., u něhož se jednalo o případ nutné obhajoby, vedené u OS pro Prahu 10 pod sp. zn. 1T 70/2002, se bez řádné omluvy nedostavil k hlavním líčením nařízeným na den 13. 11. 2002 a 15. 1. 2003, ačkoliv byl o termínu jejich konání řádně vyrozuměn, a když byl dne 15. 1. 2003 telefonicky žádán předsedou senátu o sdělení důvodu své nepřítomnosti, tomuto sdělil, že již před třemi týdny P. T. vypověděl plnou moc, což však soudu neoznámil, za což mu bylo kárným senátem uloženo kárné opatření dle § 32 odst. 3 písm. d) zák. o advokacii, a to **dočasný zákaz výkonu advokacie na dobu dvou let**.

Věc byla kárnému senátu vrácena k dalšímu řízení a rozhodnutí s tím, že odvolací senát konstatoval, že kárný senát vycházel ze správných skutkových zjištění, uložil však kárnému senátu připojit spisy obsahující předchozí kárné odsouzení kárně obviněného a zdůvodnit uložené kárné opatření.

Při jednání kárného senátu dne 4. 11. 2005 kárně obviněný uvedl, že se skutečně dvakrát v uvedené věci hlavního líčení nezúčastnil. V prvním případě se tak stalo proto, že termín mu nebyl sekretářkou zapsán, ve druhém případě dle rozpisu práce v kanceláři, zajistil substituci koncipientem JUDr. Š. Klient měl dohodnutou obhajobu i advokátkou JUDr. K., nikdo z nich se však k hlavnímu líčení nedostavil. Uznal, že odpovědnost padá na jeho hlavu, protože měl ve spise založenu plnou moc. Dále uvedl, že plnou moc měla i JUDr. K., měl

z kárné praxe

však za to, že když ona založila do spisu plnou moc, jeho plná moc zanikla, klient však trval na dvou zvolených obhájcích.

Kárný senát provedl kromě důkazů listinami obsaženými ve spise K 117/03 dále důkazy kárnými spisy K 410/98, kde byla kárně obviněnému kárným rozhodnutím uložena pokuta ve výši 10 000 Kč, spisu K 238/99, kde byla kárně obviněnému uložena pokuta ve výši 30 000 Kč a dále kárným spisem K 40/01, kde byla kárně obviněnému uložena pokuta ve výši 60 000 Kč. K důkazu byl dále zkonstatován záznam z účtárny ČAK ze dne 4. 11. 2005, z něhož bylo zjištěno, že pokuta ve výši 10 000 Kč byla uhrazena 13. 4. 2000, pokuta ve výši 30 000 Kč uhrazena dne 22. 12. 2000 a pokuta 60 000 Kč byla zaplacená dne 29. 11. 2004. Dle ust. § 35b odst. c) zákona o advokacii se ohledně prvních dvou kárných opatření pro účely kárného řízení hledí na kárně obviněného, jako by se kárného obvinění nedopustil.

Důkaz svědeckou výpovědí JUDr. V. Š. zamítnut. Ke svým osobním poměrům kárně obviněný uvedl, že trpí hypertenzí a chorobami s tím souvisejícími, je ženatý, má dvě děti ve věku 11 a 15 let a jeho majetkové poměry jsou standardní, ale to jen proto, že má možnost vykonávat advokacii.

Po provedeném jednání dospěl kárný senát k závěru, že pokud se týká skutku, jenž je kárně obviněnému kladen za vinu v kárné žalobě, nedostal svým povinnostem chránit a prosazovat práva a oprávněné zájmy svého klienta a při výkonu

advokacie nejednal svědomitě a nepostupoval tak, aby nesnížoval důstojnost advokátního stavu, když nedodržoval pravidla profesionální etiky, ukládající mu povinnost všeobecně poctivým, čestným a slušným chováním přispívat k důstojnosti a vážnosti advokátního stavu a vůči soudům zachovávat náležitou úctu, což jsou zásadní povinnosti advokáta, takže jejich porušení musí být považováno za závažné.

Při úvaze o uložení kárného opatření vzal kárný senát za prokázáno, že skutek, který je kárně obviněnému kladen za vinu, se stal, a o uložení trestu ve formě a výši, jak je uvedeno ve výroku rozhodnutí, rozhodl kárný senát tak, že je přiměřený spáchanému kárnému provinění a skutečnosti, že kárně obviněný byl již v minulosti za porušení povinností advokáta třikrát kárně postižen. Ve dvou případech se však dle ust. § 35b odst. c) zákona o advokacii pro účely kárného řízení hledí na kárně obviněného, jako by se kárného obvinění nedopustil. Pro rozhodnutí bylo významné pouze poslední kárné rozhodnutí, a to uložení pokuty ve výši 60 000 Kč ve věci K 40/01, když pokuta byla zaplacená dne 29. 11. 2004. Na druhé straně však kárný senát přihlédl také k tomu, že kárně obviněný své pochybení uznal.

❖ PŘIPRAVIL JUDR. JAN SYKA, VEDOUcí ODDĚLENÍ PRO VĚCI KÁRNÉ ČAK.

advokát a jazyková kultura

Náš seriál věnovaný právnímu jazyku pokračuje již čtvrtým dílem, který je tentokrát věnován zkratkám. V úsporné zkratce se zase naopak můžete vy podělit s redakcí o náměty na další témata, se kterými se potkáváte ve své praxi.

A. s., k. s., s. r. o.

DR. ET MGR. VĚRA HARTMANNOVÁ

V každém jazyce se projevuje přirozená tendence k úspornosti vyjadřování, ani spisovný právní jazyk není výjimkou.

K nejběžnějším zkratkám v právních textech patří **zkratky právní formy subjektů**. Předpisy (obchodní zákoník) umožňují využití tří základních možností: nejkratší (např. *a. s., k. s., s. r. o.*), delší (*akc. spol., kom. spol., spol. s r. o.*) a plné znění (*akciová společnost, komanditní společnost, společnost s ručením omezeným*). Např. zákon o obecně prospěšných společnostech však umožňuje jen dvě varianty (*obecně prospěšná společnost, o. p. s.*). Nesmíme přitom zapomenout ani na nutnost oddělení těchto samostatných větných členů z obou stran čárkami, tedy např. *ATC, komanditní společnost, ..., REV, s. r. o., ..., SENA, akc. spol., ...*

Na tomto místě si také připomeneme českou normu ČSN 01 6910 **Úprava písemností zpracovaných textovými editory nebo psaných strojem**, kterou vydal Český normalizační institut v listopadu 2002. Tato norma nám

může pomoci i v nejasnostech o umístění mezer mezi slovy i zkratkami. Mezerami tedy oddělujeme např. *v. o. s., akc. spol.* atd.

Velmi často je právník postaven před problém, jak správně napsat **titul** určité osoby. Podoba tradičních titulů je obecně známa, např. *MUDr.* (doktor medicíny), *MVDr.* (doktor veterinární medicíny), *Ing.* (inženýr), *Mgr.* (magistr), *Bc.* (bakalář). V některých titulech se velmi často chybuje, např. v titulu *PaedDr.* (doktor pedagogiky) je obvykle vynecháváno malé *d*, v titulu *PhDr.* (doktor filozofie) se můžeme setkat s chybnou podobou s velkým *H* *PHDr.* Znejistíme ale zřejmě při psaní méně užívaných titulů, např. *PharmDr.* (doktor farmacie), *MDDr.* (zubní lékař), *MgA.* (magistr umění), *ThLic.* (licenciát teologie) a *ThDr.* (doktorát teologie). Uvedené tituly píšeme před jménem a neodděluje je čárkou. Poměrně málo známé je stále ještě označení absolventů vyšších odborných škol *DiS.* (diplomovaný specialista), uvádí se za jménem, podobně jako *CSc.* (kandidát věd) a *DrSc.* (doktor věd), a oddělujeme ho z obou stran

čárkami. Podobně píšeme i tzv. (nové) velké doktoráty, které získá absolvent (obvykle tříletého) doktorského studijního programu – *Ph.D.* (doktor) a *Th.D.* (doktor teologie). Nejsme-li si tedy jisti konkrétní podobou určitého titulu, můžeme nahlédnout do vysokoškolského zákona, popř. do zákona školského (*DiS.*)

V jakém pořadí máme psát jednotlivé tituly, je-li jich u jména několik? Právní normu k této problematice bychom hledali marně. Obvykle se tedy řídíme „přáním“ nositele, popřípadě nepsanými pravidly. Blíže jménu píšeme titul získaný dříve, např. *JUDr. Ing. Jan Dvořák* (první získal titul inženýr, teprve potom doktorát práv). Titul nižší se neuvádí, např. *JUDr. Mgr. Jan Dvořák* nebude užívat i titul *Mgr.*, pokud jej získal (stejně jako později udělený doktorát) na téže (právníkové) fakultě. Pokud ale Jan Dvořák vystudoval dvě různé vysoké školy a na každé z nich získal jiný titul, může u jména uvádět oba tyto tituly. Podobně se neuvádějí dva zcela shodné tituly, např. *Mgr. Mgr.*, ale pokud chceme vysloveně zdůraznit, že

advokát a jazyková kultura

jsme absolventy dvou vysokých škol, můžeme mezi tyto tituly vložit latinskou spojku *et* nebo české *a*, např. *Mgr. et Mgr. Jan Dvořák*.

Ještě jednou si připomeneme bezchybné psaní čárek (titul za jménem oddělíme čárkou z obou stran, a to i v případě, že titul vypíšeme slovy), např. *doc. PhDr. JUDr. Petr Novotný, CSc., vytvořil teorii ... , ... profesor Milan Příkrýl, doktor věd, předsedal konferenci*.

K psaní titulů učiníme ještě tři malé poznámky. Jedna se týká psaní zkrácené podoby titulu *doktor* ve větné souvislosti (uprostřed věty) s malým písmenem (*dr.*), např. *Referát přednesl dr. Milan Macura*. Druhá zdůrazňuje psaní *Ing.* s velkým písmenem, a to i uprostřed věty, např. *Metoda Ing. Petru byla aplikována v praxi*. Titul *ing.* s malým písmenem se ve větné souvislosti doporučuje použít pouze v textech neoficiálních – interní povahy.

Poslední poznámku k této tematice věnujeme chybování v titulech. Domníváme se, že nepřesně uvedený titul svědčí o velké nedbalosti pisatele, popřípadě o neúctě vůči adresátovi, jehož titul jsme uvedli nesprávně.

Právní texty obvykle obsahují také velké množství **iniciálových zkratk**

(vytvořených z prvních písmen slov názvu), např. *MF ČR, ČEZ, a. s., NATO, WIPO, WHO* atd. Tyto zkratky zůstávají neskloňné, např. *NATO*, k *NATO*, v *NATO*, o *NATO*, ... Do hovorového jazyka však postupně začínají pronikat i tvary *v Natu, v Čezu*, ale názory jazykovědců na tuto tendenci se různí. V odborném psaném textu tyto tvary zatím ještě používat nebudeme.

Velmi často se užívá i zkratka pro slovo firma, a to v podobě prvního a posledního písmene: *fa* (firma), *fy* (firmy), *fě* (firmě), ale pozor – bez tečky.

Opravdu značné množství chyb se objevuje (např. ve smlouvách obchodního práva a zápisech do obchodního rejstříku) při psaní procentních podílů. Např. pro vyjádření desetiprocentního obchodního podílu použijeme tyto možnosti: *podíl deset procent – 10 %* (s mezerou), ale pro vyjádření *desetiprocentního podílu – 10%* (bez mezery). Podobně např. i *padesátikilometrová rychlost – 50km rychlost* (bez mezery), ale *rychlost 50 kilometrů v hodině – rychlost 50 km/h* (s mezerou).

K velmi užívaným zkratkám patří také *ISBN* – mezinárodní standardní číslo dokumentu. Jednoznačně identifikuje konkrétní publikaci, proto obvykle i to-

to číslo uvádíme v citacích literatury, např. *NETT, A. a kol. Trestní právo procesní. Obecná část. 3. vyd., Brno: Masarykova univerzita, 2000, ISBN 80-210-2275-2*.

Závěrem této části našeho seriálu bychom se chtěli zmínit ještě o jedné důležité zásadě, kterou se máme při psaní zkratk a značek řídit. **Užívejme pouze zkratky a značky obecně známé** (např. *zákon č. = zákon číslo, odst. = odstavce, písm. = písmeno, č. j. nebo čj. = číslo jednací, č. p. nebo čp. = číslo popisné, OSN = Organizace spojených národů* atd.). Ujijeme-li málo známou zkratku, kterou budeme v textu několikrát opakovat, vysvětlíme ji už při jejím prvním použití (např. v závorce). Jinak bude čtenář zmatený a textu neporozumí. Při psaní jakéhokoliv textu musíme mít vždy na mysli adresáta, kterému je text určen. Je-li adresátem kolega – odborník, můžeme si dovolit psaní množství profesních zkratk, text bude pro něj srozumitelný a přehledný. Je-li však text určen také (nebo pouze) laikům, měli bychom srozumitelnosti textu (právě s ohledem na užívání zkratk) věnovat zvýšenou pozornost.

◆ PŘÍSPĚVEK NAPSALA PŘÁVNÍČKA
A AUTORKA JAZYKOVÝCH PUBLIKACÍ.

ze zahraničí

Quo vadis, německá advokacie?

DAVID MICHEL, ULRIKE QUAPP

V posledních desetiletích počet advokátů a advokátek ve Spolkové republice nadměrně stoupl. V posledních letech dosáhl čísla 138 313. Jen v Sasku je registrováno 4279 advokátů. Vzhledem k tomu, že další generace studují, je konec v nedohlednu. Podle odhadů Německého spolku advokátů bude v roce 2012 působit v Německu více než 180 000 advokátů. Je sice pravda, že poptávka po službách advokacie neustále stoupá, vzhledem k rostoucímu počtu poradců neadvokátů je však zároveň podrobována stále se zostřujícímu vzájemnému konkurenčnímu boji.

S ohledem na stále těsnější trh je volání po řízení přístupu k advokacii a po liberalizaci profesního práva, zejména s ohledem na možnosti nábory advokátů, stále hlasitější. Spolkový ústavní soud učinil svými revolučními rozhodnutími ze 14. 7. 1987, jimiž prohlásil dosavadní

stavovské právo za zastaralé, krok správným směrem. V současné době liberalizace pokračuje především rozšířením odborných oblastí advokátů (Fachanwalt) o 2 na celkem 16, a novou regulací dalších kvalifikačních předpokladů.

Doposud se advokacie při nábory nových sil omezovala na odborné znalosti v hlavních těžiskách činnosti, na těžiskě zájmů či na odborné advokáty. Právní zástupce, ucházející se o činnost v takovéto specifické oblasti působnosti, musel ovšem i dosud disponovat příslušnými teoretickými znalostmi nebo mít za sebou obsáhlou činnost v příslušné právní oblasti. Toto omezení nabytím účinnosti nového § 7 Profesionálního řádu pro právní zástupce z 1. 3. 2006 odpadá. **Nyní se mohou advokáti ve své reklamě odvolávat na právní oblasti, v nichž působí, a nemusí se omezovat na pojmy jako těžiskě činnosti či zájmů – pokud mají příslušné znalosti a jejich údaje nejsou zavádějící.** Tyto změny byly přijaty především proto, že většina mandantů beztak nedo-

káže mezi těžiskem zájmů a těžiskem činnosti rozlišovat. Pozornost v této souvislosti upoutal rozsudek zemského soudu v Dortmundu, jenž spatřoval naplnění podstaty poskytování zavádějících údajů v tom, že jedna kancelář, skládající se převážně z velmi mladých kolegů, se osobám hledajícím právní pomoc prezentovala jako „tým specialistů“.

Kromě toho existuje v oblasti profesního práva řada nových rozhodnutí. Mimo jiné bylo například rozhodnuto, že odborný advokát (Fachanwalt) se má ve svém označení omezit na dvě právní oblasti, aby se zamezilo tomu, že někteří přelétaví advokáti nabízejí své služby při určitých akcích z nejrůznějších oborů.

Změnou právních zásad odměňování advokátů a nabytím účinnosti nového zákona o odměňování advokátů v posledním roce byl učiněn pokus poněkud rozšířit advokátům finanční prostor. **V současné době se bouřlivě diskutuje o možnosti vyplácení honorářů až po úspěšném zakončení sporu.** Avšak mož-

ze zahraničí

nost vyplácet honoráře podle úspěchu zastupování je v Německu už 120 let v jakékoli podobě odmítána. Kritické honoráře „quota litis“ se obávají, že v Německu nastanou „americké poměry“ a že zhrubnou mravy. Zastánci poukazují na mezinárodní trend k vyplácení honorářů podle úspěchu a omezení svobody uzavírání smluv mezi zástupcem a mandantem pokládají za povážlivé.

V současné době je Spolkový ústavní soud nucen se zabývat stížností jedné drážďanské advokátky právě v tomto ohledu. Výsledek je očekáván s napětím.

Potřeba reformy je zřetelná i při výchově právníků.

S cílem zajistit trh právních konzultací i do budoucna proti neadvokátské konkurenci zahájil **Spolek německých advokátů v tomto roce celostátní reklamní**

kampaň pro německou advokacii.

Pokud by se v příštích letech při řešení problémů advokacie nic nezměnilo, je budoucnost dynamicky se rozvíjející a hospodářsky zajímavé profese advokáta stále ve hře.

◆ PRVÝ AUTOR JE ADVOKÁTEM V DRÁŽDANECH, DRUHÁ AUTORKA JE ADVOKÁTKOU V LIPSKU.

Setkání advokátů ve Štrasburku

Ve dnech 12. – 16. 3. 2006 se účastnilo 22 českých advokátů – již po osmé – studijního pobytu zaměřeného na problematiku lidských práv. U Evropského soudu pro lidská práva byli přítomni slyšení u senátu, který projednával případ Pedovič proti ČR.

Stížnost směřovala do čl. 6 a čl. 8 Úmluvy, tj. porušení práva na spravedlivý proces a rodinný život. Stěžovatel napadal postup soudu v tom smyslu, že ačkoliv soud rozhodl o právu otce stýkat se svým synem, nebylo vykonáno exekuční řízení ani po dvou letech, kdy se otec styku s nezletilým synem domáhal. Matce byly v exekučním řízení ukládány opakovaně pokuty. Přestože syn dovršil čtrnácti let, znalec ve znaleckém posudku z oboru psychologie učinil závěr, že pokud by byl otcí umožněn styk s nezletilým synem, utrpěl by syn pro dlouhodobé odcizení trauma. Zástupkyně stěžovatele poukazovala na jiné případy zamítnutých stížností otců, kteří ztratili možnost se s dětmi stýkat. V tomto případě zdůraznila filozofic-

kou otázku rodičovského poslání a poukázala na nenávratné poškození dítěte, jež rodiči je znemožněno se s ním stýkat.

Zástupce ČR argumentoval obsahem soudního spisu, zejména v tom směru, že soud žádné průtahy nezavinil, poněvadž zdržení bylo způsobeno opakovanými znaleckými posudky. Připomněl, že na jistém odcizení nese vinu i sám otec, neboť nezletilého bez souhlasu matky odvezl do Chorvatska, kde jej převzala až po 2,5 letech. Poté senát položil zástupkyni stěžovatele otázku směřující ke zjištění, jakou mají účastníci profese, zda manželství bylo rozvedeno a zda se matka snažila již dříve získat nezletilého syna. Na přípravu odpovědi byla poskytnuta přestávka, po níž zástupkyně rozvedla odpovědi v nepřítomnosti stěžovatele. Slyšení bylo skončeno po dvou hodinách s tím, že bude rozhodnuto do 2 až 3 měsíců.

Účastníci se rovněž setkali s několika funkcionáři soudu. **JUDr. Eva Hubálková** seznámila přítomné s novým procesním postupem, který by měl vést k od-

stranění či zabránění přetíženosti zdejšího soudu. Poukázala na dodatkový protokol č. 14, který ČR dosud neratifikovala, obsahující závažnou změnu, podle níž bude moci na první pohled neopodstatněné stížnosti odmítat samosoudce, kterým však nesmí být národní soudce. Přítomní účastníci poukázali na problémy, které mohou tímto opatřením nastat, zejména na kvalitu rozhodování soudce, neznajícího místní poměry, nicméně ze strany soudu se jim dostalo ujištění, že se jedná o přechodné opatření.

Další přednášky se týkaly výkonu rozhodnutí rozsudku Evropského soudu lidských práv a působení Rady Evropy. Během svého pobytu si účastníci prohlédli budovy obou institucí.

Dr. Jiří Vogl referoval o aktuálním stavu Rady Evropy, přičemž se zmínil o předsednictví Ruska, které po projednání se státy Rady Evropy doporučuje zaměřit její činnost na tři hlavní úkoly: rozšíření demokracie, vzdělání a budování právního státu.

Na závěrečné společné večeři účastníci kladně zhodnotili pobyt jako přínosný a užitečný pro rozšíření a prohloubení svých profesních znalostí.

◆ JUDR. IVANA PAPEŽOVÁ, ADVOKÁTKA V PRAZE.

ŠVÝCARSKO:

Příprava jednotných procesních předpisů

Civilní i trestní procesní právo je ve Švýcarsku upraveno v jednotlivých kantonech rozdílně. Spolek švýcarských advokátů se t. č. zabývá záměrem dosáhnout jednotné úpravy švýcarského procesního zákonodárství v obou zmíněných oblastech. Podle oficiálního předpokladu by měly být uvedené procesní kodexy sjednoceny nejpozději do sedmi let. Bude-li tento návrh přijat, bude mít švýcarská advokacie v budoucnu na území celého Švýcarska k dispozici jednotné procesní předpisy.

(Podle zprávy Spolku švýcarských advokátů pro Prezidentskou konferenci ve Vídni, konanou v únoru t. r.)

◆ RED.

Karlovarské právnícké dny jen jednou za dva roky

Redakce obdržela následující sdělení Karlovarských právníckých dnů – Společnosti českých, německých, slovenských a rakouských advokátů:

Vážení přátelé,

dovolujeme si Vám sdělit, že konference Karlovarské právnícké dny se budou nadále konat vždy jednou za 2 roky, tedy XVI. karlovarské právnícké dny se uskuteční v červnu 2007. Zároveň s tímto je prodlouženo na 2 roky i období, ve kterém jsou vyhodnocovány a udělovány ceny společnosti nejlepšímu časopisu, autorskému dílu a judikátu.

Důvodem je, že potřebujeme více času pro přípravu, aby si konference zachovala svůj zamýšlený charakter i úroveň.

Bude nám potěšením, pokud informace ve smyslu tohoto listu bude Vaším prostřednictvím tlumočena i čtenářům Vašeho časopisu.

S přátelským pozdravem

JUDr. Vladimír Zoufalý, JUDr. Jindřiška Munková

různé

První ročník tenisového turnaje advokátů – Prezidentský pohár

O důležitosti sportovních a pohybových aktivit při našem povolání již bylo řečeno mnoho, stejně tak jako o důležitosti neformálních styků s kolegy advokáty. S přihlédnutím k tomu bylo rozhodnuto, že ve dnech **31. 3. – 1. 4. 2006** bude v **Ostravě** uspořádán tenisový turnaj ve čtyřhrách – **Prezidentský pohár**, kterého se mohou účastnit advokáti a advokátky nejen z Česka, ale i Polska a Slovenska.

Vzhledem k tomu, že zcela nový areál NH Trans v Ostravě nabízí velmi dobré podmínky pro pořádání obdobné akce, jeho kapacita umožňuje skutečně masivní účast na takovémto podniku a město je „na dohled“ polských a slovenských hranic, byla vybrána právě Ostrava a tento areál. Ač se před zahájením turnaje k účasti hlásilo více než 20 párů, včetně několika advokátek, dne 31. 3. 2006 se brzy ráno prezentovalo 13 dvojic. Pro zpravodajskou úplnost nutno dodat, že některé z nich s určitým zpožděním, neboť v den předcházející probíhaly do pozdních nočních hodin tak intenzivní taktické porady, že prezentace v 9.30 hod. byla pro některé z párů reálně nestihnutelná.

Ač se mnozí z účastníků znali již z tradičních Mosteckých tenisových turnajů, přesto nebylo možno kvalifikovaně od-



▲ Turnaj se hrál v nové hale NH Trans v Ostravě.

◀ JUDr. Suk a JUDr. Mikš (zleva) se připravují na soupeře.



▲ Rozpis kvalifikačních skupin se děl pod dohledem nejvyšších šéfů – předsedy ČAK JUDr. Jírouška a předsedy SAK JUDr. Detvaie.

hadnout úroveň jednotlivých párů. Jednak nebylo zřejmé, který z hráčů s přibývajícím lety tenisově zraje (či vadne), ale též proto, že se turnaje účastnili polští a slovenští kolegové, kteří byli tenisově

zcela neznámí. Z tohoto důvodu bylo organizátory rozhodnuto, že první hrací den bude fakticky dnem kvalifikačním a teprve sobota bude rozhodovat o konečném pořadí. Po pátečních celodenních bojích ve třech kvalifikačních skupinách (kde paradoxně vystupovala i jedna trojice s odůvodněním, že pouze dva členové páru by se nemuseli konce turnaje dožít), se do sobotního – plně soutěžního dne rozdělily dvojice do tří výkonnostních skupin. Páteční večer bylo pořádáno malé společenské setkání, kde se účastníci navzájem podělili nejen o své tenisové zkušenosti a zážitky, ale tak, jak je tomu vždy, když se ve společnosti objeví více než jeden advokát, přibývalo zážitků z jednacích síní a debatovalo se tu o světlejších, tu o stinnějších stránkách výkonu naší profese.

S ohledem na skutečnost, že areál NH Trans je nedaleko od již proslulé Stodolní ulice, někteří z účastníků přes zjevnou fyzickou únavu neváhali navštívit některý z desítek barů na této ulici a s vypětím posledních fyzických sil vypít po-

různé

slední „šláfruňk“, případně se dokonce několikrát zavlnit v hudebním rytmu.

Přes heroický noční výkon některých účastníků v sobotu dne 1. 4. 2006 všechny páry řádně nastoupily k druhé části turnaje a začaly boje o konečné umístění.

a zcela po **zásluze pár JUDr. Klimko – JUDr. Kysel** zvítězil v elitní skupině, když neztratil ani jeden set. S obdobnou suverenitou procházel turnajem i pár JUDr. Fiala – JUDr. Jehne a zdálo se, že prohra se shora uvedeným slovenským

S ohledem na skutečnost, že akce byla pořádána jako turnaj pod záštitou tří advokátních komor, byla elitní skupina nazvána skupinou českou, další skupinou slovenskou a skupina, ve které se hrálo zejména pro radost, pak skupinou polskou.

Po ukončení turnaje předali pořadatelé jménem Polské advokátní komory cenu pro vítěze polské skupiny a předsedové Slovenské a České advokátní komory JUDr. Detvai a JUDr. Jirousek pak předali své poháry vítězům elitních skupin. Při závěrečném ceremoniálu, který byl pojímán velmi neformálně (ostatně jako celý turnaj), nebylo tenisty-advokáty, který by nepřislíbil účast v dalším ročníku, a všichni zúčastnění ocenili pořádání tohoto turnaje a snad i založení nové tradice. Lze jen litovat, že se turnaje nezúčastnily též kolegyně – advokátky, neboť osamocená polská kolegyně se natolik zalakla mužské převahy, že svoji účast v turnaji vzdala a v průběhu dvou hracích dnů ke své spokojenosti absolvovala několik tréninkových jednotek v sousedící tenisové hale.

Jak jsem již uvedl, tímto aprílovým turnajem je zahajována, věřme, dlouhodobá tradice mezinárodního tenisového turnaje advokátů a lze se jen těšit na účast dalších kolegů a kolegyně v následujících ročnících.

Pro zpravodajskou úplnost doplňuji jména tří vítězných párů elitní „české“ skupiny:

1. JUDr. Klimko – JUDr. Kysel
2. JUDr. Fiala – JUDr. Jehne
3. Mgr. Sczyglewski – JUDr. Lesák

❖ JUDR. RADIM MIKETA, ČLEN PŘEDSTAVENSTVA ODPOVĚDNÝ ZA SPORTOVNÍ AKTIVITY ČAK



▲ JUDr. Jirousek, JUDr. Sokol a JUDr. Poledník sledují výkony kolegů.

◀ Takhle hrají vítězové – JUDr. Klimko se chystá poslat míček zpátky přes síť.



Vzhledem k tomu, že většina párů hrála druhý hrací den již desátý soutěžní zápas, nebylo se co divit, že s postupujícím turnajem u některých účastníků únava skutečně gradovala.

Nutno přiznat, že zejména slovenští kolegové byli velkým sportovním přínosem



různé

Největší soutěž studentů práv zná již po šesté vítěze

V úterý 28. března 2006 byly na veletrhu práce KONTAKT 2006, konaném v budově Právnické fakulty Univerzity Karlovy, vyhlášeny výsledky **soutěže studentských prací**, kterou již šestým rokem pořádá česká pobočka **Evropského sdružení studentů práv** ve spolupráci s mezinárodní právní firmou **Allen & Overy**. Jedná se o stěžejní klání studentů práv v České republice. Studenti letos zpracovávali téma „Finanční zajištění v českém právu“, kde se autor mohl za-



Zprava: **JUDr. Mikuláš Touška**, partner **Allen & Overy**, s letošními vítězi soutěže **Mgr. Václavem Filipem**, **Vladimírem Čížkem** a **Michalem Majchrákem**.

měřit na kvalitu implementace Směrnice 2002/47/ES v českém právu, provedenou zákonem č. 377/2005, na výhody v porovnání s ostatními typy zajištění podle

českého práva, srovnání s podobnou úpravou v zahraničí, na otázky věcné právních účinků finančního zajištění a ochrany věřitelů v případě, že finanční zajištění je sjednáno podle cizího práva. Soutěžící musel být ke dni 26. 2. 2006 studentem magisterského nebo doktorského studia na některé z právnických fakult v České republice, a práce musely být vyhotoveny v českém jazyce v rozsahu minimálně pěti normostran.

Letošním vítězem soutěže se stal **Mgr. Václav Filip** z Právnické fakulty UK Praha, druhé a třetí místo obsadili **Vladimír Čížek** z Právnické fakulty ZČU v Plzni a **Michal Majchrák**, rovněž z pražské právnické fakulty. Stejně jako v minulých letech získali i letos autoři tří nejlepších prací od **Allen & Overy** finanční odměnu.

Z dopisů redakce

Vážený pane šéfredaktore,

s velkým zájmem jsem prostudoval článek **JUDr. Vladimíra Zoufalého** „K otázce odpovědnosti v oblasti finančních investic“, který byl zveřejněn letos v 1. čísle *Bulletinu advokacie*. Zaujal mě svojí komplexností, kterou autor uvedenou problematiku zpracoval, počínaje soukromou péčí o vlastní investice a konče odpovědností státu za pochybení orgánů státního dozoru v této oblasti. Z uvedené stati je patrné, že se dr. V. Zoufalý otázkami odpovědnosti v oblasti finančních investic zabývá nejen teoreticky, ale i prakticky, jako advokát zastupující investory v soudních sporech o náhradu škody. Z tohoto pohledu jsou zvláště cenné jeho závěry týkající se definování hlavních systémových nedostatků v oblasti prevence a následné ochrany práv investorů (věřitelů). Sám některé klienty – poškozené podílňky v jejich sporech s depozitáři a státem zastupují a velmi jsem proto uvítal, když jsem na podporu svých argumentů mohl uvést i citace ze stati dr. V. Zoufalého, zejména pak z těch pasáží, které se věnují otázkám funkce depozitářů a státního dozoru. Zvláštní vypovídající hodnotu pak mají odkazy na konkrétní soudní rozhodnutí.

Zejména tedy oceňuji, že se dr. V. Zoufalému podařilo s komplexním a zobečňujícím přístupem k dané problematice skloubit i praktický pohled využitelný pro praxi advokáta. V této souvislosti bych chtěl poděkovat redakci *Bulletinu advokacie* za zveřejnění výše uvedeného článku.

S přátelským pozdravem

JUDr. Pavel Krýl, Csc.,
advokát, Praha 4

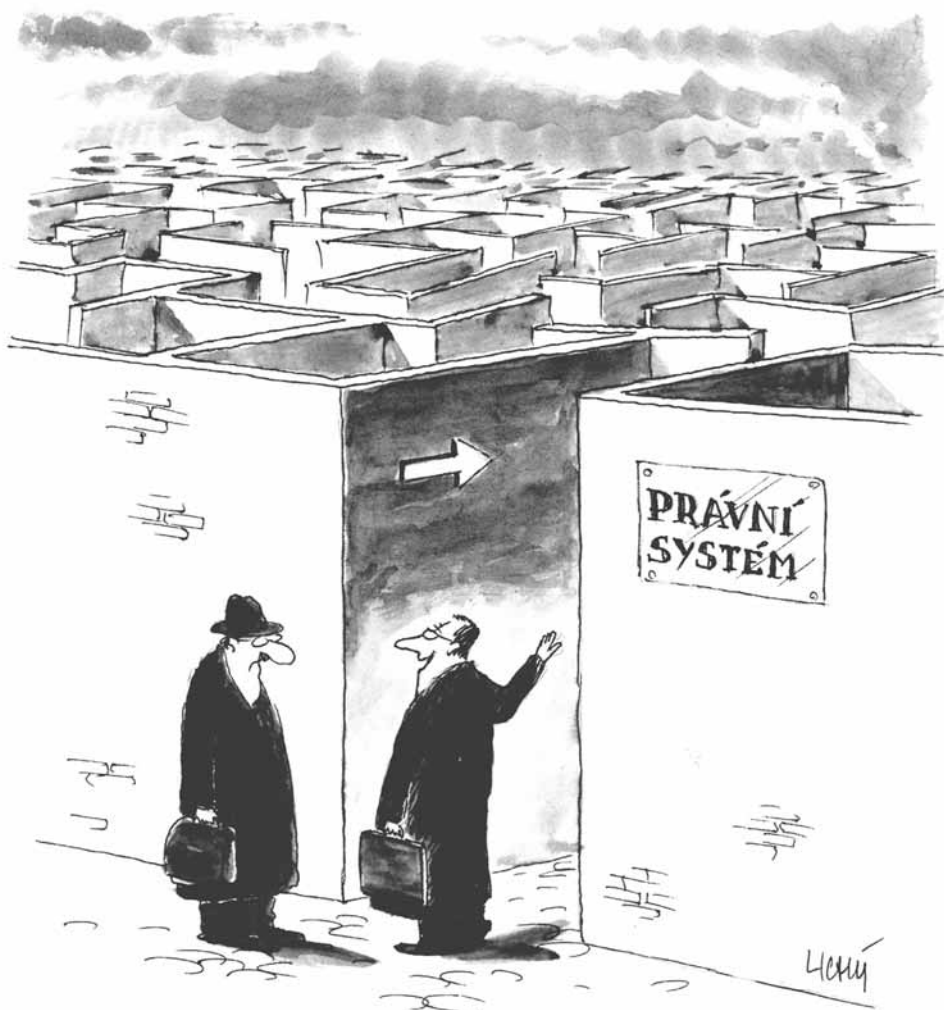
Průvodce soudním řízením na justičním webu



Velmi pozitivní a navíc zcela bezplatnou reklamu advokátního stavu provozuje od letošního března ministerstvo spravedlnosti na svých webových stránkách www.justice.cz. Ve spolupráci se Soudcovskou unií ministerstvo připravilo a „pověsilo“ na svůj web tři jednoduché počítačové hry, ve kterých si lidé mohou projít třemi nejčastějšími a nejjednoduššími civilními spory - rozvodem, vymáháním nespacené půjčky a banálním sporem mezi sousedy. A postavy advokátů ve všech samozřejmě hrají významnou a důstojnou roli.

I když je tento projekt „interaktivní osvětlové animace“ samozřejmě určen široké veřejnosti, má pomoci lepšímu právnímu vědomí občanů a jejich lepší

orientaci v průběhu soudních řízení, doporučujeme návštěvu rubriky Průvodce soudním řízením na justičním webu i všem advokátům. Stačí několik kliknutí a přepracovaný právník, který právě absolvoval velmi obtížné jednání s klientem a trápí ho obvyklé denní starosti, si může odpočinout a možná se i trochu pobavit u jednoduše animovaných scén z advokátní kanceláře, kde se moudrý advokát vždy nejdříve snaží udělat vše pro usmíření protistran a pro uzavření dohody, a když se mu to nezdaří, rytířsky za klienta bojuje. Ani se nechce věřit, že za tím nestojí žádný lobbying České advokátní komory.



DRŽTE SE MĚ Povedu VÁS.

Právníkovy poznámky z četby

■ Rád čtu zprávy „četky“, neboť je počítám k těm novinářsky počestnějším. Jeden z jejích agenturních příspěvků (publikovaný v Lidových novinách z 23. 2. 2006) ovšem projevil pochopení pro žurnalistické drbny z periodik bulvárních. Potvrdil také mé dávné přesvědčení, že pomluvy lze nazvat aplikovanou psychologií. Informoval totiž o tom, jak znalci lidské duše z univerzity St. Andrew ve Skotsku provedli složité výzkumy a zjistili, že mozek si pamatuje především klepy. Máme to ostatně geneticky podmíněno. Primáti, aby prý mohli přežít, se museli orientovat ve složitých skupinových vztazích. I dnes má mozek velmi přesně zaznamenávat vztahy mezi lidmi, nevěry například. Naopak popisné informace (lidí a prostředí) bývají mnohem více zkracovány.

Možná by se takové zjištění mohlo hodit, když advokát ve sporu o ochranu osobnosti popírá některá svědectví a jiným hodlá dodat na závažnosti.

■ Deníkové záznamy Jaroslava Formánka „Francouzský rok“ (vydala Revolver Revue, Praha 2005) jsem uložil do odborné části své knihovny. Toto zvláštní zařazení se stane pochopitelnějším, když z knihy budu ve verzi mírně zkrácené reprodukovat rozhovor s majitelem bytu, který je právě tázán, jak prožívá svou spoluvlastnickou roli:

„Někdy, rozdíl je pouze v tom, že oproti nájemníkům musíme zaujímat stanoviska k problémům rezidence.“

„Co to znamená?“

„Chodit na schůze majitelů. Třeba minulý týden. To se projednávalo, zda přijmout, a tedy platit do podzemní garáže nočního hlídače se psem.“

„A na čem jste se usnesli?“

„Zatím na ničem. Hlídače budeme definitivně řešit až po prázdninách, podle počtu vykradených aut. Zato jsme zamítli osazení všech parapetů bodlinami..... To je iniciativa kliky, která bojuje s holubami. Pak tady máme ještě kliku proti venčení psů ve vnitřní zahradě

a kliku potírající přítomnost divokých koček. Obyvatelé domu špatně snášejí, když zvířata běhají po trávníku.“

„A proč?“

„Protože se dohodli, že zahrada bude plnit estetickou funkci. Z toho důvodu si tam sami zakázali přístup.“... „Proti tomu se sice bouří majitelé psů, ale na každé schůzi jsou pravidelně přehlasováni.“

„A vy patříte k jaké klice?“

„Zatím k žádné. Už mě ale loboval jeden od holubářů. Když prý budu hlasovat za osazení parapetů bodlinami, podpoří se svými společníky můj návrh, aby byl bazén otevřen až do deseti hodin večer.“

Inu ano, Formánkův opus s výraznou záložkou na straně 272 jsem právem zařadil mezi právní příručky. Použiji uvedený text, když se na mne opět obrátí nějaký člen družstva vlastníků a já mu budu nejen právním poradcem, ale i jakýmsi laickým psychoterapeutem, a bude se mi zdát příliš tvrdým použít tvrzení, že „spoluvlastnictví je vynález ďáblův“.

♦ PROF. PETR HAJN

shrnutí 5/2006

Jaroslava Novotná: Dožadování trestněprávní pomoci v členských státech Evropské unie z pohledu obhájce České republiky

Trestní řád neupravuje výslovně postavení obhájce v procedurách dožadování právní pomoci v cizině. Mezinárodní smlouvy, které se týkají této formy justiční spolupráce a jejichž aplikace se řídí ustanovením § 375 odst. 1 tr. řádu, předpokládají, že opatřování důkazů v cizině spadá výlučně do pravomoci justičních orgánů činných v trestním řízení. Z ustanovení § 33 odst. 1, § 41 odst. 1, 2 a § 165 tr. ř. lze ovšem dovodit, že i při dožadování právní pomoci v cizině je třeba aktivního působení obhájce. Obhájce musí být zásadně vyrozuměn o konání úkonu právní pomoci v cizině, má zásadně právo se takového úkonu účastnit a aktivně se na něm podílet a konečně má právo iniciovat podání žádosti státního zástupce a soudce o právní pomoc v cizině. Judikatura Nejvyššího soudu a Ústavního soudu to potvrzuje. V rámci Evropské unie posílení postavení obhájce napomůže Úmluva o vzájemné pomoci v trestních věcech mezi členskými státy Evropské unie.

Miloš Fiedler, Daniela Fiedlerová: Trvalý pobyt občana a jeho právní dopady

Článek pojednává o právních dopadech vyplývajících z přihlášení občana k trvalému pobytu, a to jak v právu soukromém, tak veřejném. Ačkoliv ze zákona z přihlášení občana k trvalému pobytu nevyplývají žádná práva k objektu bydlení, ani k vlastníkovi nemovitosti, má hlášená adresa trvalého pobytu značný význam. Údaj o pobytu (trvalém) je spojen s lidskou bytostí, neboť jedinec je ve většině případů vždy někde usazen, a prolíná se celým právním řádem, např. údaj o trvalém pobytu má význam při zápisu fyzické osoby do obchodního rejstříku, trvalý pobyt je mnohdy rozhodující při určení místní příslušnosti soudu (civilního i trestního).

Filip Ščerba: K odklonům uplatňovaným ve zkráceném přípravném řízení

Článek se podrobně zabývá právní úpravou týkající se uplatňování odklonů ve zkráceném přípravném řízení. Pozornost je zaměřena na nejnovější typ odklonu, podmíněné odložení podání návrhu na potrestání (§ 179g a 179h tr. řádu), který byl do trestního řádu zakotven novelou č. 283/2004 Sb. Právní úprava tohoto institutu obsahuje některé nedostatky, které by de lege ferenda bylo žádoucí odstranit, jako např. příliš přísné podmínky pro nahrazování škody poškozenému.

Článek se dále zabývá možností odložit věc na základě schváleného narovnání [§ 179 odst. 2 písm. f) tr. řádu] a možnostmi pro uplatňování odklonů ve zkráceném přípravném řízení vedeném proti mladistvým podezřelým.

Ladislav Jouza: Kdo kontroluje dodržování pracovněprávních předpisů (nový zákon o inspekci práce)

Od 1. července 2005 nabyli účinnosti nový zákon o inspekci práce č. 251/2005 Sb. Zákon ponechal úřadům práce kontrolní působnost v oblasti zaměstnanosti (zejména zákon o zaměstnanosti č. 435/2004 Sb.) a při ochraně zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatele (zákon č. 118/2000 Sb.). Dodržování ostatních pracovněprávních předpisů, včetně předpisů k bezpečnosti a ochraně zdraví při práci, kontrolují inspektoráty práce.

Působnost zákona se vztahuje na zaměstnavatele a jejich zaměstnance, na právnické osoby, u kterých jsou vykonávány veřejné funkce (např. územní samosprávné celky, jako jsou obce, kraje, městské části apod.), na fyzické osoby, které jsou zaměstnavateli a samy též pracují nebo podnikají podle zvláštního právního předpisu, např. podle živnostenského zákona a nikoho nezaměstnávají. Dále se autor zabývá rozsahem kontroly, jejím předmětem, přestupky fyzických osob i správními delikty právnických osob.

Aleš Roztočil: Rozhodování o nákladech právního zastoupení účastníků v exekučním řízení

Rozhodování o nákladech právního zastoupení účastníků v exekučním řízení dle zákona č. 120/2001 Sb. vykazuje oproti obdobnému rozhodování v řízení o výkon rozhodnutí dle o.s.ř. některé významné odlišnosti. Na rozdíl od výkonu rozhodnutí je v exekučním řízení rozhodování o nákladech oprávněného svěřeno exekutorovi, čímž dochází k odtržení od rozhodovací činnosti ve věci samé, která je svěřena soudům. Z tohoto důvodu je třeba klást zvýšené nároky na kooperaci mezi soudy, exekutory a účastníky, aby bylo zajištěno správné rozhodování o nákladech řízení. Dále je na rozdíl od řízení o výkon rozhodnutí v exekučním řízení zastižen fakt, že se nejedná z hlediska nákladů o jednotný celek, v němž by bylo možno vystačit s jednorázovým paušálním stanovením výše nákladů, nýbrž o mnoho různých fází a stupňů, z nichž každý je třeba v rozhodnutí o nákladech právního zastoupení zohlednit. Toto je demonstrováno na praktických příkladech.

Luboš Chalupa: Výkon předkupního práva

Článek pojednává o výkonu smluvního a zákonného předkupního práva se zaměřením na právní problematiku uzavření kupní smlouvy a povinnosti vyplacení kupní ceny. Z důvodu určitých rozdílů právní úpravy je článek členěn na dvě části, a to na smluvní předkupní právo k věcem ve smyslu ustanovení § 602 a násl. obč. zákoníku a zákonného předkupního právo dle ustanovení § 140 obč. zákoníku na straně jedné, a na předkupní právo k bytovým jednotkám ve smyslu ustanovení § 22 odst. 1, 2 zákona č. 72/1994 Sb. na straně druhé. Právní závěry článku právně odůvodňují vyplacení kupní ceny v rámci předkupního práva uzavřením kupní smlouvy, neboť jinak by vznikla značná právní nejistota výplaty mnohdy vyso-

řádková inzerce

nabídka

AK v centru Prahy se zaměřením na zahraniční / tuzemskou klientelu, obchodní právo, právní vztahy k nemovitostem a právo obchodních společností přijme advokátního koncipienta / koncipientku.

Požadujeme: velmi dobrou znalost anglického a /nebo německého jazyka, pracovní nasazení, schopnost týmové práce.

Nabízíme: odpovídající ohodnocení, příjemné pracovní prostředí, práci v mladém kolektivu, možnost odborného růstu, nástup možný ihned.

Nabídky s životopisem zasílejte na adresu: lhadravova@njp.cz nebo faxem na č. 224 233 706 AK NOCAROVA JÁSEK & PARTNERS, v.o.s., Národní tř. 19, 110 00 Praha 1.

Advokát se sídlem v Praze přijme advokátního koncipienta/koncipientku pro oblast občanského a trestního práva. Nástup možný ihned. Tel.: 777 122 123, e-mail: ak.adamek@cmail.cz.

Adv.kancelář v centru Prahy se zaměřením na obchodní a občanské právo přijme zkušeného koncipienta/ku - mladého advokáta/ku na plný úvazek s praxí v obch. právu. Podm. je výborná znalost NJ, výhodou je FJ a AJ. Nástup dle dohody. Nabídky s tel.včetně strukturovaného CV zasílejte na adresu office@foltynova.cz.

prostory

Advokáti, nikoliv sdružení, v Praze se sídlem Vodičkova 41 Praha I Palác Ligna nabízí k nájmu jednu kancelář o výměře 23m2, plus koupelna 2 patro budovy. V budově zajištěno bezpečností stálou ostrahu, výtah, dvě výtahy. Cena vč. služeb 10 300 Kč měsíčně. V případě zájmu volejte JUDr. Čarňanský, tel. 608 829 523

kých částek prodávajícímu bez právního titulu (kupní smlouvy) s možností dlouhodobého soudního sporu o uzavření kupní smlouvy, účelové započítávání domnělých vzájemných „protipohledávek“ atd.

Josef Hašek, Petr Kazda: Nevyvratitelná právní domněnka vypořádání BSM

Autoři se na konkrétním příkladě zamýšlejí nad aplikací nevyvratitelné právní domněnky vypořádání BSM dle § 149 odst. 4 obč. zák., ve znění před novelou provedenou zák. č. 91/1998 Sb., v situaci, kdy soud má vypořádat BSM bývalých manželů k nemovitostem, ale žalobkyně v žalobě o uspořádání BSM tyto nemovitosti neoznačí jako předmět vypořádání, a o jejich vypořádání nepožádá ve lhůtě žádný z účastníků. Autoři se snaží prokázat nesprávnost rozhodnutí Nejvyššího soudu, podle něhož se nemovitosti staly předmětem podílového spoluvlastnictví účastníků sporu, a obhájit svůj názor, že v tom okamžiku, kdy (byť i neúplný) návrh na vypořádání BSM podá k soudu ve lhůtě tři let kterýkoliv z bývalých manželů, je možnost uplatnění nevyvratitelné právní domněnky jako způsobu vypořádání zcela vyloučena do doby, než je příslušné soudní řízení ukončeno.

Jiří Štancl: Rozsudek jako obrázek

Příspěvek reaguje na rozhodnutí soudu, které ve výroku uložilo žalovanému povinnost „zdržet se uvádění na trh výrobků, jejichž vnější vzhled odpovídá tomuto vyobrazení,“ s následným obrázkem výrobku. Autor nastoluje otázku, nakolik je v souladu s občanským soudním řádem, aby „vymezení práv a povinností“ dle § 261 o.s.ř. bylo provedeno vyobrazením, namísto jejich verbálním popisem.

inhaltsverzeichnis / zusammenfassung 5/2006**LEITARTIKEL**

Vladimír Jirousek: Ein halbes Jahr nach der Generalversammlung 3

AKTUELLES

Noch Einmal zur Steuerproblematik der Rechtsanwälte..... 4

Konferenz „Wandlungen und Stabilität der Rechtsordnung der Tschechischen Republik“ in Žofín (Ivana Cihlářová)..... 6

ÜBERLEGUNG VON KAREL ČERMÁK..... 8**ARTIKEL**

Jaroslava Novotná: Ersuchen um strafrechtliche Hilfe in EU-Mitgliedstaaten aus dem Gesichtspunkt eines Anwalts der Tschechischen Republik 9

Miloš Fiedler - Daniela Fiedlerová: Daueraufenthalt eines Bürgers und seine Rechtswirkungen..... 19

Filip Ščerba: Zu den im abgekürzten Vorverfahren angewandten Aufschüben..... 22

Ladislav Jouza: Wer kontrolliert die Einhaltung arbeitsrechtlicher Vorschriften (neues Gesetz über die Arbeitsinspektion)..... 25

DISKUSSION

Aleš Roztočil: Entscheidung über Kosten der Rechtsvertretung von Beteiligten in einem Exekutionsverfahren..... 28

Luboš Chalupa: Ausübung des Vorkaufsrechts..... 32

Josef Hašek - Petr Kazda: Unwiderlegbare Vermutung der Auseinandersetzung der Gütergemeinschaft der Eheleute..... 35

Jiří Štancl: Urteil als eine Abbildung..... 36

AUS DER RECHTSPRECHUNG

Stellungnahme des Obersten Gerichtes der Tschechischen Republik zur Entscheidung der Gerichte in Sachen von Verzugszinsen..... 38

Entgelt für ein Rechtsgeschäft in Sachen der Feststellung der Nichtigkeit des Rechtsgeschäftes..... 41

**Jaroslava Novotná:
Ersuchen um strafrechtliche Hilfe in EU-Mitgliedstaaten aus dem Gesichtspunkt eines Anwalts der Tschechischen Republik**

Die Strafprozessordnung regelt nicht ausdrücklich die Stellung des Anwalts in Prozeduren des Rechtshilfeersuchens im Ausland. Die internationalen Abkommen, die diese Form der Justizzusammenarbeit betreffen und deren Anwendung durch den § 375 Abs. 1 StPO geregelt ist, setzen voraus, dass die Beweisanschaffung im Ausland ausschließlich in die Zuständigkeit der Justiz-Strafverfolgungsorgane gehört. Aus dem § 33 Abs. 1, § 41 Abs. 1, 2 und § 165 StPO kann jedoch ausgeführt werden, dass ebenfalls beim Rechtshilfeersuchen im Ausland auch eine aktive Tätigkeit des Anwalts erforderlich ist. Der Anwalt ist grundsätzlich über die Vornahme einer Rechtshilfebehandlung im Ausland zu verständigen, er ist grundsätzlich berechtigt, an dieser Handlung teilzunehmen und sich daran aktiv zu beteiligen, und schließlich ist er berechtigt, die Einreichung eines Rechtshilfeersuchens des Staatsanwalts und Richters im Ausland zu veranlassen. Die Rechtsprechung des Obersten Gerichtes und des Verfassungsgerichtes bestätigt dies. Im Rahmen der Europäischen Union hilft der Stärkung der Stellung eines Anwalts das zwischen den EU-Mitgliedstaaten verabschiedete Abkommen über gegenseitige Rechtshilfe in Strafsachen.

www.valnehromady.cz

VALNEHROMADY.CZ
INTERNETOVÝ DENÍK

Jednoduché, rychlé a levné zveřejnění
oznámení o konání valné hromady
akciové společnosti a všech dalších
typů firemních oznámení.



Objednávky a dotazy pošlejte
na oznameni@valnehromady.cz

**Vašim textům věnujeme
profesionální péči**

„Pro naše klienty je zásadní
pečlivost a přesnost
přeložených
textů.“

Naše sdružení překladatelů se specializuje na profesionální překlady právních textů včetně soudního ověření. Vždy se snažíme především o přesnost a spolehlivost a víme, že právní texty vyžadují nadstandardní péči. Naši specialisté Vám rádi pomohou s překladem z obchodního, občanského, pracovního nebo finančního práva, stejně jako s texty z oboru bankovníctví, pojišťovnictví, účetnictví nebo v rámci soudního, rozhodčího či správního řízení. Nabízíme profesionální služby tam, kde je zapotřebí pečlivosti a přesnosti. Víme, co je důležité.

**Interlingua Servis -
Berezkin, Chadima, Soukup**
Spálená 17, 110 00 Praha 1
Tel.: 224 930 967
224 316 923, Fax: 224 930 080
E-mail: interlin@interlin.cz
www.interlingua.cz

 překladatelský
a tlumočnický servis

Interlingua

inhaltsverzeichnis / zusammenfassung 5/2006

Wann wird vom Gericht (z.B.) die Rückkehr eines von einem Elternteil ins Ausland gebrachten Minderjährigen nicht angeordnet.....	42
Einfluss unangemessener Verschleppungen eines Strafverfahrens auf die Strafdauer.....	44
Zur Beziehung des § 14 Abs. 1 Buchst. i) des Insolvenz- und Ausgleichsgesetzes als Sondervorschrift zur allgemeinen Best. des § 64 Abs. 2 des Steuer- und Abgabengesetzes (Unzulässigkeit einer Kompensation bei Steuerermehrung).....	46
Zur Frage der Gehörigkeit der Kündigung einer Wohnungsmiete wegen mangelnder Mietzahlung. Einfluss des Wohnungszustand des bei seiner Übergabe an den Vermieter auf die Beurteilung der Kündigung. Zur Beurteilung des Kompensationsaufwandes gegen ausstehende Mietzahlungen im Verhältnis zur Geltendmachung der Kündigung der Wohnungsmiete.....	47
Zur Erfüllung der gesetzlichen Merkmale einer Straftat der Wucher.....	50
AUS DEN IN ANDEREN ZEITSCHRIFTEN	
VERÖFFENTLICHTEN URTEILEN.....	54
STELLUNGNAHME DER TSCHECHISCHEN ANWALTSKAMMER zum Entwurf der Stellungnahme des Strafkollegiums des Obersten Gerichtes der Tschechischen Republik zur Frage der Auslegung des § 89 Abs. 12 Strafgesetzbuch.....	58
REZENSIONEN, ANNOTATIONEN	
Jana Brothánková - Marie Žišková: Verwaltungsgerichtsordnung mit Erklärungen und Rechtsprechung (red.).....	64
Radim Chalupa: Wechsel- und Checkgesetz, Kommentar, 1. Teil Wechsel (Karel Marek).....	64
Ivan Vágner - Miroslav Weber: Persönliches Management (Karel Marek).....	65
Daniel Prouza: Steuerkriminalität (Petr Smejkal).....	66
Jan Hejda: Satzungen einer Aktiengesellschaft und ihre Änderungen (Red.).....	67
WIR HABEN FÜR SIE GELESEN (Václav Mandák).....	68
AUS DER TSCHECHISCHEN ANWALTSKAMMER	
Information über die 6. Vorstandssitzung der ČAK vom 10.-11. 4. 2006 (Květa Slavíková).....	71
Vorlesungen und Seminare für Anwälte und Anwaltsanwärter im Ausbildungs- und Schulungszentrum der ČAK - BITTE BEACHTEN!.....	73
Die Vorlesung in Olomouc.....	74
AUS DER DISZIPLINARPRAXIS	
Es handelt sich um eine schwerwiegende Verletzung der Pflicht eines Anwalts, wenn er bei einer Pflichtverteidigung, falls der Vertrag über die Vollmacht beendet ist, diese Tatsache dem Gericht nicht unverzüglich mitteilt. (Jan Syka).....	74
DER ANWALT UND DIE SPRACHKULTUR	
Věra Hartmannová: A. s., k. s., s. r. o.	75
AUS DEM AUSLAND	
Quo vadis, deutsche Anwaltschaft (David Michel, Ulrike Quapp).....	76
Anwaltstreffen in Strassburg (Ivana Papežová).....	77
Schweiz: Vorbereitung einheitlicher Prozessregeln (Red.).....	77
VERSCHIEDENES	
Präsidententennisturnier (Radim Miketa).....	78
Der größte Wettbewerb der Jurastudenten kennt bereits zum sechsten Mal seine Sieger.....	80
Begleiter durch das gerichtliche Verfahren auf dem Justiz-Web (I. C.).....	80
Aus Briefen an die Redaktion.....	80
ZUM SCHLUSS	
Zeichnung von Lubomír Lichý.....	81
Lektürenotizen eines Juristen (Petr Hájek).....	81
ZUSAMMENFASSUNG	82
INHALTSVERZEICHNIS	83
ZUSAMMENFASSUNG	83
TABLE OD CONTENTS	85
SUMMARY	85
IBA-KONFERENZ IN PRAG	89

**Miloš Fiedler, Daniela Fiedlerová:
Daueraufenthalt eines Bürgers
und seine Rechtswirkungen**

Der Artikel befasst sich mit privatrechtlichen sowie öffentlichrechtlichen Rechtswirkungen der Anmeldung eines Bürgers zum Daueraufenthalt. Obwohl sich gesetzlich aus der Anmeldung eines Bürgers zum Daueraufenthalt keine Rechte gegenüber dem Wohnobjekt oder dem Eigentümer der Liegenschaft ergeben, hat die angemeldete Adresse des Daueraufenthalts eine große Bedeutung. Die Angabe über den (Dauer)Aufenthalt ist mit dem menschlichen Wesen verbunden, da ein Mensch in den meisten Fällen irgendwo angesiedelt ist, und sie spiegelt sich in der gesamte Rechtsordnung wieder, z.B. der Daueraufenthalt ist bei der Eintragung einer natürlichen Person in das Handelsregister wichtig, der Daueraufenthalt ist oft für den Gerichtsstand (Zivil- sowie Strafgericht) entscheidend usw.

**Filip Ščerba:
Zu den im abgekürzten
Vorverfahren angewandten
Aufschüben**

Der Artikel befasst sich ausführlich mit der rechtlichen Regelung der Anwendung von Aufschüben im abgekürzten Vorverfahren. Der Autor konzentriert sich insbesondere auf den neuesten Typ des Aufschubs und zwar auf den bedingten Aufschub der Einreichung eines Strafantrags (§ 179g a 179h StPO), der in die Strafprozessordnung mit der Novelle Nr. 283/2004 Slg. verankert wurde. Die rechtliche Regelung dieses Instituts enthält einige Mängel, die de lege ferenda zu beseitigen wären, wie z.B. zu strenge Bedingungen für den Schadensersatz an den Beschädigten.

Ferner befasst sich der Artikel mit der Möglichkeit, die Sache aufgrund eines genehmigten Vergleiches aufzuschieben (§ 179 Abs. 2 Buchst. f) StPO], sowie mit den Möglichkeiten der Anwendung von Aufschüben im abgekürzten Vorverfahren, das gegen jugendliche Verdächtige geführt wird.

**Ladislav Jouza:
Wer kontrolliert die Einhaltung
arbeitsrechtlicher Vorschriften
(neues Gesetz über die
Arbeitsaufsicht)**

Am 1. Juli 2005 trat das neue Gesetz über die Arbeitsaufsicht Nr. 251/2005 Slg. in Kraft. Laut Gesetz bleibt nach wie vor die Kontrolltätigkeit im Bereich der Beschäftigungslage (Beschäftigungsgesetz Nr. 435/2004 Slg.) sowie des Arbeitnehmerschutzes bei Zahlungsunfähigkeit des Arbeitgebers bei den Arbeitsämtern (Gesetz Nr. 118/2000 Slg.). Die Einhaltung arbeitsrechtlicher Vorschriften, samt Unfallverhütungsvorschriften, wird von den Arbeitsinspektoraten kontrolliert.

Der Wirkungsbereich des Gesetzes erstreckt sich auf Arbeitgeber und deren Arbeitnehmer, auf juristische Personen, bei denen öffentliche Funktionen wahrgenommen werden (z.B. selbstverwaltete Gebietseinheiten, wie Gemeinden, Bezirke, Stadtteile usw.), natürliche Personen, die

inhaltsverzeichnis / zusammenfassung 5/2006

Arbeitgeber sind und selbst auch nach Sondervorschrift, z.B. nach Gewerbegesetz arbeiten oder unternehmen und keine Arbeitnehmer beschäftigen.

Ferner befasst sich der Autor mit dem Umfang der Kontrolle, ihrem Gegenstand, mit Verstoßen natürlicher Personen sowie mit Verwaltungsdelikten juristischer Personen.

Aleš Roztočil: Entscheidung über Kosten der Rechtsvertretung von Beteiligten in einem Exekutionsverfahren

Die Entscheidung über die Kosten der Rechtsvertretung von Beteiligten in einem Exekutionsverfahren gemäß Gesetz Nr. 120/2001 Slg. weist im Vergleich zur ähnlichen Entscheidung im Verfahren über die Vollstreckung einer Entscheidung gemäß ZPO einige wichtige Differenzen aus. Im Gegenteil zur Vollstreckung einer Entscheidung obliegt im Exekutionsverfahren die Entscheidung über die Kosten des Berechtigten dem Vollstrecker, was die Trennung von der Entscheidungstätigkeit in der Sache selbst, die dem Gericht obliegt, bewirkt. Aus diesem Grund sind erhöhte Anforderungen auf die Zusammenarbeit zwischen den Gerichten, Vollstreckern und Beteiligten gelegt, um die richtige Entscheidung über die Verfahrenskosten zu gewährleisten. Ferner ist im Gegensatz zum Verfahren über die Vollstreckung einer Entscheidung im Exekutionsverfahren die Tatsache verdeckt, dass es sich im Hinblick auf die Kosten um kein einheitliches Ganzes handelt, in dem eine einmalige Festlegung der Kostenhöhe ausreichend ist, sondern um viele unterschiedliche Phasen und Stufen, von welchen jede in den

Entscheidungen über Kosten der Rechtsvertretung zu berücksichtigen sind. Dies wird anhand praktischer Beispiele veranschaulicht.

Luboš Chalupa: Ausübung des Vorkaufsrechts

Der Artikel befasst sich mit der Ausübung des vertraglich festgelegten und gesetzlichen Vorkaufsrechtes und konzentriert sich auf die Problematik des Abschlusses eines Kaufvertrags und der Pflicht zur Auszahlung des Kaufpreises. Aufgrund bestimmter Differenzen in der rechtlichen Regelung ist der Artikel in zwei Abschnitte geteilt, und zwar in vertragliches Vorkaufsrecht zu Sachen im Sinne des § 602 ff., Zivilgesetzbuch, und gesetzliches Vorkaufsrecht gemäß § 140, Zivilgesetzbuch einerseits und in Vorkaufsrecht zu Wohneinheiten im Sinne des § 22 Abs. 1, 2 Gesetz Nr. 72/1994 Slg. andererseits. Die rechtlichen Ergebnisse begründen die Auszahlung des Kaufpreises im Rahmen des Vorkaufsrechtes durch den Abschluss eines Kaufvertrages, da ansonsten eine Rechtsunsicherheit der Auszahlung von häufig hohen Beträgen an den Verkäufer ohne ein Rechtstitel (Kaufvertrag) mit der Möglichkeit eines langen gerichtlichen Verfahrens über den Abschluss eines Kaufvertrages, zweckorientierte Anrechnung angeleglicher "Gegenforderungen" usw. entstehen würde.

Josef Hašek, Petr Kazda: Unwiderlegbare Vermutung der Auseinandersetzung der Gütergemeinschaft der Eheleute

Anhand eines konkreten Beispiels befassen sich die Autoren mit der Anwendung der unwiderlegba-

ren Vermutung der Auseinandersetzung der Gütergemeinschaft der Eheleute gemäß § 149 Abs. 4, Zivilgesetzbuch, im Wortlaut vor der Novellierung durch das Gesetz Nr. 91/1998 Slg., und zwar in einer Situation, wenn das Gericht die Gütergemeinschaft der Eheleute zu Liegenschaften auseinanderzusetzen hat, die Klägerin jedoch in der Klage diese Liegenschaften nicht als ein Gegenstand der Auseinandersetzung bezeichnete und die Auseinandersetzung fristgerecht von keinem der Beteiligten beantragt wurde. Die Autoren bemühen sich, die Unrichtigkeit des Urteils des Obersten Gerichtes zu beweisen, nach welchem die Liegenschaften zum Gegenstand des Miteigentums der Beteiligten der Streitsache geworden sind, sowie ihre Meinung zu verteidigen, dass in dem Moment, wenn einer der ehemaligen Eheleute innerhalb von drei Jahren die Auseinandersetzung der Gütergemeinschaft der Eheleute beim Gericht beantragt, die unwiderlegbare Vermutung als die Art und Weise der Auseinandersetzung ganz ausgeschlossen werden kann, solange das jeweilige Gerichtsverfahren nicht abgeschlossen wurde.

Jiří Štancl: Urteil als ein Bild

Der Artikel reagiert auf ein Gerichtsurteil, das in seinem Spruch dem Angeklagten die Pflicht auferlegte, "die Markteinführung von Produkten zu unterlassen, deren Außenaussehen dieser Abbildung entspricht", und anschließend die Abbildung des Produktes folgte. Der Autor stellt die Frage, inwieweit es im Einklang mit der Zivilprozessordnung ist, dass "die Festlegung der Rechte und Pflichten" gemäß § 261 ZPO durch Abbildung, anstatt durch eine verbale Beschreibung erfolgt.

contents / summary 5/2006

EDITORIAL

Vladimír Jirousek: Half a year after the general assembly3

NEWS

Once more on the taxation issues concerning advocates.....4

The conference "Changes and Stability of the Czech Republic System of Law" at Žofín (Ivana Cihlářová).....6

KAREL ČERMÁK'S COLUMN8

ARTICLES

Jaroslava Novotná: Soliciting Criminal Law Aid in the European Union

Member States from the Viewpoint of a Czech Republic Defence Counsel.....9

Miloš Fiedler - Daniela Fiedlerová: Permanent Residence of a Citizen and its Legal Effects.....19

Filip Ščerba: On the Departures Applied in Summary Preliminary Procedure.....22

Ladislav Jouza: Who Supervises Compliance with the Labour-Law Regulations (the new Act on Labour Inspection).....25

DISCUSSION

Aleš Roztočil: Deciding on legal representation expenses of the participants in execution proceedings28

Luboš Chalupa: Execution of preemptive right.....32

Josef Hašek - Petr Kazda: Conclusive legal presumption of settlement of undivided co-ownership of spouses.....35

Jiří Štancl: Judgement as a picture36

FROM THE JURISDICTION

The opinion of the Supreme Court of the Czech Republic on court decisions in cases of default interest.....38

Jaroslava Novotná: Soliciting Criminal Law Aid in the European Union Member States from the Viewpoint of a Czech Republic Defence Counsel

The Code of Criminal Procedure does not explicitly regulate the position of a defence counsel in the procedures of soliciting legal aid abroad. The international treaties concerning this form of judicial co-operation, the application of which is governed by provision of s. 375(1) of the Code of Criminal Procedure, assume that acquisition of evidence abroad falls exclusively within the competence of the judicial bodies responsible for penal proceedings. However, it can be inferred from the provisions of s. 33(1), s. 41(1) and (2), and s. 165 of the Code of Criminal Procedure that active participation of the defence counsel is needed also when soliciting legal aid abroad. The defence counsel must be, as a matter of principle, notified of performance of the act of legal aid from abroad and he/she is, as a matter of principle, entitled to participate in such act and to take an active role in it and, finally, he/she is entitled to initiate the submission of application for legal aid from abroad by the public prosecutor and the judge. This is confirmed by the jurisdiction of the Supreme Court and of the Constitutional Court.

contents / summary 5/2006

The fee for one act of legal service in cases of determination on nonvalidity of a legal act	41	Within the European Union, the Convention on Mutual Assistance in Criminal Matters between the Member States of the European Union will be conducive to reinforcement of the defence counsel position.
When the court (e.g.) does not order return of a minor taken abroad by one of the parents	42	
The effect of excessive delays in criminal proceedings on the term of imprisonment	44	
On the relation of s. 14(1)(i) of the Act on Bankruptcy and Settlements as a specific regulation to the general provision of s. 64(2) of the Act on Administration of Taxes and Charges (inadmissibility of compensation in case of overpaid tax).....	46	Miloš Fiedler, Daniela Fiedlerová: Permanent Residence of a Citizen and its Legal Effects
On the issue of appropriateness of a notice to quit tenancy of a flat because of failure to pay rent; Effect of the state of the flat on its handover to the tenant on evaluation of the notice: On considering compensatory objection against claim from rent in relation to application of a notice to quit tenancy of a flat.....	47	The article deals with the legal effects following from citizen's registration for permanent residence, both in the private law and in the public law. Though no rights to the object of habitation or towards the owner of the property follow from the citizen's registration for permanent residence under the law, the registered address of permanent residence is very important. The (permanent) residence information is linked to the human being, as an individual is in most cases always somewhere settled, and it is interwoven in the whole legal system, e.g.: the permanent residence information is important for entering a natural person into the commercial register and the permanent residence is often decisive when determining local competence of a court (both civil and criminal)
On fulfilment of legal characteristics of the criminal offence of usury.....	50	
FROM JUDGEMENTS PUBLISHED IN OTHER PROFESSIONAL PERIODICALS	54	
STATEMENT OF THE CZECH BAR ASSOCIATION to the draft opinion of the criminal division of the Supreme Court of the Czech Republic on the question of interpretation of the provision of s. 89(12) of the Code of Criminal Procedure	58	
REVIEWS AND ANNOTATIONS		
Jana Brothánková - Marie Žišková: The Code of Administrative Procedure with Annotations and Jurisdiction (ed.).....	64	
Radim Chalupa: The Act on Bills of Exchange and Cheques, Commentary, Part 1 - Bills of Exchange (Karel Marek).....	64	
Ivan Vágner - Miroslav Weber: Personal Management (Karel Marek).....	65	
Daniel Prouza: Tax Criminality (Petr Smejkal)	66	
Jan Hejda: Articles of Association and their Changes (ed.).....	67	
WE HAVE READ FOR YOU (Václav Mandák)	68	
FROM THE CZECH BAR ASSOCIATION		
Information on the 6th Board Meeting of the Czech Bar Association held on April 10 -11, 2006 (Květa Slavíková).....	71	
Lectures and seminars for advocates and articulated clerks in the CBA Education and Training Centre - DO NOT MISS!	73	
The lecture in Olomouc.....	74	
FROM DISCIPLINARY PRACTICE		
It is a serious violation of advocate's obligations, if he/she fails to inform the court immediately if the agreement on full power of attorney is terminated in case of requisite defence. (Jan Syka)	74	
THE LAWYER AND THE CULTURE OF LANGUAGE		
Věra Hartmannová: A. s., k. s., s. r. o.	75	
FROM ABROAD		
Quo vadis German Advocacy (David Michel, Ulrike Quapp).....	76	
Meeting of advocates in Strasbourg (Ivana Papežová).....	77	
Switzerland: Preparation of unified procedural regulations (ed.).....	77	
VARIA		
The President's Tennis Open (Radim Miketa).....	78	
The biggest competition of law students already knows its winners for the sixth time	80	
A guide to the court proceedings on the justice web (I. C.).....	80	
From the letters to the editors.....	80	
FINALLY		
Drawing by Lubomír Lichý	81	
Lawyer's Notes from Reading (Petr Hajn)	81	
TABLE OF CONTENTS	83	
SUMMARY	83	
INHALTSVERZEICHNIS	85	
ZUSAMMENFASSUNG	85	
IBA CONFERENCE IN PRAGUE	89	
		Filip Ščerba: On the Departures Applied in Summary Preliminary Procedure
		The article deals in detail with the legal regulation concerning application of departures in summary preliminary procedure. Attention is aimed at the newest type of departure, the conditional postponement of filing a motion for punishment (s. 179g and s. 179h of the Code of Criminal Procedure), which was incorporated in the Code of Criminal Procedure by the amendatory Act No. 283/2004 Coll. The legal regulation of this institute contains certain defects, which would be desirable to remove de lege ferenda, as, e.g., too strict conditions for compensation of loss to the aggrieved party. The article further deals with the possibility to suspend a case on the basis of approved settlement [s. 179(2)(f) of the Code of Criminal Procedure] and with the possibility for application of departures in summary preliminary procedures conducted against juvenile suspects.
		Ladislav Jouza: Who Supervises Compliance with the Labour-Law Regulations (the new Act on Labour Inspection)
		Since 1 July 2005, a new Act on Labour Inspection No. 251/2005 Coll. has been effective. The Act left the supervisory competence in the field of employment (in particular the Employment Act No. 435/2004 Coll.) and in protection of employees in case of financial insolvency of the employer (Act No. 118/2000 Coll.) to the Employment Bureaux. The compliance with other labour-law regulations, including regulations of occupational health and safety, is inspected by the Labour Inspectorates. The effect of the Act applies to the employers and their employees, to legal entities at which public functions are performed (e.g. the regional and the local authorities, as municipalities, regions, city districts and the like), to natural persons who are employers, and also to those who work or conduct business according to a special legal regulation, e.g. according to the Business Act, and do not employ anybody.

contents / summary 5/2006

Further, the author deals with the scope of supervision, its subject, offences of natural persons and administrative torts of legal entities.

Aleš Roztočil:
Deciding on legal representation expenses of the participants in execution proceedings

Deciding on legal representation expenses of the participants in execution proceedings according to the Law No. 120/2001 Coll. exhibits some significant differences as against similar deciding in the proceedings for execution of a judgement according to the Code of Civil Procedure. Unlike in execution of a judgement, deciding on expenses of the beneficiary is entrusted to the executor in execution proceedings, which causes detachment from deciding on the merits, which is entrusted to the courts. For this reason, it is necessary to lay heightened demands on cooperation between courts, executors and participants, so as to ensure proper decision on expenses of the proceedings. Further, unlike in proceedings for execution of a judgement, the fact that this does not concern homogeneous whole from the viewpoint of expenses, in which it would be possible to make do with a one-time, across the board determination of the amount of expenses, but many different phases and degrees, each of which is necessary to take into account in the decision on legal representation expenses, is obscured in execution proceedings. This is demonstrated on practical examples.

Luboš Chalupa:
Execution of preemptive right

The article deals with the execution of contractual and statutory preemptive right, focusing on legal issues of concluding a contract of purchase and the obligation of payment of the purchase price. Because of certain differences of the legal regulation, the article is divided into two parts: to the contractual preemptive right to objects within the meaning of the provision of s. 602 et seq. of the Civil Code and the statutory preemptive right according to the provision of s. 140 of the Civil Code on one hand; and to the preemptive right to dwelling units within the meaning of the provision of s. 22(1) and (2) of the Law No. 72/1994 Coll. on the other hand. The legal conclusions of the article give the legal grounds for payment of the purchase price within preemptive right by conclusion of a contract of purchase, as otherwise a considerable legal uncertainty of payment of often large sums to the seller without legal title (contract of purchase) would arise, with the possibility of long-lasting legal dispute on conclusion of a contract of purchase, purposeful set-off of alleged mutual "counterclaims", etc.

Josef Hašek, Petr Kazda:
Conclusive legal presumption of settlement of undivided co-ownership of spouses

The authors reflect on application of conclusive legal presumption of settlement of undivided co-ownership of spouses according to s. 149(4) of the Civil Code in

its version before the amendment performed by the Law No. 91/1998 Coll. on a concrete example in situation when the court is to settle the undivided co-ownership of former spouses to real estates, but the plaintiff does not identify these real estates as the subject of settlement in her action for settlement of undivided co-ownership of spouses, and none of the parties have requested their settlement within the time limit. The authors try to prove incorrectness of the decision of the Supreme Court, according to which the real estates became subject of divided co-ownership of the parties to the process, and to justify their opinion that at the moment when a motion for settlement of undivided co-ownership of spouses (even if an incomplete one) is filed to the court within the time limit of three years by any of the former spouses, the possibility of application of conclusive legal presumption as a method of settlement is absolutely excluded until the relevant court proceeding is concluded.

Jiří Štancl:
Judgement as a picture

The contribution reacts on the decision of a court that, in its statement, imposed on the defendant the obligation "to refrain from introducing products with external appearance corresponding to the following picture to the market", with subsequent picture of the product. The author raises the question to what extent is it in accordance with the Code of Civil Procedure to perform "definition of the rights and obligations" according to s. 261 of the Code of Civil Procedure by means of a picture, instead of their verbal description.

KONEČNÁ & ŠAFÁŘ

ADVOKÁTNÍ KANCELÁŘ

ADVOKÁTNÍ KANCELÁŘ SE SÍDLEM V PRAZE 1 PŘIJME:

advokáty/advokátky

advokátní koncipienty/koncipientky

překladaatele z a do Aj, proofreadera Aj

Požadujeme: vysokou úroveň odborných znalostí, aktivní znalost anglického či německého jazyka slovem i písmem, uživatelské schopnosti PC, časovou nezávislost, samostatnost.

Nabízíme: perspektivu odborného růstu, příjemné pracovní prostředí, platové ohodnocení podle schopností.

V případě Vašeho zájmu zašlete, prosím, nabídku s Vaším profesním životopisem v českém i anglickém jazyce na e-mail trlova@konecna-safar.com nebo na fax. č. 221 990 450, k rukám sl. Veroniky Trlové.